

تو آغاز هر گفتگوی منی

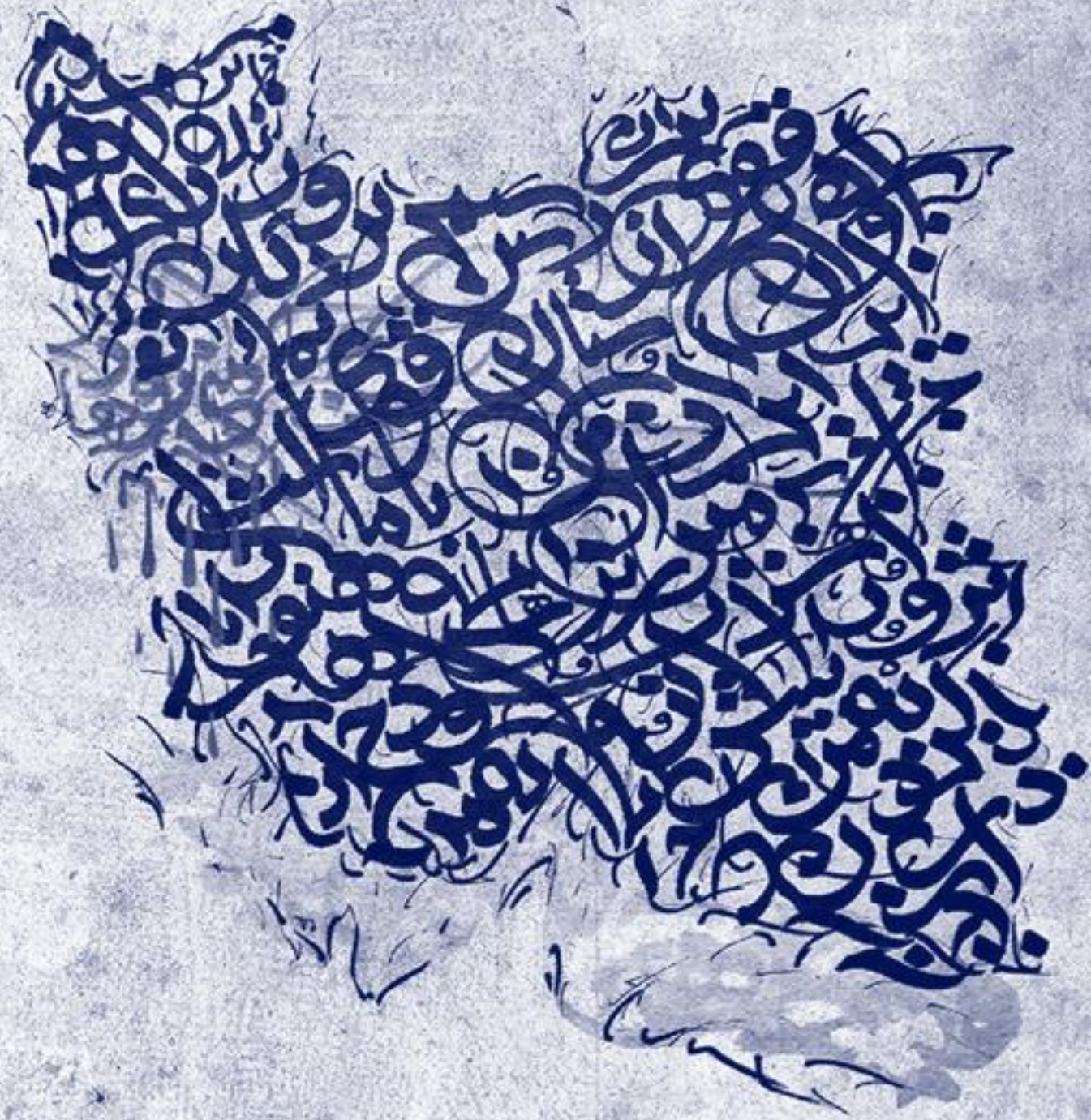
طرح ایران ۲۰۳۵

بخش ۱: ایران کجای جهان ایستاده؟

مدیر طرح: مجتبی لشکر بلوکی

حامی طرح: نیکوکار نیک اندیش ایران
دوست و فعال اقتصادی بخش خصوصی

نسخه ۰۵؛ در دست به روزرسانی و ویرایش

در این گزارش، وضعیت و جایگاه ایران از منظر شاخص‌های بین‌المللی بر اساس ۳۲ گزارش بین‌المللی و ۵۲ شاخص از شاخص توسعه انسانی گرفته تا شاخص گرسنگی؛ از شکندگی دولت تا بهبود وضعیت جامعه؛ از شادکامی تا آزادی بررسی شده است.

آنچه از مجموع این شاخص‌ها و گزارش‌ها بدست می‌آید، آن است که ایران بیشتر در چارک سوم و چهارم کشورهای جهان قرار دارد و در بسیاری از شاخص‌ها، وضعیت نزولی را در دهه اخیر طی کرده است و البته در مواردی وضعیت آن بهبود نیز یافته است.

ایران در مقایسه با میانگین جهانی در ۶۳٪ موارد بدتر از میانگین جهانی بوده است و در ۳۷٪ شاخص‌ها در میانه جهان یا بالاتر از میانگین جهانی ایستاده است.

ایران در رقابت با دو قدرت منطقه‌ای (عربستان و ترکیه)، فقط در یک مورد (۲٪) از شاخص‌های مورد بررسی توانسته است برتری هم‌زمان بر هر دو رقیب را کسب کند. ایران در ۷۱٪ از موارد، ضعیف‌تر از هر دو رقیب بوده و در ۲۷٪ باقی‌مانده نیز توانسته با یکی از آن‌ها برابری کرده یا بر آن پیشی بگیرد.

مهم‌ترین نقاط امیدوارکننده ایران عبارتند از: موقعیت جغرافیایی، سرمایه انسانی، کاهش چشمگیر نابرابری جنسیتی (در آموزش و سلامت)، مهارت‌های فرهنگی و انسجام اجتماعی بالا، ظرفیت بالای نوآوری، انواع قدرت (نرم، سخت، و ترکیبی)، ذخایر طبیعی و جذابیت‌های گردشگری و اندازه جمعیت و بازار بزرگ.

مهم‌ترین نقاط نگران‌کننده ایران عبارتند از: تنهایی و حاشیه‌نشینی جهان، آزادی سیاسی محدود، آزادی اقتصادی نامطلوب، کارآمدی حکمرانی رو به افول، تعصبات جنسیتی، امنیت سرمایه‌گذاری بسیار پایین، حقوق مالکیت نامطلوب و مشروعیت پایین حکومت.

هدف گزارش

هدف این گزارش ارائه تصویری است از ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان. برای آنکه بدانیم ایران کجای جهان ایستاده است؟

برای تحقق این هدف منتخبی از معتبرترین گزارش‌های بین‌المللی مدنظر قرار گرفتند.

بخش ارزش ها و نگرش ها و گونه شناسی مردم ایران ۲۵ تصویر از دغدغه ها؛ گرایش ها و ترجیحات ایرانیان

بخش جهان به کدام
سومی رود؟
۱۲۳ روند، گذار
و نقطه چرخش

بخش ایران به
کدام سو
می رود؟
۸ روند مهم

بخش جایگاه جهانی
ایران
۵۲ شاخص
بین المللی

بخش چه باید کرد؟ اولویت های راهبردی ایران
(هم اندیشی خبرگان و صاحب نظران)
در ۵ محور (اقتصادی، سیاسی، بین المللی، فناوری و اجتماعی)

۸	پیش‌آگاهی نسبت به محدودیت‌های شاخص‌های جهانی
۱۰	جایگاه ایران از منظر شاخص‌های توسعه انسانی (سازمان ملل متحد)
۳۴	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی کامیابی و آزادی
۴۵	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی شادکامی
۵۵	جایگاه ایران از منظر دو شاخص جهانی شکندگی دولت و الگوی شکندگی دولت
۷۰	جایگاه ایران از منظر شاخص بهبود وضعیت جامعه
۷۵	جایگاه ایران از منظر شاخص مهارت‌های میان‌فرهنگی یونسکو
۸۲	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی گرسنگی

۸۸	جایگاه ایران از منظر شاخص قدرت جهانی
۹۴	جایگاه ایران از منظر کیفیت خواص (نخبگان)
۱۱۳	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی نوآوری
۱۲۰	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی حکمرانی (بانک جهانی)
۱۲۵	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی حکمرانی خوب (چاندلر)
۱۳۱	جایگاه ایران از منظر شاخص سرمایه انسانی
۱۳۸	جایگاه ایران از منظر منابع و ذخایر طبیعی
۱۴۲	جایگاه ایران از منظر شاخص جذابیت‌های گردشگری

۱۴۶	جایگاه ایران از منظر شاخص‌های ریسک طبیعی
۱۶۶	جایگاه ایران از منظر شاخص‌های ریسک اقتصادی و سیاسی
۱۷۹	جایگاه ایران از منظر شاخص جهانی شدن
۱۸۵	جایگاه ایران از منظر شاخص حضور جهانی
۱۹۱	جایگاه ایران از منظر بزرگی مصرف
۱۹۴	جایگاه ایران از منظر شاخص آزادی اقتصادی
۲۰۳	جایگاه ایران از منظر فراشاخص توسعه
۲۰۶	تحلیل راهبردی پایانی

پیش‌آگاهی نسبت به محدودیت‌های شاخص‌های جهانی

این خطای ذهنی به یک واقعه تاریخی اشاره دارد. رابرت مکنامارا وزیر دفاع آمریکا در جنگ ویتنام تصمیم‌گیری‌های خود را صرفاً بر اساس آمار کشته‌شدگان بنا می‌کرد و شاخص‌های کیفی مانند روحیه مردم، فرهنگ و جغرافیا را نادیده گرفت. این خطا چند مؤلفه دارد: ۱. کمی‌سازی: هر چیزی که مهم است را اندازه بگیرید. ۲. نادیده‌گیری: هر چیزی که قابل اندازه‌گیری نیست را نادیده بگیرید و فرض کنید مهم نیست. فرض کنید آنچه اندازه‌گیری نشده، وجود خارجی ندارد. ۳. توهم علمی بودن: می‌گویید که کارتان علمی است، در حالی که شبه علمی است. می‌دانیم که کمی‌سازی بدون توجه به محدودیت‌های آن می‌تواند گمراه‌کننده باشد.

دچار لغزش یا سفسطه
مک نامارا نشویم.
McNamara Fallacy

این یک استعاره علمی است که می‌گوید انسان‌ها تمایل دارند به دنبال گمشده خود زیر نور چراغ (جایی که می‌توانند ببینند / اندازه بگیرند) بگردند، نه جایی که واقعاً آن را گم کرده‌اند (جایی که مهم است اما تاریک / غیر قابل سنجش است).

سوگیری نور خیابان
نداشته باشیم
Streetlight Effect

در برخی مکاتب به این پدیده می‌گویند بار ایدئولوژیک (Ideological Loading). برای مثال، شاخص تولید ناخالص داخلی (GDP) بر اساس جهان‌بینی‌ای ساخته شده است که رشد کمی را به عدالت اجتماعی یا پایداری محیط زیست ترجیح می‌دهد. این یعنی خودِ انتخابِ چه چیزی را اندازه بگیریم یک تصمیم سیاسی و ایدئولوژیک است. اکثر این شاخص‌ها توسط نخبگان غربی، مؤسسات غربی طراحی و اندازه‌گیری شده است.

حواسمان به جانبداری سازه باشد
Construct Bias
Ideological
Embeddedness

برخی زیرشاخص‌ها در شاخص‌های دیگر تکرار می‌شوند به عنوان مثال شاخص حکمرانی خوب بانک جهانی ممکن است در چندین شاخص ترکیبی دیگر تکرار شود.

متوجه تکرار زیرشاخص‌ها باشیم

پیش‌آگاهی نسبت به محدودیت‌های شاخص‌های جهانی

- آیا شاخص‌های جهانی ۱۰۰٪ واقعیت را بازتاب می‌دهند؟ **خیر!**
 - آیا شاخص‌های جهانی ۱۰۰٪ منصفانه و غیرسوگیرانه هستند؟ **خیر!**
 - آیا شاخص‌های جهانی با جهان‌بینی ایرانیان از هستی، انسان و سعادت ۱۰۰٪ همخوانی دارند؟ **خیر!**
 - آیا شاخص‌های جهانی همه آن چیزی که مهم است مانند اخلاق، معنویت، انسانیت را به خوبی اندازه‌گیری می‌کنند؟ **خیر!**
- پس با توجه به چهار نقص بالا آیا باید شاخص‌های جهانی را کنار بگذاریم؟ قطعاً خیر! به شش دلیل:**
- بسیاری از شاخص‌های معتبر جهانی (مانند شاخص توسعه انسانی) بر اساس سنجش‌های کمی و عینی و روش‌شناسی‌های شفاف طراحی می‌شوند، نه بر اساس نظرات کیفی و قضاوت سلیقه‌ای.
 - بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی داده‌های خود را مستقیماً از نهادهای آماری رسمی خود کشورها (مانند مرکز آمار، بانک مرکزی و ...) دریافت می‌کنند. پس شاخص‌ها خروجی همان فرمول است که ورودی‌اش را آمار رسمی کشور تأمین کرده است.
 - اگر سیستم تعریف و پایش شاخص صرفاً ابزاری سیاسی در دست غرب برای سرکوب کشورهای مغایر با نظم موجود بود، باید کشورهای غیرهمسو همواره در قعر این جدول‌ها قرار می‌گرفتند.
 - همسویی نسبی اکثر شاخص‌ها با واقعیت‌های میدانی: یک مثال خوب سرمایه مالی بین‌المللی است. اگر شاخص‌ها دست‌کاری شده و دروغین بودند، سرمایه‌گذاران واقعی بعد از مدتی در عمل رفتاری متفاوت از شاخص‌ها نشان می‌دادند.
 - کمترین فایده مطالعه شاخص‌ها حتی شاخص‌های کاملاً قضاوتی و کیفی این است که بدانیم جهان چه تصویری از ما دارد.
 - حتی اگر شاخصی دچار کم‌برآوردی یا بیش‌برآوردی در مورد وضعیت ایران باشد، باز هم روند صعودی / نزولی آن می‌تواند سیگنال اطلاعاتی باشد.

شاخص توسعه انسانی سازمان ملل

۱

ایران بر اساس شاخص توسعه انسانی

○ Human Development Index (HDI) یا شاخص توسعه انسانی یکی از معروف‌ترین شاخص‌های توسعه است که توسط UNDP منتشر می‌شود. هدف آن سنجش سطح کلی توسعه انسانی یک کشور است و سه بعد اصلی دارد:

○ **سلامت:** امید به زندگی هنگام تولد

○ **آموزش:**

• میانگین سال‌های تحصیل

• سال‌های مورد انتظار تحصیل

○ **استاندارد معیشتی:** درآمد سرانه ملی (GNI per capita)

○ مقدار شاخص بین ۰ تا ۱ است.

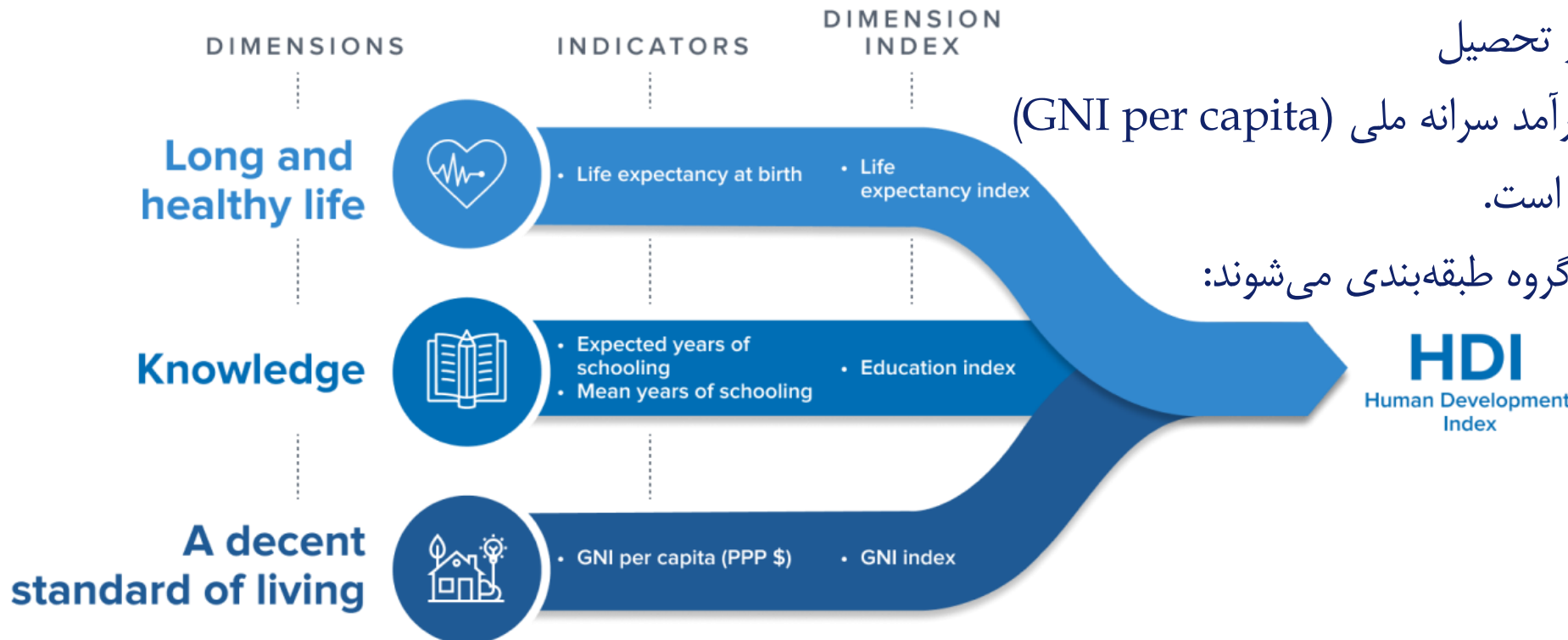
○ کشورها معمولاً در چهار گروه طبقه‌بندی می‌شوند:

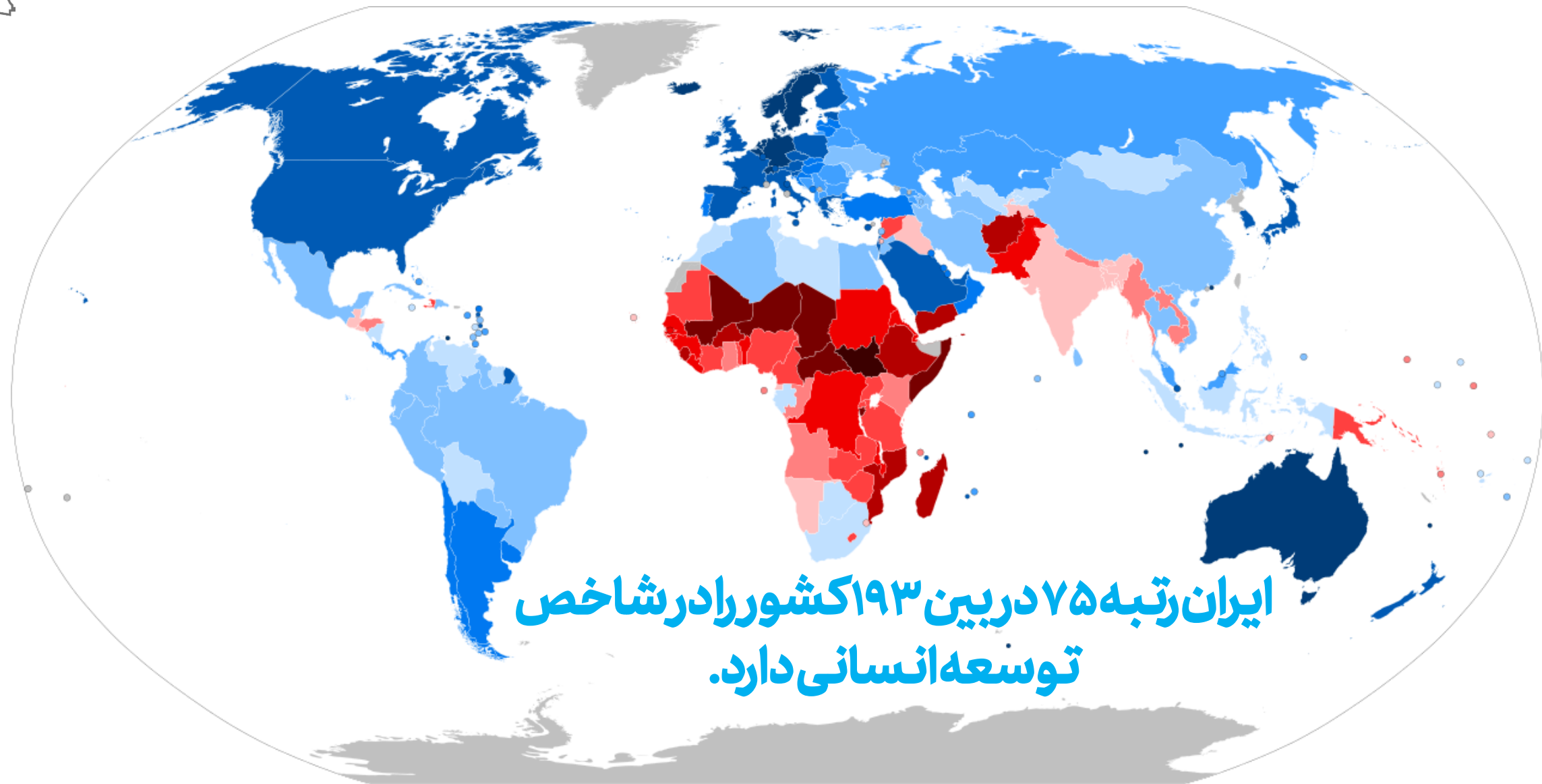
• توسعه انسانی بسیار بالا

• توسعه انسانی بالا

• توسعه انسانی متوسط

• توسعه انسانی پایین

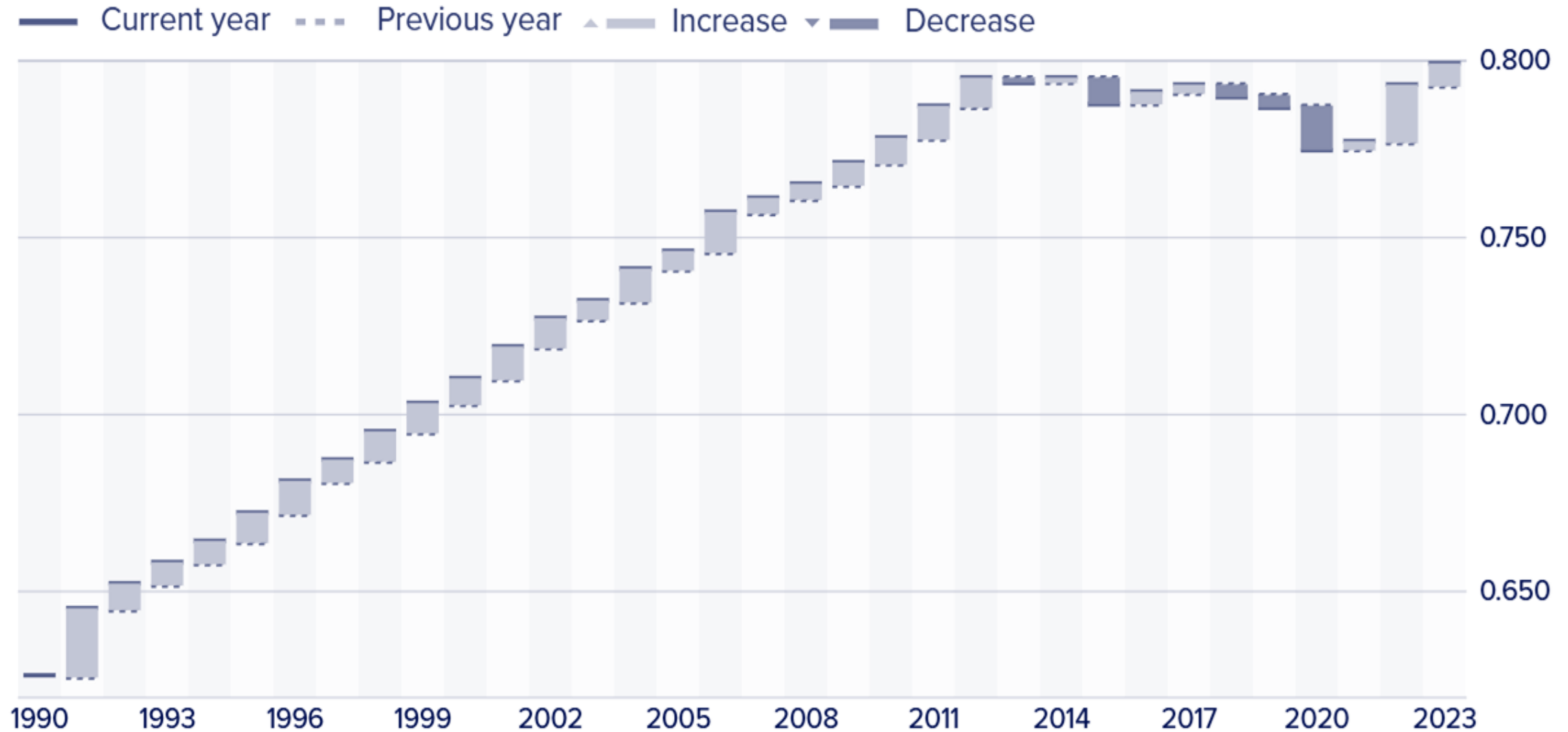
ایران رتبه ۷۵ در بین ۱۹۳ کشور را در شاخص
توسعه انسانی دارد.

World map of countries or territories by [Human Development Index](#) scores in increments of 0.050 (based on 2023 data, published in 2025):

■ ≥ 0.950 ■ 0.900–0.950 ■ 0.850–0.899 ■ 0.800–0.849 ■ 0.750–0.799 ■ 0.700–0.749 ■ 0.650–0.699 ■ 0.600–0.649 ■ 0.550–0.599 ■

ایران براساس شاخص توسعه انسانی

در فاصله بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۳ شاخص توسعه انسانی ایران از ۰.۶۳ به ۰.۷۷۹ افزایش پیدا کرده است.

جایگاه ایران در شاخص نابرابری جنسیتی

○ GII (Gender Inequality Index) میزان نابرابری جنسیتی در فرصت‌ها و قدرت اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند و سه بُعد اصلی را شامل می‌شود:

○ سلامت باروری

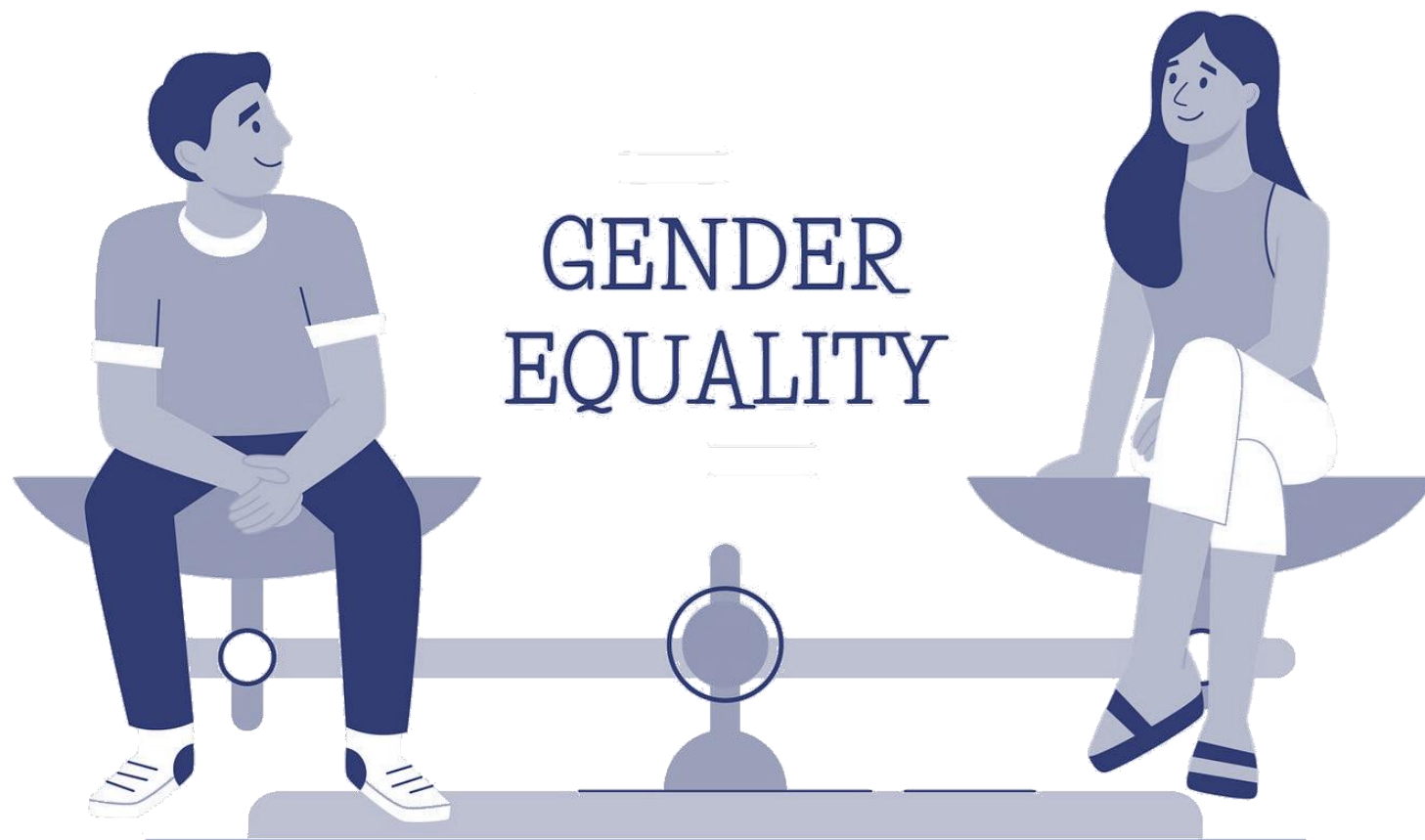
- مرگ‌ومیر مادران
- نرخ تولد در نوجوانان

○ توانمندسازی

- سهم زنان در پارلمان
- سطح تحصیلات متوسطه

○ مشارکت اقتصادی

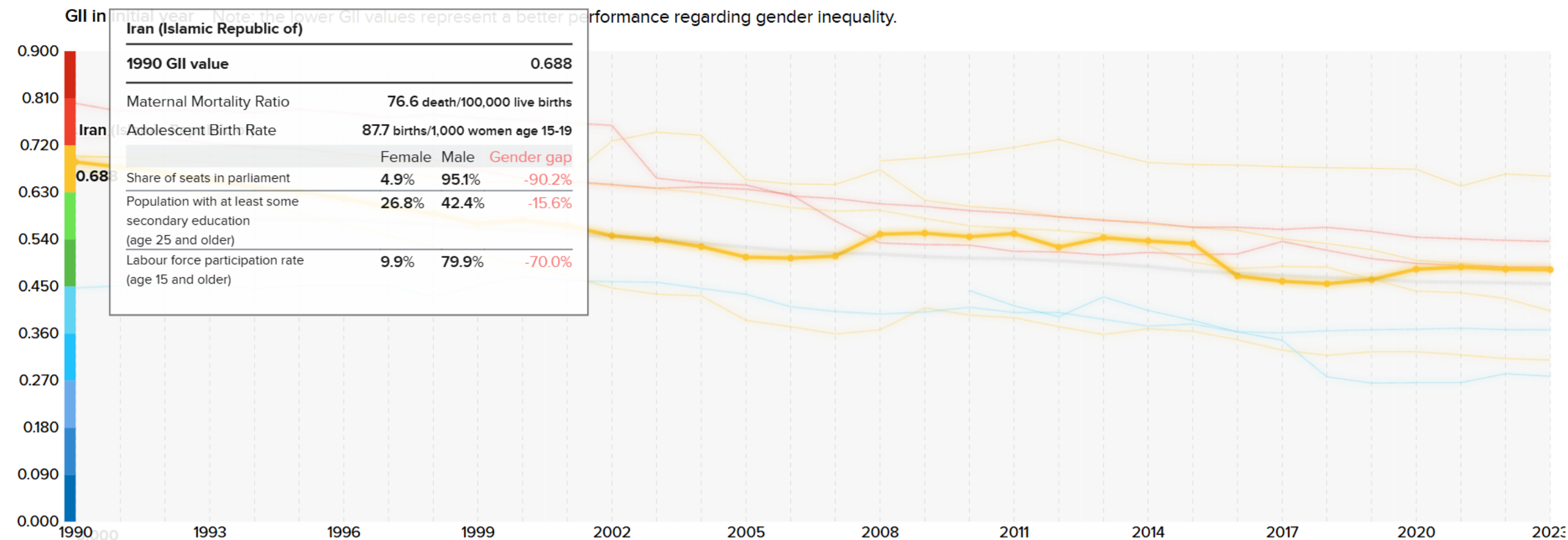
- نرخ مشارکت در بازار کار

○ مقیاس آن از ۰ تا ۱ است: ۰ = برابری کامل و ۱ = نابرابری بسیار شدید

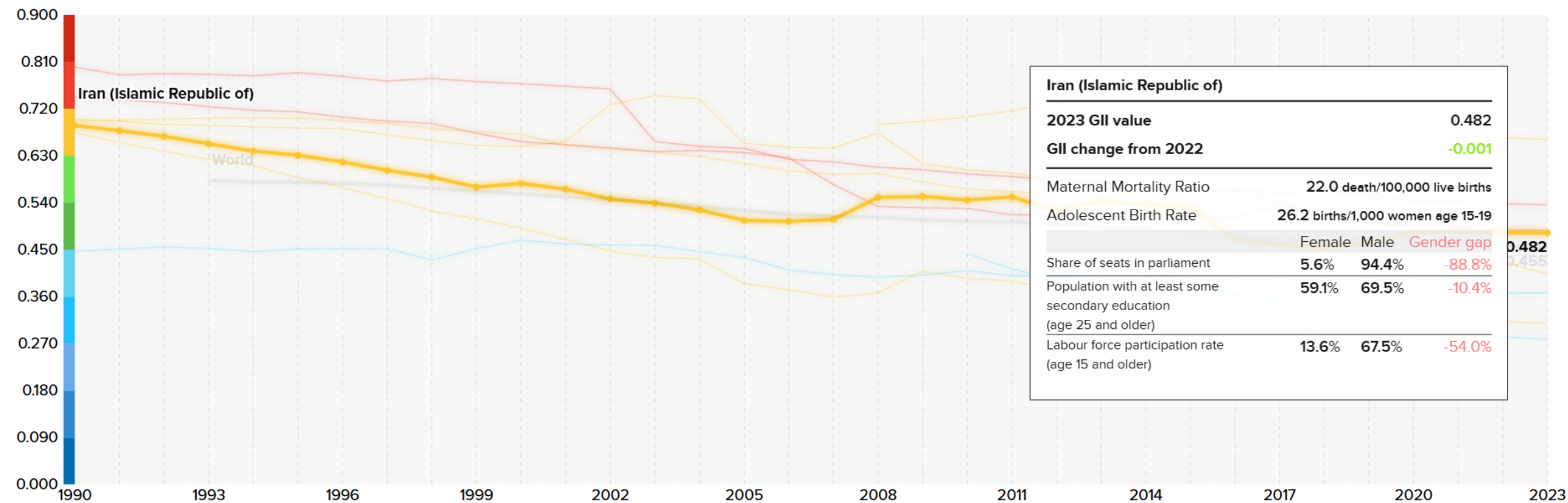
امتیاز ایران در سال ۱۹۹۰ بر اساس شاخص برابری جنسیتی

- در شاخص GII، هرچه عدد به صفر نزدیک‌تر باشد، وضعیت برابری بهتر است.
- در سال ۱۹۹۰ مقدار شاخص ۰.۶۸۸ بود که نشانه نابرابری بسیار بالاست.
- البته در طول ۳۳ سال، ایران توانسته است نابرابری جنسیتی را به شکل معناداری کاهش دهد. اما طبق نمودار، این روند در سال‌های اخیر (تقریباً از ۲۰۱۱ به بعد) کند شده و با نوسانات اندکی همراه بوده است.

- مرگومیر مادران از ۷۶.۶ مرگ در هر ۱۰۰ هزار تولد، به ۲۲ رسیده است. کاهش حدود ۷۰٪.
- نرخ باروری نوجوانان: از ۸۷.۷ تولد به ازای هر ۱۰۰۰ زن نوجوان، به ۲۶.۲ کاهش یافته است.
- تحصیلات متوسطه و بالاتر: در سال ۱۹۹۰ تنها ۲۶.۸٪ زنان تحصیلات متوسطه داشتند، در حالی که در ۲۰۲۳ این عدد به ۵۹.۱٪ رسیده است. شکاف جنسیتی در تحصیلات از ۱۵.۶٪ به ۱۰.۴٪ کاهش یافته که پیشرفت خوبی است.

GII in initial year Note: the lower GII values represent a better performance regarding gender inequality.

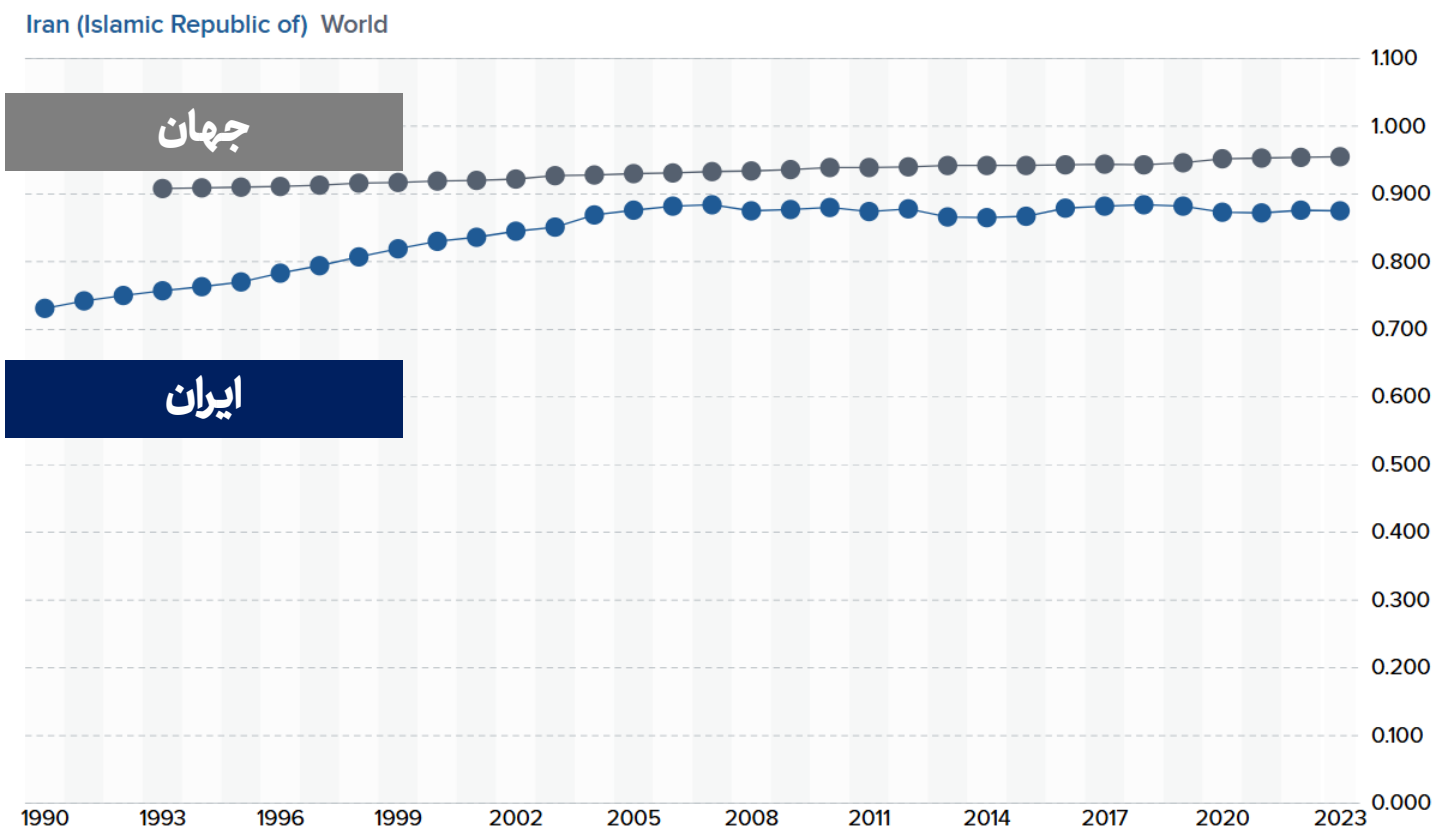

تحلیل روند شاخص نابرابری جنسیتی

- **سهم کرسی‌های پارلمان:** این بخش کمترین تغییر را داشته است. از ۴.۹٪ در سال ۱۹۹۰ به ۵.۶٪ در سال ۲۰۲۳ رسیده است. شکاف جنسیتی در اینجا همچنان ۸۸.۸ درصد است که نشان‌دهنده کمترین میزان حضور زنان در ساختار قدرت سیاسی است.
- **مشارکت اقتصادی زنان:** از ۹.۹٪ در سال ۱۹۹۰ به ۱۳.۶٪ در سال ۲۰۲۳ رسیده است. با وجود افزایش تحصیلات زنان، مشارکت اقتصادی آن‌ها بسیار پایین مانده و شکاف جنسیتی در بازار کار ۵۴ درصد است. جالب اینجاست که مشارکت مردان از حدود ۸۰٪ در سال ۱۹۹۰ به ۶۷.۵٪ در ۲۰۲۳ کاهش یافته است.
- **ایران در توسعه انسانی زنان یعنی بهداشت و تحصیل فوق‌العاده عمل کرده است، اما در تبدیل این توسعه به قدرت سیاست و اقتصاد با بن‌بست یا کندی شدید مواجه است.** به عبارت دیگر، زنان ایرانی بسیار تحصیل کرده‌تر و سالم‌تر از ۳۰ سال پیش هستند، اما فضای کمتری در پارلمان و بازار کار نسبت به سطح تحصیلات‌شان دارند.
- **در نهایت نابرابری جنسیتی در قدرت، سلامت و بازار کار، رتبه ۱۲۳ از ۱۷۲ کشور را برای ایران رقم زده است!**

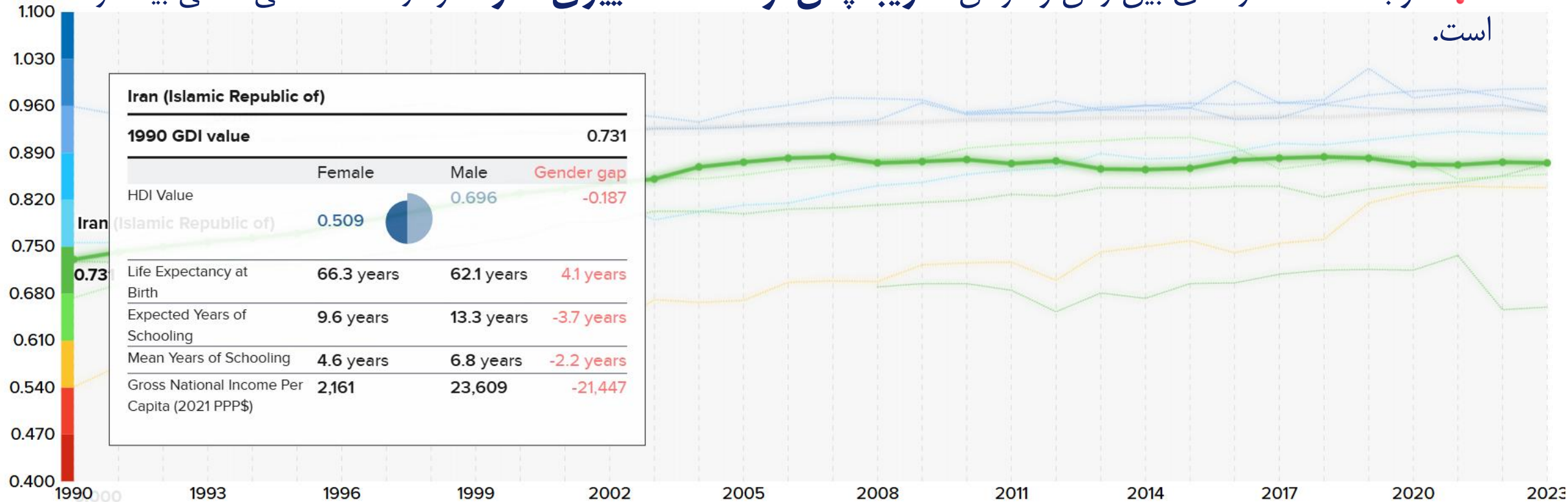
تحلیل شاخص توسعه جنسیتی

- GDI (Gender Development Index) تفاوت سطح توسعه انسانی زنان و مردان را مقایسه می‌کند. پایه آن همان HDI است و برای زنان و مردان جداگانه محاسبه می‌شود. ابعاد آن شامل سه مورد سلامت (امید به زندگی)، آموزش (سال‌های تحصیل) و درآمد می‌شود. در نهایت نسبت توسعه زنان به مردان سنجیده می‌شود: $GDI = \frac{HDI_{women}}{HDI_{men}}$ و اگر عدد حاصل نزدیک ۱ باشد، یعنی شکاف کم است و هر چقدر کمتر از ۱ باشد، یعنی زنان از نظر توسعه انسانی عقب‌تر از مردان هستند. GDI مقایسه سطح توسعه زنان و مردان است و نشان می‌دهد سطح توسعه زنان نسبت به مردان چقدر متفاوت است.

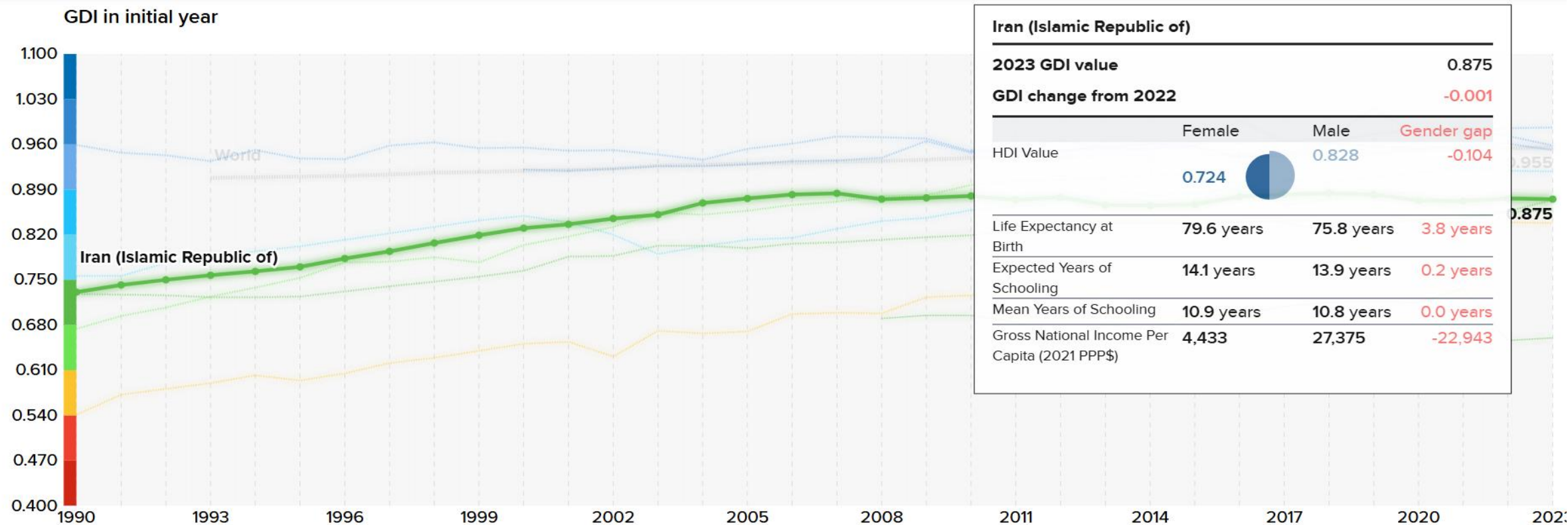
نمودار پیش رو نشان می‌دهد در تمام سال‌ها ایران از متوسط جهانی کمتر بوده است و البته فاصله خود را با جهان کمتر کرده، اما بعد از مدتی این پیشرفت متوقف شده است.

- امید به زندگی: زنان: ۶۶.۳ و مردان: ۶۲.۱ و اختلاف: ۴.۱ سال مثبت به نفع زنان (در سال ۲۰۲۳ نیز تقریباً ثابت مانده).
- سال‌های مورد انتظار تحصیل: زنان: ۹.۶ و مردان: ۱۳.۳ یعنی شکاف: ۳.۷ سال به نفع مردان.
- میانگین سال‌های تحصیل: زنان: ۴.۶ و مردان: ۶.۸ باز هم شکاف: ۲.۲ سال به نفع مردان.
- درآمد سرانه: زنان: ۲.۱۶۱ و مردان: ۲۳.۶۰۹ و شکافی بسیار بزرگ یعنی: ۲۱.۴۴۷ دلار به نفع مردان.
- **!** توجه: شکاف درآمدی بین زنان و مردان تقریباً پس از ۳ دهه تغییری نکرده و در ۲۰۲۳ حتی کمی بیشتر شده است.

تصویری از ایران معاصر

- GDI سال ۱۹۹۰ = ۰.۷۳۱
- GDI سال ۲۰۲۳ = ۰.۸۷۵ در حالی که نمره جهان برابر است با ۰.۹۵۵
- نشان‌دهنده بهبود بسیار قابل توجه (حدود ۱۴ نقطه درصدی).
- یعنی شکاف جنسیتی در توسعه انسانی در ایران طی سه دهه به طور پیوسته کاهش یافته است.
- اما جنسیت‌زدایی از توسعه یکنواخت نبوده است. برخی ابعاد پیشرفت قوی و برخی تقریباً ایستا هستند.

تحلیل راهبردی شاخص توسعه جنسیتی

- شاخص توسعه جنسیتی در سال ۱۹۹۰ برابر ۰.۷۳۱ در حالی که در سال ۲۰۲۳ به تراز ۰.۸۷۵ دست یافته‌ایم.
- بهبود بسیار قابل توجه یعنی حدود ۱۴ نقطه درصدی قابل مشاهده است. یعنی شکاف جنسیتی در توسعه انسانی در ایران طی سه دهه به طور پیوسته کاهش یافته است. اما جنسیت‌زدایی از توسعه یکنواخت نبوده است. برخی ابعاد پیشرفت قوی و برخی تقریباً ایستا هستند.
- تفاوت امید به زندگی در زنان نسبت به مردان (با برتری زنان) طبیعی و مشابه الگوهای جهانی است. زنان معمولاً طول عمر بیشتری دارند. در طول زمان نیز ثابت مانده است.
- سال‌های مورد انتظار تحصیل زنان به ۱۴.۱ رسیده است در برابر مردان با ۱۳.۹ سال. اکنون زنان کمی جلوترند. برخلاف ۱۹۹۰ که مردان ۳.۷ سال جلو بودند.
- میانگین سال‌های تحصیل زنان به ۱۰.۹ رسیده در برابر مردان (۱۰.۸) یعنی تقریباً برابر که دستاوردی بسیار مهم برای ایران است.
- درآمد زنان ۴.۴۳۳ دلار در برابر مردان با ۲۷.۳۷۵ که نشان از شکاف بسیار بزرگ: ۲۲.۹۴۲- دلار است. این عدد مهم‌ترین نقطه ضعف GDI ایران است. با اینکه تحصیلات زنان برابر یا بالاتر است، بازار کار درآمد زنان را به شدت محدود می‌کند. شکاف درآمدی بین زنان و مردان **تقریباً پس از ۳ دهه تغییری نکرده** و در ۲۰۲۳ حتی کمی بیشتر شده است.
- **تحلیل نهایی:** پیشرفت پیوسته و تدریجی از ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ و ثبات نسبی در بازه ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ و از ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۳ روند صعودی بسیار ملایم و با نوسانات کوچک، نشان می‌دهد زیرساخت توسعه انسانی (سلامت و آموزش) بسیار رشد کرده اما درآمد زنان و مشارکت اقتصادی زنان مانع اصلی پیشروی بیشتر GDI است.

- Inequality-adjusted Human Development Index (IHDI) نسخه اصلاح شده HDI است که نابرابری در داخل کشور را در نظر می گیرد. HDI فرض می کند همه افراد جامعه به طور مساوی از سلامت، آموزش و درآمد برخوردارند. اما در واقعیت این طور نیست. IHDI این نابرابری را وارد محاسبه می کند.

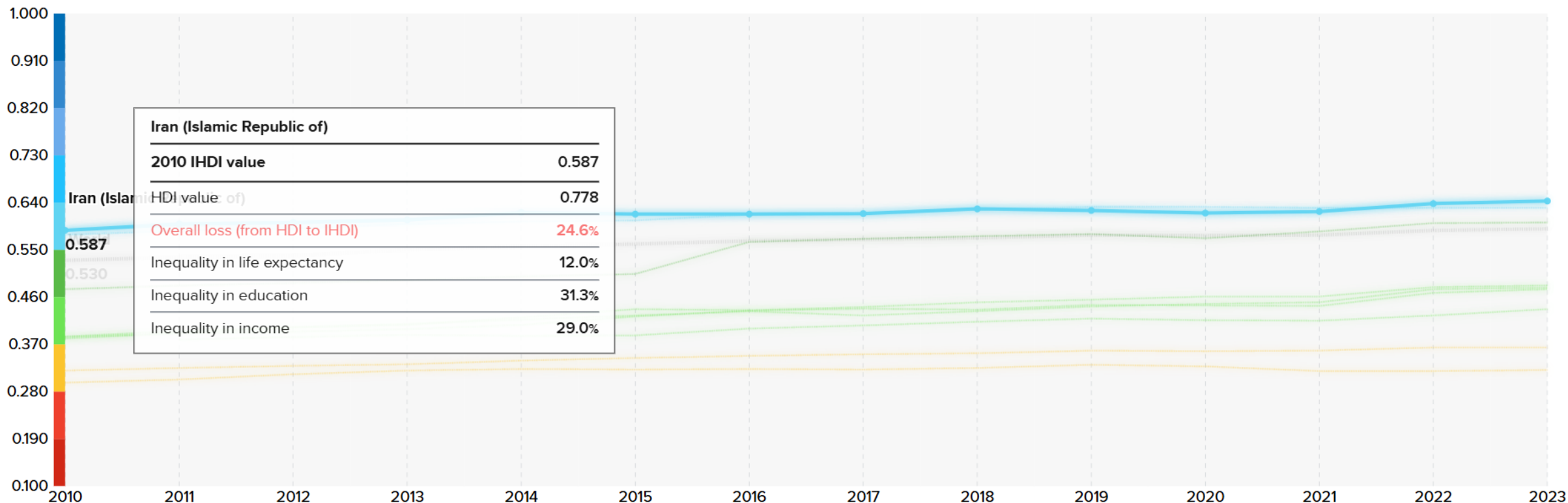
○ ایده اصلی:

- اگر نابرابری کم باشد، آنگاه IHDI تقریباً برابر HDI است.
- اگر نابرابری زیاد باشد، آنگاه IHDI بسیار کمتر از HDI می شود.
- به بیان ساده: $IHDI = HDI - \text{loss due to inequality}$
- بنابراین اختلاف بین HDI و IHDI نشان دهنده میزان از دست رفتن توسعه به دلیل نابرابری است.
- مثال مفهومی: اگر شاخص توسعه انسانی کشوری ۰.۸۰ باشد ولی شاخص توسعه انسانی برابر ۰.۶۵ شود، یعنی حدود ۱۵٪ از توسعه انسانی به علت نابرابری از بین رفته است.

امتیاز ایران در سال ۲۰۱۰ بر اساس شاخص توسعه انسانی برابر

در سال ۲۰۱۰، شاخص توسعه انسانی برابر با نابرابری برای ایران عدد ۰.۵۸۷ را نشان می‌داد که در مقایسه با شاخص توسعه انسانی خام یعنی ۰.۷۷۸، شکافی عمیق محسوب می‌شد. این تفاوت به این معنا بود که ایران در آن زمان حدود ۲۴.۶٪ از ظرفیت واقعی توسعه انسانی خود را به دلیل توزیع ناعادلانه فرصت‌ها از دست داده بود. بیشترین سهم از این نابرابری به بخش آموزش با نرخ ۳۱.۳٪ اختصاص داشت و نابرابری در درآمد با ۲۹٪ و نابرابری در امید به زندگی با ۱۲٪ در رتبه‌های بعدی بودند. این آمارها نشان می‌داد که در آغاز دهه گذشته، دسترسی به منابع آموزشی و ثروت در لایه‌های مختلف جامعه بسیار غریک‌نواخت بوده است.

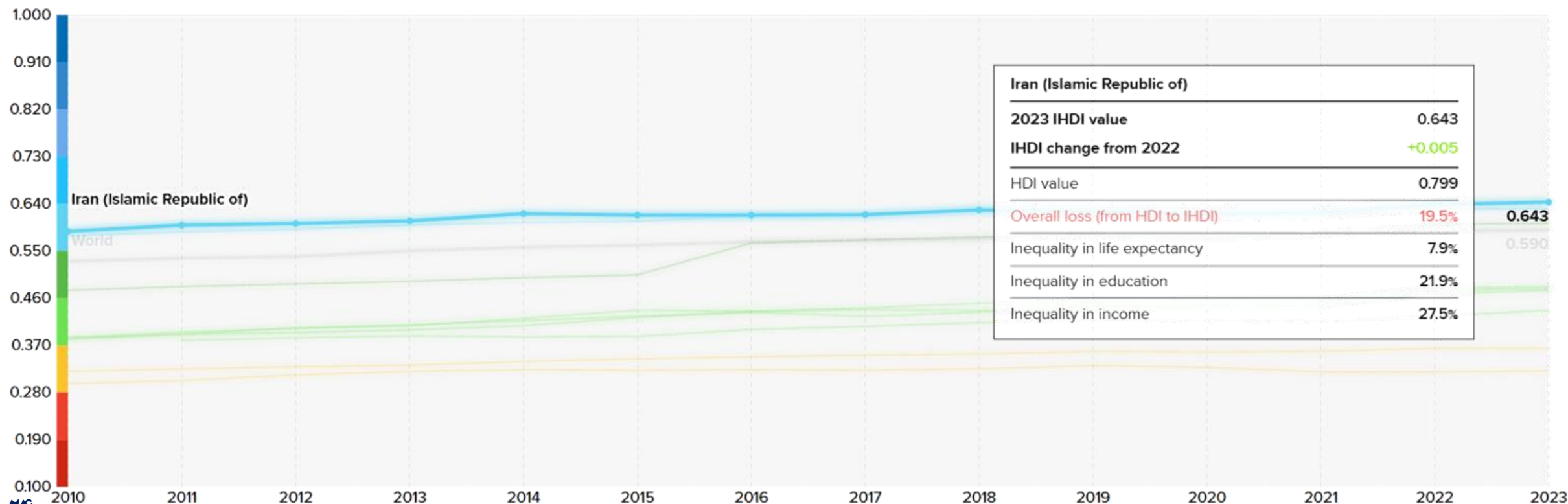
IHDI in initial year

امتیاز ایران معاصر بر اساس شاخص توسعه انسانی برابر

در سال ۲۰۲۳، وضعیت شاخص توسعه انسانی برابر بهبود یافت و به عدد ۰.۶۴۳ رسید، در حالی که شاخص کلی توسعه انسانی به مرز ۰.۷۹۹ نزدیک شد. میزان کل اتلاف توسعه ناشی از نابرابری به ۱۹.۵٪ کاهش پیدا کرد که نشان‌دهنده حرکت به سمت توزیع متوازن‌تر دستاوردهای ملی است. در این دوره، نابرابری در حوزه سلامت و امید به زندگی به ۷.۹٪ و نابرابری در آموزش به ۲۱.۹٪ تقلیل یافت. اما نابرابری در بخش درآمد همچنان با عدد ۲۷.۵٪ به عنوان مقاوم‌ترین مانع در برابر عدالت اجتماعی باقی ماند و کمترین میزان بهبود را تجربه کرد. البته ایران در این شاخص جایگاه مطلوبی در جهان دارد. در ۲۰۲۳ نمره جهانی برابر بوده است با ۰.۵۹۰ و رتبه ایران ۴۹ در بین ۱۶۸ کشور!

IHDI in initial year

تحلیل راهبردی شاخص توسعه انسانی برابر

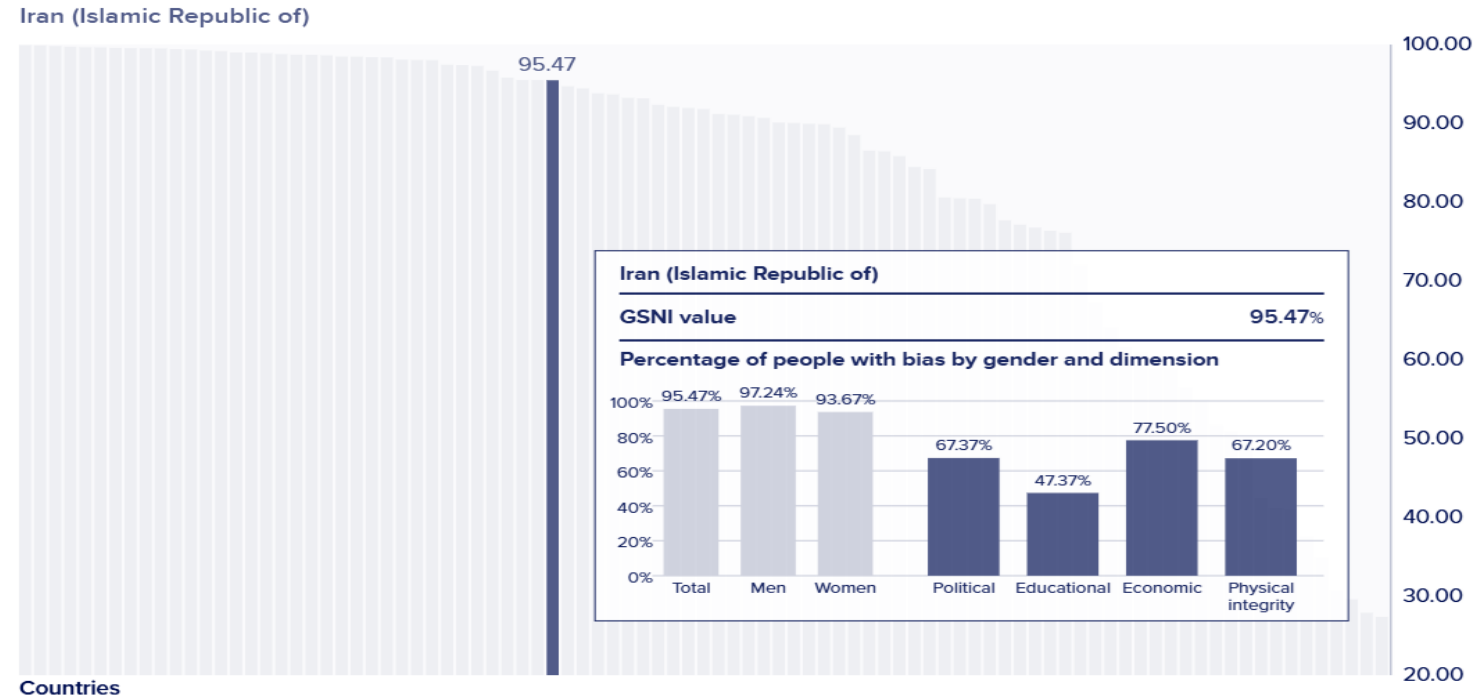
- بررسی تغییرات آماری بین سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۲۳ بیانگر آن است که ایران توانسته است ارزش شاخص توسعه انسانی تعدیل شده خود را از ۰.۵۸۷ به ۰.۶۴۳ افزایش دهد. در این بازه زمانی، میزان کل ائتلاف دستاوردهای توسعه ناشی از نابرابری با کاهشی ۵.۱ درصدی از عدد ۲۴.۶ درصد به ۱۹.۵ درصد رسیده که نشان‌دهنده بهبود نسبی در توزیع فرصت‌های ملی است. درخشان‌ترین دستاورد در بخش آموزش رقم خورده است، جایی که نابرابری با بهبود چشمگیر ۹.۴ درصدی از ۳۱.۳ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۲۱.۹ درصد در سال ۲۰۲۳ تقلیل پیدا کرده است. همچنین نابرابری در شاخص سلامت با کاهشی ۴.۱ واحدی از ۱۲ درصد به ۷.۹ درصد رسیده که یک موفقیت بهداشتی قابل توجه به شمار می‌رود. با این حال، کمترین میزان موفقیت در حوزه اقتصاد مشاهده می‌شود، زیرا نابرابری درآمدی با کاهشی بسیار اندک و ۱.۵ درصدی، از ۲۹ درصد به ۲۷.۵ درصد رسیده است و همچنان به عنوان بزرگترین چالش و اصلی‌ترین کانون نابرابری در ساختار اجتماعی ایران باقی مانده است.
- تحلیل روند تغییرات میان این دو مقطع نشان می‌دهد که ایران در زمینه کاهش شکاف‌های آموزشی و بهداشتی به کامیابی‌های قابل توجهی دست یافته است. کاهش چشمگیر نابرابری در آموزش نشان‌دهنده موفقیت در گسترش عدالت آموزشی و دسترسی همگانی‌تر به سطوح مختلف تحصیلی در سراسر کشور است. با این حال، ناکامی اصلی در حوزه اقتصادی و توزیع ثروت مشاهده می‌شود، زیرا نابرابری درآمدی با وجود گذشت بیش از یک دهه، همچنان در سطحی بالا باقی مانده و تغییر چندانی نکرده است. این موضوع بیانگر آن است که ساختارهای اقتصادی نتوانسته‌اند همپای بخش‌های اجتماعی، فرصت‌های درآمدی را به صورت عادلانه میان شهروندان توزیع کنند و ثروت همچنان در بخش‌های خاصی متمرکز مانده است.

شاخص هنجارهای جنسیتی اجتماعی

- **Gender Social Norms Index (GSNI)** شاخصی است که نگرش‌ها و هنجارهای اجتماعی درباره زنان و مردان را اندازه‌گیری می‌کند. برخلاف شاخص‌هایی مثل GII که وضعیت واقعی نابرابری را می‌سنجند، GSNI بررسی می‌کند که مردم چه باورهایی درباره نقش‌های جنسیتی دارند. این شاخص از داده‌های World Values Survey ساخته می‌شود و چند حوزه را بررسی می‌کند:
 - سیاست: مثلاً این باور که مردان رهبران سیاسی بهتری هستند.
 - اقتصاد: مثل این باور که مردان حق بیشتری برای داشتن شغل دارند.
 - آموزش: مثل اینکه دانشگاه برای مردان مهم‌تر است.
 - جسم و حقوق: نگرش‌ها درباره خشونت یا استقلال زنان.
- نتیجه معمولاً به صورت درصد افرادی که حداقل یک تعصب جنسیتی دارند گزارش می‌شود. به عنوان مثال اگر در یک کشور ۸۰٪ مردم حداقل یک تعصب جنسیتی داشته باشند، این نشان می‌دهد هنجارهای اجتماعی هنوز مانع برابری جنسیتی هستند.

شاخص هنجارهای جنسیتی اجتماعی

- این یعنی: حدود ۹۵.۵٪ از مردم ایران حداقل یک نوع تعصب جنسیتی دارند. در GSNI، تعصب جنسیتی یعنی موافقت با یکی از باورهای تبعیض آمیز زیر:

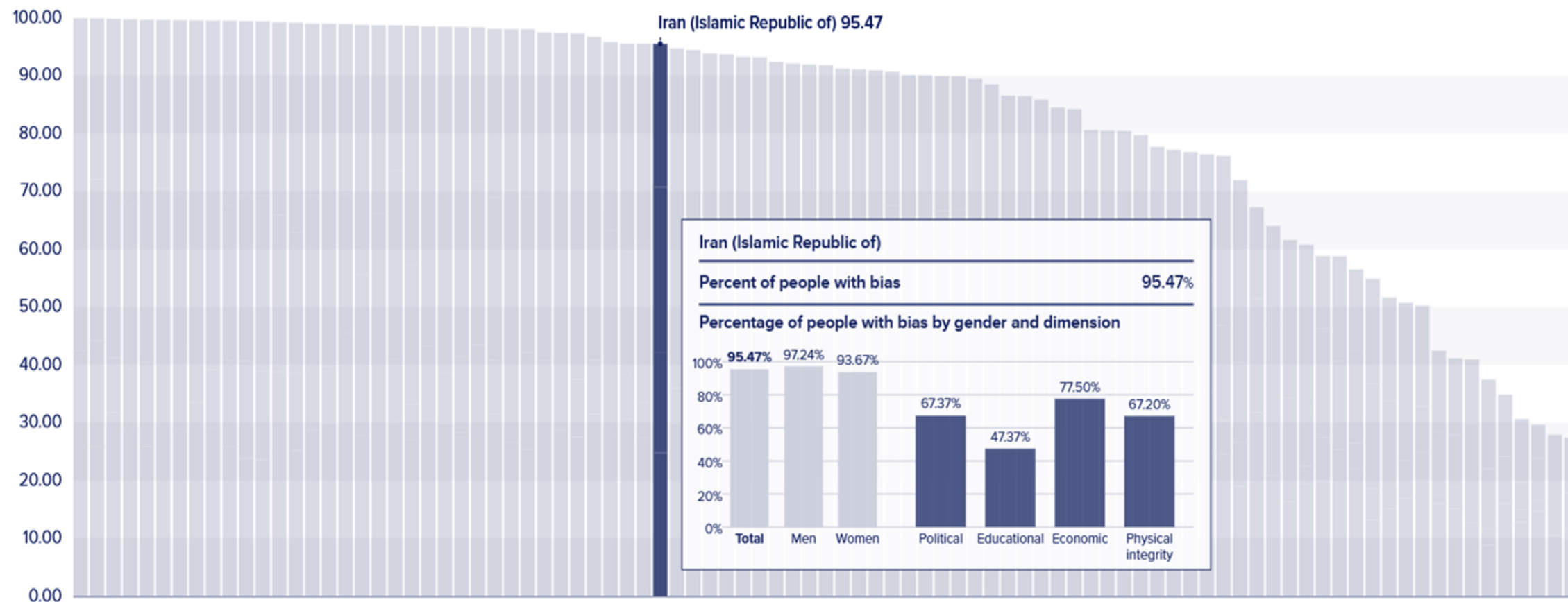
- مردان حق بیشتری برای داشتن شغل دارند.
- مردان رهبران سیاسی بهتری اند.
- دانشگاه برای مردان مهم تر است.
- زن باید مطیع شوهر باشد.

مردان: ۹۷.۲۴٪ و زنان: ۹۳.۶۷٪ تعصب دارند. این یعنی حتی میان زنان هم ۹۴٪ حداقل یک باور تبعیض آمیز علیه زنان را پذیرفته اند. و میان مردان ۹۷٪. یعنی در ایران تقریباً تفاوت معناداری بین نگرش مردان و زنان در مورد تعصبات جنسیتی وجود ندارد. این یک ویژگی مهم GSNI است که هم مردان و هم زنان می توانند باورهای تبعیض آمیز داشته باشند، چون منشأ آن هنجارهای اجتماعی است نه جنسیت.

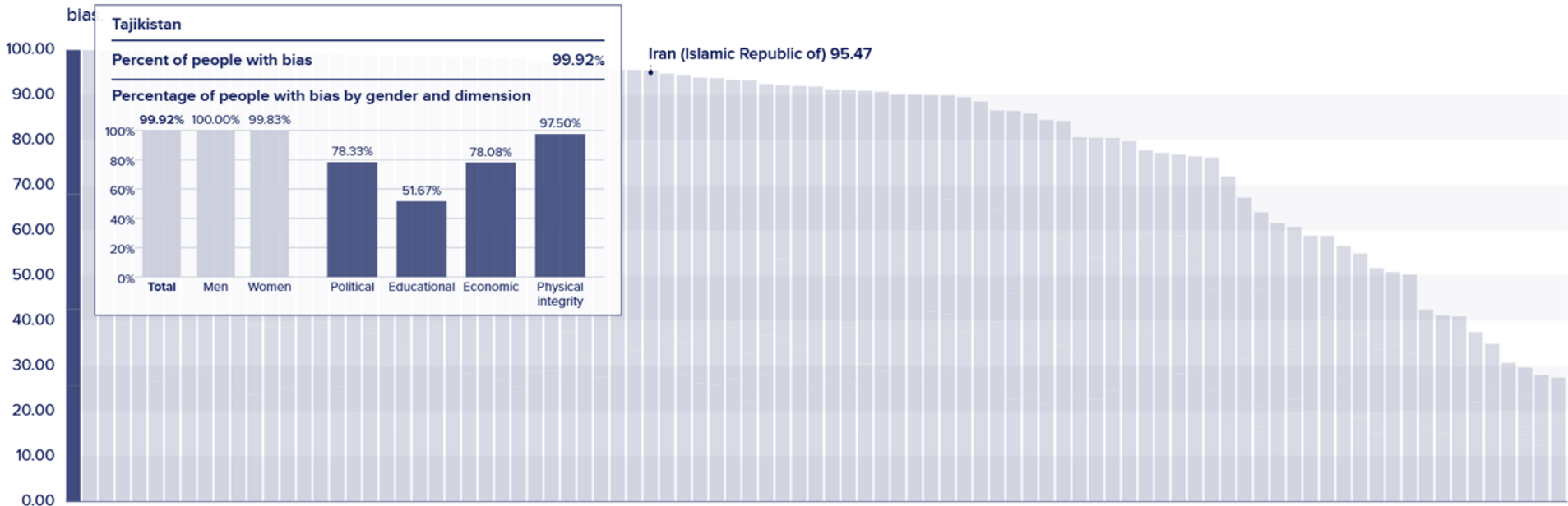
شاخص هنجارهای جنسیتی اجتماعی

- ایران با ۹۵.۴۷ درصد از مردم دارای سوگیری جنسیتی، در جمع کشورهای با تعصب جنسیتی بالا قرار دارد. و در میان کشورهای مورد بررسی، در رتبه **سوم از بالا** (یا ۲۷ از پایین) قرار گرفته است. در این میان، عراق با ۹۸.۹۸ درصد و پاکستان با ۹۹.۸۹ درصد در رتبه‌های اول و دوم قرار دارند.

GSNI (percentage of people) Note: GSNI comprises four dimensions— political, educational, economic and physical integrity. It is constructed based on responses to seven questions from the World Values Survey, which are used to create seven indicators. The core index value measures the percentage of people with at least one bias, and lower value indicates less bias.

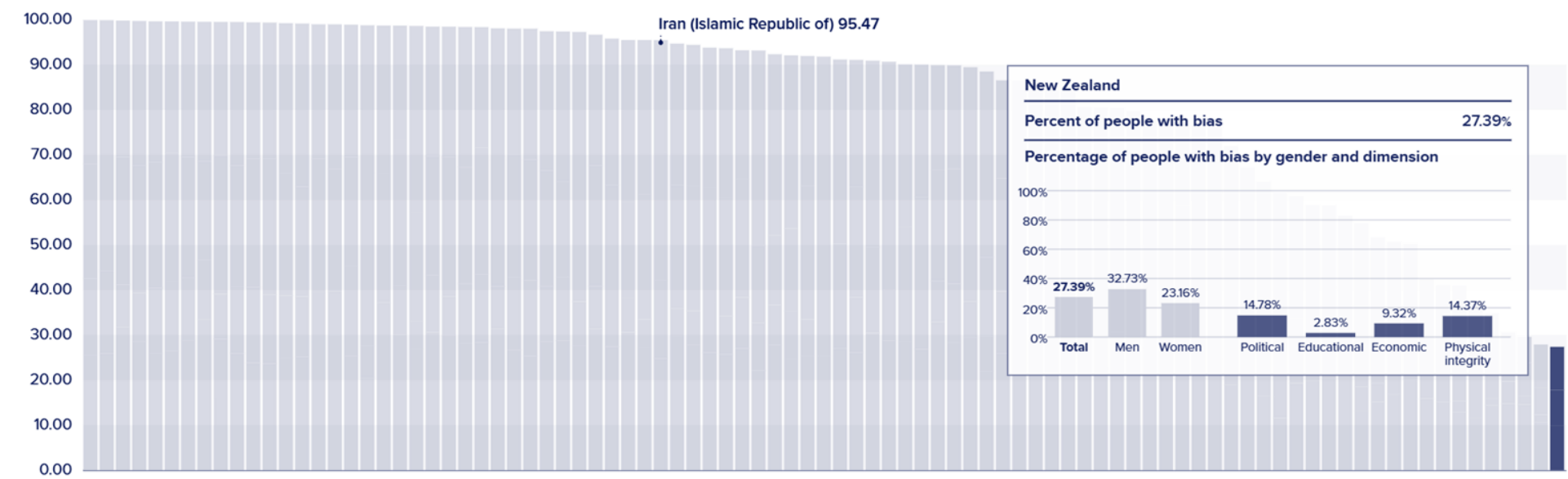

GSNI (percentage of people) Note: GSNI comprises four dimensions— political, educational, economic and physical integrity. It is constructed based on responses to seven questions from the World Values Survey, which are used to create seven indicators. The core index value measures the percentage of people with at least one bias, and lower value indicates less bias.

بدترین کشور از
نظر تعصب

GSNI (percentage of people) Note: GSNI comprises four dimensions— political, educational, economic and physical integrity. It is constructed based on responses to seven questions from the World Values Survey, which are used to create seven indicators. The core index value measures the percentage of people with at least one bias, and lower value indicates less bias.

بهترین کشور از
نگاه برابر
جنسیتی

تحلیل راهبردی شاخص هنجارهای جنسیتی اجتماعی

- دو سوم جامعه (۶۷٪) در مورد نقش سیاسی زنان تعصب دارد. نمونه باورها: مردان رهبران سیاسی بهتری هستند و برای یک زن مهم نیست وارد سیاست شود. حدود نیمی از جامعه (۴۷.۳۷٪) باورهایی دارد که نقش زنان در آموزش را کمتر می‌داند. مثال: تحصیلات بالا برای زنان اهمیت کمتری دارد. بیش از سه چهارم ایرانیان (۷۷.۵٪) تعصبات اقتصادی در مورد زنان دارند. این بالاترین مقدار است؛ یعنی بیش از ۷۷٪ جامعه درباره نقش اقتصادی زنان تعصب دارند. مثال: وقتی شغل کم است، مردان باید اولویت داشته باشند یا مردان نان‌آور اصلی‌اند و ۶۷.۲٪ جامعه همچنان باورهای متعصبانه با استقلال بدنی و حقوق زن دارند. تعریف نمونه: عادی دانستن برخی اشکال خشونت علیه زنان و کم‌اهمیت دانستن حق زنان بر بدن خود.
- ۹۵.۵٪ از مردم دارای حداقل یک تعصب جنسیتی هستند و ۸۲٪ جامعه حداقل دارای دو تعصب جنسیتی هستند.
- تعصب در مردان کمی بیشتر از زنان است. بیشترین تعصب در زمینه اقتصادی (۷۷.۵٪) است. پس از آن سیاسی و حقوق جسمانی زن قرار دارند و کمترین تعصب در حوزه آموزش است (۴۷٪).
- **تناقض وضعیت:** یک تناقض کلیدی بین دسترسی زنان به آموزش و باورهای جامعه در مورد نقش‌های اقتصادی و سیاسی آنها دیده می‌شود. این نشان می‌دهد که پیشرفت در یک حوزه (آموزش) لزوماً به پیشرفت در سایر حوزه‌ها (بازار کار، سیاست، حقوق فردی) منجر نشده است.
- **ریشه‌دار بودن مردسالاری:** بالاترین درصد تعصب در بعد اقتصادی و سیاسی، حاکی از آن است که دیدگاه‌های مردسالارانه در مورد نقش‌های سنتی مردان به عنوان نان‌آور و رهبر، و زنان به عنوان مراقب خانه و خانواده، همچنان در جامعه ایران غالب است.

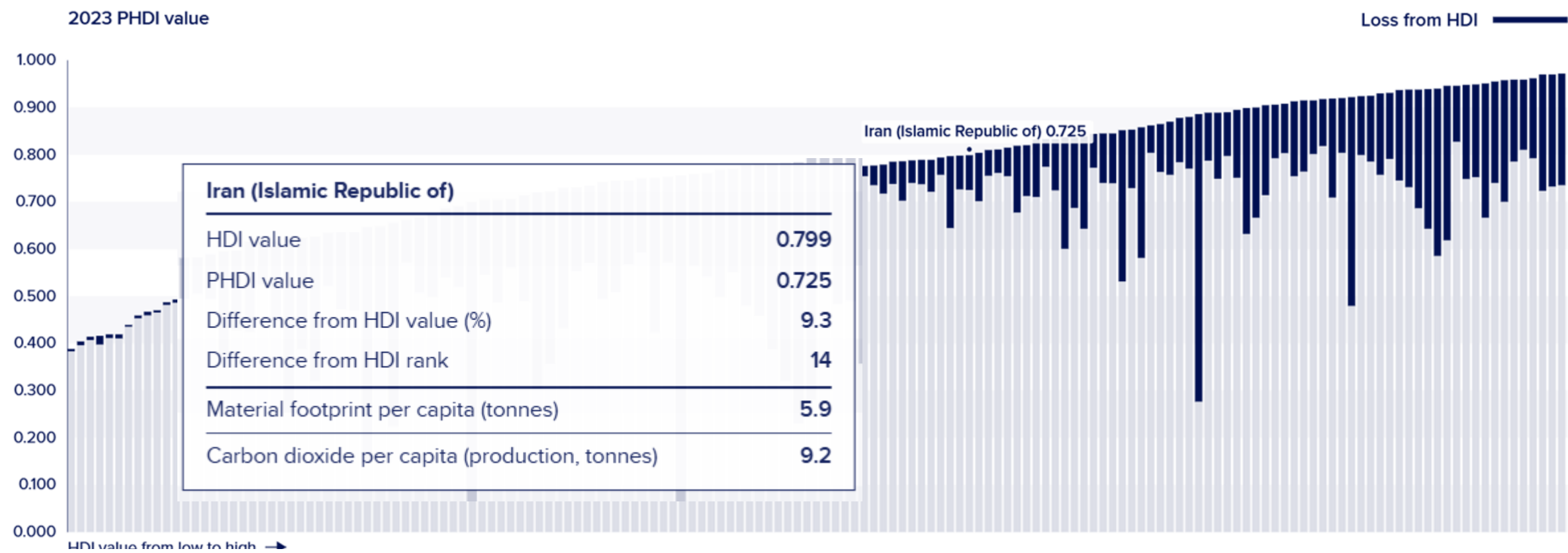
Planetary Pressures Adjusted Human Development Index (PHDI) شاخصی است که توسط UNDP در گزارش توسعه انسانی ۲۰۲۰ معرفی شد. هدف آن این است که نشان دهد توسعه انسانی یک کشور با چه میزان فشار بر محیط زیست و سیاره زمین به دست آمده است. HDI فقط سطح توسعه انسانی را می‌سنجد، اما PHDI بررسی می‌کند این توسعه با چه هزینه زیست‌محیطی حاصل شده است.

بعضی کشورها HDI بالایی دارند اما این توسعه با مصرف زیاد منابع و انتشار کربن بالا به دست آمده است. PHDI این موضوع را اصلاح می‌کند و HDI را بر اساس فشارهای محیط‌زیستی کاهش می‌دهد. با این فرمول محاسبه می‌شود:

$$PHDI = HDI \times (1 - \text{planetary pressure adjustment}) \quad \circ$$

- اگر فشار زیست‌محیطی **کم** باشد آنگاه PHDI نزدیک HDI می‌ماند.
- اگر فشار زیست‌محیطی **زیاد** باشد آنگاه PHDI به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد.

امتیاز شاخص توسعه انسانی ۰.۷۹۹ است و امتیاز توسعه انسانی سبز ۰.۷۲۵، یعنی میزان افت حدود ۹.۳ درصد. این یعنی ۹.۳ درصد از سطح توسعه یافتگی ایران به قیمت تخریب یا فشار بر محیط زیست به دست آمده است. اگر معیار رتبه‌بندی کشورها را از HDI به PHDI تغییر دهیم، رتبه ایران ۱۴ پله صعود می‌کند. این صعود رتبه نشان می‌دهد که مدل توسعه در ایران نسبت به میانگین جهانی، فشار کمتری بر سیاره زمین وارد می‌کند. به عنوان مثال کانادا ۷۹ رتبه و امارات ۹۷ رتبه جایگاه‌شان سقوط می‌کند. این به معنای عملکرد خوب ایران نیست بلکه به معنای عملکرد بسیار تخریبی برخی از کشورهای صنعتی یا در حال صنعتی شدن است.

شاخص*	برابر نهاد فارسی	امتیاز جهان	امتیاز ایران	جهت/ماهیت	ارزیابی
HDI	شاخص توسعه انسانی	۰.۷۵۶	۰.۷۷۹	هرچه بیشتر بهتر	بهتر از متوسط جهان
PHDI	شاخص توسعه سبز	۰.۶۸۰	۰.۷۲۵	هرچه بیشتر بهتر	بهتر از متوسط جهان
GDI	شاخص توسعه جنسیتی	۰.۹۵۵	۰.۸۷۵	هرچه بیشتر بهتر	بدتر از متوسط جهان
IHDI	شاخص توسعه برابر	۰.۵۹۰	۰.۶۴۳	هرچه بیشتر بهتر	بهتر از متوسط جهان
GII	شاخص نابرابری جنسیتی	۰.۴۵۵	۰.۴۸۲	هرچه کمتر بهتر	بدتر از متوسط جهان
GSNI	هنجارهای جنسیتی اجتماعی	۸۲.۷۴	۹۵.۴۷	هرچه کمتر بهتر	بدتر از متوسط جهان

۰۲

شاخص کامیابی و آزادی

○ شاخص Freedom and Prosperity Index یکی از شاخص‌های بین‌المللی سنجش وضعیت کشورهاست که توسط اندیشکده آمریکایی Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center منتشر می‌شود. هدف این شاخص بررسی این است که کشورها تا چه اندازه توانسته‌اند ترکیبی از آزادی‌های فردی، آزادی‌های اقتصادی و سطح رفاه اقتصادی را برای شهروندان خود فراهم کنند. این شاخص تلاش می‌کند رابطه میان آزادی‌های نهادی و عملکرد اقتصادی کشورها را نشان دهد و توضیح دهد که چگونه کیفیت نهادها می‌تواند بر رفاه اقتصادی و توسعه تأثیر بگذارد.

○ شاخص آزادی:

- **Political:** انتخابات، آزادی‌های مدنی، حقوق سیاسی، مهار قوه مجریه.
- **Economic:** آزادی اقتصادی زنان، آزادی سرمایه‌گذاری (میزان سهولت ورود، خروج و تخصیص سرمایه)، آزادی تجارت (آزادی از تعرفه‌ها، محدودیت‌ها و موانع اداری)، حقوق مالکیت (حمایت قانونی از دارایی‌ها و امکان دفاع از حقوق مالکیت).
- **Legal:** استقلال قوه قضائیه، شفافیت قانون، فساد و بوروکراسی، امنیت، سهم فعالیت‌های غیررسمی در اقتصاد و جامعه.

○ شاخص کامیابی:

- **Income:** سطح درآمد و توان اقتصادی افراد.
- **Health:** وضعیت سلامت عمومی و دسترسی به خدمات درمانی.
- **Inequality:** رفاه و درآمد تا چه حد به طور برابر میان مردم توزیع شده است.
- **Environment:** اثر توسعه بر محیط طبیعی زیست.
- **Minorities:** وضعیت گروه‌های اقلیت.
- **Education:** سطح دسترسی، کیفیت و نتایج آموزشی.

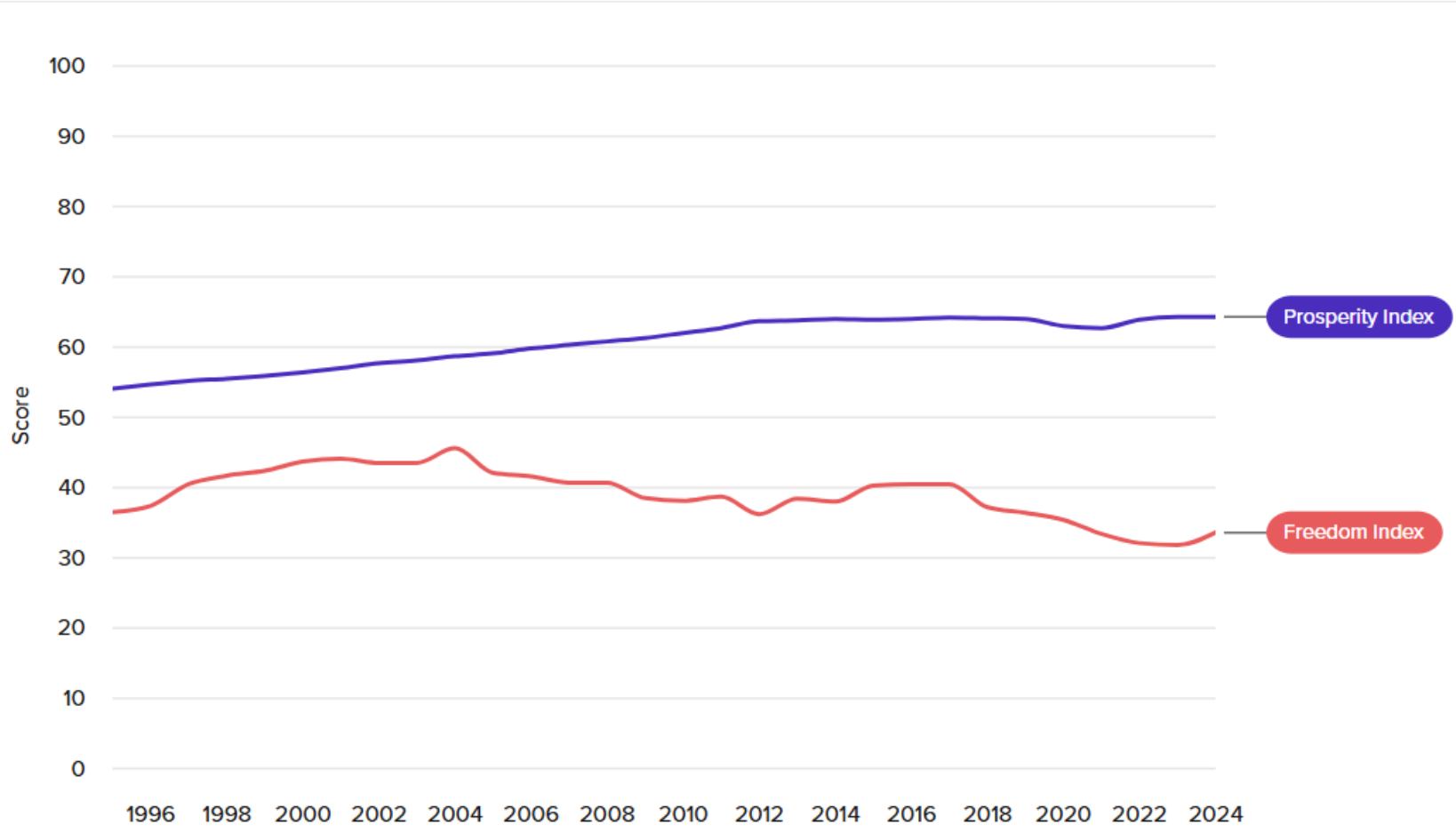
مقایسه ایران، ترکیه و عربستان از منظر دو شاخص کامیابی و آزادی

- رتبه ایران از نظر شاخص آزادی چندبعدی (سیاسی، حقوقی، اقتصادی و زنان): رتبه ۱۵۷ در بین ۱۶۴ کشور.
- رتبه ایران از نظر رفاه و کامیابی چندبعدی (شامل درآمد، سلامت، برابری، آموزش و ...): رتبه ۸۸ در بین ۱۶۴ کشور می باشد.
- از منظر هر دو شاخص عربستان در بین سه کشور ایران، ترکیه و عربستان بهترین وضعیت و ترکیه در جایگاه دوم قرار دارد.
- توضیح مهم آنکه منظور از شاخص آزادی فقط محدود به مسائل سیاسی نیست، هر چند که شامل آن می شود؛ شامل آزادی اقتصادی (آزادی اقتصادی زنان، آزادی سرمایه گذاری و ...) و آزادی حقوقی (مانند استقلال قوه قضائیه) نیز می شود.

کشور	رتبه آزادی	نمره آزادی	رتبه رفاه و کامیابی	نمره رفاه و کامیابی
ایران	۱۵۷	۳۳.۶	۸۸	۶۴.۳
عربستان	۱۳۷	۴۳.۷	۶۲	۷۰.۸
ترکیه	۱۱۳	۵۴.۰	۷۹	۶۶.۶

IRAN

1995–2024

وضعیت کامیابی و رفاه در بازه سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۲ بهبود نسبی و آرام پیدا کرده است، اما شاخص آزادی با بهبودهای مقطعی در برخی بازه‌ها، عملاً دوباره به سال‌های ابتدایی بازگشته است. در صفحات بعدی این روند با روند دیگر کشورها سنجیده و مقایسه خواهد شد.

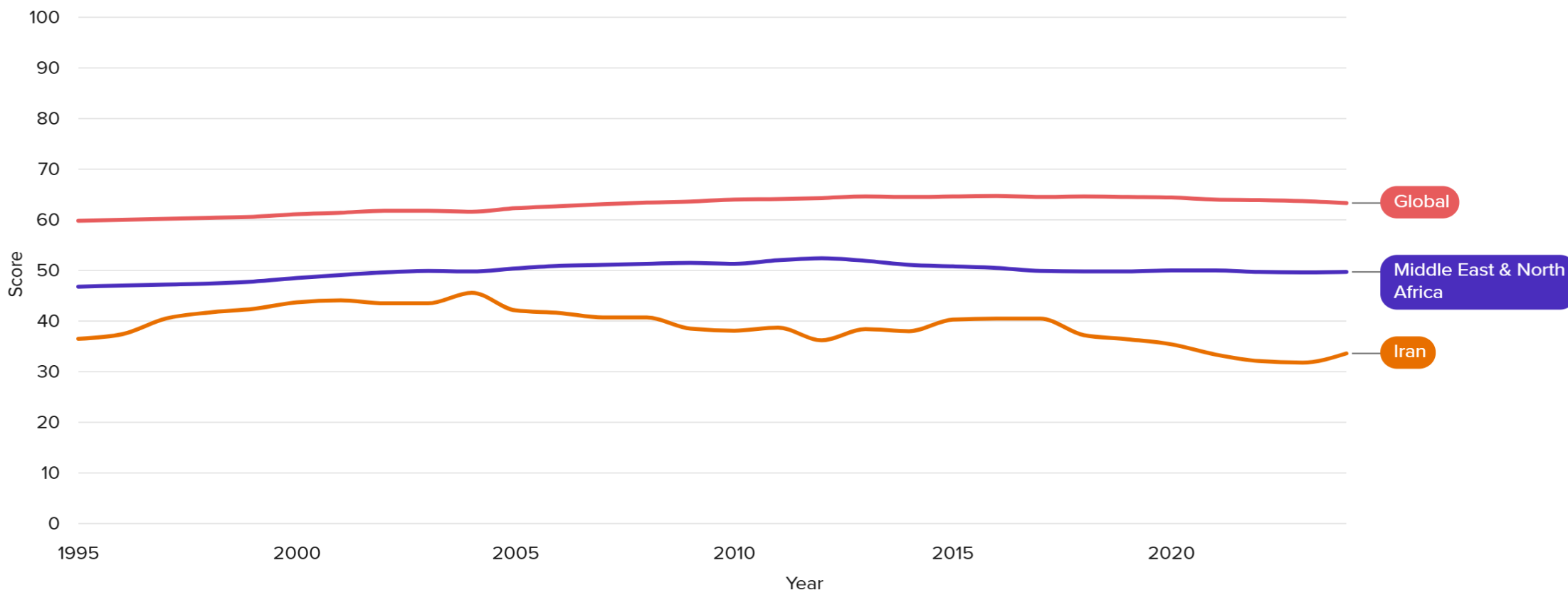

شاخص آزادی جهان و منطقه منا در این بازه کمتر از ۵ واحد بهبود داشته است.

ایران در یک بازه ده ساله یعنی بین سال های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۴ در شاخص آزادی (اقتصادی و سیاسی) با نرخی بالاتر از منطقه و جهان رشد کرده است، اما بعد از آن دچار افول نوسانی شده و با منطقه و جهان فاصله پیدا کرده است.

FREEDOM INDEX

1995–2024 Higher scores indicate better overall performance in the Freedom Index.

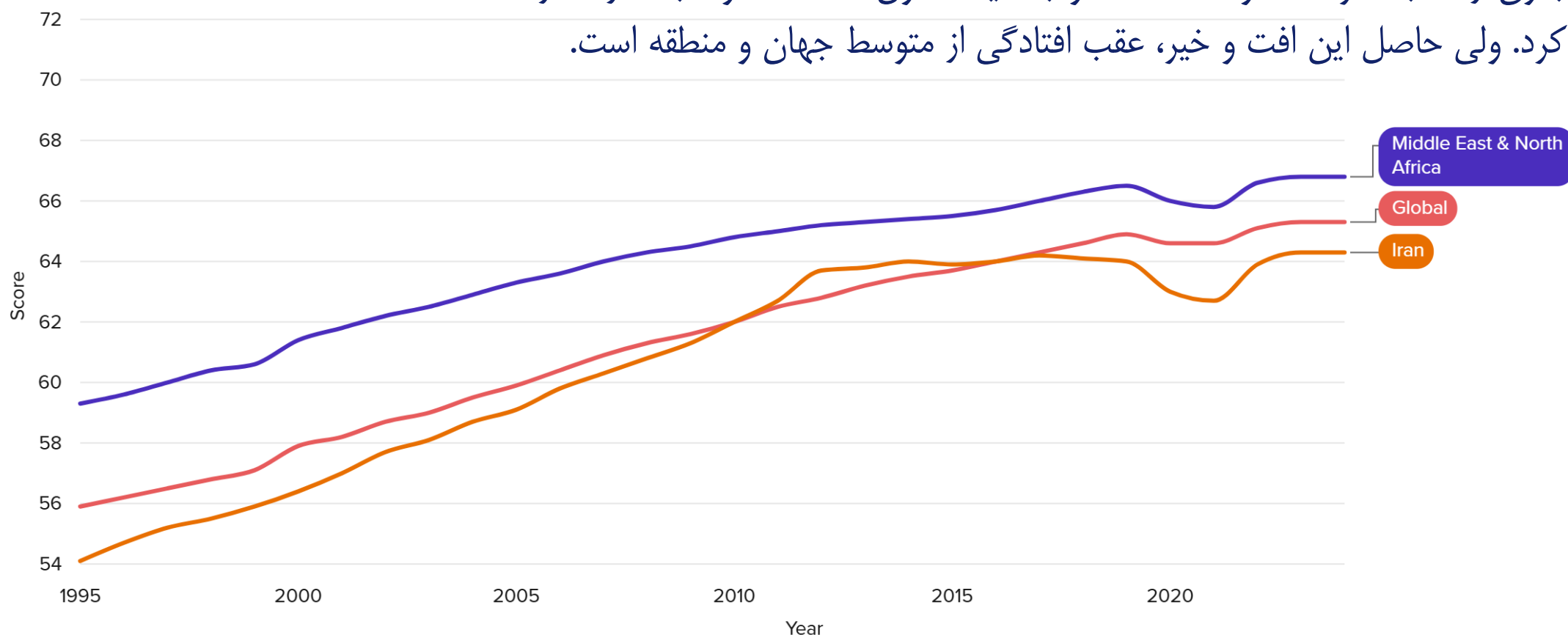

رشد بالاتر ایران از متوسط جهان و سپس افت و عقب افتادگی در شاخص کامیابی

این نمودار به خوبی نشان می‌دهد که ایران از متوسط جهانی پایین‌تر بوده است. اما با شتابی بیشتر از متوسط جهان رشد کرد و آن را پشت سر گذاشت (۲۰۱۲) سپس تا ۲۰۱۹ بدون رشد به حرکت خود ادامه داد و بعد یک افول تا ۲۰۲۲ و مجدد رشد را تجربه کرد. ولی حاصل این افت و خیز، عقب افتادگی از متوسط جهان و منطقه است.

PROSPERITY INDEX

1995–2024 Higher scores indicate greater prosperity.

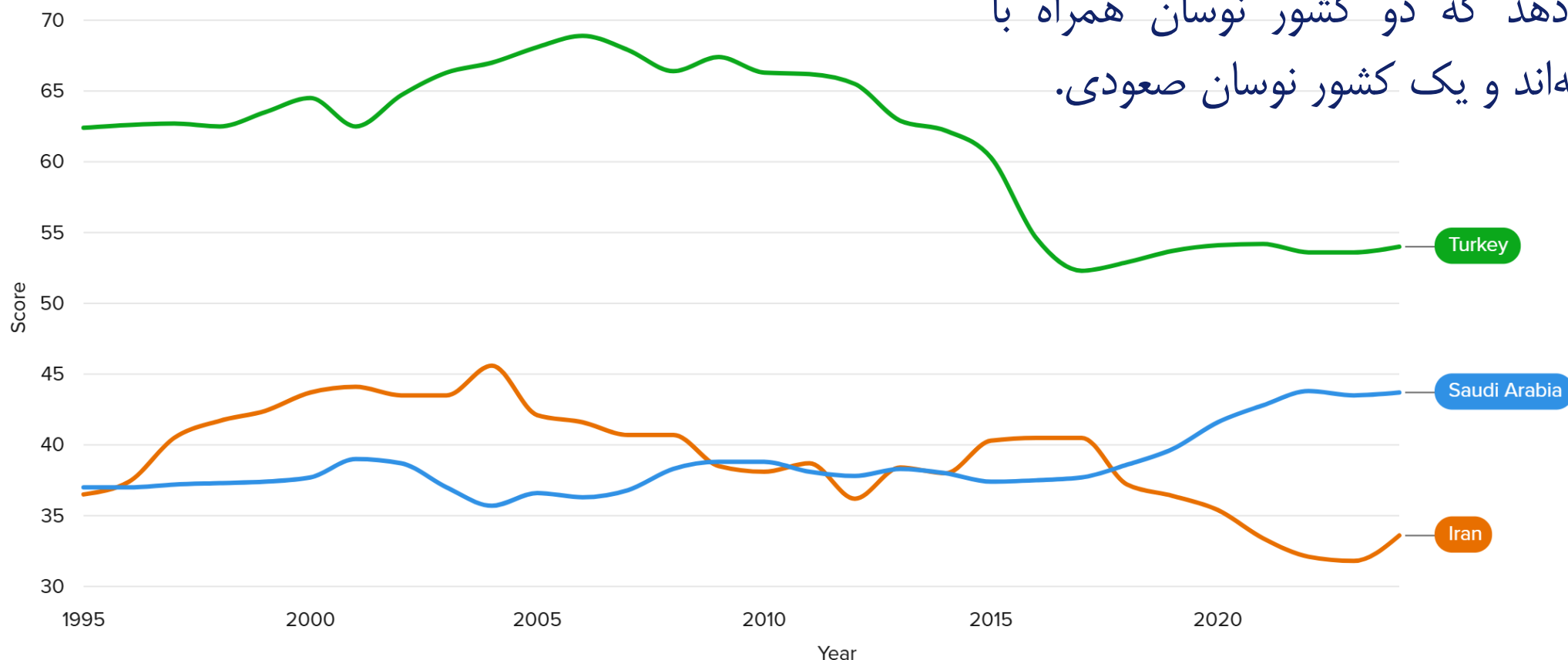
سقوط شدید ترکیه، بهبود نسبی عربستان و در جازدن ایران در شاخص آزادی

◆FREEDOM
AND ●PROSPERITY
INDEXES

Atlantic Council

FREEDOM INDEX

1995–2024 Higher scores indicate better overall performance in the Freedom Index.

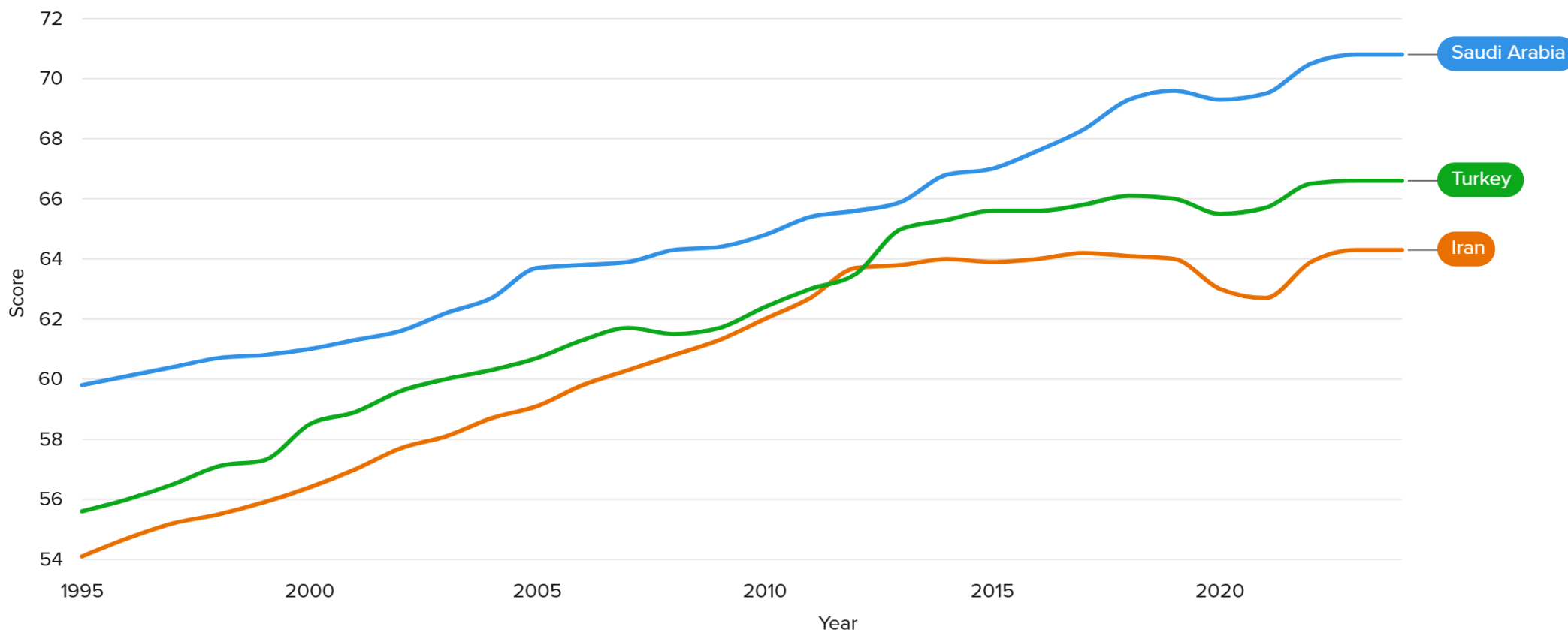
مقایسه ایران با دو کشور رقیب منطقه‌ای،
نشان می‌دهد که دو کشور نوسان همراه با
افول داشته‌اند و یک کشور نوسان صعودی.

رشد هر سه کشور عربستان، ترکیه و ایران از منظر رفاه و کامیابی

اگر ایران در شاخص کامیابی با همان نرخ رشد سال های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۰ ادامه می داد، اکنون قطعاً عربستان و ترکیه را پشت سر گذاشته بود.

PROSPERITY INDEX

1995–2024 Higher scores indicate greater prosperity.

- شاخص دموکراسی (The Economist Democracy Index) که توسط گروه اکونومیست منتشر می‌شود، شاخصی است که کیفیت دموکراسی را در سراسر جهان اندازه‌گیری می‌کند. این ارزیابی کمی و مقایسه‌ای عمدتاً به حقوق دموکراتیک و نهادهای دموکراتیک مربوط می‌شود. بهترین کشور امتیاز ۱۰ و بدترین کشور امتیاز صفر را می‌گیرد.
- مقایسه شاخص کل دموکراسی نشان می‌دهد که ایران و عربستان در وضعیتی برابر و عقب‌تر از ترکیه هستند. همچنین ایران در تمام شاخص‌های فرعی پنج‌گانه از ترکیه عقب‌تر است. ایران از عربستان در مشارکت مدنی امتیاز بالاتری دریافت می‌کند، در آزادی‌های مدنی برابر است و در دو شاخص دیگر عقب می‌افتد.

کشور	رتبه	امتیاز کلی	روند انتخابات و کثرت‌گرایی	عملکرد (شفافیت، سلامت، استقلال و...) دولت	مشارکت مدنی	فرهنگ سیاسی	آزادی‌های مدنی
ایران	۱۵۲	۱.۹۶	۰	۲.۵	۳.۳۳	۲.۵	۱.۴۷
عربستان	۱۴۷	۲.۰۸	۰	۳.۵۷	۲.۲۲	۳.۱۳	۱.۴۷
ترکیه	۱۰۲	۴.۲۶	۳.۵	۴.۶۴	۶.۱۱	۵	۲.۰۶
جهان	--	۵.۱۷	۵.۴۱	۴.۵۳	۵.۳۳	۵.۲۶	۵.۳۵

روند بیست ساله ایران، عربستان و ترکیه از منظر شاخص دموکراسی

○ نگاهی به روند بیست ساله این سه کشور نشان می‌دهد که ایران بیست سال قبل وضعیت بهتری از نظر شاخص دموکراسی داشته است، ولی افول کرده است و برعکس عربستان هر چند کم و ناچیر روند صعودی داشته است. ترکیه نیز روندی نوسانی ولی در مجموع نزولی را طی کرده است و از نظر دموکراسی ضعیف‌تر شده است.

	گونه حکومت*	۲۰۲۵	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۸	۲۰۰۶
ایران	اقتدارگرا	۱.۹۶	۱.۹۶	۱.۹۶	۱.۹۶	۱.۹۵	۲.۲	۲.۳۸	۲.۴۵	۲.۴۵	۲.۳۴	۲.۱۶	۱.۹۸	۱.۹۸	۱.۹۸	۱.۹۸	۱.۹۴	۲.۸۳	۲.۹۳
عربستان	اقتدارگرا	۲.۰۸	۲.۰۸	۲.۰۸	۲.۰۸	۲.۰۸	۲.۰۸	۱.۹۳	۱.۹۳	۱.۹۳	۱.۹۳	۱.۹۳	۱.۸۲	۱.۸۲	۱.۷۱	۱.۷۷	۱.۸۴	۱.۹	۱.۹۲
ترکیه	مختلط	۴.۲۶	۴.۲۶	۴.۳۳	۴.۳۵	۴.۳۵	۴.۴۸	۴.۰۹	۴.۳۷	۴.۸۸	۵.۰۴	۵.۱۲	۵.۱۲	۵.۶۳	۵.۷۶	۵.۷۳	۵.۷۳	۵.۶۹	۵.۷

en.wikipedia.org/wiki/The_Economist_Democracy_Index

گونه حکومت توسط اکونومیست و بر اساس اعداد نسبت داده شده است. *

تحلیل پایانی بر شاخص کامیابی چندبعدی و آزادی چندبعدی

- اگر به تصویر پایانی شاخص‌ها نگاه کنیم، اکنون ایران در انتهای سال ۲۰۲۵ از نظر شاخص آزادی چندبعدی (سیاسی، حقوقی، اقتصادی و زنان) رتبه ۱۵۷ و از نظر رفاه و کامیابی چندبعدی (شامل درآمد، سلامت، برابری، آموزش و ...) رتبه ۸۸ را در بین ۱۶۴ کشور داراست و متأسفانه در هر دو شاخص از دو کشور رقیب منطقه‌ای وضعیت نامناسب‌تری داریم. در صورتی که اگر نرخ رشد سال‌های اولیه ادامه می‌یافت، اکنون هم در شاخص آزادی و هم در شاخص کامیابی چندبعدی؛ هم از متوسط جهان بالاتر بودیم و هم دو کشور عربستان و ترکیه را پشت سر گذاشته بودیم.
- محاسبات بدین صورت است: اگر ایران همان نرخ رشد بازه سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۰ را حفظ می‌کرد، در انتهای ۲۰۲۵ در شاخص آزادی چندبعدی به عدد ۵۳.۷ می‌رسیدیم (بالاتر از ترکیه، عربستان و جهان) و همچنین در شاخص کامیابی چندبعدی اگر روند ۱۵ سال ابتدایی حفظ می‌شد، ما جایگاهی فراتر از رقبای منطقه‌ای و متوسط جهانی می‌داشتیم.
- دو نکته قابل تأمل اینجا وجود دارد: اول اینکه ابتدا افت شاخص آزادی شروع شد و سپس افت شاخص کامیابی. دوم اینکه تأثیر تحریم‌ها به وضوح خود را نشان می‌دهد. وقتی زمان‌بندی اعمال تحریم‌ها را با افول و توقف در بهبود شاخص کامیابی و آزادی مقایسه می‌کنیم، این تأثیر کاملاً معنادار است.
- در پایان باید گفت عده‌ای مدام در ایران می‌گویند که ایران توسعه‌پذیر نیست، این کشور درست بشو نیست، در این کشور امتناع توسعه وجود دارد، ژن ایرانی برای توسعه ساخته نشده است. در جواب باید به آن‌ها گفت که تجربه نشان داده است در صورت حفظ و ادامه یک روند مثبت، توسعه امری شدنی است. تکرار پیایی رشدهای مثبت کوچک معجزه خواهد کرد.

۴۰

شاخص شادکامی

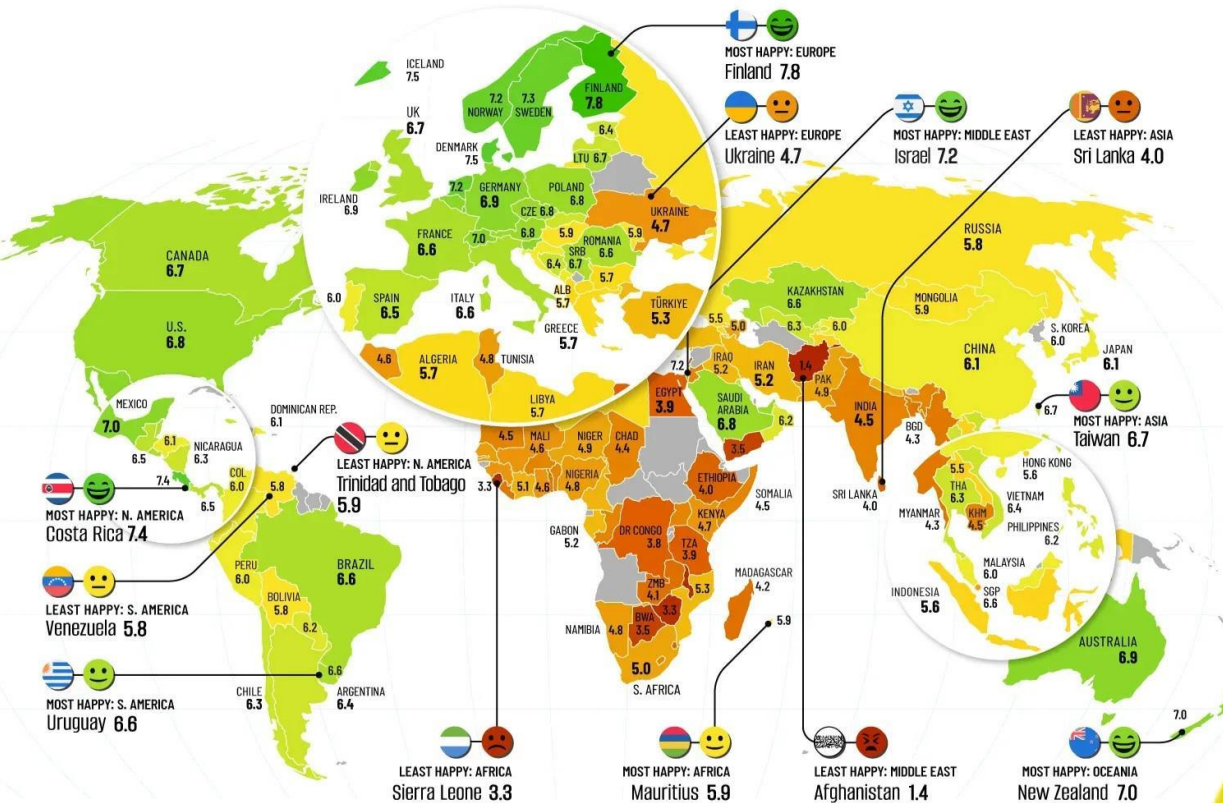
GLOBAL HAPPINESS INDEX

THE MOST & LEAST HAPPY COUNTRIES IN THE WORLD

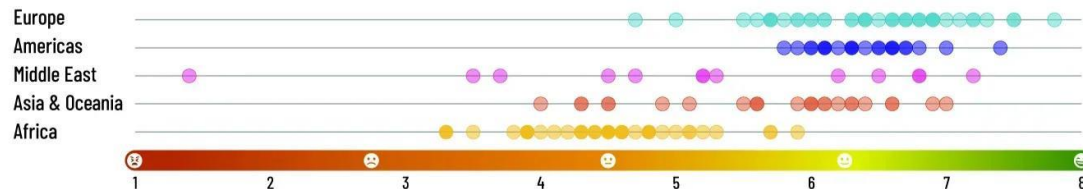

IN 2026

Over 100k people rated their happiness from 0-10, with scores averaged over three years (2023-2025).

COUNTRY DISTRIBUTION BY REGION

شاخص جهانی شادکامی

○ رتبه‌بندی جهانی شادکامی بر اساس یک سوال ساده اما بنیادی تعیین می‌شود که نام آن ارزیابی زندگی است و این سوال پرسیده می‌شود: لطفاً نردبانی را تصور کنید که پله‌های آن از ۰ در پایین تا ۱۰ در بالا شماره‌گذاری شده‌اند. نردبان نشان‌دهنده بهترین زندگی ممکن برای شماست و پایین نردبان نشان‌دهنده بدترین زندگی ممکن برای شماست. در حال حاضر شخصاً احساس می‌کنید روی کدام پله نردبان ایستاده‌اید؟

○ در کنار این دو سوال در مورد سه احساس مثبت و سه احساس منفی نیز در مجموع سه سوال پرسیده می‌شود.

The Happiness Index

نوع شاخص	نوع سوال	ایران	مقایسه با متوسط، بهترین و بدترین جهان
Life Evaluation	ارزیابی کلی زندگی روی نردبان شادکامی (۰-۱۰) تصور کنید نردبانی وجود دارد که پله‌های آن از ۰ در پایین تا ۱۰ در بالا شماره‌گذاری شده است. پله بالایی (۱۰) نشان‌دهنده بهترین زندگی ممکن برای شما و پله پایینی (۰) نشان‌دهنده بدترین زندگی ممکن برای شما است. در حال حاضر، فکر می‌کنید شخصاً روی کدام پله از این نردبان قرار دارید؟	پله ۵.۱ رتبه ۹۷ در بین ۱۴۷ کشور	متوسط جهان ۵.۶۵۰ بهترین کشور فنلاند در پله ۷.۷ و بدترین کشور افغانستان روی پله ۱.۴

ایرانیان چقدر احساسات مثبت را تجربه می کنند؟

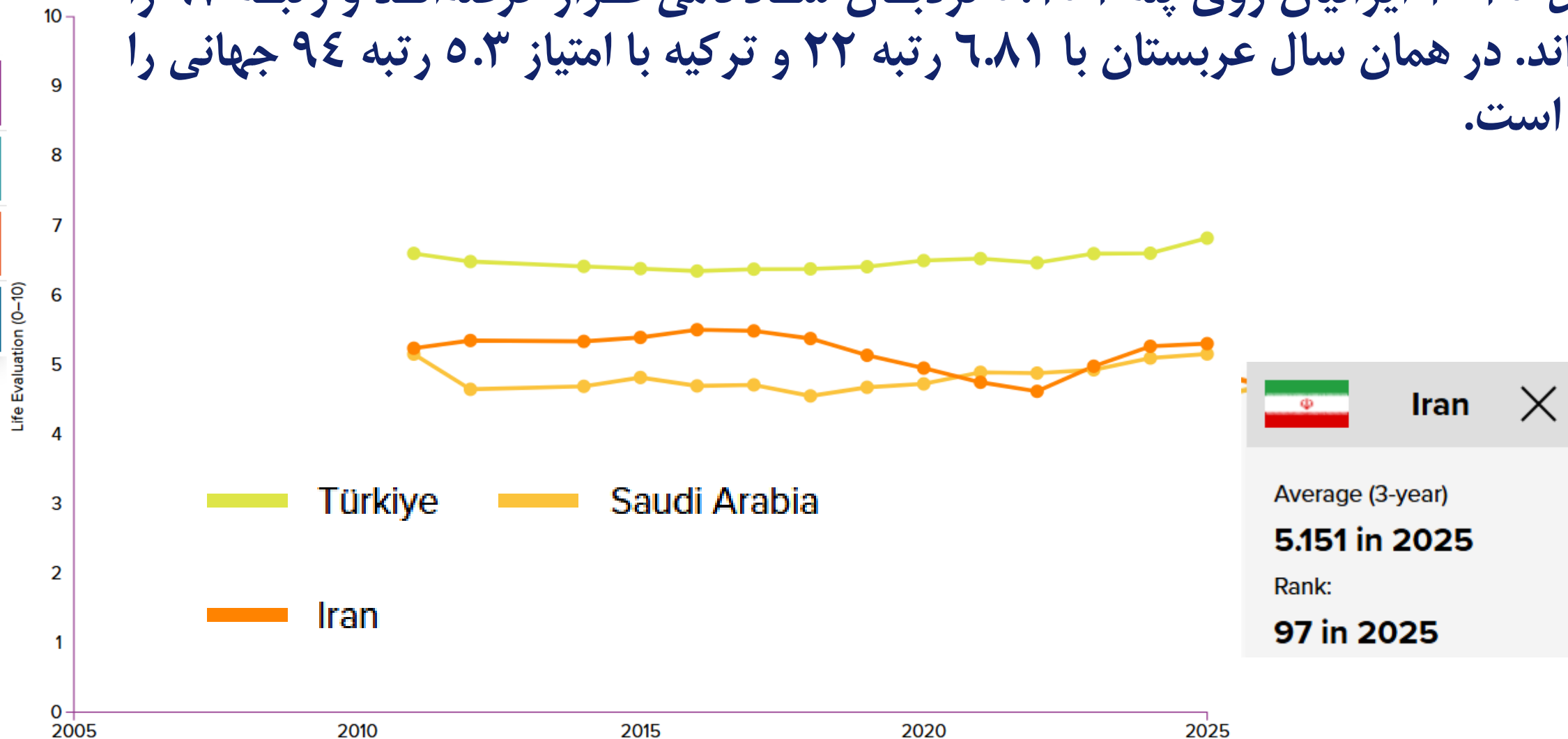
نوع شاخص	نوع سوال	ایران	مقایسه با متوسط، بهترین و بدترین جهان
Positive Affect	تجربه احساسات مثبت میانگین پاسخ های صفر-یکی (صفر=خیر، ۱=بله) در مورد سه احساسی که در روز قبل تجربه شده اند: خنده، لذت و علاقه. آیا دیروز خندیدید یا لبخند زدید؟ آیا دیروز احساس لذت یا شادی داشتید؟ آیا احساس علاقه یا درگیری ذهنی با چیزی داشتید؟	۵۴.۷٪ (۲۰۲۴) رتبه ۱۲۷ جهان از ۱۴۲ کشور	سنگال با ۸۶.۴٪ در سال ۲۰۲۴ بالاترین تجربه احساسات مثبت و افغانستان در سال ۲۰۲۱ با ۱۷.۹٪ پایین ترین احساسات مثبت را تجربه کرده است.

ایرانیان چقدر احساسات منفی را تجربه می کنند؟

نوع شاخص	نوع سوال	ایران	مقایسه با متوسط، بهترین و بدترین جهان
Negative Affect	تجربه احساسات منفی روز قبل		
	میانگین پاسخ های صفر-یکی (صفر=خیر، ۱=بله) در مورد سه احساسی که در روز قبل تجربه شده: نگرانی، غم و عصبانیت.	ایران امتیاز ۴۴.۳٪	در سال ۲۰۲۵ ویتنام کمترین احساسات منفی را با ۹.۸٪
	آیا دیروز در بخش زیادی از روز احساس نگرانی داشتید؟	رتبه ۱۳۶ جهان در بین ۱۴۲ کشور (۲۰۲۴)	و چاد با ۵۴.۹٪ بیشترین احساسات منفی را درک کرده اند
	آیا دیروز در بخش زیادی از روز احساس غمگینی داشتید؟		
	آیا دیروز در بخش زیادی از روز احساس خشم داشتید؟		

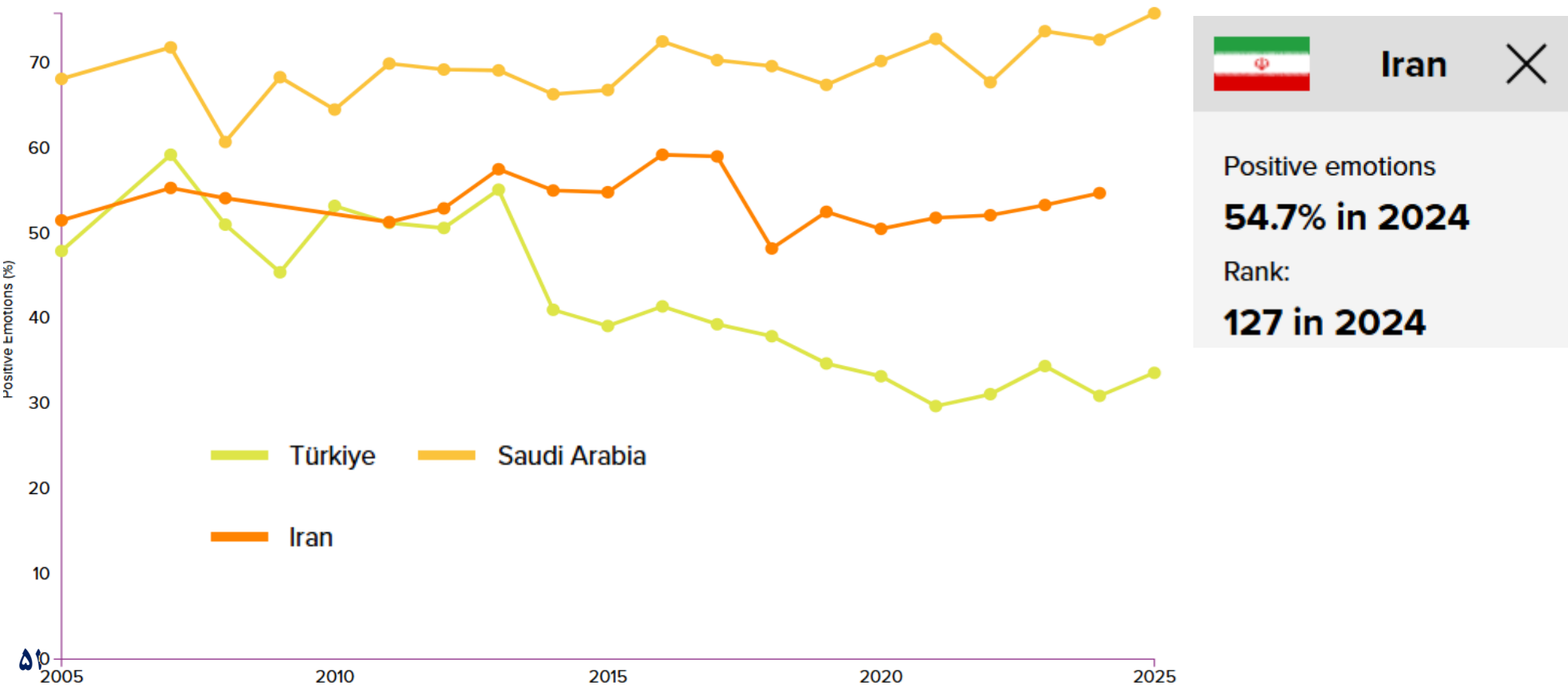
احساس ایرانیان در مورد شماره پله نردبان شادکامی

در سال ۲۰۲۵ ایرانیان روی پله ۵.۱۵۱ نردبان شادکامی قرار گرفته‌اند و رتبه ۹۷ را داشته‌اند. در همان سال عربستان با ۶.۸۱ رتبه ۲۲ و ترکیه با امتیاز ۵.۳ رتبه ۹۴ جهانی را داشته است.

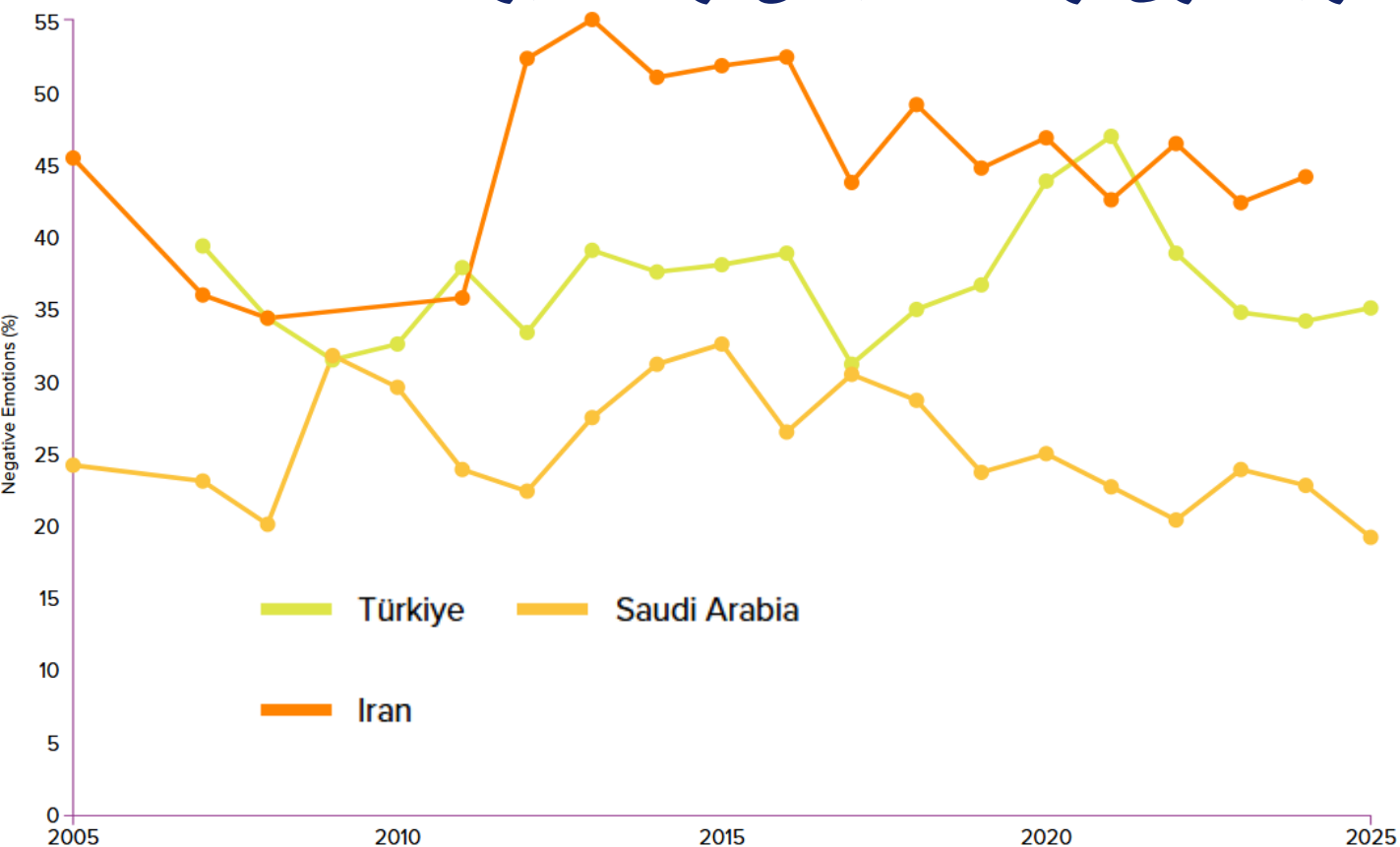
تجربه احساسات مثبت ایران، ترکیه و عربستان

روند تجربه احساسات مثبت در طول ۲۰ سال با افت و خیزهایی در برخی سال‌ها، کمابیش ثابت مانده است. اما ترکیه روند نزولی داشته و عربستان روند نسبتاً صعودی را تجربه کرده است. فاصله ترکیه و ایران در ۲۰۰۵ ناچیز بوده است، اما در سال‌های پایانی به اختلافی بیش از ۱۰٪ رسیده‌اند و همچنین عربستان با عبور از ۷۰ فاصله خود را با ایران بیشتر کرده است.

تجربه احساسات منفی ایران، ترکیه و عربستان

در یک افق بیست ساله، در اکثر سال‌های مورد مقایسه ایرانیان احساسات منفی بیشتری را نسبت به شهروندان ترکیه تجربه کرده‌اند. ولی در مقایسه با عربستان این بررسی نشان می‌دهد که ایرانیان در تمام سال‌ها احساسات منفی بیشتری نسبت به شهروندان عربستان تجربه کرده‌اند. فاصله ایران با عربستان در بسیاری از سال‌ها بیش از ۲۰٪ بوده است.

Iran
×

Negative emotions
44.3% in 2024
 Rank:
136 in 2024

معنای این اعداد چیست؟

- در روان‌شناسی فرهنگی و بین‌فرهنگی، **خوشبختی صرفاً بازتاب شرایط عینی زندگی نیست**، بلکه تا حد زیادی با فیلتر نظام‌های معنایی، ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی، تجربه و تفسیر می‌شود.
- به همین دلیل، ممکن است دو کشور از نظر شاخص‌های عینی اقتصادی و اجتماعی، شرایطی مشابه داشته باشند ولی برداشت‌های متفاوتی از رنج و خوشبختی داشته باشند.
- با توجه به این نکته، قرارگیری ایران در چارک چهارم کشورهای جهان از منظر تجربه احساسات مثبت و منفی می‌تواند دو دلیل مهم داشته باشد:
- **واقعیت:** انباشت، هم‌زمانی و تداوم بحران‌هایی مانند تحریم، تورم، بیکاری، کاهش قدرت خرید و لمس فقر و فساد و تبعیض، که هر یک به تنهایی می‌توانند سطح نگرانی را بالا ببرند و سطح خوشحالی را پایین بیاورند، چه اینکه اکنون با هم ترکیب نیز شده‌اند.
- **روایت:** نحوه روایت رسانه‌ها، رهبران و نخبگان از وضعیت کشور و مقایسه با کشورهای دیگر، مستقیماً بر ادراک جمعی تأثیر می‌گذارد. اگر روایت غالب بر عقب‌ماندگی و شکست‌های بزرگ متمرکز باشد، احساسات منفی تشدید می‌شوند؛ اما روایتی که بر موفقیت‌های کوچک و امکان پیشرفت تأکید دارد، می‌تواند شادی عمومی را افزایش دهد.

دو موتور روشن تولیدکننده ناشادکامی در ایران امروز

چالش اصلی این است؛ ایران امروز هم‌زمان درگیر ۲ موتور مولد ناشادکامی است:

• **واقعیت‌های سخت منفی**

• **روایت‌های نرم منفی**

و این دو با هم یک چرخه خودتقویت‌کننده شوم را تشکیل داده‌اند. **اگر بگوییم که امروز جنگ، فقط جنگ روایت‌هاست و مادر واقعیت عینی هیچ مشکلی نداریم دروغ گفته‌ایم و اگر بگوییم که روایت‌سازی‌ها کاملاً واقع‌بینانه و غیرمغرضانه هستند، نیز به اشتباه رفته‌ایم.** هم واقعیت‌های سخت و هم روایت‌های نرم، هر دو باید اصلاح شوند. شاید راهش این باشد: یک شوک مثبت امیدوارکننده برای شکستن این چرخه شوم.

شاخص شکنندگی دولت

۰۴

Fragile States Index (FSI) شاخصی است که نشان می‌دهد یک کشور تا چه اندازه از نظر ثبات سیاسی، انسجام اجتماعی، کارآمدی نهادی و ظرفیت حکومت آسیب‌پذیر یا شکننده است. به زبان ساده، این شاخص می‌پرسد:

آیا دولت می‌تواند نظم و امنیت را حفظ کند؟ آیا نهادهای حکومتی کار می‌کنند؟ آیا شکاف‌های قومی، سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی کشور را تهدید می‌کنند؟ آیا دولت در برابر بحران‌ها، فساد، جنگ، فروپاشی یا بی‌ثباتی تاب‌آوری دارد؟

○ **نکته مهم:** در این شاخص، عدد بالاتر یعنی شکنندگی بیشتر و وضعیت بدتر.

○ FSI فقط ضعف دولت را نمی‌سنجد؛ بلکه ترکیبی از این موارد را بررسی می‌کند:

- شکاف‌های داخلی
- فشار اقتصادی
- ضعف مشروعیت
- ضعف خدمات عمومی
- نقض حقوق بشر
- فشار جمعیتی
- آسیب‌پذیری در برابر دخالت بیرونی

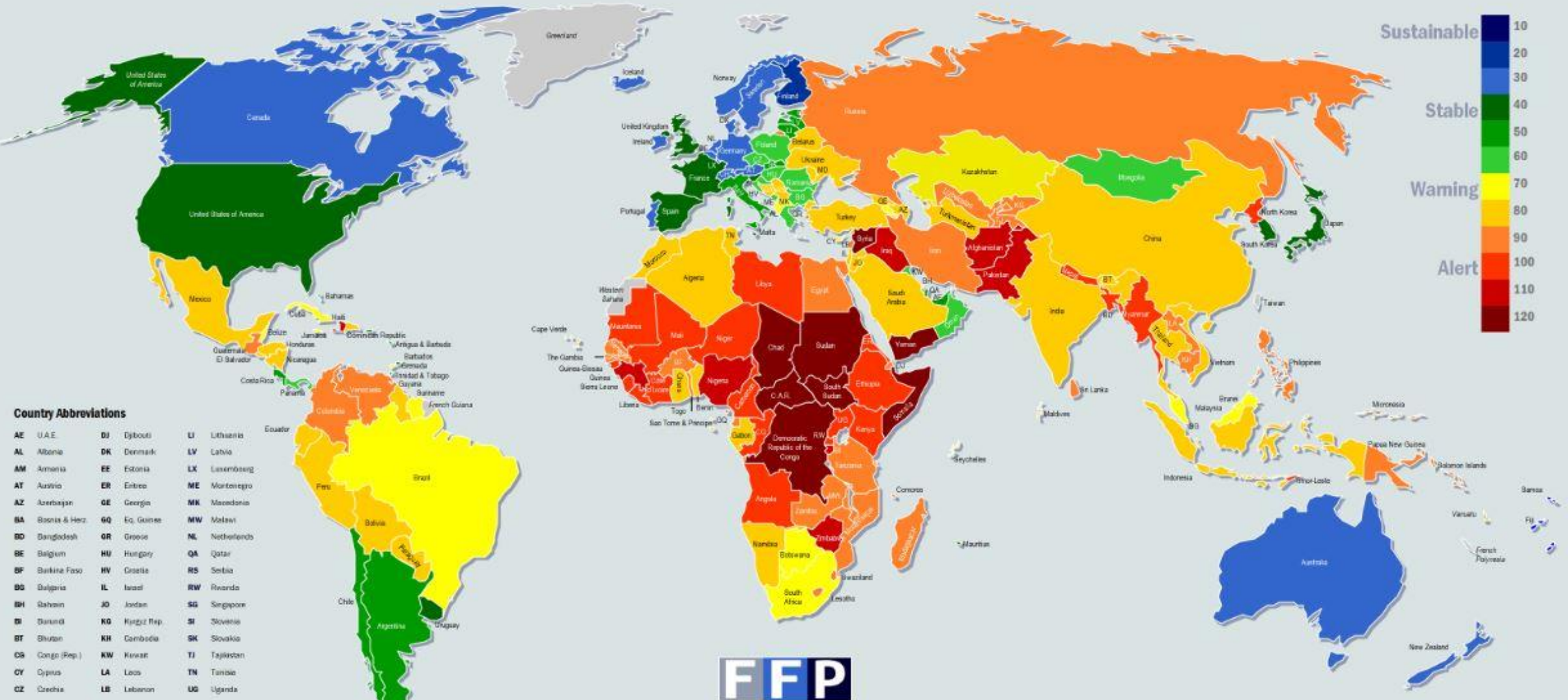
FSI معمولاً بر پایه ۱۲ مؤلفه بنا شده است که در ۴ دسته بزرگ قرار می‌گیرند، که در صفحه بعد تشریح شده‌اند.

تعریف کوتاه و مصادیق		نام شاخص
انسیجام	توانایی دولت در کنترل خشونت‌های داخلی و خارجی. مصادیق: مداخله نظامی در سیاست، سرکوب معترضان، نفوذ گروه‌های مسلح غیردولتی.	دستگاه امنیتی Security Apparatus
	شکاف گروهی، رقابت و درگیری میان نخبگان سیاسی، قومی، مذهبی یا قبیله‌ای. مصادیق: جنگ قدرت، ائتلاف‌های شکننده، ترور شخصیت‌ها.	نخبگان متخاصم Factionalized Elites
	تبعیض و سرکوب سیستماتیک گروه‌های خاص (قومی، مذهبی، زبانی) آپارتاید، پاکسازی قومی، سلب حقوق شهروندی.	نارضایتی‌های گروهی Group Grievance
اقتصادی	افول شاخص‌های کلان اقتصادی. رشد منفی GDP، تورم افسارگسیخته، بیکاری انبوه، ورشکستگی دولت.	زوال اقتصادی Economic Decline
	شکاف طبقاتی و تمرکز ثروت در مناطق یا گروه‌های خاص. مصادیق: محرومیت روستایی‌ها، فاصله شدید درآمدی، فساد در توزیع منابع.	توسعه نابرابر اقتصادی Uneven Economic Dev.
	مهاجرت تحصیل‌کردگان و سرمایه‌گذاران به خارج. کمبود نیروی متخصص، خروج ارز، کاهش نوآوری.	فرار سرمایه و نخبگان Human Flight / Brain Drain
سیاسی	میزان اعتماد مردم به نهادهای دولتی و فرآیندهای سیاسی. عدم برگزاری انتخابات آزاد، فساد سیستماتیک، تغییر قانون اساسی به نفع حاکمیت.	مشروعیت دولت State Legitimacy
	کیفیت و دسترسی به خدمات پایه. آب و برق، مدارس و بیمارستان، جمع‌آوری زباله.	خدمات عمومی Public Services
	نقض آزادی‌های مدنی و نبود استقلال قضایی. شکنجه، بازداشت، سانسور، مجازات‌های فراقانونی.	حقوق بشر و حاکمیت قانون Human Rights / Rule of Law
اجتماعی	فشار ناشی از رشد یا توزیع نامتوازن جمعیت. ازدحام در شهرها، کمبود مسکن، نرخ بالای باروری در مناطق فقیر.	فشارهای جمعیتی Demographic Pressures
	جابجایی اجباری مردم بر اثر جنگ، خشکسالی یا خشونت. اردوگاه‌های آواره، مهاجرت مرزی.	آوارگان داخلی Refugees / IDPs
	تأثیر و حضور قدرت‌های خارجی، تحریم‌های بین‌المللی، استقرار پایگاه‌های نظامی خارجی، وابستگی به کمک‌های خارجی.	مداخله خارجی External Intervention

Fragile States Index: Fragility in the World 2016

نگاهی به جایگاه ایران در ۱۰ سال پیش

مقایسه ایران، عربستان و ترکیه در طول دودهمه

سال	ترکیه	ایران	عربستان
۲۰۰۶	۷۴.۴	۸۴.۰	۷۷.۲
۲۰۰۷	۷۴.۹	۸۲.۸	۷۶.۵
۲۰۰۸	۷۵.۴	۸۵.۷	۷۶.۹
۲۰۰۹	۷۸.۲	۹۰.۰	۷۷.۵
۲۰۱۰	۷۷.۱	۹۲.۲	۷۷.۵
۲۰۱۱	۷۴.۹	۹۰.۲	۷۵.۲
۲۰۱۲	۷۶.۶	۸۹.۶	۷۳.۴
۲۰۱۳	۷۵.۹	۸۹.۷	۷۲.۷
۲۰۱۴	۷۴.۱	۸۷.۲	۷۳.۱
۲۰۱۵	۷۴.۶	۸۷.۱	۷۱.۶
۲۰۱۶	۷۷.۳	۸۶.۹	۷۲.۲
۲۰۱۷	۸۰.۸	۸۵.۸	۷۱.۲
۲۰۱۸	۸۲.۲	۸۴.۳	۷۰.۲
۲۰۱۹	۸۰.۳	۸۳.۰	۷۰.۴
۲۰۲۰	۷۹.۱	۸۳.۴	۶۸.۸
۲۰۲۱	۷۹.۷	۸۴.۵	۶۹.۷
۲۰۲۲	۷۸.۱	۸۴.۱	۶۷.۵
۲۰۲۳	۸۱.۲	۸۵.۴	۶۵.۳
۲۰۲۴	۸۴.۰	۸۲.۹	۶۳.۲

○ ایران در گزارش اخیر جزو کشورهای High Warning ارزیابی شده است.

○ بر اساس شاخص شکنندگی دولت رتبه ایران ۴۳، ترکیه ۴۱ و عربستان ۱۰۳ شده است. ضمن یادآوری مجدد که رتبه هر مقدار بالاتر باشد، یعنی دولت پایدارتر است.

○ نگاهی به گذشته ۲۰ ساله نشان می‌دهد که در برخی سال‌ها عربستان از ترکیه شکننده‌تر بوده است، اما در طول زمان و در دهه گذشته فاصله‌ای بیست امتیازی با ترکیه کسب کرده است.

○ همچنین عربستان در تمام سال‌های گذشته پایداری بالاتری داشته است، با این نکته که فاصله‌ای که در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ کمتر از ۱۰ امتیاز بوده است اکنون به حدود ۲۰ امتیاز رسیده است.

○ وضعیت امتیاز ترکیه و ایران تقریباً مشابه است. اما دلایل امتیاز بالای شکنندگی این دو کشور در برخی عوامل متفاوت بوده است که در ادامه به تفکیک ۱۲ عامل این سه کشور را مقایسه کرده‌ایم.

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان براساس آخرین گزارش

دلیل اصلی امتیاز (امتیاز بالاتر به معنای بدتر است)				عربستان ترکیه		ایران	شاخص
در ایران اعتماد عمومی به حکومت پایین‌تر ارزیابی شده و اعتراضات اجتماعی نقش داشته است. ترکیه و عربستان نیز چالش مشروعیت دارند اما در داده‌های شاخص کمی بهتر از ایران ثبت شده‌اند.				۷.۵	۷.۴	۹.۵	State Legitimacy (SL) مشروعیت دولت
هر سه کشور شبکه خدمات عمومی دارند. ترکیه به دلیل فشار اقتصادی امتیاز بدتری گرفته؛ ایران و عربستان زیرساخت‌های خدماتی نسبتاً گسترده دارند.				۳.۵	۴.۹	۳.۸	Public Services (PS) خدمات عمومی
در این شاخص ایران بدترین امتیاز ممکن را گرفته که نشان‌دهنده مشکلات جدی در حوزه آزادی‌ها و حاکمیت قانون در ارزیابی شاخص است؛ ترکیه و عربستان نیز وضعیت ضعیفی دارند، اما کمی بهتر ثبت شده‌اند.				۷.۸	۷.۷	۱۰.۰	Human Rights and Rule of Law (HR) حقوق بشر و حاکمیت قانون
ایران با بحران آب و فشار منابع طبیعی روبه‌رو است. ترکیه فشار جمعیتی و شهرنشینی سریع دارد. عربستان جمعیت کمتر و منابع مالی بیشتری برای مدیریت فشارها دارد.				۴.۰	۶.۰	۶.۵	Demographic Pressures (DP) فشارهای جمعیتی و منابع
ترکیه میزبان میلیون‌ها پناهنده سوری است و امتیاز بسیار بالایی گرفته. ایران نیز جمعیت زیادی از مهاجران افغانستانی دارد. عربستان در این شاخص فشار بسیار کمتری دارد.				۲.۹	۸.۷	۵.۳	Refugees and Internally Displaced Persons (RD) پناهندگان و آوارگان
ترکیه درگیر تنش‌های منطقه‌ای و عملیات نظامی برون‌مرزی است. ایران تحت فشارهای خارجی و تحریم‌ها قرار دارد. عربستان با وجود نقش‌آفرینی منطقه‌ای، مداخله خارجی کمتری تجربه کرده است.				۴.۰	۶.۸	۵.۸	External Intervention (EX) مداخله خارجی

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان براساس آخرین گزارش

دلیل اصلی امتیاز			عربستان ترکیه ایران			شاخص
ایران و ترکیه هر دو با تنش‌های امنیتی و اعتراضات داخلی روبه‌رو بوده‌اند؛ ترکیه همچنین درگیر مسائل امنیتی مرزی است. عربستان به دلیل کنترل متمرکز و نبود درگیری داخلی امتیاز بهتری گرفته است.			۴.۸	۶.۳	۶.۷	Security Apparatus (SA) وضعیت دستگاه امنیتی
در ایران شکاف شدید میان جناح‌های سیاسی و حاکمیتی وجود دارد. ترکیه نیز قطبی‌سازی سیاسی بالایی دارد. در عربستان رقابت نخبگان بیشتر درون خاندان حاکم است و کمتر علنی می‌شود.			۸.۵	۸.۸	۹.۶	Factionalized Elites (FE) شکاف و رقابت میان نخبگان
هر سه کشور دارای شکاف‌های اجتماعی، قومی یا مذهبی هستند. عربستان در داده‌های شاخص بالاتر ثبت شده به دلیل شکاف‌های مذهبی و منطقه‌ای؛ ایران و ترکیه نیز تنش‌های قومی و اجتماعی قابل توجه دارند.			۹.۶	۹.۲	۹.۴	Group Grievance (GG) نارضایتی شکاف گروه‌های اجتماعی
ایران با تحریم و تورم بالا مواجه است؛ ترکیه نیز با تورم و بحران ارزی شدید روبه‌رو است. عربستان به دلیل درآمد نفتی و ذخایر مالی وضعیت اقتصادی پایدارتر دارد.			۳.۷	۷.۵	۷.۳	Economic Decline and Poverty (EC) افول اقتصادی و فقر
در ترکیه شکاف توسعه میان غرب صنعتی و شرق کمتر توسعه‌یافته بسیار زیاد است. در ایران و عربستان هم تفاوت منطقه‌ای وجود دارد، ولی در این شاخص کمتر از ترکیه ارزیابی شده است.			۴.۵	۷.۱	۴.۴	Uneven Economic Development توسعه اقتصادی نامتوازن
ایران با مهاجرت گسترده متخصصان روبه‌رو است. ترکیه نیز خروج نیروی متخصص را تجربه کرده ولی کمتر. عربستان به جای خروج نخبگان، بیشتر واردکننده نیروی متخصص خارجی است.			۲.۴	۳.۶	۴.۶	Human Flight and Brain Drain مهاجرت نخبگان و فرار مغزها
عدد بالاتر یعنی شکنندگی بیشتر. در این مقایسه ترکیه کمی شکننده‌تر از ایران ارزیابی شده و عربستان فاصله قابل توجهی با هر دو دارد.			۶۳.۲	۸۴.۰	۸۲.۹	Total Score امتیاز کل شکنندگی

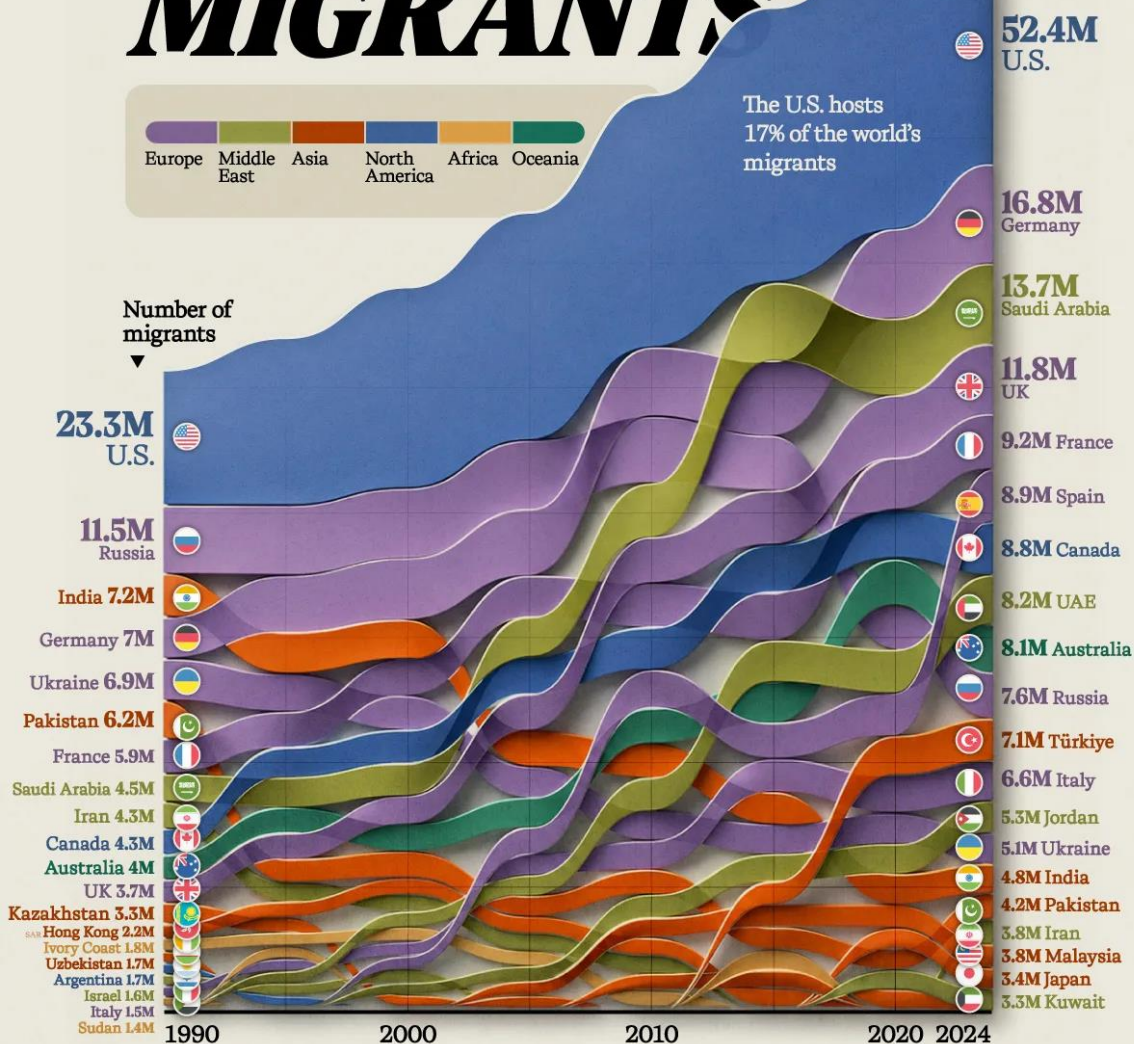
Countries with the **MOST MIGRANTS**

Europe Middle East Asia North America Africa Oceania

The U.S. hosts
17% of the world's
migrants

Number of
migrants

مهاجرپذیری ایران، ترکیه، عربستان

ایران: در سال ۱۹۹۰، ایران با ۴.۳ میلیون مهاجر در لیست کشورهای اصلی میزبان حضور داشت، اما در سال ۲۰۲۴، سهم مهاجران در ایران به ۳.۸ میلیون نفر رسیده است. دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی: بخش بزرگی از مهاجران در ایران، پناهندگان افغانستانی بودند که به دلیل جنگ‌های داخلی و درگیری‌های افغانستان به ایران پناه آوردند.

• لزوماً تعداد مهاجران در ایران کم نشده، بلکه به این معناست که سرعت مهاجرت به سایر کشورهای جهان (به ویژه کشورهای غربی و خلیج فارس) بسیار سریع‌تر از ایران رشد کرده است. همچنین، وضعیت اقتصادی ایران باعث شده ایران کمتر به عنوان مقصد جذب و بیشتر به عنوان مسیر عبور یا مبدأ مهاجرت شناخته شود.

عربستان: از ۴.۵ میلیون مهاجر در سال ۱۹۹۰ به ۱۳.۷ میلیون نفر در سال ۲۰۲۴ رسیده و جایگاه خود را به عنوان یکی از اصلی‌ترین قطب‌های مهاجرتی جهان تثبیت کرده است. عربستان برای توسعه سریع اقتصادی و پروژه‌هایی مانند چشم انداز ۲۰۳۰، نیازمند نیروی کار متخصص و غیرمتخصص خارجی است. بخش بزرگی از این جمعیت را کارگران جنوب آسیا (هند، پاکستان، بنگلادش) و کشورهای عربی دیگر تشکیل می‌دهند که برای کار به این کشور می‌آیند. رشد ۳ برابری در این بازه زمانی، نشان‌دهنده تغییر نقش عربستان از یک کشور سنتی به یک ابرقدرت اقتصادی منطقه است.

ترکیه: در سال ۱۹۹۰، ترکیه در لیست اصلی مهاجرپذیران نبود (یا زیر رادار بود)، اما در سال ۲۰۲۴ با ۷.۱ میلیون مهاجر، به یکی از مقاصد اصلی جهان تبدیل شده است. بحران‌های منطقه‌ای: علت اصلی این رشد خیره‌کننده، جنگ داخلی سوریه است. ترکیه به دلیل هم‌مرز بودن با سوریه، به بزرگترین میزبان پناهندگان سوری در جهان تبدیل شد (بیش از ۳.۵ میلیون نفر). موقعیت ترانزیتی: ترکیه علاوه بر پناهجویان سوری، به مسیری برای مهاجران سایر کشورهای خاورمیانه و افغانستان تبدیل شده که قصد رسیدن به اروپا را دارند، اما بسیاری از آن‌ها در ترکیه ماندگار شده‌اند.

شاخص الگوی شکنندگی دولت

- شاخص Constellations of State Fragility (CSF) توسط مؤسسه آلمانی توسعه و پایداری IDOS منتشر می‌شود.
- مدل CSF معتقد است که شکنندگی دولت یک مفهوم تک‌بعدی نیست و کشورها در ابعاد مختلف می‌توانند عملکردهای متفاوتی داشته باشند. برای نمونه، یک دولت ممکن است از نظر **اقتدار** (قدرت اعمال حاکمیت در کل قلمرو) قوی باشد، اما از نظر **مشروعیت** یعنی اعتماد و باور مردم به نظام حکمرانی بسیار ضعیف باشد.

سه بعد اصلی در مدل CSF عبارتند از:

- **اقتدار (Authority):** توانایی دولت در کنترل خشونت و اعمال حاکمیت خود بر تمامی قلمرو و مرزهایش.
- **ظرفیت (Capacity):** توانایی دولت در ارائه خدمات پایه و کالاهای عمومی به شهروندان.
- **مشروعیت (Legitimacy):** میزان باور و اعتماد شهروندان به دولت و نهادهای آن که اطاعت از قوانین را برای آنها توجیه می‌کند.

- در ادامه به تفاوت‌های این شاخص و شاخص شکنندگی دولت خواهیم پرداخت.

تفاوت دومدل شکنندگی

تفاوت اصلی میان این دو شاخص در این است که شاخص کشورهای شکننده (FSI) کشورها را بر اساس یک طیف خطی رتبه‌بندی می‌کند، در حالی که شاخص الگوی شکنندگی دولت (CSF) رویکردی چندبعدی و بدون رتبه‌بندی دارد که نوع‌شناسی خاصی از شکنندگی را ارائه می‌دهد.

ویژگی	شاخص کشورهای شکننده (FSI)	شاخص الگوی شکنندگی دولت (CSF)
توسعه‌دهنده	صندوق صلح	مؤسسه آلمانی توسعه و پایداری
رویکرد اصلی	یک خط طیف از با ثبات تا بسیار شکننده	چندبعدی ترکیبی از سه بعد مجزا
خروجی اصلی	رتبه‌بندی عددی و لیست ترتیبی کشورها	نوع‌شناسی کیفی (شناسایی الگوهای خاص شکنندگی)
ابعاد سنجش	۱۲ شاخص اجتماعی، اقتصادی و سیاسی (مانند فشارهای جمعیتی، مداخله خارجی و ...)	۳ بعد اقتدار، ظرفیت و مشروعیت
نحوه تحلیل	جمع امتیاز شاخص‌ها برای تعیین جایگاه در یک طیف خطی	بررسی هم‌زمان وضعیت در سه بعد و تشخیص سناریوهای ترکیبی

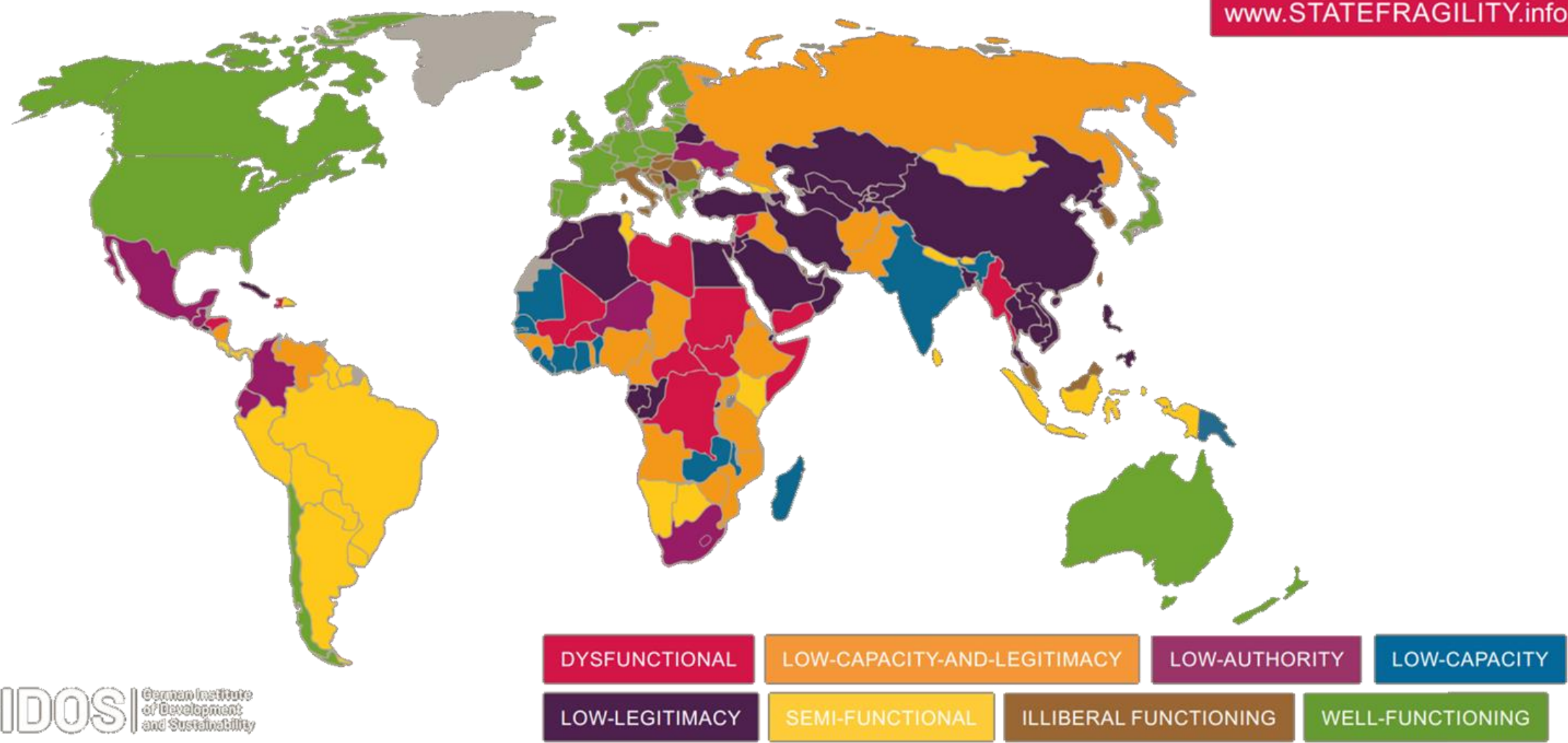
توضیح هشت دسته شکنندگی دولت

#	نام دسته	ترجمه فارسی	توضیح مختصر
۱	Well-Functioning	کارآمد	کشور در هر سه بعد اقتدار، ظرفیت و مشروعیت عملکرد قوی و پایدار دارد. هیچ نشانه‌ای از شکنندگی مشاهده نمی‌شود.
۲	Illiberal-Function	کارآمدی استبدادی	دولت از نظر اقتدار و ظرفیت کارآمد است اما در بعد مشروعیت (حقوق شهروندی، آزادی‌های مدنی، پاسخگویی) ضعیف عمل می‌کند.
۳	Semi-Functional	نیمه کارآمد	دولت در یک یا دو بعد با چالش‌های متوسط روبه‌رو است اما هنوز به مرحله بحران نرسیده؛ نوعی وضعیت مرزی و ناپایدار.
۴	Low-Authority	اقتدار پایین	دولت در کنترل خشونت و اعمال حاکمیت بر کل قلمرو خود ناتوان است. ممکن است بخش‌هایی از کشور تحت کنترل گروه‌های مسلح یا شورشیان باشد.
۵	Low-Capacity	ظرفیت پایین	دولت در ارائه خدمات پایه مانند آموزش، بهداشت، زیرساخت و امنیت اجتماعی ناتوان است. بوروکراسی ضعیف و فاقد کارایی است.
۶	Low-Legitimacy	مشروعیت پایین	مردم اعتماد خود را به نهادهای حاکمیتی از دست داده‌اند. دولت فاقد باورپذیری و مقبولیت عمومی است و ممکن است با اعتراضات گسترده روبه‌رو شود.
۷	Low-Cap-Leg	ظرفیت و مشروعیت پایین	ترکیبی از دو بعد ضعیف: دولت هم ناتوان در ارائه خدمات (ظرفیت پایین) و هم فاقد مقبولیت عمومی (مشروعیت پایین) است.
۸	Dysfunctional	از کار افتاده	بدترین وضعیت: دولت در هر سه بعد اقتدار، ظرفیت و مشروعیت به شدت ضعیف یا عملاً غیرفعال است. کشور در آستانه فروپاشی یا درگیر جنگ داخلی قرار دارد.

ایران در مقایسه با کشورهای دیگر جهان

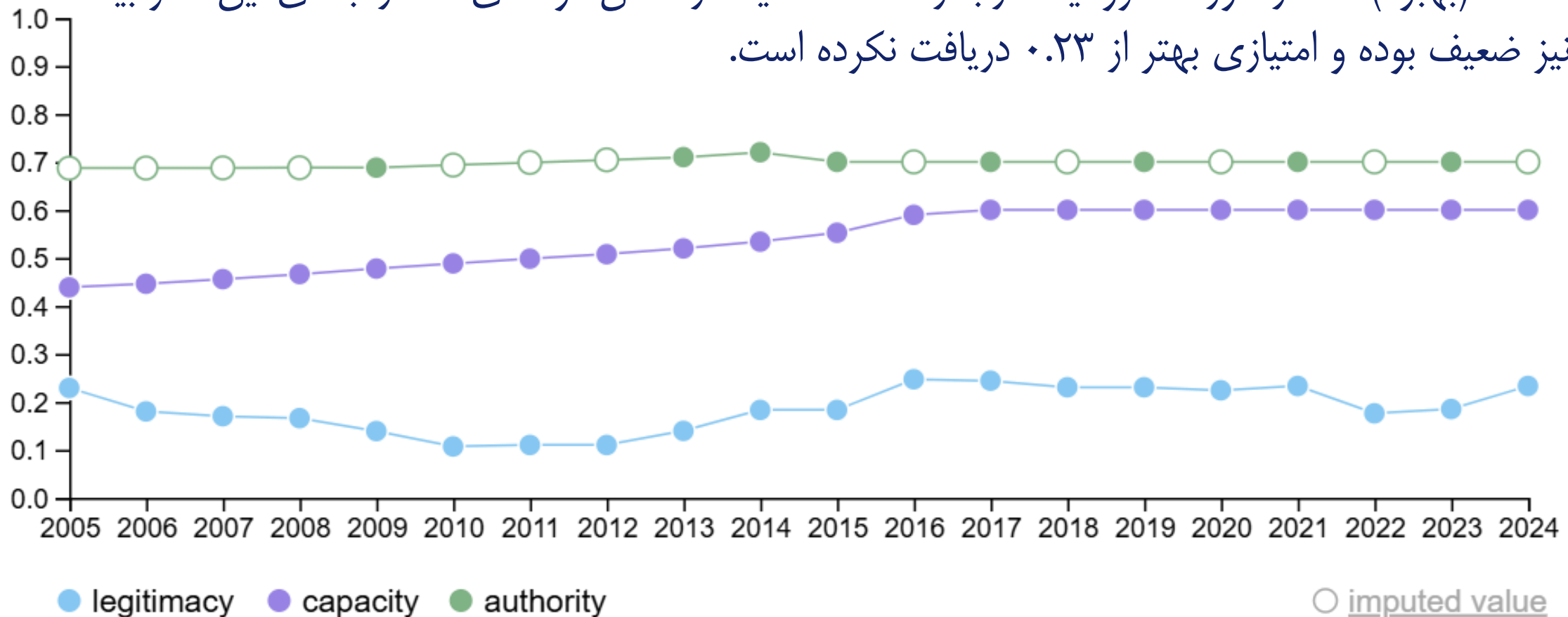
ایران در دسته کشورهای با مشروعیت پایین قرار می‌گیرد. کشورهای این خوشه امتیاز مشروعیت پایین تا متوسطی را نشان می‌دهند، اما معمولاً از اقتدار نسبتاً مناسبی در مورد استفاده از خشونت فیزیکی برخوردارند و ظرفیت ارائه برخی خدمات عمومی پایه را دارند.

www.STATEFRAGILITY.info

روند ایران در بازه بیست ساله

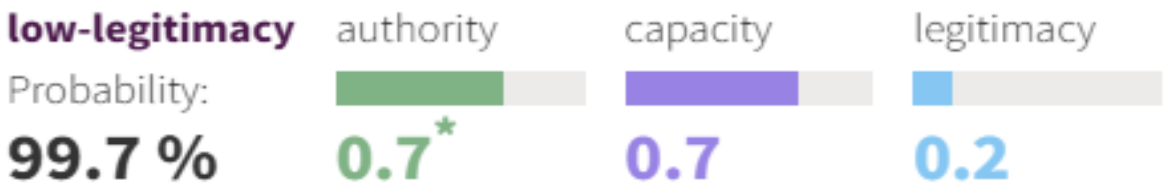
این تصویر به خوبی نشان می‌دهد که ایران در یک بازه بیست ساله در دو حوزه اقتدار و ظرفیت تثبیت و بهبود را تجربه کرده است یعنی در اقتدار از ۰.۶۹ به ۰.۷۰ رسیده (تثبیت) و در ظرفیت خدمات رسانی از ۰.۴۴ به ۰.۶۰ رسیده است (بهبود)، اما در حوزه مشروعیت درجا زده است. دقیقاً در همان مؤلفه‌ای که در ابتدای این سفر بیست ساله نیز ضعیف بوده و امتیازی بهتر از ۰.۲۳ دریافت نکرده است.

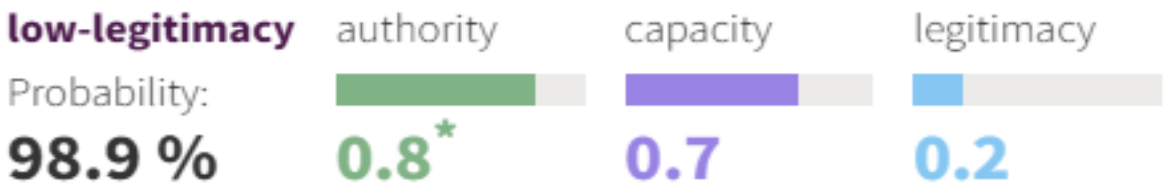
مقایسه ایران، ترکیه و عربستان

Turkey 2024

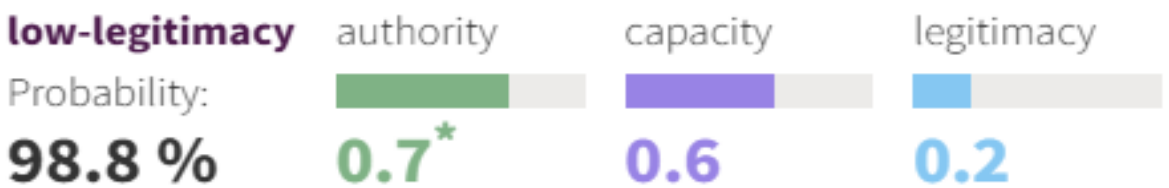
ترکیه

Saudi Arabia 2024

عربستان

Iran 2024

ایران

- هر سه کشور در دسته مشروعیت پایین قرار دارند، اما شدت و ترکیب چالش‌ها متفاوت است. عربستان با اقتدار بسیار بالا (۰.۸) و ظرفیت بالاتر نسبت به ایران توانسته ثبات سیاسی خود را حفظ کند و خدمات به شهروندان ارائه کند، در حالی که ایران هم در مشروعیت ضعیف است و هم در ظرفیت نسبت به ترکیه و عربستان جایگاه پایین‌تری دارد.
- ایران از نظر اقتدار مانند ترکیه است و کمی پایین‌تر از عربستان است.
- اگر سه شاخص را هم‌زمان در نظر بگیریم بهترین جایگاه را عربستان دارد، سپس ترکیه و در نهایت ایران.

شاخص بهبود وضعیت جامعه

شاخص پیشرفت اجتماعی یا بهبود وضعیت جامعه

- شاخص پیشرفت اجتماعی / بهبود وضعیت جامعه (Social Progress Index - SPI) یکی از جامع‌ترین و معتبرترین ابزارهای سنجش کیفیت زندگی در جهان است. برخلاف شاخص‌های سنتی مثل GDP تولید ناخالص داخلی که فقط بر اقتصاد تمرکز دارند، SPI مستقیماً به سراغ نتایج اجتماعی و محیط‌زیستی می‌رود تا بفهمد یک جامعه واقعاً چگونه زندگی می‌کند. فلسفه اصلی SPI این است: رشد اقتصادی لازم است، اما کافی نیست. بسیاری از کشورها درآمد بالایی دارند، اما در تأمین امنیت، حقوق بشر یا محیط زیست برای شهروندانشان ناتوان‌اند. SPI سه ویژگی کلیدی دارد:
 - فقط اجتماعی و محیط‌زیستی است: هیچ متغیر اقتصادی (مثل درآمد یا رشد سرمایه‌گذاری) در آن نیست.
 - خروجی محور است نه ورودی محور: به جای سنجش هزینه دولت در سلامت می‌پرسد مردم چقدر عمر می‌کنند و آیا سالمند؟
 - جامعیت: تمام جنبه‌های زندگی، از ابتدایی‌ترین نیازها تا انتزاعی‌ترین حقوق انسانی را پوشش می‌دهد.

این شاخص از ۳ بعد اصلی و ۱۲ مؤلفه تشکیل شده است (که مجموعاً با بیش از ۵۰ نشانگر اندازه‌گیری می‌شوند):

○ الف) نیازهای پایه انسانی (Basic Human Needs)

- آیا جامعه می‌تواند نیازهای ضروری مردمش را تأمین کند؟
- تغذیه و مراقبت‌های پزشکی اولیه (سوءتغذیه، مرگ‌ومیر نوزادان).
- آب و بهداشت (دسترسی به آب آشامیدنی سالم و سیستم فاضلاب).
- مسکن (دسترسی به سرپناه و انرژی الکتریکی).
- امنیت شخصی (نرخ قتل، جرم و جنایت، ایمنی جاده‌ها).

شاخص پیشرفت اجتماعی یا بهبود وضعیت جامعه-ادامه

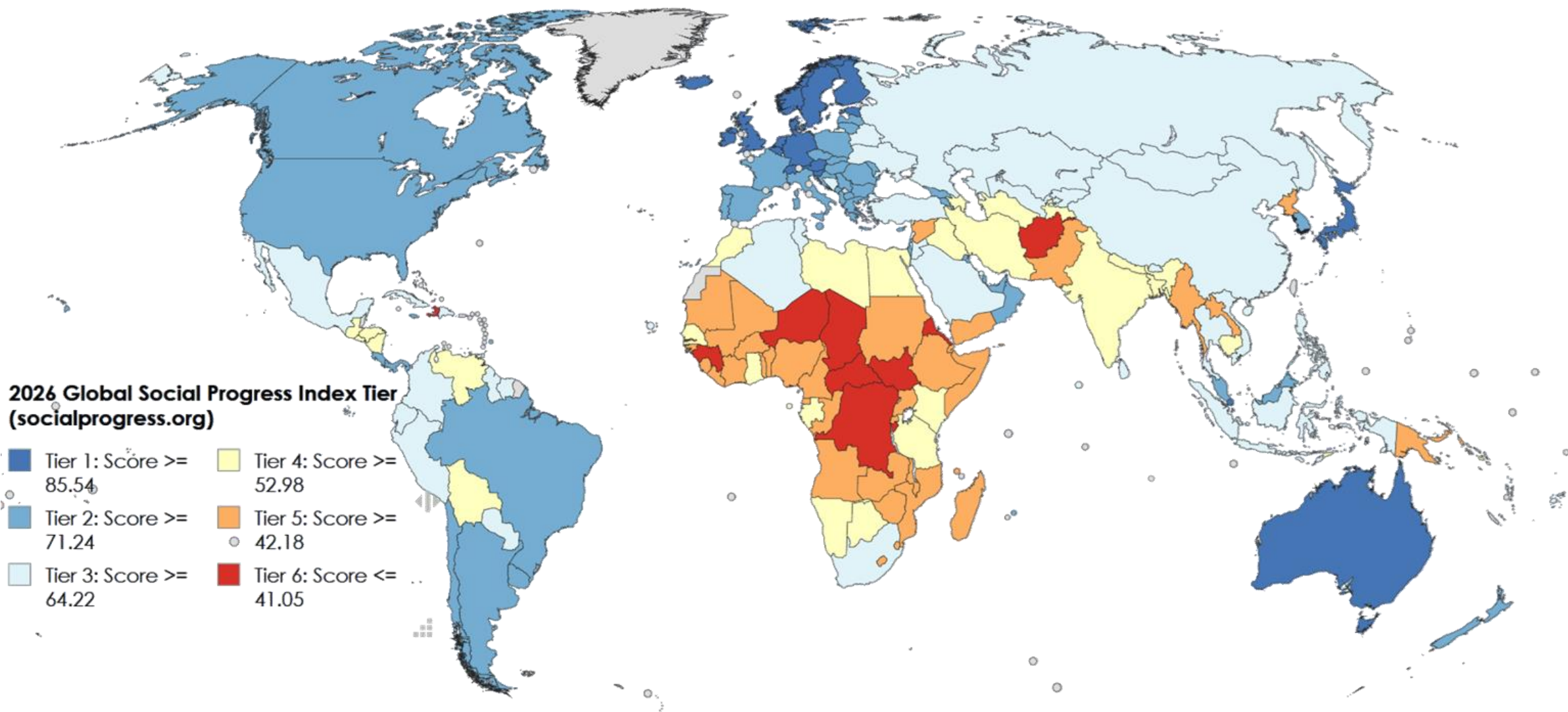
○ (ب) مبانی بهزیستی (Foundations of Wellbeing)

- آیا زیرساخت‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی فراهم است؟
- دسترسی به دانش پایه (نرخ باسوادی، ثبت‌نام در مدارس).
- دسترسی به اطلاعات و ارتباطات (نفوذ اینترنت، آزادی مطبوعات).
- سلامت و تندرستی (امید به زندگی در ۶۰ سالگی، کیفیت سیستم سلامت).
- کیفیت محیط زیست (آلودگی هوا، تنوع زیستی، بازیافت).

○ (ج) فرصت‌ها (Opportunity)

- آیا افراد جامعه فرصت دارند به پتانسیل‌های خود دست یابند؟
- حقوق شخصی (حقوق سیاسی، حق مالکیت، آزادی بیان).
- آزادی‌های فردی و حق انتخاب (آزادی مذهبی، حق پیشگیری از بارداری، عدم وجود کار اجباری).
- شمول اجتماعی (Inclusion) (پذیرش اقلیت‌ها، عدم تبعیض علیه زنان و گروه‌های خاص).
- دسترسی به آموزش عالی (تعداد دانشگاه‌های برتر، سال‌های تحصیلات تکمیلی).

جایگاه ایران از منظر شاخص پیشرفت اجتماعی (به بود وضعیت جامعه)

ایران، ترکیه، عربستان؛ در مقایسه با بهترین و بدترین و متوسط جهان

○ ایران با رتبه ۱۰۲ از ۱۷۱ کشور و امتیاز ۶۲.۱۶ پایین تر از ترکیه با رتبه ۸۵ و امتیاز ۶۹.۸، و بسیار پایین تر از نروژ با رتبه ۱ و امتیاز ۹۱.۷۳ قرار دارد. این فاصله فقط یک اختلاف عددی نیست؛ بلکه نشان می دهد که ایران در تأمین زیرساخت های اجتماعی، کیفیت خدمات عمومی، امنیت انسانی، و فرصت های زندگی نسبت به کشورهای پیشرو و حتی نسبت به ترکیه عقب تر است. در همین جدول، سودان جنوبی با رتبه ۱۷۱ و امتیاز ۲۷.۷۱ در انتهای فهرست قرار دارد و متوسط جهان نیز با امتیاز ۶۳.۷۵ کمی بالاتر از ایران است؛ یعنی ایران حتی از میانگین جهانی هم عقب مانده است.

نمره	رتبه پیشرفت اجتماعی	
۹۱.۷۳	۱	نروژ(بهترین)
۶۲.۱۶	۱۰۲	ایران
۶۹.۸	۶۸	عربستان
۶۵.۲۷	۸۵	ترکیه
۲۷.۷۱	۱۷۱	سودان جنوبی(بدترین)
۶۳.۷۵	--	متوسط جهان

شاخص میان فرهنگی یونسکو

۰۷

مقایسه ایران با جهان از منظر مهارت‌های فرهنگی

یونسکو یک سازمان بین‌المللی علمی - آموزشی - فرهنگی است.

چارچوب یونسکو برای توانمندسازی گفت‌وگوی میان‌فرهنگی یک رویکرد یکپارچه برای پایش میزان استحکام ساختارها، فرایندها، ارزش‌ها و مهارت‌هایی است که گفت‌وگوی میان‌فرهنگی را به ابزاری مؤثر برای پیشبرد صلح و فراگیری (شمول اجتماعی) در ۱۶۰ کشور تبدیل می‌کند.

از میان نه حوزه این چارچوب، ایران که در منطقه آسیا و اقیانوسیه قرار دارد، بیشترین امتیاز را در حوزه‌های مهارت‌ها و ارزش‌ها و انسجام اجتماعی به دست آورده است.

جهان

ایران

89%

of all current conflicts are
occurring in countries with
low intercultural dialogue

○ این تصویر بر پیوند عمیق میان فقدان تعاملات فرهنگی و بروز تنش‌های پایدار تأکید دارد و نشان می‌دهد که ۸۹ درصد از مناقشات و درگیری‌های کنونی جهان در کشورهایی رخ می‌دهد که سطح گفتگوی میان فرهنگی در آن‌ها بسیار پایین است. این آمار تکان‌دهنده گویای آن است که بحران‌های امنیتی و سیاسی معاصر صرفاً ریشه در مسائل اقتصادی یا نظامی ندارند، بلکه ریشه در ناتوانی یا نبود بسترهای لازم برای درک متقابل، همزیستی مسالمت‌آمیز و تبادل فرهنگی میان گروه‌های مختلف جامعه دارند؛ به عبارتی دیگر، سرمایه‌گذاری بر روی دیپلماسی فرهنگی و تقویت گفتگوهای بین‌المللی و داخلی، نه یک انتخاب تشریفاتی، بلکه ضرورتی حیاتی برای پیشگیری از خشونت و دستیابی به صلح پایدار در جوامع مدرن محسوب می‌شود.

مقایسه ایران و جهان و منطقه

نام معیار	توضیح کوتاه	امتیاز ایران	بهترین جهان	متوسط جهان	بهترین منطقه	میانگین منطقه	ارزیابی کیفی جایگاه ایران
Freedom of Expression	امکان بیان آزاد، تنوع دیدگاه‌ها و مشارکت گفت‌وگومحور، توانایی گروه‌های مختلف جامعه به ویژه اقلیت‌ها برای بیان آزادانه هویت، مطالبات، روایت‌ها.	۰.۱۲	۱.۰۰۰	۰.۴۹۵	۰.۷۸۰	۰.۲۸۵	خیلی پایین، کمتر از میانگین جهانی (این فاصله تقریباً ۴ برابر است) و منطقه
Governance & citizenship	چگونگی توزیع قدرت در حکمرانی و شهروندی وجود خیابان (کانال) میان شهروندان و حکومت صداها شنیده می‌شود.	۰.۲۵	۰.۹۶۰	۰.۳۸۸	۰.۹۶۰	۰.۲۸۰	پایین‌تر از متوسط جهانی و منطقه
Horizontal inequality	برابری فرصت‌ها، منابع، دسترسی بین گروه‌های مختلف قومی، زبانی، مذهبی، منطقه‌ای و جنسیتی.	۰.۵	۰.۹۶۰	۰.۴۵۲	۰.۹۰۰	۰.۳۵۱	کمی پایین‌تر از جهانی؛ بالاتر از منطقه (نمره بالاتر = بدتر)
Inclusion & representation	گروه‌های مختلف چقدر در فرایند گفت‌وگو، تصمیم‌سازی و بهره‌مندی حضور دارند؟ کیفیت و تناسب نمایندگی.	۰.۳۷	۱.۰۰۰	۰.۳۸۶	۰.۸۴۰	۰.۲۶۵	در سطح متوسط جهانی بالاتر از منطقه
Leadership & organisation	مشروعیت راهبران، توان نهادها، سازمان‌ها و جامعه برای گفت‌وگوی بین‌فرهنگی.	۰.۴	۱.۰۰۰	۰.۳۶۶	۱.۰۰۰	۰.۳۶	کمی بهتر از متوسط جهانی و منطقه
Linkages & Coherency	اتصال میان نهادها، گروه‌ها و شبکه‌های مختلف و آیا انتقال دانش و یادگیری رخ می‌دهد؟	۰.۴۱	۱.۰۰۰	۰.۳۶۴	۰.۹۴۰	۰.۲۵۴	کمی بهتر از متوسط جهان؛ بهتر از منطقه
Skills & Values	مهارت شناخت تفاوت‌های فرهنگی، توانایی تغییر زاویه دید و درک دیدگاه‌های متفاوت، توان سازگاری با تنوع.	۰.۷۳	۱.۰۰۰	۰.۴۵۸	۰.۹۷۰	۰.۳۴۵	خیلی بهتر از جهان و منطقه؛ جایگاه خوب
Social Cohesion	احساس تعلق مشترک فراتر از مرزهای فرهنگی، اعتماد میان گروه‌های مختلف جامعه، توانایی همکاری، اقدام جمعی و پیگیری اهداف مشترک.	۰.۷۲	۱.۰۰۰	۰.۶۴۰	۰.۹۸۰	۰.۴۴۵	بهتر از جهانی و منطقه؛ وضعیت خوب
Stability & Non-Violence	خشونت‌های هویتی چقدر مانع تعامل میان فرهنگ‌ها می‌شوند و امکان گفت‌وگو در جامعه چقدر است؟	۰.۵	۱.۰۰۰	۰.۵۱۹	۱.۰۰۰	۰.۳۹	کمی پایین‌تر از جهانی؛ بالاتر از منطقه

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان

امتیاز ایران	امتیاز عربستان	امتیاز ترکیه	متوسط جهان	ابعاد مختلف
۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۲۹	۰.۵۰	Freedom of Expression
۰.۲۵	۰.۴۳	۰.۳۹	۰.۳۹	Governance & citizenship
۰.۵۰	۰.۵۶	۰.۴۴	۰.۴۵	Horizontal inequality
۰.۳۷	۰.۴۶	۰.۳۱	۰.۳۹	Inclusion & representation
۰.۴۰	۰.۶۷	۰.۴۲	۰.۳۷	Leadership & organisation
۰.۴۱	۰.۸۳	۰.۴۹	۰.۳۶	Linkages & Coherency
۰.۷۳	۰.۸۳	۰.۷۵	۰.۴۶	Skills & Values
۰.۷۲	۰.۷۹	۰.۷۶	۰.۶۴	Social Cohesion
۰.۵۰	۰.۷۳	۰.۴۸	۰.۵۲	Stability & Non-Violence

برتری عربستان در تمام شاخص‌ها نسبت به ایران. بر اساس این جدول، عربستان در ۹ شاخص امتیاز بالاتر نسبت به ایران و در ۸ شاخص از ۹ شاخص، امتیاز بالاتری نسبت به ترکیه کسب کرده است. به ویژه در شاخص‌های پیوندها و انسجام با امتیاز ۰.۸۳ و ثبات و عدم خشونت با امتیاز ۰.۷۳ پیش‌تاز است.

ترکیه در شاخص آزادی بیان از هر دو کشور دیگر وضعیت بهتری دارد، هرچند همچنان زیر متوسط جهانی است. در سایر شاخص‌ها، ترکیه عموماً در جایگاهی بین ایران و عربستان یا نزدیک به ایران قرار می‌گیرد.

Religious Diversity

Around the World

The Pew Research Center ranked 201 countries by religious diversity using a Religious Diversity Index (RDI), measuring how evenly populations are spread across religious groups and the unaffiliated. Scores range from 0 (entirely one group) to 10 (evenly spread). The index relies on a mathematical formula used by ecologists to measure species diversity in a given area and by economists to measure market concentration.

7.0 - 10.0

Very High

5.5 - 7.0

High

2.0 - 5.5

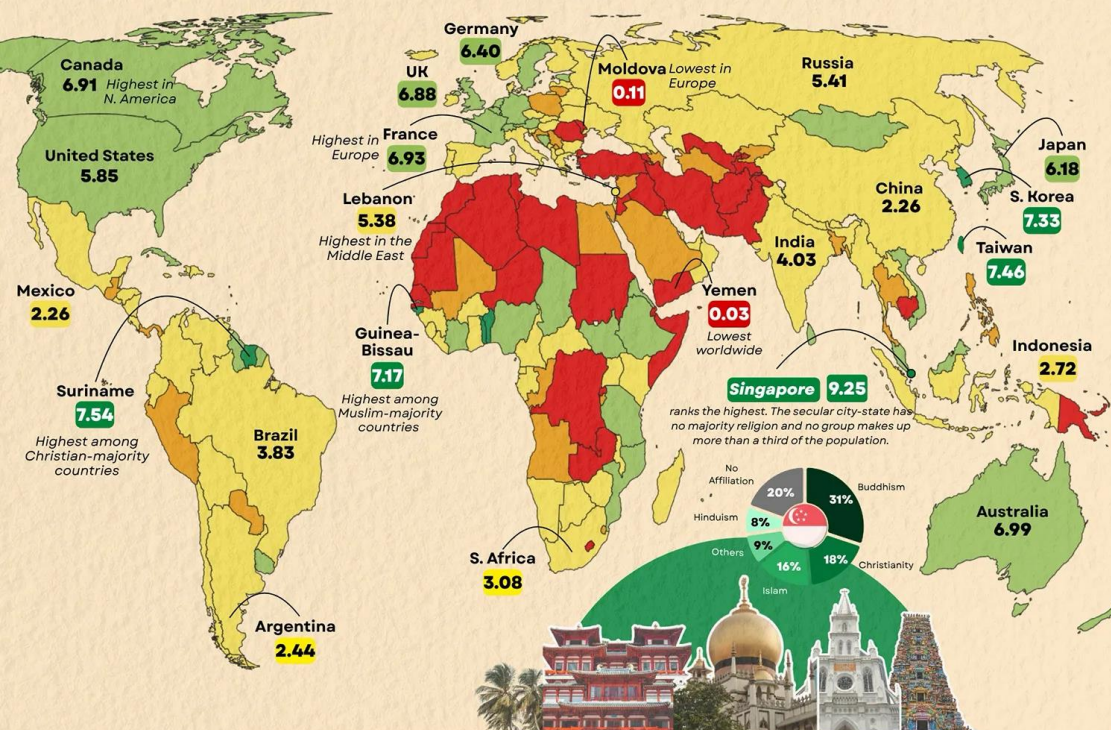
Moderate

1.0 - 2.0

Low

0 - 2.0

Very Low

The Highest & Lowest Religious Diversity

Rank	Score	Rank	Score
1	Singapore 9.25	201	Yemen 0.03
2	Suriname 7.54	200	Afghanistan 0.03
3	Taiwan 7.46	199	Somalia 0.04
4	South Korea 7.33	198	Iran 0.05
5	Mauritius 7.33	197	Morocco 0.08

شاخص تنوع مذهبی

○ در ارتباط با شاخص یونسکو بد نیست نگاهی بیاندازیم به وضعیت تنوع مذهبی (Religious Diversity Index - RDI) که می‌تواند تصویری جالب از ایران به ما ارائه کند. این شاخص توزیع متوازن جمعیت بین گروه‌های دینی مختلف را می‌سنجد. امتیاز نزدیک به ۱۰ به معنای توزیع بسیار متوازن (تنوع بالا) و نزدیک به صفر به معنای تسلط قاطع یک دین خاص یا همگنی مذهبی شدید است. طبق آمار ایران امتیاز: ۰.۰۵ دریافت می‌کند و در لیست ۵ کشور با کمترین تنوع مذهبی در جهان (رتبه ۱۹۸ از ۲۰۱) قرار دارد که نشان‌دهنده یک جامعه با همگنی مذهبی بسیار بالا است. این یعنی بخش بسیار بزرگی از جمعیت ایران به عنوان پیروان یک دین و مذهب خاص شناخته می‌شوند و گروه‌های دیگر اقلیت‌های بسیار کوچکی هستند. این وضعیت در نقشه با رنگ قرمز تیره نشان داده شده که در کنار کشورهایی مثل یمن و افغانستان قرار دارد. اما با توجه به مهارت‌های بالایی که در صفحات قبلی عنوان شده است، بر خلاف کشورهایی مانند هندوستان و چین شاهد خشونت‌های مذهبی و سخت‌گیری‌های مذهبی آزاردهنده نیستیم.

○ تحلیل داده‌های این جدول نشان‌دهنده یک پارادوکس ساختاری در وضعیت اجتماعی ایران است. در حالی که جامعه ایران از نظر مهارت‌ها، ارزش‌ها و انسجام اجتماعی در جایگاه مناسبی قرار دارد و حتی بالاتر از میانگین جهانی عمل می‌کند، این پتانسیل انسانی ارزشمند به شدت در بند محدودیت‌های ساختاری سیاسی و نهادی گرفتار شده است. شکاف فاحش میان آمادگی جامعه برای زیست مدرن و گفتگو، با سیاست‌گذاری‌های حاکمیتی که در شاخص‌هایی نظیر آزادی بیان و حکمرانی و شهروندی نمود یافته، مانع از تبدیل این سرمایه اجتماعی به توسعه پایدار شده است.

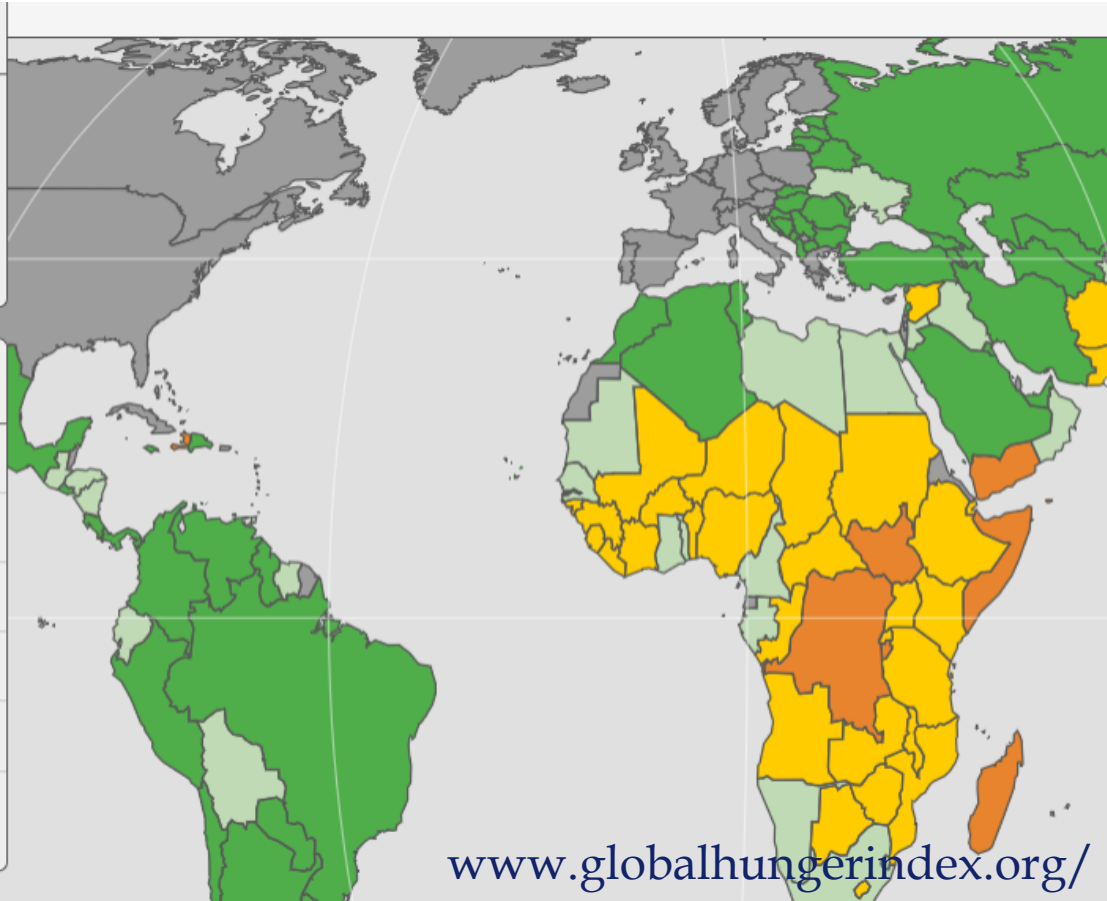
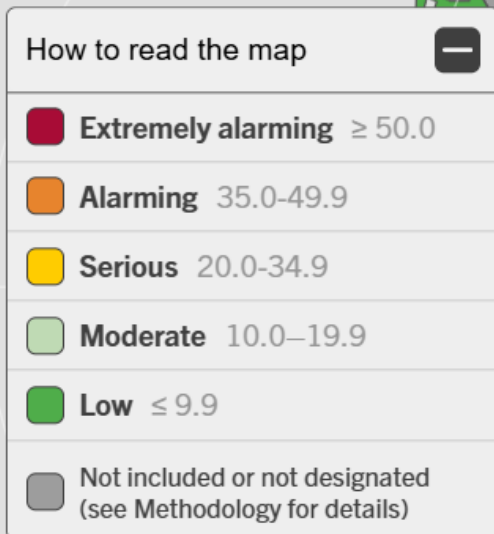
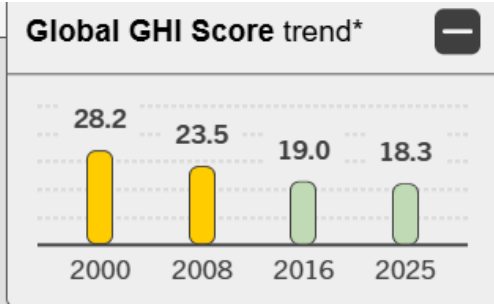
○ **ایران برای عبور از این وضعیت نیاز به یک گذار استراتژیک دارد؛** برای آزادسازی این ظرفیت‌های معطل مانده، ایران باید از رویکردهای امنیتی محور به سمت **نهادینه‌سازی مشارکت سیاسی** حرکت کند. این امر مستلزم اصلاح ساختارهای حکمرانی جهت بازگرداندن اعتماد عمومی است که در شاخص‌های پایداری و آزادی بیان به شدت آسیب دیده است. اولویت اصلی باید **تسهیل گفتگوهای ملی** و کاهش مداخلات ساختاری در حوزه عمومی باشد تا ظرفیت بالای انسجام اجتماعی و مهارت‌های فرهنگی که مردم ایران به صورت خودجوش کسب کرده‌اند، به جای خنثی شدن در فرآیندهای فرسایشی، به موتور محرک توسعه نهادی و سیاسی تبدیل شود؛ به عبارت دیگر، گذار از جامعه توانمند به حکمرانی پاسخگو، تنها راه خروج از این بن‌بست است.

شاخص جهانی گرسنگی

وضعیت ایران در شاخص جهانی گرسنگی

ایران با امتیاز ۷.۴ در رده کشورهای با **گرسنگی پایین (Low)** قرار گرفته است (رنگ سبز روی نقشه) و باعث شده است که ایران رتبه ۴۰ را از میان ۱۲۳ کشور مورد بررسی کسب کند. **نقاط بحرانی (قرمز و نارنجی)** عمدتاً در قاره آفریقا و بخش‌هایی از جنوب آسیا متمرکزند. ایران نسبت به همسایگان شرقی مانند پاکستان و افغانستان که در وضعیت زرد و نارنجی هستند وضعیت بسیار بهتری دارد، اما در مقایسه با کشورهای حوزه خلیج فارس یا روسیه جای بهبود دارد.

Iran (Islamic Republic of)	
2025	
GHI Score	7.4
40th out of 123 countries	
2022-2024	
Undernourishment	6.8%
2023	
Under-five mortality	1.2%
2020-2024	
Child wasting	4.2%
2020-2024	
Child stunting	4.8%
Click on the country to learn more	

بهبود شاخص گرسنگی ایران در طول ۲۵ سال

Rank in 2025	Country	2000	2008	2016	2025
33	Tunisia	9.1	7.6	6.1	6.2
34	Argentina	6.5	5.2	5.3	6.4
34	Brazil	11.6	6.3	5.4	6.4
34	Dominican Republic	15.2	12.8	8.6	6.4
37	Albania	15.3	15.3	6.7	7.0
38	Algeria	14.1	10.8	8.0	7.1
39	Peru	21.1	12.9	8.0	7.2
40	Iran (Islamic Republic of)	12.4	9.5	8.3	7.4
41	Panama	17.3	12.3	9.2	7.5
42	El Salvador	13.6	11.6	8.9	7.6
43	Jamaica	8.3	8.3	8.3	8.0
43	Kyrgyzstan	18.4	12.2	8.9	8.0
45	Guyana	17.0	15.3	10.7	8.3
46	Lebanon	11.1	8.3	7.1	8.5
47	Morocco	15.6	11.5	8.6	9.3
48	Cabo Verde	16.2	13.1	11.5	9.4
49	Venezuela (Boliv. Rep. of)	14.3	8.7	14.2	9.6
50	Thailand	17.5	12.3	10.4	9.7
50	Turkmenistan	19.9	14.3	10.2	9.7
52	Fiji	9.2	10.2	10.6	9.9
53	Oman	16.2	10.2	12.0	10.2

تحلیل جزئی تر شاخص گرسنگی

- اگرچه ایران در وضعیت پایین (بهترین دسته در نمودار) قرار دارد، اما جزئیات نشان دهنده چالش‌های کوچکی در لایه‌های زیرین است. **سوء تغذیه با ۶.۸٪** در دوره ۲۰۲۲-۲۰۲۴ نشان دهنده درصدی از جمعیت است که کالری کافی دریافت نمی‌کنند.
- **مرگ و میر زیر ۵ سال با عدد ۱.۲٪** در سال ۲۰۲۳ که عدد خوبی است نشان دهنده سطح نسبتاً خوب دسترسی به خدمات بهداشتی و تغذیه پایه برای کودکان است.
- **لاغری مفرط کودکان که عدد ۴.۲٪** در دوره ۲۰۲۰-۲۰۲۴ را نشان می‌دهد، نشان دهنده سوء تغذیه حاد (وزن کم نسبت به قد) در کودکان زیر ۵ سال است.
- **کوتاه قامتی کودکان با ۴.۸٪** در دوره ۲۰۲۰-۲۰۲۴ نشان دهنده سوء تغذیه مزمن (قد کم نسبت به سن) است که معمولاً به دلیل فقر غذایی طولانی مدت یا کیفیت پایین رژیم غذایی رخ می‌دهد.
- با وجود اینکه ایران در دسته گرسنگی پایین قرار دارد، نرخ **۶.۸٪ سوء تغذیه و ۴.۸٪ کوتاه قامتی** نشان می‌دهد که تمرکز باید از تأمین صرف کالری به سمت **تأمین ریز مغذی‌ها و تنوع غذایی (Nutritious Food)** حرکت کند. تفاوت امتیاز ایران با کشورهای رده اول جهان معمولاً در همین نرخ‌های کوچک سوء تغذیه در مناطق محروم نهفته است.

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان براساس شاخص جهانی تغذیه و گرسنگی

ترکیه با امتیاز کمتر از ۵، بهترین عملکرد را دارد و در رده بندی جهانی جزو ۲۵ کشور برتر است. نرخ سوءتغذیه بسیار پایین (زیر ۲.۵٪) و نرخ لاغری مفرط (Wasting) بسیار ناچیز (۱.۳٪) نشان دهنده دسترسی عالی جمعیت به کالری کافی و باکیفیت است. اما نکته تأمل برانگیز: نرخ کوتاه قامتی در ترکیه ۵.۵٪ است که از ایران (۴.۸٪) بیشتر است؛ این یعنی با وجود دسترسی به غذا، احتمالاً نابرابری منطقه ای یا عادات تغذیه ای در برخی بخش ها باعث شده رشد قدی کودکان از استاندارد عقب بماند.

Türkiye	Saudi Arabia	Iran (Islamic Republic of)
2025 GHI Score <5 1-25th out of 123 countries	2025 GHI Score 5.9 30th out of 123 countries	2025 GHI Score 7.4 40th out of 123 countries
2022-2024 Undernourishment < 2.5%	2022-2024 Undernourishment < 2.5%	2022-2024 Undernourishment 6.8%
2023 Under-five mortality 1.3%	2023 Under-five mortality 0.6%	2023 Under-five mortality 1.2%
2020-2024 Child wasting 1.3%	2020-2024 Child wasting 3.9%	2020-2024 Child wasting 4.2%
2020-2024 Child stunting 5.5%	2020-2024 Child stunting 11.1%	2020-2024 Child stunting 4.8%

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان بر اساس شاخص جهانی تغذیه و گرسنگی

شاخص	ایران	عربستان سعودی	ترکیه
امتیاز کلی GHI	۷/۴	۵/۹	۵>
رتبه جهانی	۴۰	۳۰	۱-۲۵
سوء تغذیه (Undernourishment)	۶/۸٪	۲/۵٪>	۲/۵٪>
مرگ و میر زیر ۵ سال	۱/۲٪	۰/۶٪	۱/۳٪
لاغری مفرط کودکان (Wasting)	۴/۲٪	۳/۹٪	۱/۳٪
کوتاه قامتی کودکان (Stunting)	۴/۸٪	۱۱/۱٪	۵/۵٪

عربستان با امتیاز ۵.۹ در جایگاه دوم (رتبه ۳۰ جهان) قرار دارد. به دلیل قدرت مالی بالا، نرخ سوء تغذیه را به زیر ۲.۵٪ و نرخ مرگ و میر زیر ۵ سال را به عدد بسیار پایین ۰.۶٪ رسانده است. نرخ کوتاه قامتی ۱۱.۱٪ در عربستان بسیار بالاست (بیش از دو برابر ایران و ترکیه). این یک پارادوکس است؛ یعنی با وجود درآمد بالا و وفور غذا، کیفیت رژیم غذایی (نبود Nutritious Food) یا مسائل بهداشتی باعث شده کودکان دچار سوء تغذیه مزمن شوند.

ایران در جایگاه سوم این گروه (رتبه ۴۰ جهان) قرار دارد. **چالش اصلی** نرخ سوء تغذیه ۶.۸٪ است که به شکل معناداری از ترکیه و عربستان (هر دو زیر ۲.۵٪) بالاتر است. این نشان می‌دهد که بخشی از جمعیت ایران در دسترسی مستمر به میزان کالری مورد نیاز روزانه با مشکل مواجه هستند (عمدتاً به دلیل فشارهای اقتصادی). ایران در کنترل **کوتاه قامتی** با نرخ ۴.۸٪، بهترین عملکرد را در میان این سه کشور دارد. این نشان‌دهنده توزیع نسبتاً بهتر کیفیت تغذیه و مراقبت‌های بهداشتی اولیه در سطح کشور در دهه‌های گذشته است که مانع از افت رشد قدی کودکان شده است.

۰۹

شاخص قدرت جهانی

○ شاخص جهانی قدرت کشورها (World Power index) شامل سه بعد اصلی است.

○ ۱. شاخص ظرفیت‌های ملموس (MCI) قدرت سخت

○ این شاخص بر ابعاد ملموس قدرت تأکید دارد. از نظر تاریخی، سلطه نظامی و اقتصادی با هم پیوند ناگسستنی دارند؛ اقتصاد قدرتمند، نیروی نظامی را پشتیبانی می‌کند و ارتش نیز از منافع اقتصادی حفاظت می‌کند. این شاخص شامل عواملی چون ثروت، صنعتی‌سازی، پیشرفت‌های تکنولوژیک و توان نظامی (ارتش، تجهیزات و نیروی دریایی / هوایی) است.

○ ۲. شاخص ظرفیت‌های نیمه‌مشهود (SCI) - قدرت پیشران

○ این شاخص فراتر از قدرت نظامی و ثروت خالص رفته و امنیت را در گرو رفاه انسانی می‌بیند. قدرت نیمه‌مادی به توانایی یک کشور در تأمین کیفیت زندگی برای مردمش اشاره دارد. متغیرهای کلیدی این شاخص شامل سطح بهداشت، آموزش، دسترسی به انرژی و پیشرفت‌های اجتماعی - اقتصادی است که جایگاه کشور را در عرصه جهانی ارتقا می‌دهد.

○ ۳. شاخص ظرفیت‌های نامشهود (ICI) - قدرت نرم

○ این شاخص بر جنبه‌های ناملموس و متافیزیکی قدرت تمرکز دارد. ابزارهای این نوع قدرت شامل ارزش‌های فرهنگی، قدرت رسانه‌ای و جهت‌گیری‌های سیاسی دولتهاست. شاخص ICI با ارزیابی این عوامل، نشان می‌دهد که چگونه کشورها با ترویج فرهنگ و ارزش‌های خود، بر افکار عمومی جهان و نظم بین‌المللی تأثیر می‌گذارند.

شاخص قدرت جهانی

این جدول نشان می‌دهد که ایران در بازه ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲ در شاخص قدرت، هم از نظر سطح مطلق و هم از نظر روند، با افت تدریجی اما پایدار مواجه بوده است. امتیاز ایران از ۰.۶۳۹ در ۲۰۱۵ به ۰.۵۹۳ در ۲۰۲۲ رسیده و در رتبه جهانی هم از ۳۸ به ۴۶ تنزل پیدا کرده است؛ یعنی کاهش امتیاز فقط یک نوسان آماری نیست، بلکه نشانه فرسایش نسبی جایگاه قدرت کشور در مقایسه با سایر کشورهاست. در مقابل، عربستان در همین دوره تقریباً در سطحی بسیار بالاتر و باثبات‌تر باقی مانده: امتیاز آن از ۰.۷۴۳ در ۲۰۱۵ تا ۰.۷۳۹ در ۲۰۲۲ تقریباً ثابت مانده و رتبه‌اش نیز در ۱۵ بدون تغییر مانده است. ترکیه هم در سطحی میانی قرار دارد، اما برخلاف ایران، روندش از ۰.۶۸۲ در ۲۰۱۵ به ۰.۶۸۳ در ۲۰۲۲ تقریباً ثابت و حتی اندکی بهبود یافته و رتبه‌اش از ۲۷ به ۲۹ فقط یک افت جزئی داشته است. این مقایسه نشان می‌دهد که ایران نه‌تنها پایین‌تر از دو رقیب منطقه‌ای خود قرار دارد، بلکه در حفظ یا تقویت قدرت نسبی نیز ضعیف‌تر عمل کرده است.

امتیاز در سال‌های مختلف									رتبه جهانی		
کشورها	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	رتبه سال ۲۰۱۵	رتبه سال ۲۰۲۲	تغییرات
ایران	۰.۶۳۹	۰.۶۴۴	۰.۶۴۶	۰.۶۲۸	۰.۶۰۷	۰.۵۹	۰.۵۹۱	۰.۵۹۳	۳۸	۴۶	-۸
عربستان	۰.۷۴۳	۰.۷۳۶	۰.۷۳۲	۰.۷۳۷	۰.۷۳۹	۰.۷۳۵	۰.۷۳۶	۰.۷۳۹	۱۵	۱۵	۰
ترکیه	۰.۶۸۲	۰.۶۸۸	۰.۶۸۶	۰.۶۸۲	۰.۶۸۳	۰.۶۷۹	۰.۶۸۳	۰.۶۸۳	۲۷	۲۹	-۲

شاخص قدرت نظامی (به عنوان یک بعد از قدرت سخت)

شاخص قدرت نظامی (Global Firepower – GFP) بر اساس ۵ محور مختلف قدرت نظامی یک کشور را محاسبه و تعیین می‌کند. اما شاخص GFP ایران را به عنوان یک قدرت نظامی جهانی در بین ۲۰ کشور برتر معرفی می‌کند. برای سال ۲۰۲۶، ایران از میان ۱۴۵ کشوری که برای بررسی سالانه GFP در نظر گرفته شده‌اند، در رتبه ۱۶ قرار دارد.

Population	Avail.Manpwr	Fit-for-Serv	Mil.Age.Annu	Active Persn	Rez.Persn	Paramil.Persn	Aircraft	Fighters
17 / 145	15 / 145	14 / 145	16 / 145	8 / 145	24 / 145	9 / 145	21 / 145	15 / 145
Attack Types	Transports	Trainers	Spl.Mission	Tankers	Helicopters	Attack Helos	Tanks	Vehicles
28 / 145	7 / 145	27 / 145	22 / 145	11 / 145	32 / 145	32 / 145	8 / 145	11 / 145
Artillery (SP)	Art.(Towed)	MLRS	Ships	AC Carriers	Helo.Carriers	Destroyers	Frigates	Corvettes
16 / 145	7 / 145	4 / 145	34 / 145	145 / 145	145 / 145	145 / 145	12 / 145	14 / 145
Submarines	Offsh.Patrol	Mine Warfare	Oil Prod	Oil Consump	Oil Rez.Proven	Nat.Gas Prod	NatGas Cons	NatGas Rez
3 / 145	45 / 145	18 / 145	9 / 145	121 / 145	3 / 145	3 / 145	109 / 145	2 / 145
Coal Prod	Coal Consump	Coal Rez.Prvn	Labor Force	Merch.Marines	Ports & Harbors	Roadways	Railways	Airports
47 / 145	63 / 145	39 / 145	24 / 145	20 / 145	29 / 145	21 / 145	25 / 145	30 / 145
Def.Budget	Ext.Debt	Foreign Rez	Purch.Power	Sq.Land Area	Coastline	Shared Border	Waterways	
36 / 145	39 / 145	25 / 145	23 / 145	17 / 145	67 / 145	106 / 145	67 / 145	

Global Soft Power BY COUNTRY

SOFT POWER IS MEASURED BY:

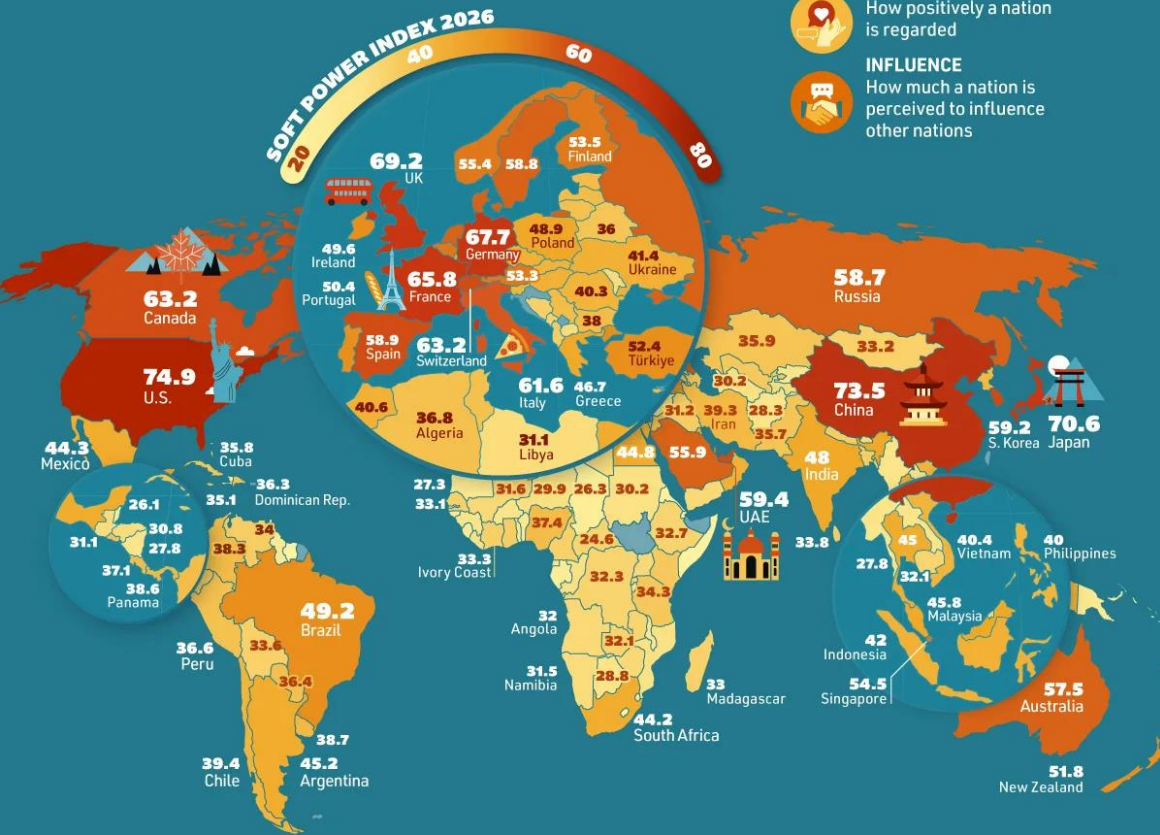
FAMILIARITY
How well a nation is known

REPUTATION
How positively a nation is regarded

INFLUENCE
How much a nation is perceived to influence other nations

TOP 10 COUNTRIES BY SOFT POWER INDEX

Source: Brand Finance, Global Soft Power Index 2026

مقایسه سه کشور بر اساس قدرت نرم

این نمودار مربوط به شاخص قدرت نرم جهانی (Global Soft Power Index) در سال ۲۰۲۶ است که توسط *Brand Finance* تهیه شده است.

قدرت نرم برخلاف قدرت سخت (نظامی یا اقتصادی)، توانایی یک کشور برای جذب، متقاعد کردن و تأثیرگذاری بر دیگران از طریق فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست‌های خارجی است. در این نقشه، قدرت نرم بر اساس سه رکن اصلی اندازه‌گیری شده است:

- شناخته‌شدگی (Familiarity): چقدر یک ملت شناخته‌شده است.
- شهرت مثبت (Reputation): چقدر نگاه دنیا به آن ملت مثبت است.
- تأثیرگذاری (Influence): چقدر یک ملت بر تصمیمات و مسیر کشورهای دیگر تأثیر دارد.
- ایران با ۳۱.۲ کمترین امتیاز و عربستان با ۵۵.۹ بیشترین قدرت نرم و ترکیه با اندکی فاصله و امتیاز ۵۲.۴ در میانه ایستاده است.

جایگاه ایران، ترکیه و عربستان براساس قدرت نرم

6 = 6 FRANCE Score 65.8 -2.7	7 ▲ 8 SWITZERLAND Score 63.2 -1.7	8 ▼ 7 CANADA Score 63.2 -2.0	9 = 9 ITALY Score 61.6 -0.8	10 = 10 UNITED ARAB EMIRATES Score 59.4 -1.0	31 ▲ 32 POLAND Score 48.9 +0.2	32 ▼ 30 INDIA Score 48.0 -1.8	33 ▲ 34 GREECE Score 46.7 -0.1	34 ▲ 35 ICELAND Score 45.9 -0.3	35 ▲ 36 MALAYSIA Score 45.8 -0.3
11 ▲ 12 SOUTH KOREA Score 59.2 -1.0	12 ▲ 13 SPAIN Score 58.9 -0.8	13 ▼ 11 SWEDEN Score 58.8 -1.5	14 ▲ 16 RUSSIA Score 58.7 +0.6	15 = 15 NETHERLANDS Score 57.8 -0.9	36 ▲ 37 MONACO Score 45.5 -0.4	37 ▲ 42 ARGENTINA Score 45.2 +0.5	38 ▲ 39 THAILAND Score 45.0 -0.4	39 ▼ 33 ISRAEL Score 44.8 -3.0	40 ▼ 38 EGYPT Score 44.8 -0.6
16 ▼ 14 AUSTRALIA Score 57.5 -2.1	17 ▲ 20 SAUDI ARABIA Score 55.9 +0.3	18 = 18 DENMARK Score 55.6 -0.9	19 ▼ 17 NORWAY Score 55.4 -1.4	20 ▲ 22 QATAR Score 54.9 +0.4	41 ▼ 40 KUWAIT Score 44.8 -0.5	42 ▲ 43 MEXICO Score 44.3 0.0	43 ▼ 41 SOUTH AFRICA Score 44.2 -0.7	44 = 44 CZECHIA Score 43.6 +0.1	45 = 45 INDONESIA Score 42.0 -0.9
21 = 21 SINGAPORE Score 54.5 -1.1	22 ▼ 19 BELGIUM Score 54.5 -1.5	23 = 23 FINLAND Score 53.5 -1.0	24 = 24 AUSTRIA Score 53.3 -0.6	25 ▲ 26 TÜRKİYE Score 52.4 -0.5	46 ▲ 48 CROATIA Score 41.6 +0.4	47 ▼ 46 UKRAINE Score 41.4 -0.6	48 ▼ 47 HUNGARY Score 41.3 -0.6	49 ▲ 51 BAHRAIN Score 40.8 +0.4	50 = 50 MOROCCO Score 40.6 0.0
51 ▼ 49 OMAN Score 40.5 -0.3	52 = 52 VIETNAM Score 40.4 +0.5	53 ▲ 55 ROMANIA Score 40.3 +0.8	54 ▼ 53 PHILIPPINES Score 40.0 +0.1	55 ▲ 60 SLOVAKIA Score 39.7 +0.7	76 ▲ 82 EL SALVADOR Score 36.6 +0.8	77 ▼ 72 PERU Score 36.6 -0.1	78 ▲ 84 PARAGUAY Score 36.4 +0.9	79 ▼ 70 LITHUANIA Score 36.4 -1.0	80 ▲ 83 DOMINICAN REPUBLIC Score 36.3 +0.5
56 ▼ 54 CHILE Score 39.4 -0.1	57 ▼ 56 SLOVENIA Score 39.4 -0.1	58 ▲ 62 IRAN Score 39.3 +0.4	59 ▼ 57 MALDIVES Score 39.2 -0.1	60 ▲ 63 CYPRUS Score 39.0 +0.1	81 ▼ 80 BELARUS Score 36.0 -0.2	82 ▲ 87 KAZAKHSTAN Score 35.9 +0.8	83 ▼ 73 CUBA Score 35.8 -0.9	84 ▲ 88 PAKISTAN Score 35.7 +0.7	85 ▼ 81 AZERBAIJAN Score 35.4 -0.6

© Brand Finance Plc 2026

© Brand Finance Plc 2026

شاخص کیفیت خواص (نخبگان)

۱۰

شاخص کیفیت خواص؛ ارزش خواری یا ارزش آفرینی

○ در ادامه به دو شاخص کمتر شناخته شده اما جالب خواهیم پرداخت:

○ **EQx Elite Quality Index**: شاخصی برای سنجش ویژگی رفتاری خواص یک کشور که نشان می‌دهد نخبگان تا چه حد از قدرت سیاسی و اقتصادی خود برای خلق ارزش (اقتصادی و سیاسی) عمومی استفاده می‌کنند یا برای رانت‌خواری؟ خروجی آن تصویری از کارکرد نخبگان در اقتصاد سیاسی امروز است. در نهایت خبرگان ارزش‌آفرین هستند یا ارزش‌خوار. پس به صورت خلاصه خروجی نهایی ای شاخص آن است که یک کشور را نسبت به سایر کشورهای جهان بر اساس کیفیت نخبگانش رتبه‌بندی می‌کند. هدف آن پاسخ به این سوال است که: آیا نخبگان قدرت خود را صرف ارزش‌آفرینی (Value Creation) می‌کنند یا ارزش‌خواری (Value Extraction)؟

○ **NGVCb (NextGen Value Creation Barometer)**: لنزی آینده‌نگر که ارزیابی می‌کند الگوی نخبگانی و حکمرانی تا چه حد برای **نسل‌های آینده** ارزش خلق یا تخریب می‌کنند، با تمرکز بر حوزه‌هایی مثل پایداری، فرصت‌های برابر، آموزش، سلامت و نوآوری. به عبارتی آیا باید به توسعه بین‌نسلی امیدوار بود یا خیر؟ این شاخص دماسنج خلق ارزش برای نسل آینده و بر خلاف شاخص ویژگی رفتاری خواص که بر ساختار قدرت فعلی متمرکز است، نگاهی آینده‌نگرانه به عدالت بین‌نسلی دارد و می‌سنجد که آیا سیاست‌های فعلی، ثروتی برای نسل‌های آینده باقی می‌گذارند یا بدهی و خرابی.

مؤلفه‌های سنجش کیفیت خواص

○ این شاخص ترکیبی دو بعد اصلی قدرت (سیاسی و اقتصادی) و ارزش (سیاسی و اقتصادی) دارد.

Level 1

Level 2

Power
Sub-Index I

Political Power (i)
Index Area

Economic Power (ii)
Index Area

Value
Sub-Index II

Political Value (iii)
Index Area

Economic Value (iv)
Index Area

Level 3

Index Pillars

State
Capture
(i.1)

Regulatory
Capture
(i.2)

Human
Capture
(i.3)

Coalition
Dominance
(ii.4)

Firm
Dominance
(ii.5)

Creative
Destruction
(ii.6)

Giving
Income
(iii.7)

Taking
Income
(iii.8)

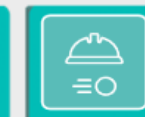
Unearned
Income
(iii.9)

Producer
Value
(iv.10)

Capital
Value
(iv.11)

Labor
Value
(iv.12)

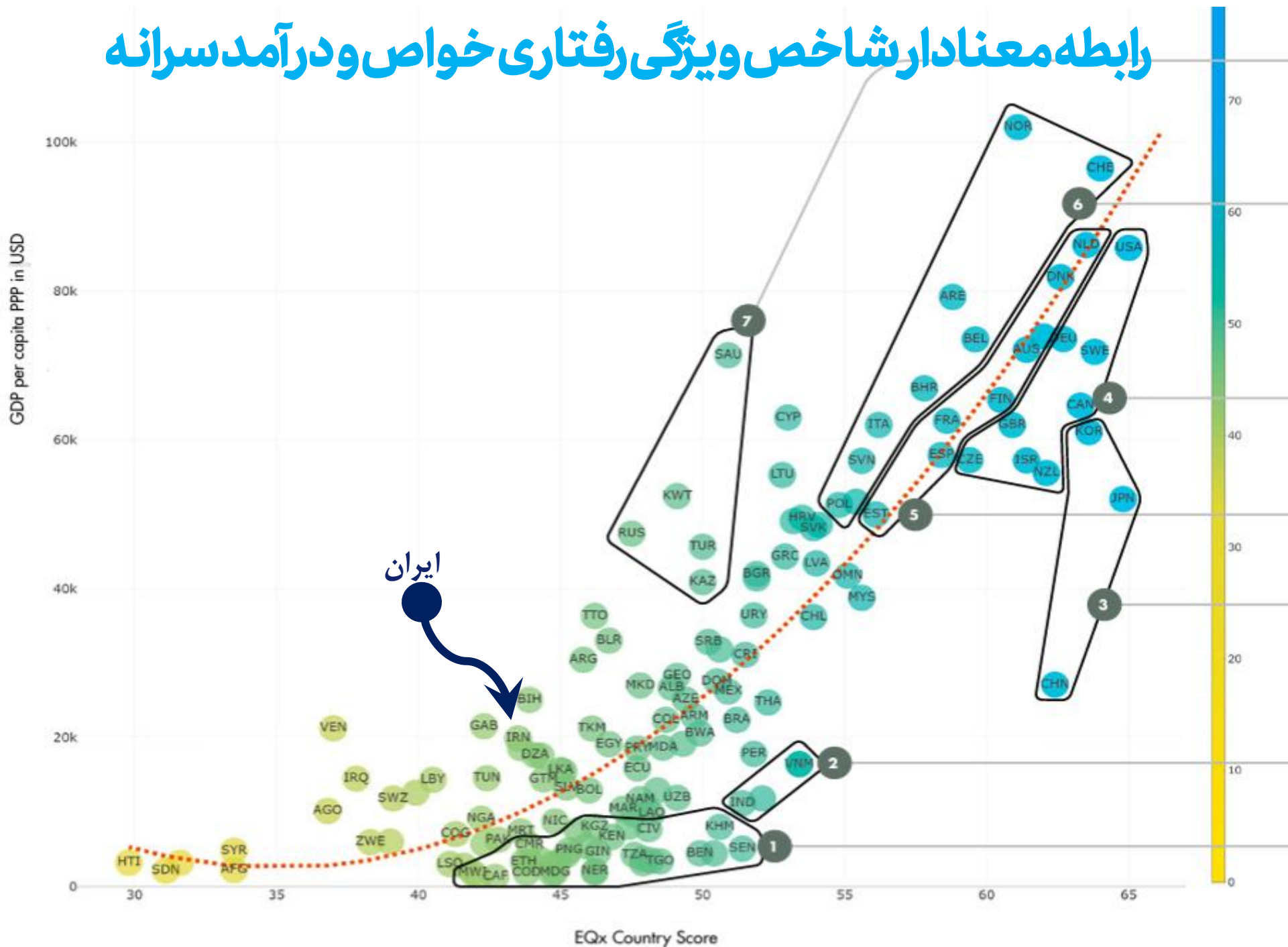
- ساختار این شاخص دارای یک معماری ۴ سطحی است که از کل به جزء سازماندهی شده است: سطح ۱: شاخص اصلی ترکیبی
- سطح ۲: Power (قدرت): بررسی اینکه نخبگان چگونه قدرت را برای پیشبرد مدل‌های تجاری رانت‌خوارانه و استخراج ارزش به دست می‌آورند و Value (ارزش): بررسی خروجی نهایی؛ یعنی آیا نخبگان عملاً باعث ایجاد ارزش (اقتصادی / سیاسی) شده‌اند یا آن را استخراج کرده‌اند. این دو زیرشاخص در دو بعد سیاسی و اقتصادی تقسیم می‌شوند که در مجموع ۴ حوزه اصلی را ایجاد می‌کنند: قدرت سیاسی، قدرت اقتصادی، ارزش سیاسی، ارزش اقتصادی.
- سطح ۳: دوازده ستون (هر کدام از ۴ حوزه به سه بخش تقسیم شده‌اند)
- قدرت سیاسی: تسخیر دولت (State Capture)، تسخیر مقرراتی (Regulatory Capture)، تسخیر انسانی (Human Capture).
- قدرت اقتصادی: سلطه ائتلافی (Coalition Dominance)، سلطه شرکتی (Firm Dominance)، تخریب خلاق (Destruction Creative).
- ارزش سیاسی: اعطای درآمد (Giving Income)، گرفتن درآمد (Taking Income)، درآمد بدون کار (Unearned Income).
- ارزش اقتصادی: ارزش تولیدکننده (Producer Value)، ارزش سرمایه (Capital Value)، ارزش کار (Labor Value).
- سطح ۴: این شاخص با تجمیع شواهد موجود در ۱۴۸ سطح داده (Indicators)، از پایین به بالا یک تصویر کلان از نظام اقتصادی - سیاسی کشور می‌سازد.

- سلطه بر دولت (i.1 - State Capture): به معنای تسخیر نهادهای دولتی توسط گروه‌های ذی‌نفع برای هدایت سیاست‌ها به نفع خود و به ضرر منافع عمومی است. برای مثال، پابین بودن تحرک اجتماعی می‌تواند نشانه‌ای از سلطه بر دولت باشد.
- سلطه بر مقررات (i.2 - Regulatory Capture): وضعیتی که نهادهای تنظیم‌گر (مقررات‌گذار) توسط همان صنایع یا گروه‌هایی که قرار است آنها را تنظیم کنند، تحت سلطه درآیند.
- سلطه بر نیروی کار (i.3 - Human Capture): به سلطه نخبگان بر قوانین و مقررات مرتبط با بازار کار و مشاغل دولتی اشاره دارد.
- سلطه ائتلاف‌ها (ii.4 - Coalition Dominance): به معنی غلبه و سلطه گروه‌های هماهنگ و شبکه‌های قدرتمند (مانند خانواده‌های ثروتمند یا ائتلاف‌های تجاری) بر اقتصاد است.
- سلطه شرکت‌ها (ii.5 - Firm Dominance): تمرکز قدرت در سطح بنگاه‌های بزرگ و انحصاری را نشان می‌دهد که می‌توانند از این قدرت برای ارزش‌ستانی استفاده کنند.
- تخریب خلاق (ii.6 - Creative Destruction): فرآیندی که در آن نوآوری‌های جدید، ساختارهای اقتصادی قدیمی را از بین می‌برند و جایگزین می‌کنند. این ستون میزان پویایی و نوآوری در اقتصاد را می‌سنجد و قدرت نخبگان را در پذیرش یا مقاومت در برابر این فرآیند نشان می‌دهد.

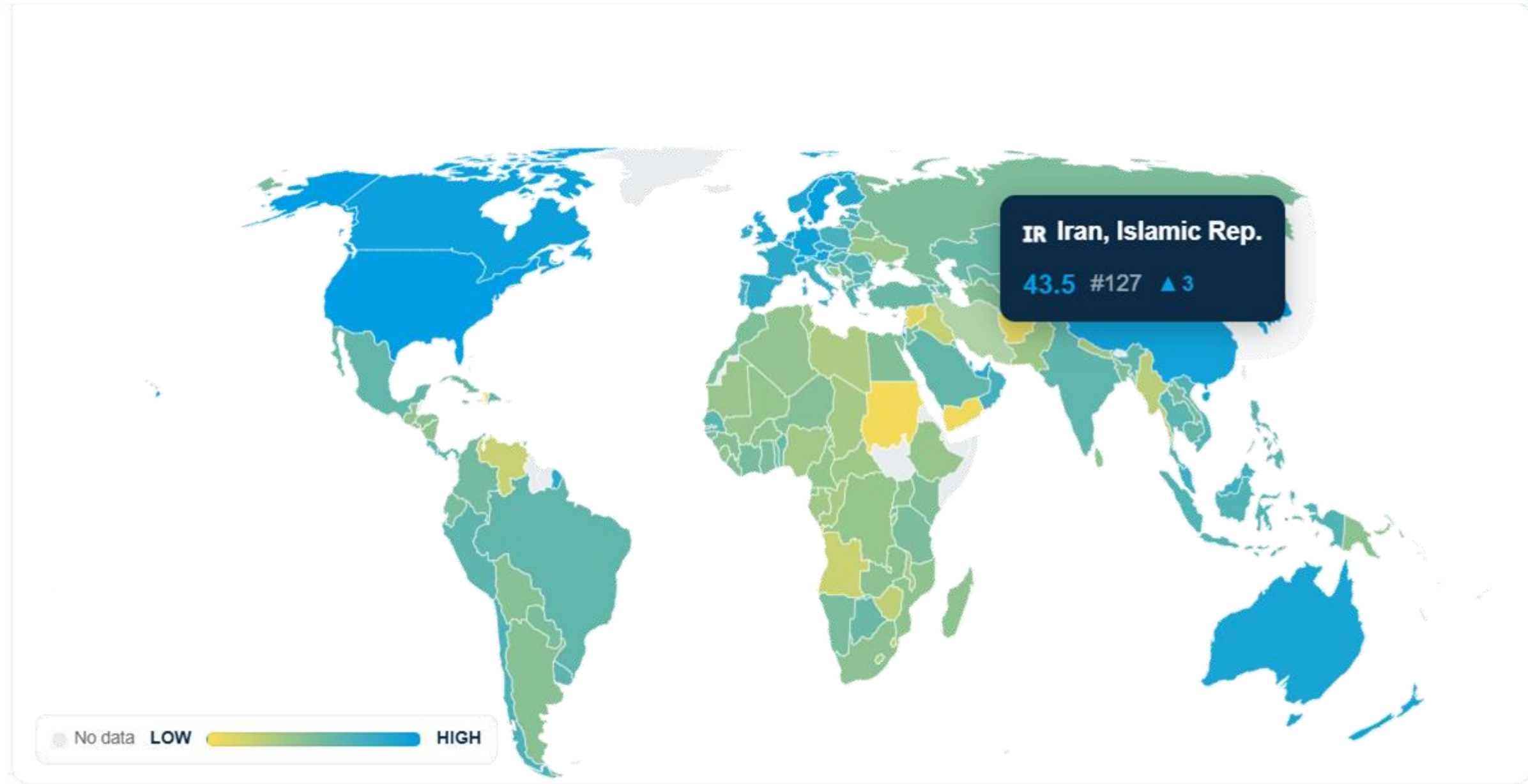
- درآمد بخشیده شده (Giving Income - iii.7): به یارانه‌ها، کمک‌های دولتی و سایر اشکال انتقال درآمد که دولت به گروه‌های خاص اعطا می‌کند، اشاره دارد.
- درآمد گرفته شده (Taking Income - iii.8): شامل مالیات‌ها، عوارض و سایر درآمدهایی است که دولت از شهروندان و کسب‌وکارها دریافت می‌کند.
- درآمد ناشی از رانت (Unearned Income - iii.9): درآمدی که بدون انجام فعالیت تولیدی به دست می‌آید، مانند درآمد حاصل از انحصار یا امتیازات ویژه.
- ارزش تولیدکننده (Producer Value - iv.10): سنجش میزان ارزشی که تولیدکنندگان (بنگاه‌ها) از طریق فروش کالاها و خدمات خود ایجاد یا استخراج می‌کنند.
- ارزش سرمایه (Capital Value - iv.11): به ارزش استخراج شده توسط صاحبان سرمایه در بازارهای مالی اشاره دارد.
- ارزش کار (Labor Value - iv.12): به ارزشی اشاره دارد که توسط نیروی کار ایجاد یا از آن استخراج می‌شود.

رابطه معنادار شاخص ویژگی رفتاری خواص و درآمد سرانه

این نمودار یک الگوی کلی همبستگی مثبت را برجسته می‌کند. هرچه ویژگی رفتاری خواص و جهت‌گیری آن‌ها به سمت ارزش آفرینی بالاتر بیشتر باشد، کشورها معمولاً در سطوح بالاتری از درآمد سرانه قرار می‌گیرند.

جایگاه ایران در مقایسه با دیگر کشورهای جهان

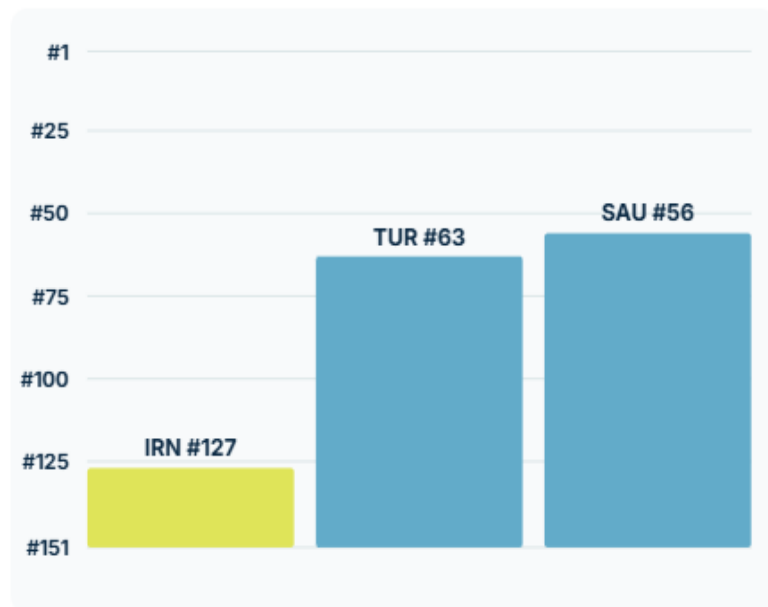
مقایسه ایران، ترکیه و عربستان در محورهای قدرت و ارزش

IR IRN x

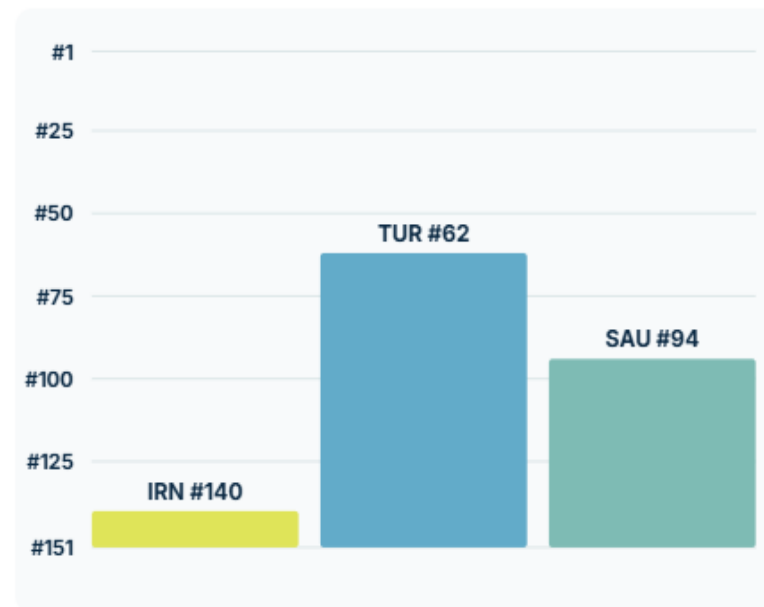
TR TUR x

SA SAU x

Search country or ISO...

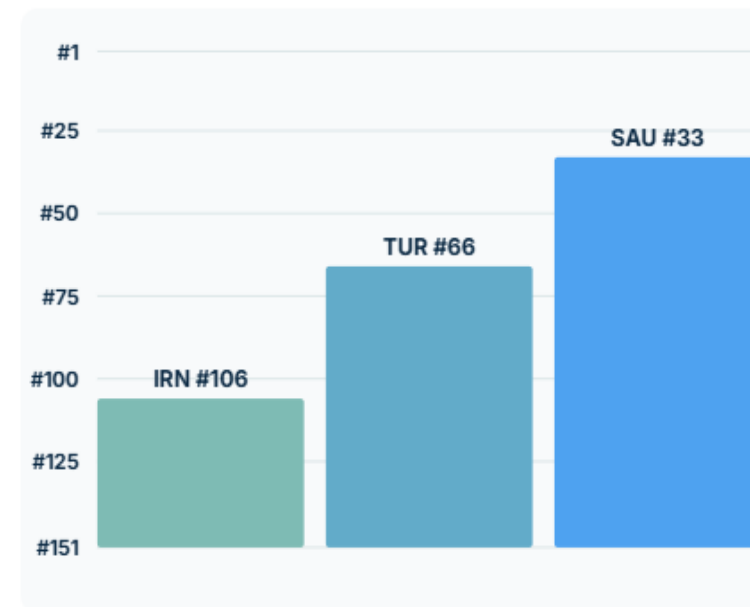
EQx Ranking

Power Ranking

Sub-Index I

Value Ranking

Sub-Index II

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان در ستون‌های ۱۲ گانه

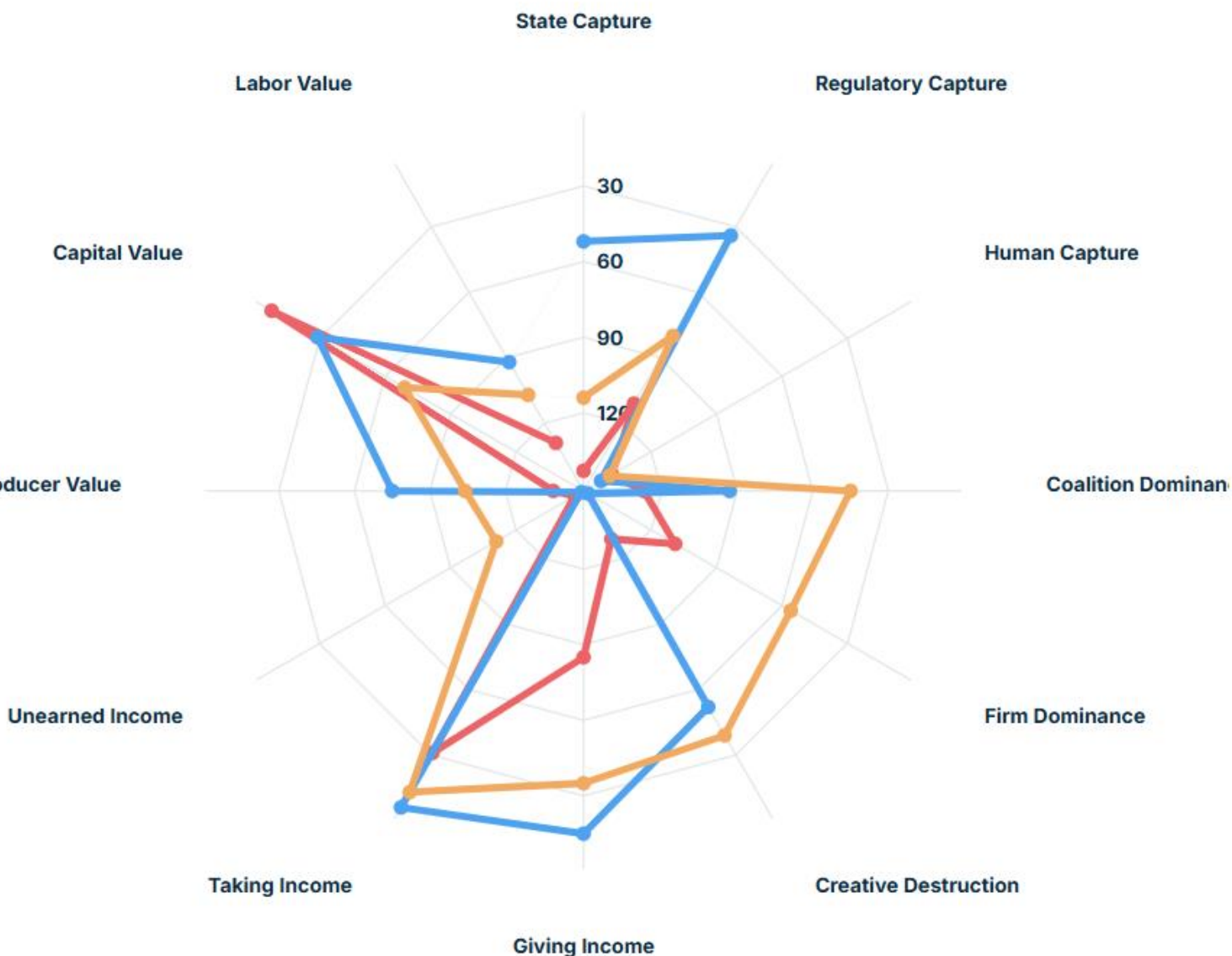
IR IRN #127

SA SAU #56

TR TUR #63

تسخیر دولت / مقررات به عنوان گلوگاه ایران: برجسته‌ترین تفاوت ایران در محورهای State Capture و به ویژه Regulatory Capture است؛ به معنی وزن بالاتر رانت از مسیر مقررات‌گذاری، مجوزها و امتیازات و در نتیجه سخت‌تر شدن رقابت و ورود بازیگران مولد است.

ضعف شدید در تخریب خلاق و پویایی رقابت: توان ایران برای جایگزینی بنگاه‌های ناکارا با نوآورها، نسبت به عربستان و ترکیه عقب‌تر است. پیام کلیدی‌اش این است که حتی اگر سرمایه / استعداد وجود داشته باشد، سازوکارهای خروج - ورود، رقابت‌پذیری و نوسازی صنعتی به اندازه کافی کار نمی‌کند و بخش مهمی از انرژی اقتصادی در حفظ وضع موجود گیر می‌افتد.

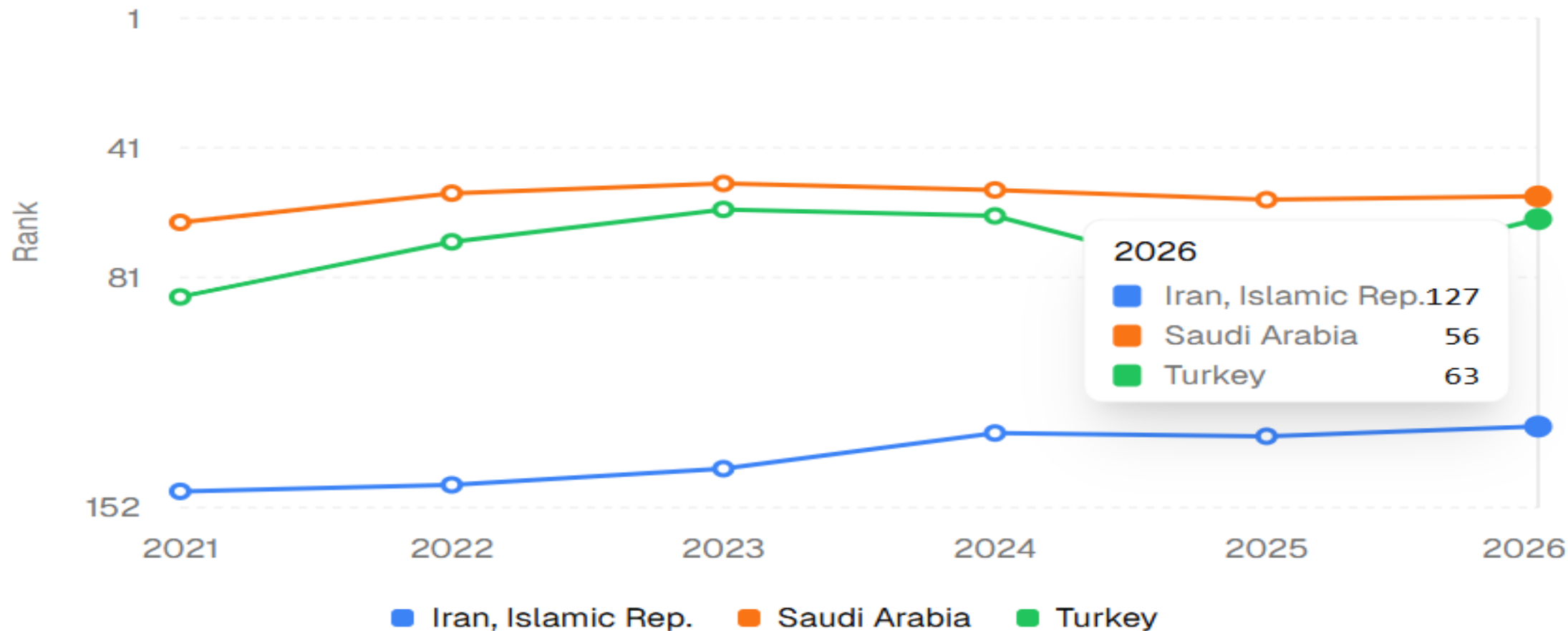
مقایسه تحلیلی ایران، ترکیه و عربستان

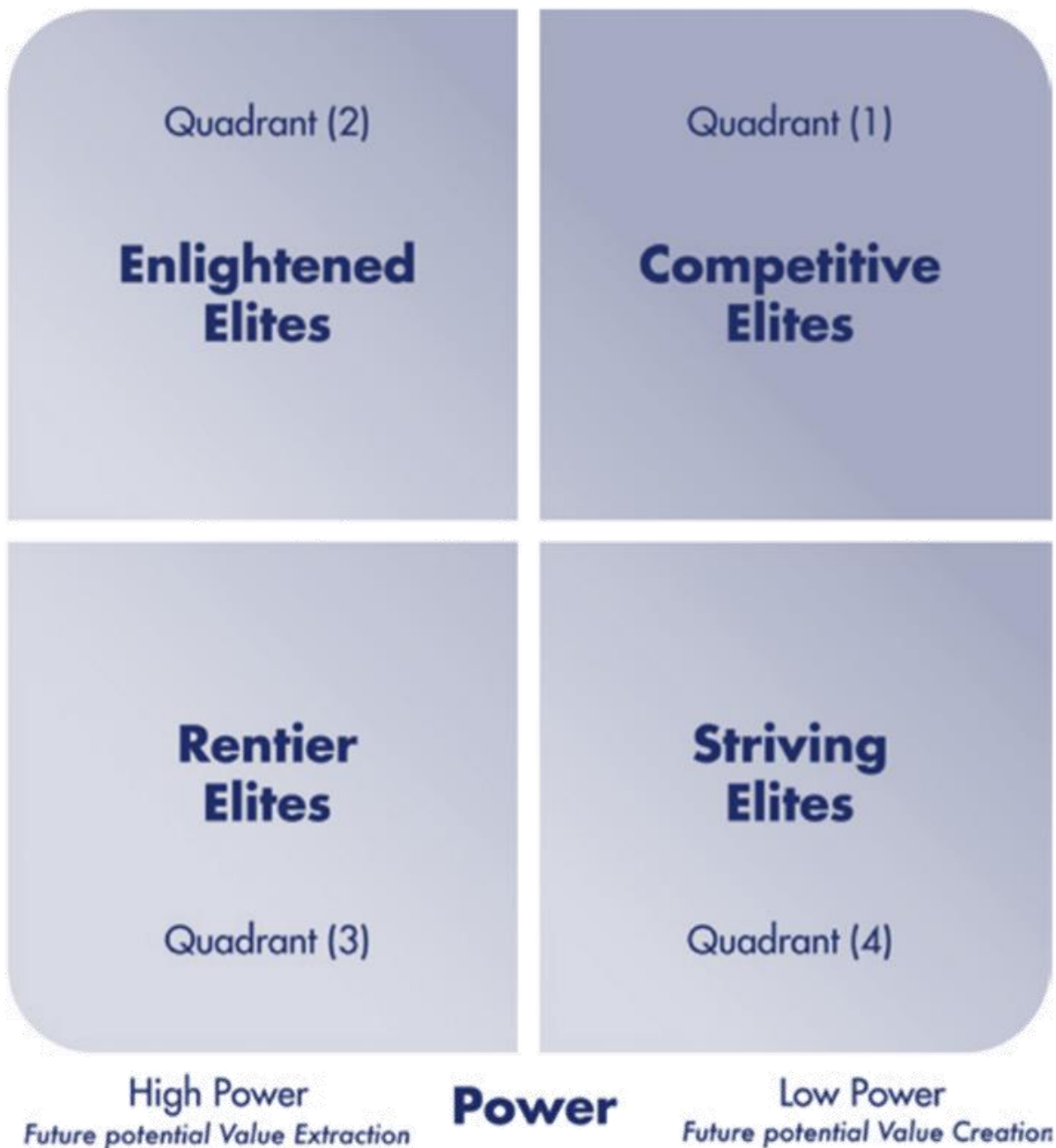
- تحلیل این نمودار بر اساس شاخص ویژگی رفتاری خواص بسیار گویاست و تفاوت‌های بنیادین ساختاری میان ایران، ترکیه و عربستان را در نحوه عملکرد نخبگان نشان می‌دهد. عربستان سعودی با رتبه کلی ۵۶ و ترکیه با رتبه ۶۳: هر دو در نیمه بالایی جدول (کشورهای با نخبگان کیفی‌تر) قرار دارند. ایران با رتبه ۱۲۷ در انتهای جدول قرار گرفته است. این شکاف عظیم، نشان‌دهنده آن است که مدل نخبگانی حاکم در ایران، در مجموع فاصله زیادی با استانداردهای خلق ارزش جهانی دارد.
- شاخص قدرت: نخبگان چگونه قدرت را برای پیشبرد مدل‌های ارزش‌خواری (استخراج ارزش) به کار می‌گیرند. ایران با رتبه ۱۴۰ ضعیف‌ترین رتبه را دارد، ترکیه (۶۲) و عربستان (۹۴) وضعیت بسیار بهتری نسبت به ایران دارند. در ترکیه نخبگان سیاسی و اقتصادی رقابتی‌تر هستند (قدرت کمتری برای تسخیر کامل دارند) و عربستان نیز در مسیر تغییرات ساختاری سعی در اصلاح این تمرکز قدرت دارد.
- شاخص ارزش: آیا نخبگان عملاً باعث ایجاد ارزش (اقتصادی / سیاسی) شده‌اند یا آن را استخراج کرده‌اند؟ عربستان رتبه ۳۳ را دارد. نکته بسیار جالب اینجاست که عربستان در این شاخص از ترکیه (۶۶) و ایران (۱۰۶) پیشی گرفته است. این یعنی علیرغم انتقادات به ساختار سیاسی، نخبگان در عربستان در حال تولید ارزش اقتصادی قابل توجهی (احتمالاً از طریق پروژه‌های تحول اقتصادی و جذب سرمایه) هستند. ترکیه با رتبه ۶۶ جایگاه متعادلی دارد که نشان‌دهنده وجود یک بخش خصوصی فعال است که به صورت سنتی ارزش‌آفرین بوده، هرچند چالش‌های سیاسی دارد. ایران (۱۰۶): این رتبه (که کمی بهتر از رتبه قدرت است اما همچنان بسیار پایین است) نشان می‌دهد که حتی وقتی ایران پتانسیل تولید ارزش دارد، به دلیل رتبه بسیار پایین قدرت (تسخیر نهادها)، این ارزش‌آفرینی سرکوب یا توسط ساختارهای رانت‌خوار بلعیده می‌شود.

رند تاریخی رتبه‌های ایران، ترکیه و عربستان در طول زمان

Rank Over Time

Elite Quality Index

تفسیر چهار وضعیت نخبگان (خواص)

ربع ۱: نخبگان رقابتی (Elites Competitive)
 وضعیت: شبیه‌ترین حالت به بازار آزاد: چرخه‌های کوتاه‌مدت نخبگان بسیار نوآور و سودآور که به سرعت جای یکدیگر را می‌گیرند. اگر رقابت میان نخبگان مدنی و سالم باشد، منجر به تولید انبوه کالاهای عمومی و توسعه انسانی و اقتصادی می‌شود. ظرفیت‌های تکنولوژیک به کار گرفته شده و رشد اقتصادی بلندمدت تنها محدود به ظرفیت نوآوری انسان است.

ربع ۲: نخبگان مقتدر روشن‌فکر (Enlightened Elites)
 نخبگان قدرتمندی که بر اقتصاد سیاسی مسلط هستند. این ائتلاف‌های مسلط، با وجود داشتن توانایی کامل برای کسب رانت (قدرت بالا)، از ارزش‌ستانی خودداری کرده و به جای آن، مدل‌های کسب‌وکار ارزش‌آفرین را انتخاب می‌کنند. وضعیتی که در آن نخبگان بسیار قدرتمند هستند اما در عین حال، ارزش قابل توجهی برای جامعه خلق می‌کنند.

تفسیر چهار وضعیت نخبگان-ادامه

ربع سوم: نخبگان چپاول گر / غارت گر (Rentier Elites): اقتصادهایی که نخبگان بسیار مسلط

و قدرتمند دارند. نخبگان در اینجا مدل‌های کسب و کار ارزش خوار را تثبیت کرده‌اند. آن‌ها اهرم‌های قدرت را

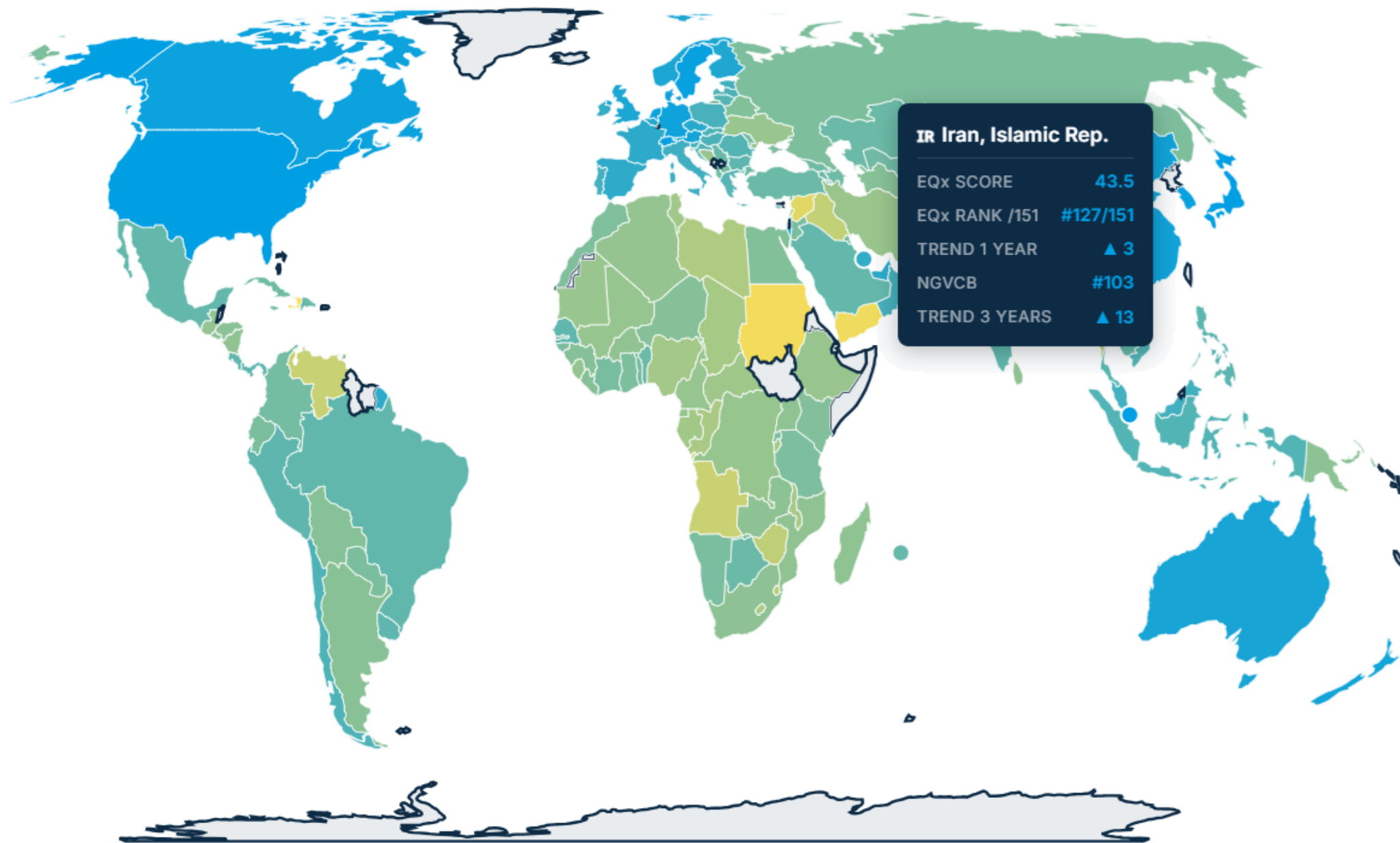
تصاحب کرده و بر مقاومت نیروهای مولد پیروز شده‌اند. نخبگان نهادهایی را طراحی کرده‌اند که به نفع مدل‌های کسب و کار خودشان است. این کار به قیمت دل‌سردی روزافزون غیرنخبگان (مردم) تمام می‌شود که دیگر هیچ انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های ارزش‌آفرین ندارند.

ربع چهارم: نخبگان در تکاپو / کوشان (Striving Elites): وضعیتی از ارزش‌ستانی بی‌ضابطه توسط انبوهی از بازیگران

متنوع. نخبگان با قدرت پایین برای دستیابی به رانت با هم رقابت می‌کنند؛ مدل‌های ارزش‌آفرین وجود ندارند و از همه سو به چالش کشیده می‌شوند. این وضعیت یک لویتان غایب (Absent Leviathan) و بسیار ناپایدار است. نخبگان مشتاقی که رانت‌خواری‌شان واقعی است اما (هنوز) به مقیاس بزرگ نرسیده است. گروه‌های ذینفع نوظهور درگیر مبارزاتی از هر نوع برای رسیدن به موقعیت‌های مسلط هستند تا بتوانند نهادها را شکل داده و مدل‌های کسب و کار خود را تثبیت کنند.

این نمودار به خوبی نشان می‌دهد چرا برخی کشورها توسعه می‌یابند (ربع ۱ و ۲) و چرا برخی در تله رانت (ربع ۳) یا ناپایداری و هرج و مرج نهادی (ربع ۴) گرفتار می‌شوند. با توجه به اعداد عربستان در مرز ۲ و ۳ با تمایل به ربع ۲ قرار می‌گیرد. ترکیه در محدوده ربع ۱ و ۲: نخبگان در ترکیه رقابتی‌تر هستند و ساختار قدرت کمتر از ایران متمرکز و رانتهی است، که اجازه می‌دهد ارزش‌آفرینی به صورت پایدارتر توسط بخش خصوصی انجام شود. ایران گرفتار در ربع ۳ است. رتبه پایین هم‌زمان در قدرت (۱۴۰) و ارزش (۱۰۶) نخبگان قدرتمندی که ساختارها را قبضه کرده‌اند (رتبه پایین قدرت) و در نتیجه، خروجی اقتصاد آن‌ها به جای خلق ارزش، استخراج ارزش است.

رتبه ۱۰۳ ایران در شاخص توسعه بین نسلی با ۱۳ پله بهبود

شاخص توسعه بین نسلی

○ NextGen Value Creation Barometer (NGVCb) یک شاخص بین‌المللی است که به طور خاص روی عدالت بین نسلی تمرکز دارد. این شاخص می‌سنجد که مدل‌های اقتصادی و نخبگانی هر کشور، برای نسل‌های جوان و آینده، ارزش خلق می‌کنند یا ارزش آن‌ها را می‌خورند / مصرف می‌کنند. این شاخص حدود ۱۵۱ کشور را مقایسه می‌کند.

○ بر پایه ۵ مقوله و ۲۰ شاخص (Indicator) که همه آن‌ها از میان شاخص‌های EQx انتخاب شده‌اند:

• Sustainability and Natural Capital

پایداری محیط زیست و سرمایه طبیعی: آیا کشور منابع زیست‌محیطی را برای نسل‌های آینده حفظ می‌کند یا تخریب می‌کند؟

• Equitable Opportunities

فرصت‌های عادلانه: تا چه حد نسل‌های جوان به فرصت‌های منصفانه برای پیشرفت اقتصادی و اجتماعی دسترسی دارند؟

• Education and Human Capital

آموزش و سرمایه انسانی: کیفیت و دسترسی به آموزش، مهارت‌آموزی و پرورش سرمایه انسانی برای نسل‌های آینده.

• Health and Well - Being

سلامت و رفاه: وضعیت سلامت، امید به زندگی، و رفاه عمومی نسل‌های جوان و آینده.

• Innovation and Technology

نوآوری و فناوری: توان کشور در توسعه و به‌کارگیری فناوری و نوآوری که مبنای رشد آینده است.

جلوبودن جامعه از حکومت براساس شاخص‌ها

تحلیل تفاضل‌ها عدد مثبت (۲۴+) نشان می‌دهد که رتبه ایران در توسعه بین نسلی (۱۰۳) بهتر از رتبه کلی ویژگی رفتاری خواص (۱۲۷) است. این یعنی پتانسیل‌های نسلی و سرمایه‌های انسانی / نوآورانه ایران هنوز از ساختار قدرت فعلی (که در ویژگی رفتاری خواص تحلیل شد) وضعیت بهتری دارند. به عبارت دیگر، جامعه ایران از نخبگان حاکم خود جلوتر است. ساختار رانتی قدرت، ایران را در رتبه ۱۲۷ نگه داشته، در حالی که سرمایه‌های انسانی و ظرفیت‌های نوآورانه می‌توانستند کشور را در جایگاه بهتری قرار دهند.

	NextGen Value Creation Barometer (NGVCb) Rank	Difference to NGVCb2025	Difference to EQx2026	Ecology & Natural Capital	Equitable Opportunities	Education & Human Capital	Health & Well-Being	Innovation & Technology
Denmark	1	0	9	67	5	5	39	4
Switzerland	2	2	2	35	27	15	20	7
Israel	3	-1	12	97	43	22	8	2
Netherlands	4	-1	3	68	6	17	25	14
Germany	5	2	4	16	26	16	41	10
Norway	6	3	10	47	38	8	19	19
United Kingdom	7	-1	10	23	70	10	35	6
Sweden	8	-3	-3	48	105	1	29	9
Slovenia	9	-1	21	13	31	11	44	29
Finland	10	0	8	76	97	2	32	8
New Zealand	11	1	1	120	15	7	17	24
Austria	12	3	1	24	88	12	42	15
Japan	13	4	-10	59	65	46	9	12
Korea, Rep.	14	-3	-8	128	39	13	16	5
Belgium	15	1	4	91	66	3	48	17
Cyprus	16	-2	26	63	56	21	12	33
France	17	-4	6	32	103	30	36	11
Australia	18	0	-4	136	32	4	13	18

	NextGen Value Creation Barometer (NGVCb) Rank	Difference to NGVCb2025	Difference to EQx2026	Ecology & Natural Capital	Equitable Opportunities	Education & Human Capital	Health & Well-Being	Innovation & Technology
Zambia	91	1	16	2	122	76	110	124
Argentina	92	-11	12	134	135	36	59	68
Ukraine	93	-19	33	94	92	70	99	95
Belarus	94	1	0	124	50	90	93	78
Ghana	95	-4	-4	60	117	91	112	71
Trinidad and Tobago	96	-18	4	130	68	63	75	111
Brazil	97	4	-43	132	134	44	80	50
Oman	98	21	-66	147	94	77	6	67
Burkina Faso	99	7	15	25	28	79	142	139
Bahrain	100	3	-75	150	53	89	7	73
Egypt, Arab Rep.	101	-1	-6	98	132	120	64	42
Nicaragua	102	-3	11	18	37	134	89	143
Iran, Islamic Rep.	103	1	24	121	74	121	68	69
Vietnam	104	11	-64	137	42	109	70	64
Côte d'Ivoire	105	-8	-25	17	67	104	131	116
India	106	4	-53	112	106	117	109	31
El Salvador	107	1	1	71	63	128	87	121
Mozambique	108	4	7	14	113	99	130	113

تحلیل وضعیت شاخص توسعه بین نسلی ایران

- تحلیل وضعیت ایران: ایران با رتبه ۱۰۳ در این فهرست، در میان کشورهایی مانند نیکاراگوئه (۱۰۲) و ویتنام (۱۰۴) قرار دارد. این موقعیت، وضعیت نگران کننده‌ای را از منظر عدالت بین نسلی ترسیم می‌کند.
- اکولوژی و سرمایه طبیعی (۱۲۱): این عدد بسیار پایین است. یعنی ایران در حال مصرف سریع منابع طبیعی، تخریب محیط زیست و از دست دادن پتانسیل‌های اکولوژیک برای آینده است. در واقع، نسل فعلی دارد سرمایه پایه‌ای نسل بعدی را می‌خورد.
- فرصت‌های برابر (۷۴): این تنها رتبه نسبتاً متوسط ایران است. این نشان می‌دهد که هنوز سطحی از توزیع فرصت‌ها (احتمالاً در حوزه‌های آموزشی و سلامت) وجود دارد.
- آموزش و سرمایه انسانی (۱۲۱): این رتبه بسیار هشداردهنده است. علیرغم نرخ بالای سواد، کیفیت سرمایه انسانی در تطبیق با نیازهای اقتصاد مدرن و ارزش‌آفرینی برای آینده، به شدت افت کرده است (احتمالاً به دلیل پدیده فرار مغزها و ناکارآمدی سیستم آموزشی در تولید مهارت‌های آینده‌محور).
- سلامت و رفاه (۶۸): این بهترین رتبه ایران در این جدول است که نشان می‌دهد سیستم سلامت (به رغم فشارهای اقتصادی) توانسته است تا حدی دسترسی‌های پایه را حفظ کند.
- نوآوری و تکنولوژی (۶۹): این رتبه در مقایسه با رتبه‌های دیگر ایران، نسبتاً بهتر است. این نکته مهمی است: پتانسیل نوآوری وجود دارد، اما به دلیل مشکلاتی که در نمودارهای قبلی دیدیم (تسخیر نهادی و رانت‌خواری)، این نوآوری‌ها به ارزش‌پایدار تبدیل نمی‌شوند یا در نطفه توسط ساختار قدرت خفه می‌شوند.

گرفتاری در ناترازی‌ها (مانند بحران‌های صندوق بازنشستگی، استهلاک زیرساخت و اقتصاد زیرزمینی) برای ایران قطعی به نظر می‌رسد. با فرض صحت این گزارش/شاخص؛ تا زمانی که ایران در ربع سوم (نخبگان رانت‌خوار) محبوس باشد، هیچ شوک مثبتی نمی‌تواند اقتصاد را به سمت توسعه پایدار ببرد؛ زیرا ساختار فعلی قدرت، هرگونه ارزش‌آفرینی را قبل از ثمربخشی، جذب (Extract) می‌کند و می‌مکد.

۱۱

شاخص‌های جهانی نوآوری

شاخص جهانی نوآوری (Global Innovation Index - GII) معتبرترین ابزار اندازه‌گیری عملکرد نوآوری کشورها در جهان است که سالانه توسط سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) با همکاری دانشگاه "اینسید" (INSEAD) و دانشگاه "کورنل" منتشر می‌شود. هدف این شاخص، فراتر رفتن از معیارهای سنتی رشد (مثل GDP) است تا نشان دهد یک کشور چگونه می‌تواند از ظرفیت‌های فکری و تکنولوژیک خود برای خلق ارزش و رشد پایدار استفاده کند. این شاخص از یک ساختار سلسله مراتبی تشکیل شده که نوآوری را در دو لایه اصلی و هفت ستون ارزیابی می‌کند:

○ ورودی‌های نوآوری (Innovation Input Sub - Index): به عوامل بسترساز و توانمندساز نوآوری می‌پردازد:

- نهادها (Institutions): کیفیت محیط سیاسی، مقرراتی و کسب‌وکار (آیا قوانین حامی نوآوری هستند؟).
- سرمایه انسانی و پژوهش (Human Capital & Research): وضعیت آموزش، کیفیت دانشگاه‌ها و میزان فعالیت‌های تحقیق و توسعه.
- زیرساخت‌ها (Infrastructure): فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، دسترسی به اینترنت، تدارکات و زیرساخت‌های زیست‌محیطی.
- پیچیدگی بازار (Market Sophistication): دسترسی به اعتبار (وام)، سرمایه‌گذاری، تجارت، رقابت و مقیاس بازار.
- پیچیدگی کسب‌وکار (Business Sophistication): دانش‌گران، پیوندهای نوآوری، همکاری بین صنعت و دانشگاه و جذب دانش (آیا شرکت‌ها تکنولوژی را یاد می‌گیرند و به کار می‌بندند؟).

○ خروجی‌های نوآوری (Innovation Output Sub - Index): این بخش نتایج واقعی نوآوری را اندازه‌گیری می‌کند:

- تأثیر دانش و فناوری؛ شامل تولید دانش (ثبت اختراع، مقالات علمی) و اثر دانش (تولید ناخالص داخلی ناشی از دانش، رشد بهره‌وری).
- خروجی‌های خلاقانه: دارایی‌های نامشهود (برندها، طرح‌های صنعتی)، صنایع خلاق، کالاهای فرهنگی و خلاقیت‌های آنلاین (اپلیکیشن‌ها و ...).

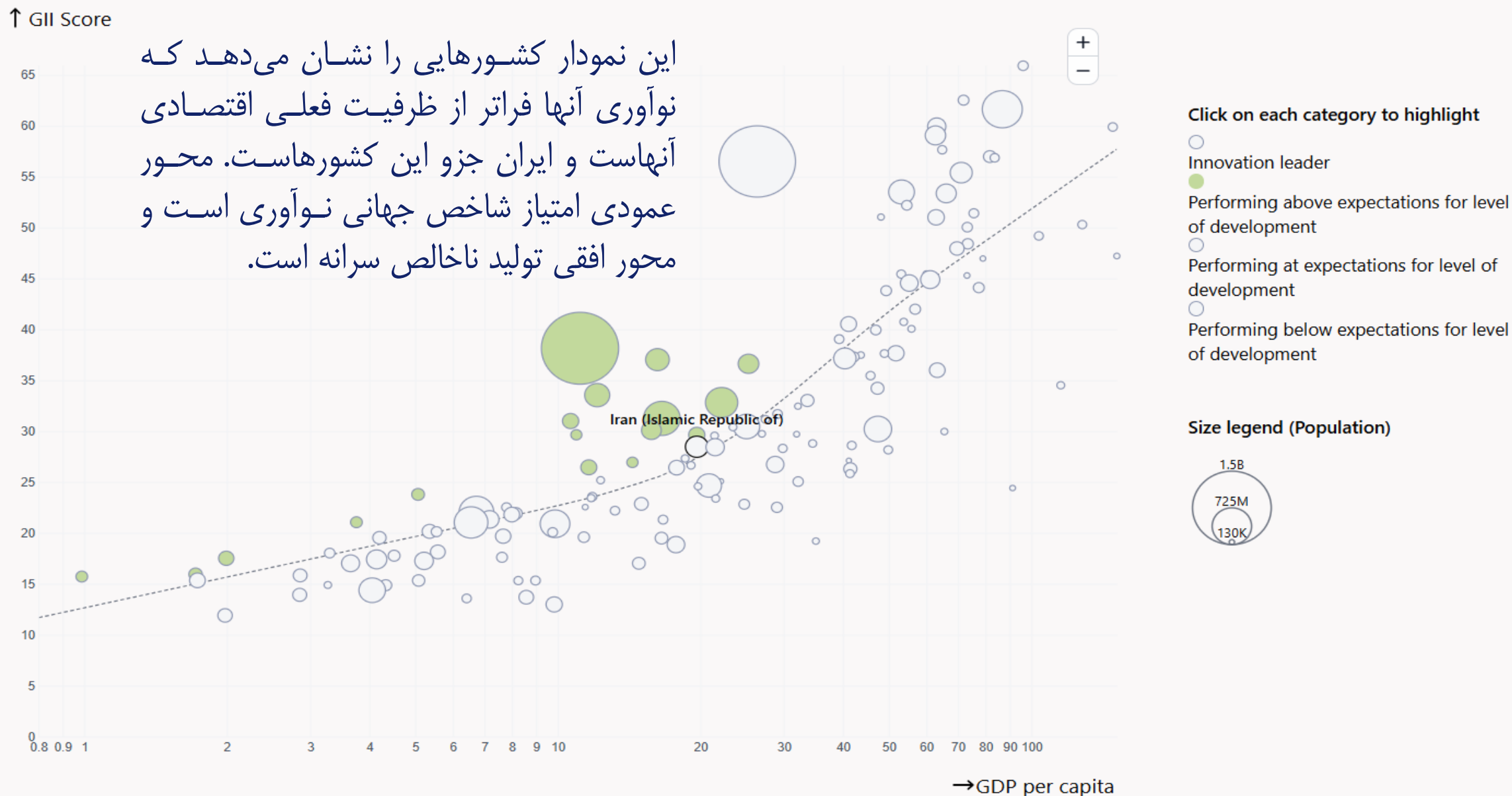
سال	رتبه کلی GII Total Rank	Innovation Inputs Rank	Innovation Outputs Rank
۲۰۲۰	۶۷	۹۰	۵۰
۲۰۲۱	۶۰	۸۶	۴۴
۲۰۲۲	۵۳	۷۳	۳۸
۲۰۲۳	۶۲	۸۷	۴۸
۲۰۲۴	۶۴	۸۵	۴۸
۲۰۲۵	۷۰	۱۰۹	۴۶

○ رتبه کلی ایران بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ روند صعودی قابل توجهی داشت: بهبود از ۶۷ به ۵۳، اما در دو سال آخر ۲۰۲۴ و به ویژه ۲۰۲۵ با یک افت شدید مواجه شده و به پایین‌ترین رتبه این دوره یعنی ۷۰ رسیده است. نقطه ضعف اصلی در سال ۲۰۲۵، سقوط ۲۴ پله‌ای در شاخص ورودی‌های نوآوری (Innovation Inputs) است، در حالی که خروجی‌ها (Innovation Outputs) نسبتاً ثابت باقی مانده‌اند.

○ رتبه بخش ورودی‌های نوآوری در سال ۲۰۲۵ سقوط آزاد داشته و به ۱۰۹ رسیده است. این فاجعه‌بارترین آمار جدول است. با وجود وخامت شدید ورودی‌های نوآوری، خروجی‌ها هنوز افت چشمگیری نداشته‌اند. این نشان می‌دهد که **نیروی علمی و پژوهشی کشور با وجود مشکلات ساختاری، تا حدی توانسته به تولید دانش ادامه دهد** (احتمالاً بر اساس سرمایه و زیرساخت‌های قبلی).

○

نموداری جذاب در مورد عملکرد کشورها

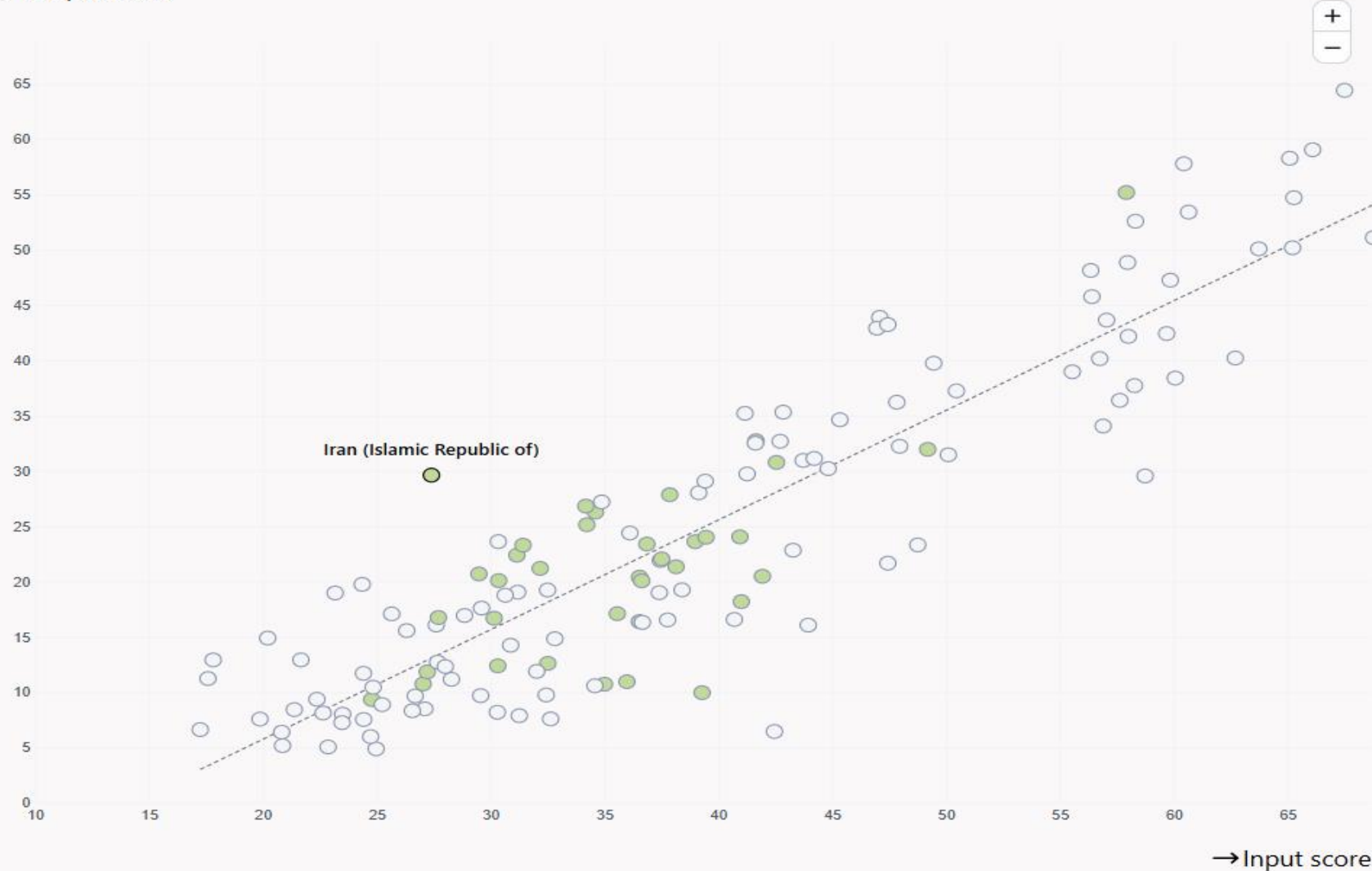

Iran 2035

ایران دارای یکی از بالاترین نسبت های خروجی نوآوری به ورودی نوآوری در دنیا است

> Relationship between innovation inputs and outputs

↑ Output score

Click on each category to highlight

- High-income
- Upper middle-income
- Lower middle-income
- Low-income

Fitted line

گلوگاه‌های نوآوری ایران کدامند؟

رتبه ایران	عنوان فارسی	مؤلفه
۴۵	خروجی‌های خلاقانه	Creative outputs
۴۶	خروجی‌های دانش و فناوری	Knowledge and technology outputs
۶۶	سرمایه انسانی و پژوهش	Human capital and research
۷۰	شاخص جهانی نوآوری	Global Innovation Index
۷۹	پیچیدگی بازار	Market sophistication
۹۸	زیرساخت	Infrastructure
۱۰۷	پیچیدگی کسب و کار	Business sophistication
۱۳۸	نهادهای	Institutions

پیچیدگی بازار (رتبه ۷۹): به عواملی مانند سهولت دریافت اعتبار، حجم تجارت، نفوذ سرمایه‌گذاری خارجی و رقابت در بازار داخلی اشاره دارد. رتبه پایین نشان‌دهنده مشکلات ساختاری در بازار سرمایه، تأمین مالی کسب و کارها و نبود رقابت سالم است.

زیرساخت (رتبه ۹۸): شامل زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و انرژی، آب، حمل و نقل است. رتبه بسیار پایین در این بخش نشان‌دهنده عقب‌ماندگی جدی در زیرساخت‌های فیزیکی و دیجیتال است. پیچیدگی کسب و کار (رتبه ۱۰۷): این مؤلفه به شدت با فضای کسب و کار مرتبط است. وجود نیروی کار ماهر، دسترسی به دانش و فناوری، تنوع شرکت‌ها و ... در نتیجه شرکت‌ها توانایی یا انگیزه لازم برای فعالیتهای پیشرفته و دانش‌بنیان را ندارند.

نهادها (رتبه ۱۳۸) بحرانی‌ترین نقطه: این بدترین رتبه ایران است. نهادها شامل محیط سیاسی و قانونی، ثبات، استقلال قضایی، کارآمدی دولت، سهولت راه‌اندازی کسب و کار و امنیت است. رتبه ۱۳۸ به این معناست که سیستم نهادی و حاکمیتی ایران بزرگترین گلوگاه نوآوری است. مشکلاتی مانند بوروکراسی پیچیده، نبود شفافیت، نبود امنیت سرمایه‌گذاری به خاطر ریسک‌های سیاسی و حقوقی، مهم‌ترین عامل تخریب‌کننده فضای نوآوری در ایران هستند.

مقایسه ایران، عربستان، ترکیه

در طول سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ هر دو کشور عربستان و ترکیه بهبود رتبه هم در شاخص جهانی نوآوری و هم در دو مؤلفه اصلی یعنی ورودی‌ها و خروجی‌های نوآوری داشته‌اند، اما ایران در این رقابت جا مانده است و در شاخص اصلی و شاخص ورودی (به ویژه شاخص ورودی) افت جدی را تجربه کرده است.

رتبه خروجی‌ها ی نوآوری ایران	رتبه خروجی‌ها ی نوآوری عربستان	رتبه خروجی‌ها ی نوآوری ترکیه	رتبه ورودی‌های نوآوری ایران	رتبه ورودی‌های نوآوری عربستان	رتبه ورودی‌های نوآوری ترکیه	رتبه‌کلی شاخص جهانی نوآوری ایران	رتبه‌کلی شاخص جهانی نوآوری عربستان	رتبه‌کلی شاخص جهانی نوآوری ترکیه	سال
۵۰	۷۷	۵۳	۹۰	۵۰	۵۲	۶۷	۶۶	۵۱	۲۰۲۰
۴۴	۷۲	۴۱	۸۶	۵۹	۴۵	۶۰	۶۶	۴۱	۲۰۲۱
۳۸	۶۵	۳۳	۷۳	۳۷	۴۹	۵۳	۵۱	۳۷	۲۰۲۲
۴۸	۶۷	۳۲	۸۷	۳۷	۵۲	۶۲	۴۸	۳۹	۲۰۲۳
۴۸	۶۶	۲۸	۸۵	۳۶	۵۱	۶۴	۴۷	۳۷	۲۰۲۴
۴۶	۶۱	۳۵	۱۰۹	۳۱	۴۹	۷۰	۴۶	۴۳	۲۰۲۵
۴	۱۶	۱۸	-۱۹	۱۹	۳	-۳	۲۰	۸	تغییر رتبه
بهبود رتبه	بهبود رتبه	بهبود رتبه	افت رتبه	بهبود رتبه	بهبود رتبه	افت رتبه	بهبود رتبه	بهبود رتبه	وضعیت

شاخص جهانی حکمرانی

۱۲

شاخص حکمرانی جهانی و مؤلفه‌های آن

- شاخص‌های حکمرانی جهانی (WGI - Worldwide Governance Indicators) یکی از مهم‌ترین و معتبرترین مجموعه داده‌هایی است که توسط **بانک جهانی** تهیه می‌شود. برخلاف سایر شاخص‌ها که ممکن است بر یک جنبه خاص تمرکز کنند، WGI به دنبال ارزیابی کیفیت حکمرانی بر اساس ۶ بعد است:
- ۱. حق ابراز عقیده و پاسخگویی (Voice and Accountability): این شاخص میزان آزادی شهروندان یک کشور برای انتخاب دولت خود، آزادی بیان، آزادی انجمن‌ها و آزادی رسانه‌ها را می‌سنجد. مردم می‌توانند دولت را به چالش بکشند؟ آیا انتخابات آزاد است؟ آیا رسانه‌ها بدون سانسور عمل می‌کنند؟
- ۲. ثبات سیاسی و عدم خشونت / تروریسم (Political Stability and Absence of Violence): این شاخص احتمال بی‌ثباتی دولت یا سرنگونی آن را از طریق روش‌های غیرقانونی یا خشونت‌آمیز (شامل تروریسم و ناآرامی‌های داخلی) بررسی می‌کند. احتمال شورش، درگیری‌های قومی یا مذهبی، تروریسم، و میزان ناامنی که می‌تواند فرآیند سیاسی را مختل کند.
- ۳. اثربخشی دولت (Government Effectiveness): این شاخص کیفیت خدمات عمومی، کیفیت خدمات مدنی (بوروکراسی)، استقلال آن از فشارهای سیاسی، کیفیت تدوین و اجرای سیاست‌ها، و اعتبار تعهد دولت به این سیاست‌ها را ارزیابی می‌کند. آیا دولت در ارائه خدمات (آموزش، بهداشت، زیرساخت) کارآمد است؟ آیا تصمیمات دولتی به درستی به مرحله اجرا می‌رسد؟
- ۴. کیفیت تنظیم مقررات (Regulatory Quality): این شاخص توانایی دولت در تدوین و اجرای سیاست‌ها و مقرراتی را می‌سنجد که اجازه توسعه بخش خصوصی را می‌دهد. آیا مقررات دست‌وپاگیر برای کسب‌وکارها وجود دارد؟ آیا سیاست‌های تجاری و کنترل قیمت‌ها رقابتی هستند یا مانع رشد؟
- ۵. حاکمیت قانون (Rule of Law): این شاخص میزان اعتماد عوامل جامعه به قوانین و رعایت آن‌ها را می‌سنجد. کیفیت اجرای قراردادها، حقوق مالکیت، عملکرد پلیس و دادگاه‌ها و میزان وقوع جرایم. آیا قانون برای همه یکسان است یا تبعیض‌آمیز؟
- ۶. کنترل فساد (Control of Corruption): این شاخص نشان می‌دهد که قدرت عمومی تا چه حد برای منافع خصوصی (از جمله رشوه‌خواری، اختلاس و تسخیر دولت توسط نخبگان یا منافع شخصی) اعمال می‌شود. میزان رواج رشوه در معاملات دولتی، استفاده از موقعیت‌های اداری برای سود شخصی و شفافیت در نهادهای حاکمیتی.

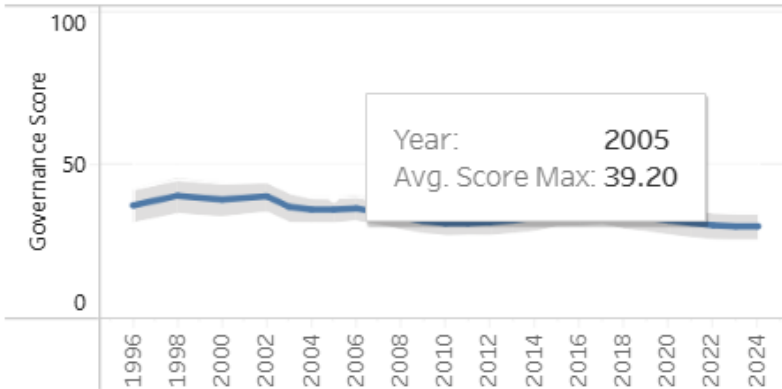
روند ایران در بازه ۳۰ ساله

نگاهی به روند ۳۰ ساله ایران نشان می‌دهد که در ایران اکثر شاخص‌ها، زیر ۵۰ (متوسط جهانی) قرار دارد (به جز شاخص ثبات سیاسی که آن هم در سال‌های اخیر به زیر ۵۰ سقوط کرده است).

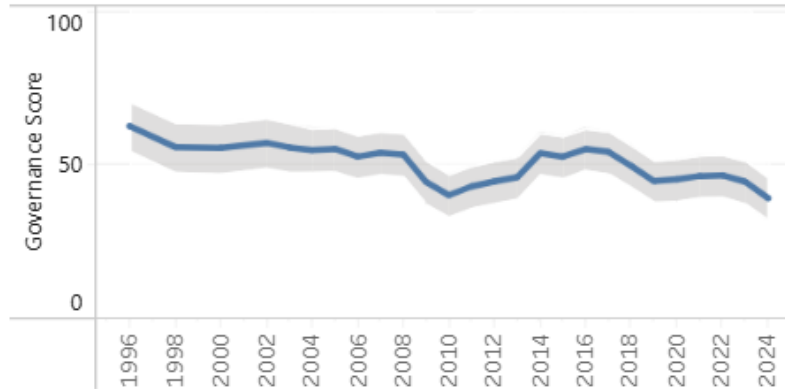
همچنین تغییرات مثبت پایدار در روند ۳۰ ساله ایران مشاهده نمی‌شود. در برخی سال‌ها یک بهبود نسبی مشاهده می‌شود که در سال‌های آینده با افت جبران شده است.

همچنین در این مسیر ۳۰ ساله تمام شاخص‌ها افت داشته‌اند به جز شاخص کیفیت مقررات‌گذاری که بهبود اندکی را تجربه کرده است (۳ درصد).

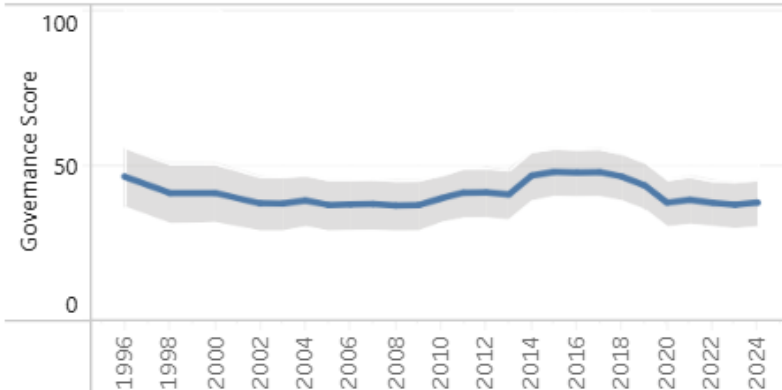
Voice and Accountability

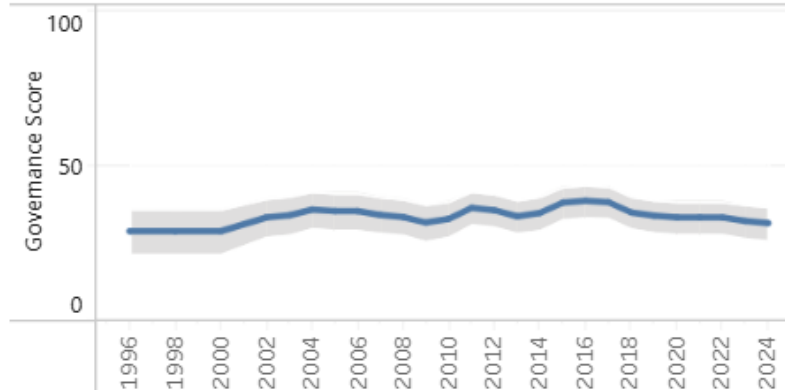
Political Stability

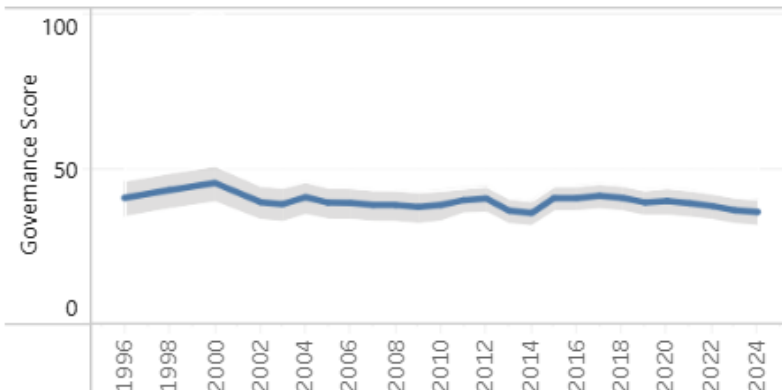
Government Effectiveness

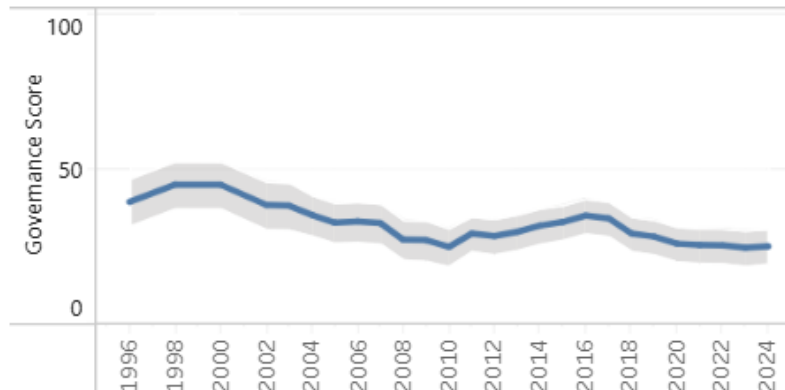
Regulatory Quality

Rule of Law

Control of Corruption

رند ایران در بازه بیست ساله

بررسی روند بیست ساله شش شاخص حکمرانی جهانی نشان می‌دهد که ایران در هر شش حوزه افت عملکرد داشته است و بیشترین افت عملکرد مرتبط با ثبات سیاسی و کنترل فساد بوده است. به نظر می‌رسد برای آینده ایران دو گزینه اصلی وجود دارد: ادامه روند نزولی فعلی که نوآوری، سرمایه‌گذاری و حضور بخش خصوصی را به طور فزاینده‌ای غیرممکن می‌کند، یا اجرای اصلاحات بنیادین نهادی مانند مبارزه با فساد و ثبات قوانین که پیش‌نیاز عبور از تله حکمرانی ضعیف و ورود به مسیر توسعه پایدار است.

شاخص	۲۰۰۴	۲۰۱۴	۲۰۲۴	تغییر در بازه ۲۰ ساله
آزادی بیان و پاسخگویی مسئولان	۳۵.۱۵	۳۲.۶۰	۲۹.۷۵	-۵.۴
ثبات سیاسی	۵۴.۵۸	۵۳.۴۸	۳۸.۸۹	-۱۵.۶۹
اثربخشی حکمرانی	۳۸.۳۳	۴۶.۳۳	۳۷.۶۱	-۰.۷۲
کیفیت تنظیم‌گری و مقررات‌گذاری	۳۵.۳۹	۳۴.۳۳	۳۱.۰۳	-۴.۳۶
حاکمیت قانون	۴۰.۴۸	۳۵.۳۷	۳۵.۷۱	-۴.۷۷
کنترل فساد	۳۴.۷۸	۳۱.۳۲	۲۴.۶۳	-۱۰.۱۵

مقایسه ایران، ترکیه، عربستان

ایران در هر شش مؤلفه به طور چشمگیری از متوسط جهانی پایین تر است و این شکاف در برخی حوزه‌ها به بیش از ۲۰ امتیاز می‌رسد. در مقایسه با دو کشور همسایه منطقه یعنی عربستان و ترکیه نیز عملکرد بسیار ضعیف‌تری دارد؛ به طوری که در شاخص کنترل فساد با نمره ۲۴.۶۳ در برابر ۶۳.۰۹ عربستان قرار گرفته و در رتبه آخر این جدول ایستاده است. بررسی دقیق تر نشان می‌دهد که ایران در تمام مؤلفه‌ها از ترکیه وضعیت بدتری دارد و در ۵ مؤلفه از شش مؤلفه در برابر عربستان وضعیت بدتری دارد و در یک مورد (آزادی بیان) با اختلافی بسیار ناچیز یعنی دو صدم بهتر از عربستان است.

عربستان	ترکیه	ایران	جهان	مؤلفه‌های حکمرانی جهانی
۲۹.۷۷	۳۷.۶۴	۲۹.۷۵	۵۵.۵۷	آزادی بیان و پاسخگویی مسئولان
۶۵.۰۷	۴۹.۳۱	۳۸.۸۹	۶۶.۰۱	ثبات سیاسی
۶۶.۵۷	۴۹.۹۷	۳۷.۶۱	۵۲.۸۱	اثر بخشی حکمرانی
۶۶.۰۶	۵۱.۵۳	۳۱.۰۳	۵۴.۸۷	کیفیت تنظیم‌گری و مقررات‌گذاری
۶۰.۵۹	۴۲.۴۵	۳۵.۷۱	۵۶.۸۴	حاکمیت قانون
۶۳.۰۹	۳۶.۴۵	۲۴.۶۳	۴۷.۹۵	کنترل فساد

۱۳

شاخص حکمروایی خوب

شاخص حکمرانی خوب

- شاخص حکمرانی خوب چاندلر (CGGI) یک رتبه‌بندی سالانه بین‌المللی است که کیفیت حکمرانی کشورهای جهان را می‌سنجد. این شاخص توسط مؤسسه چاندلر برای حکمرانی (Chandler Institute of Governance)، یک سازمان غیرانتفاعی مستقر در سنگاپور، منتشر می‌شود.
- این شاخص به جای سنجش دموکراسی یا ایدئولوژی سیاسی، صرفاً روی عملکرد دولت‌ها تمرکز دارد؛ به این معنا که دولت‌ها چقدر خوب منابع عمومی را مدیریت می‌کنند و سیاست‌های مؤثر اجرا می‌نمایند. محورهای اصلی این شاخص در ادامه آمده‌اند.

محور	مفهوم کلیدی
رهبری و آینده‌نگری	اولویت‌بندی استراتژیک، توانایی برنامه‌ریزی بلندمدت، چشم‌انداز، نوآوری، رهبری اخلاقی
قوانین و سیاست‌های مستحکم	حاکمیت قانون، استقلال قضایی، شفافیت، کیفیت مقررات
نهادهای قوی	ظرفیت اداری، هماهنگی بین‌نهادی، اجرای پروژه‌ها، کیفیت بروکراسی
مدیریت مالی	انضباط بودجه، کارایی هزینه‌های دولت، مدیریت بدهی
بازار جذاب	فضای کسب‌وکار، حمایت از مالکیت، زیرساخت‌ها
نفوذ و شهرت جهانی	دیپلماسی، تجارت بین‌الملل، قدرت پاسپورت، برند ملی
توانمندسازی مردم	آموزش، سلامت، امنیت فردی، اشتغال، توزیع درآمد و رضایت از خدمات عمومی

رتبه ایران در زیرشاخص‌ها در محورهای مختلف

Leadership & Foresight

130th

Ethical Leadership

121st

Long-term Vision

125th

Adaptability

121st

Strategic Prioritisation

120th

Innovation

128th

Robust Laws & Policies

131st

Rule of Law

122nd

Quality of Judiciary

98th

Transparency

132nd

Regulatory Governance

132nd

Strong Institutions

119th

Coordination

130th

Data Capability

97th

Implementation

131st

Quality of Bureaucracy

88th

Financial Stewardship

105th

Government Debt

91st

Country Budget Surplus

65th

Spending Efficiency

82nd

Country Risk Premium

116th

رتبه ایران در زیرشاخص‌ها در محورهای مختلف

Attractive Marketplace

131st

Property Rights

130th

Attracting Investments

132nd

Logistics Competence

123rd

Stable Business Regulations

128th

Global Influence & Reputation

96th

International Trade

128th

International Diplomacy

38th

Nation Brand

66th

Passport Strength

129th

Helping People Rise

103rd

Education

79th

Health

89th

Satisfaction with Public Services

102nd

Personal Safety

69th

Environmental Performance

74th

Income Distribution

59th

نگاهی به اعداد این سه کشور نشان می‌دهد که ایران در جایگاه سوم قرارداد و عربستان با فاصله در جایگاه اول. بهترین امتیازات عربستان در حوزه رهبری و آینده‌نگری و بازار جذاب دریافت شده. بهترین رتبه ترکیه در حوزه نفوذ و شهرت جهانی است. رتبه ترکیه در این حوزه ۳۷ است و رتبه ایران ۹۶.

75 Türkiye

Index score
0.467
▼ 1

- 99 Leadership & Foresight
- 91 Robust Laws & Policies
- 61 Strong Institutions
- 85 Financial Stewardship
- 79 Attractive Marketplace
- 37 Global Influence & Reputation
- 100 Helping People Rise

125 Iran, Islamic Rep.

Index score
0.296
▼ 12

- 130 Leadership & Foresight
- 131 Robust Laws & Policies
- 119 Strong Institutions
- 105 Financial Stewardship
- 131 Attractive Marketplace
- 96 Global Influence & Reputation
- 103 Helping People Rise

37 Saudi Arabia

Index score
0.621
▲ 2

- 13 Leadership & Foresight
- 45 Robust Laws & Policies
- 40 Strong Institutions
- 52 Financial Stewardship
- 31 Attractive Marketplace
- 66 Global Influence & Reputation
- 38 Helping People Rise

سال	رتبه ایران	امتیاز ایران
-----	------------	--------------

۲۰۲۱	۱۰۰	۰.۳۱۳
------	-----	-------

۲۰۲۶	۱۲۵	۰.۲۹۶
------	-----	-------

افت عملکرد	۲۵ پله سقوط	۵٪ امتیازاز دست رفته
------------	-------------	----------------------

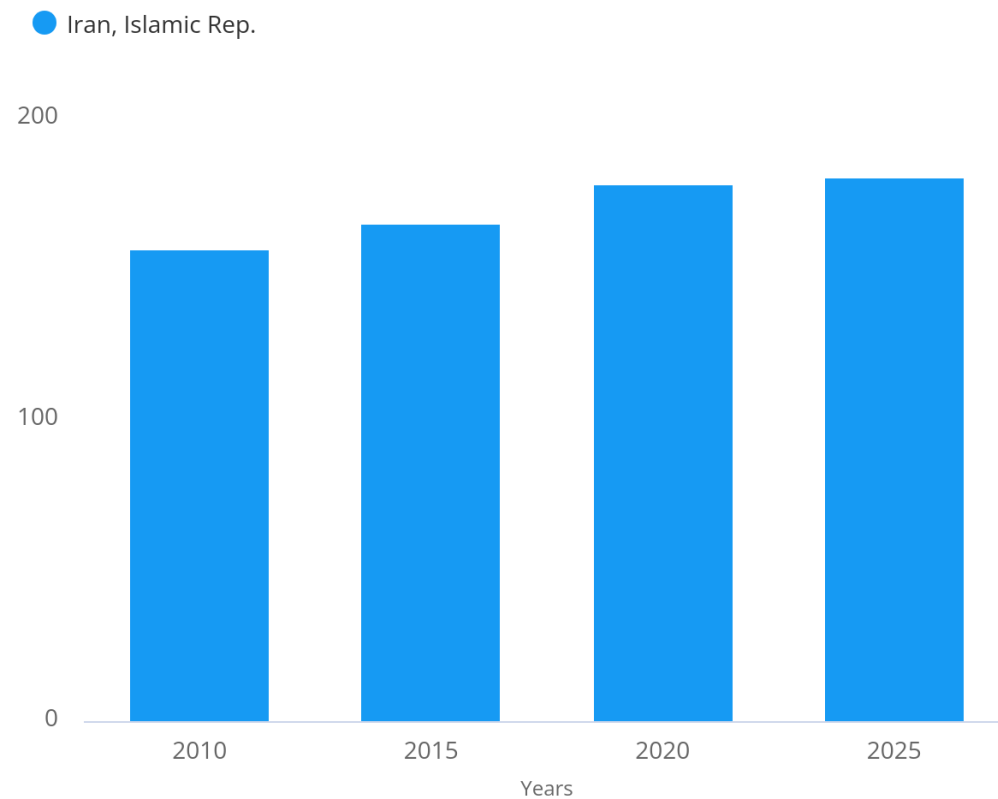
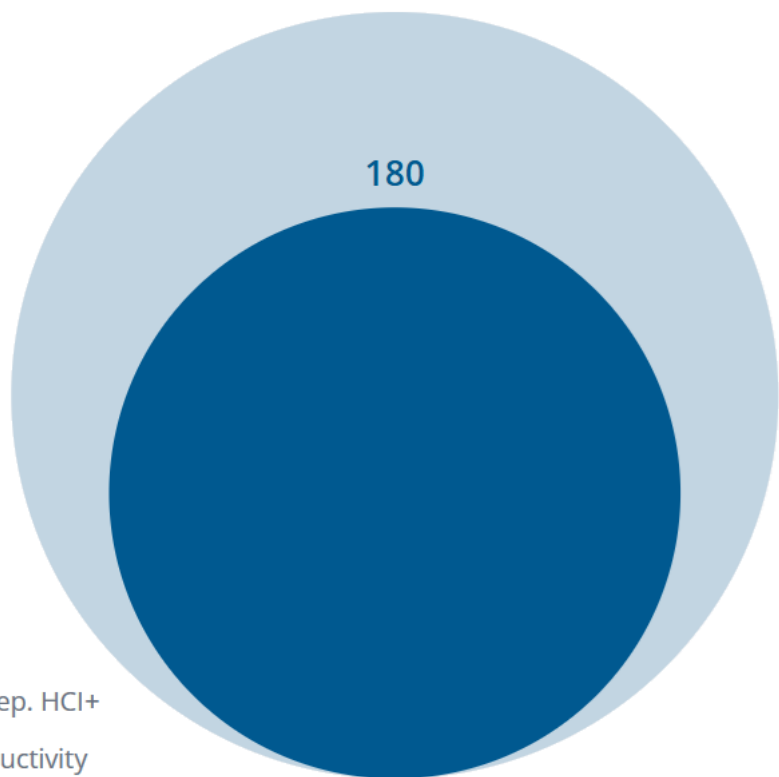
بر اساس داده‌های تصویر، وضعیت ایران در شاخص حکمرانی چاندلر در بازه ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۶ یک سقوط سیستماتیک و نگران کننده را نشان می‌دهد. در حالی که رتبه ایران از ۱۰۰ به ۱۲۵ سقوط کرده (افت ۲۵ پله‌ای)، امتیاز خام کشور نیز از ۰.۳۱۳ به ۰.۲۹۶ کاهش یافته است. این دو افت همزمان، معنای مهمی دارد: ایران نه تنها نسبت به گذشته عملکرد ضعیف‌تری داشته، بلکه سایر کشورها نیز با سرعت بیشتری از آن پیشی گرفته‌اند. کاهش امتیاز مطلق (۰.۰۱۷-) نشان‌دهنده تضعیف واقعی در ارکان حکمرانی مانند کیفیت نهاده‌ها، مدیریت مالی، شفافیت یا آینده‌نگری است، در حالی که سقوط رتبه‌ای ۲۵ پله‌ای حاکی از آن است که این زوال در مقایسه با رقبای منطقه‌ای و جهانی حتی شدیدتر از آن چیزی است که اعداد نشان می‌دهند. چنین روندی در یک بازه فقط ۵ ساله، برای هر کشور پیش‌بینی کننده تضعیف قدرت دیپلماتیک، کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری و افزایش هزینه‌های اجتماعی - اداری در سال‌های آینده خواهد بود.

۱۴

شاخص سرمایه انسانی

- شاخص سرمایه انسانی پلاس (+HCI Human capital index plus) میزان اثربخشی یک کشور در ایجاد سرمایه انسانی را اندازه گیری می کند و احتمال تبدیل شدن کودکان امروز به بزرگسالانی سالم، تحصیل کرده و مولد را ردیابی می کند.
- شاخص HCI+ چگونگی ایجاد سرمایه انسانی توسط کشورها را از طریق سرمایه گذاری پایدار در آموزش، بهداشت و اشتغال اندازه گیری می کند و هم سود حاصل از این سرمایه گذاری ها و هم زیان هایی را که در صورت عدم به کارگیری مهارت ها رخ می دهد، در بر می گیرد. شاخص HCI+ سه رکن توسعه انسانی - سلامت، آموزش و اشتغال - را که هر یک برای ایجاد سرمایه انسانی یک کشور ضروری هستند، در خود جای داده است.
- امتیاز HCI+ جمهوری اسلامی ایران (۱۸۰) کمتر از امتیاز HCI+ جهان (۱۸۴) است. شاخص های درون رکن اشتغال بیشترین سهم را در شکاف HCI+ بین ایران و متوسط جهان دارند، به طوری که سهم بزرگسالان در کار ۱۸٪ واحد از کل شکاف HCI+ را تشکیل می دهد. سهم جوانان در کار با ۶٪ واحد، بزرگترین شکاف بعدی را ایجاد می کند.
- امتیاز ترکیه ۲۲۸، امتیاز عربستان ۲۱۰ و امتیاز ایران ۱۸۰ است.

○ امتیاز ۱۸۰ برای شاخص HCI+ ایران، نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری‌های این کشور در حوزه‌های سلامت، آموزش و نقش‌آفرینی نیروی کار است. با حداکثر امتیاز نظری ۳۲۵، امکان بهبود بیشتر تا ۱۴۵ امتیاز وجود دارد. هر ۱۰ امتیاز افزایش - که از طریق اصلاحات هدفمند در سیاست‌ها قابل دستیابی است - به معنای تقریباً ۱۰٪ افزایش درآمد در آینده است. این رقم بالاتر از میانگین منطقه خاورمیانه، شمال آفریقا، افغانستان و پاکستان (۱۴۷) و پایین‌تر از میانگین کشورهای با درآمد متوسط رو به بالا (۲۰۴) است و هم‌تراز امتیاز جهانی (۱۸۴) است و در طول زمان نیز این شاخص بهبود داشته است.

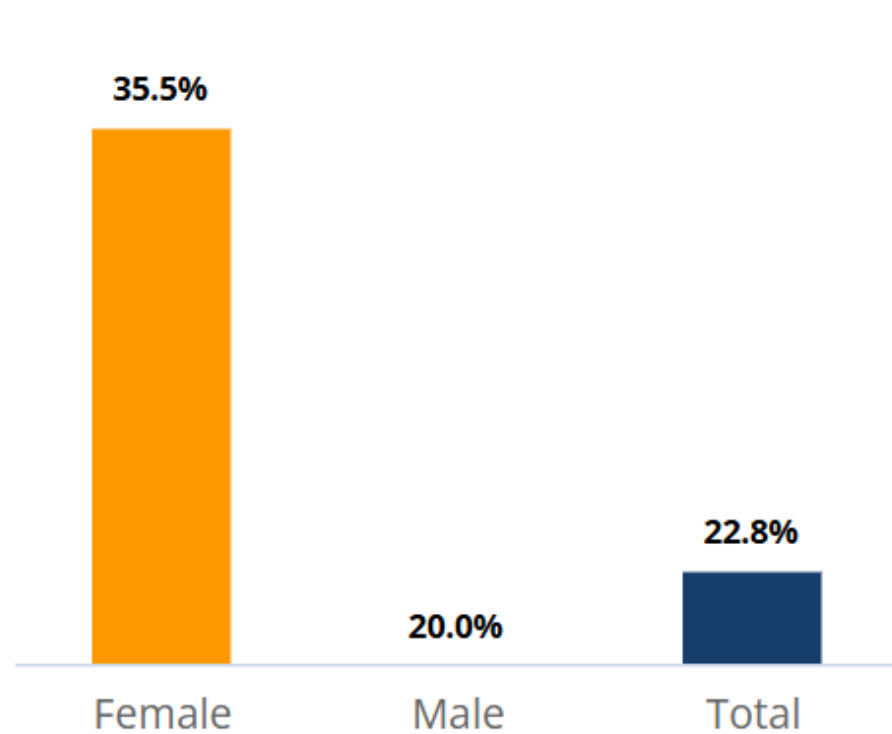

یکی از گلوگاه‌های سرمایه انسانی: نرخ نامطلوب اشتغال و شکاف جنسیتی است

LABOR

Youth unemployment rate

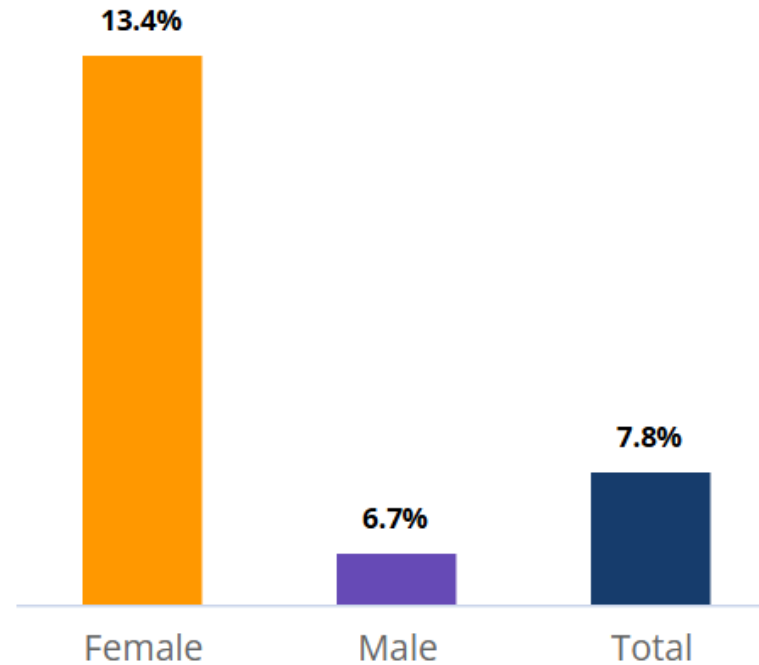
(%) ⓘ

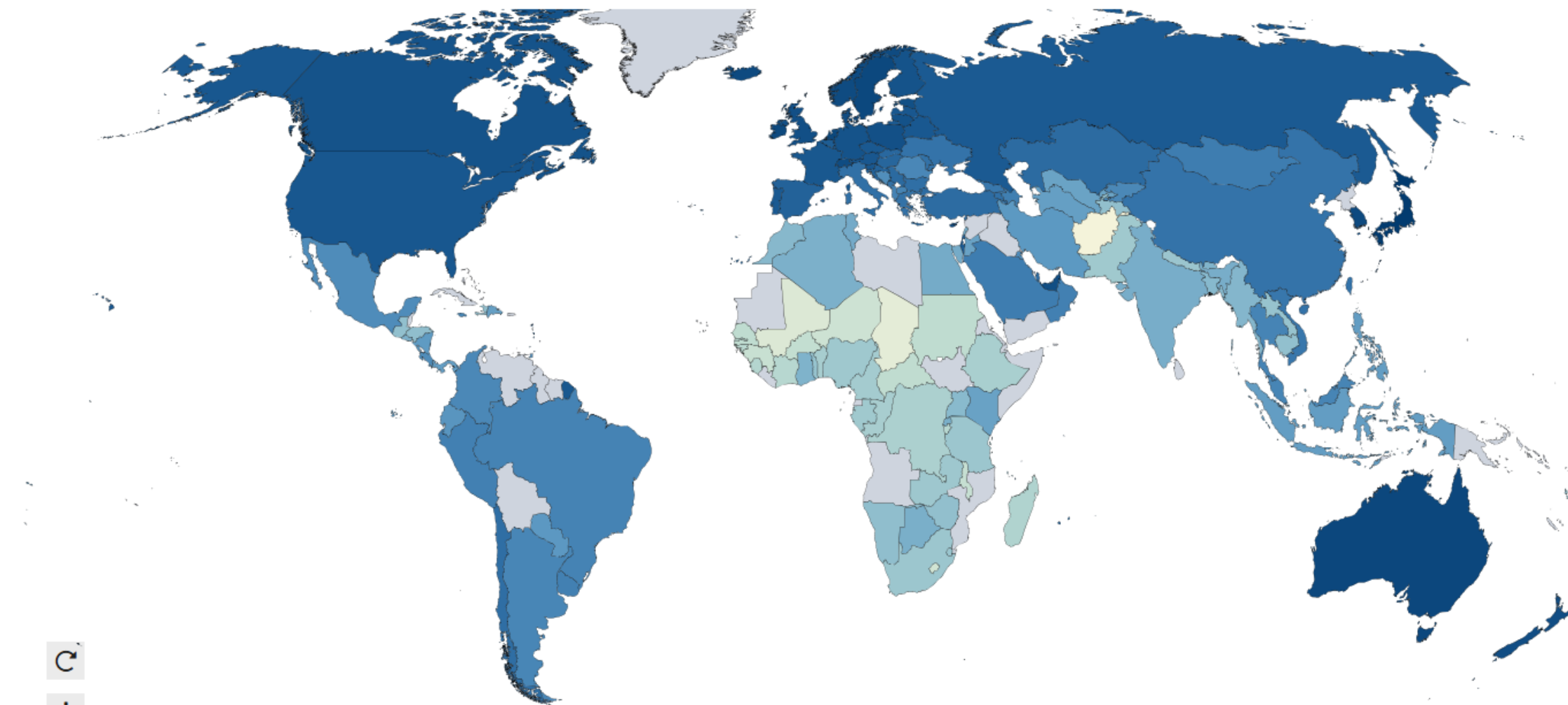
LABOR

Adult unemployment rate

(%) ⓘ

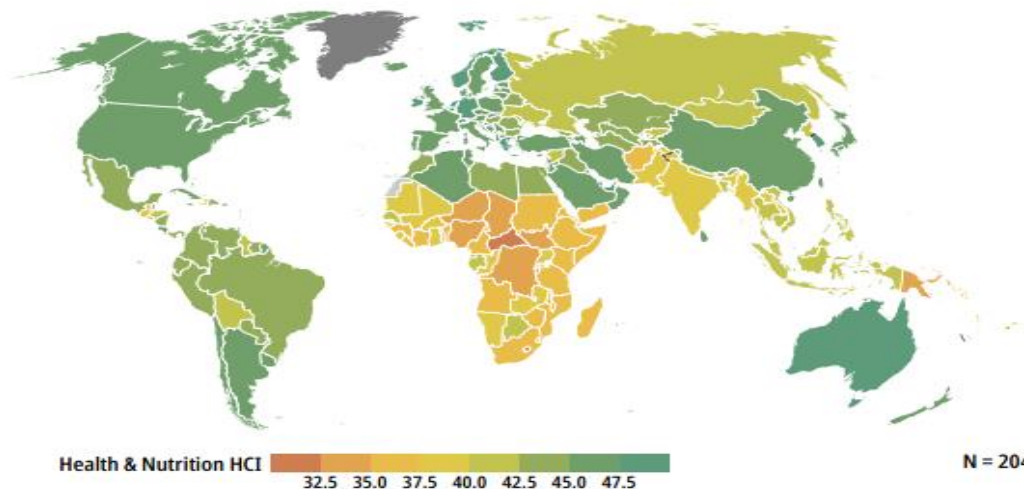

Human Capital Index Plus (HCI+), 2025 ⓘ

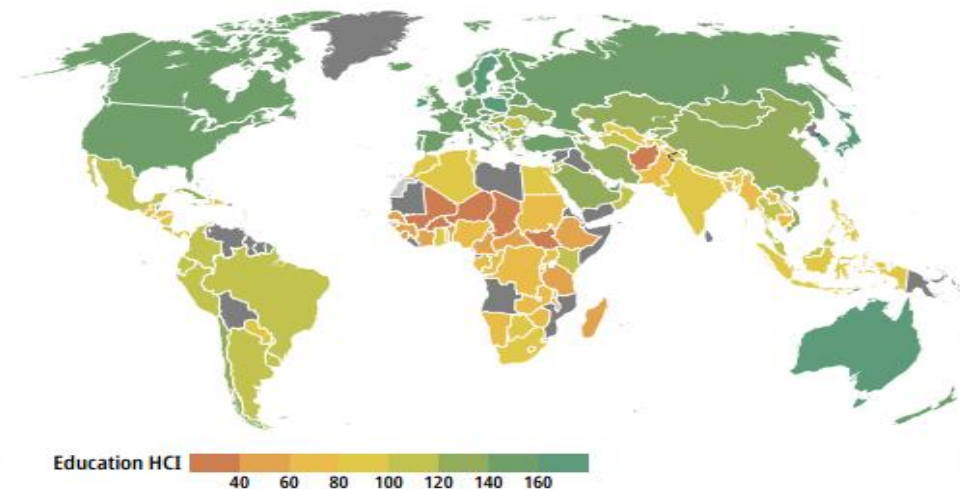
نگاهی دقیق‌تر: آموزش و بهداشت مطلوب، اشتغال نقطه ضعف اصلی

HEALTH AND NUTRITION

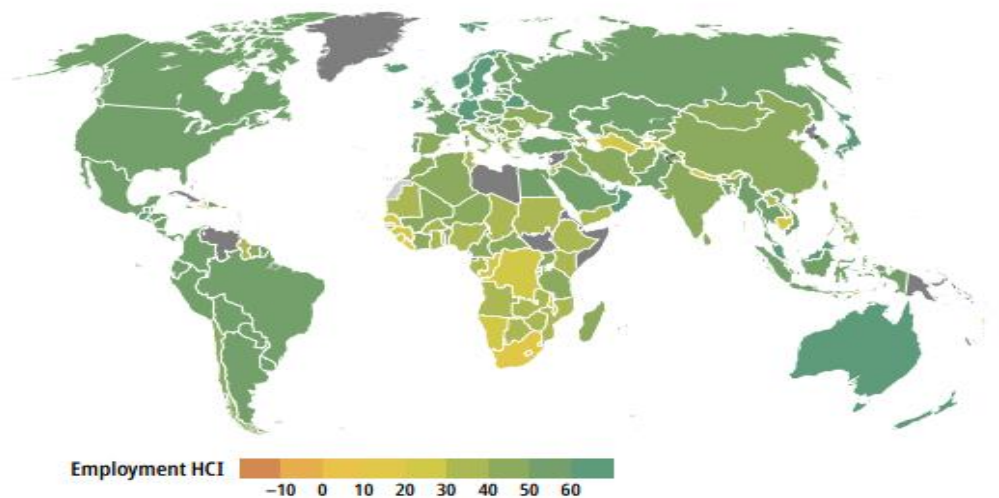

N = 204

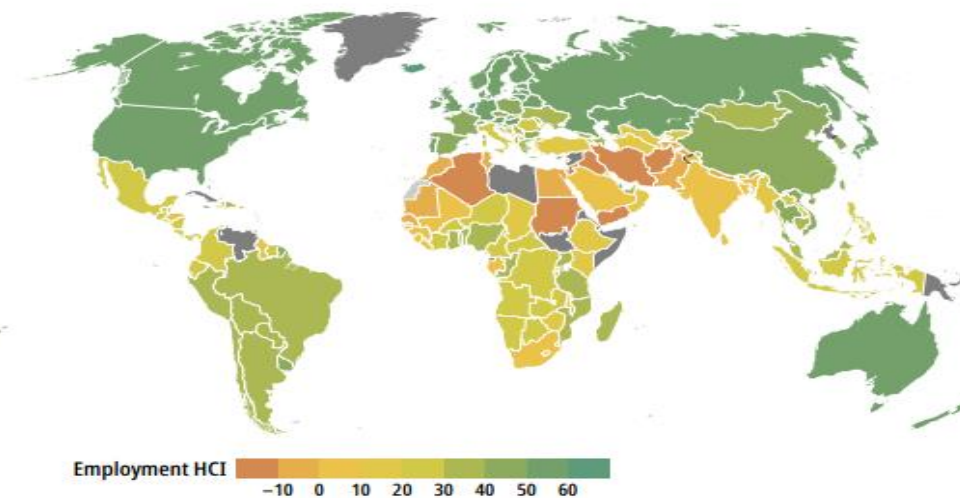
EDUCATION

EMPLOYMENT (MALE)

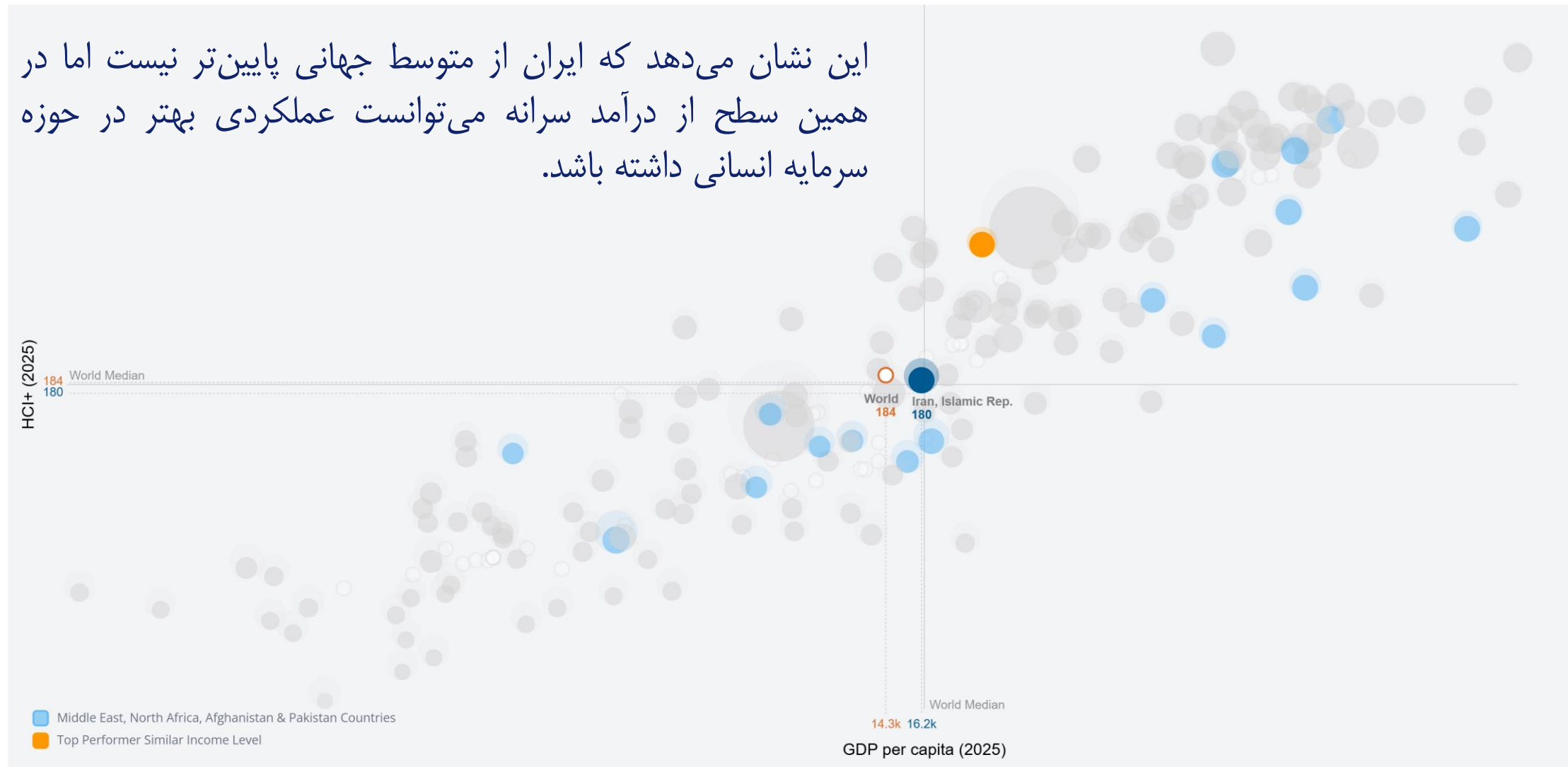
EMPLOYMENT (FEMALE)

جایگاه ایران براساس شاخص سرمایه انسانی و درآمد سرانه

Lifetime Human Capital Index (2025) and GDP Per Capita (2025)

Iran, Islamic Rep.'s LHCI compared to World

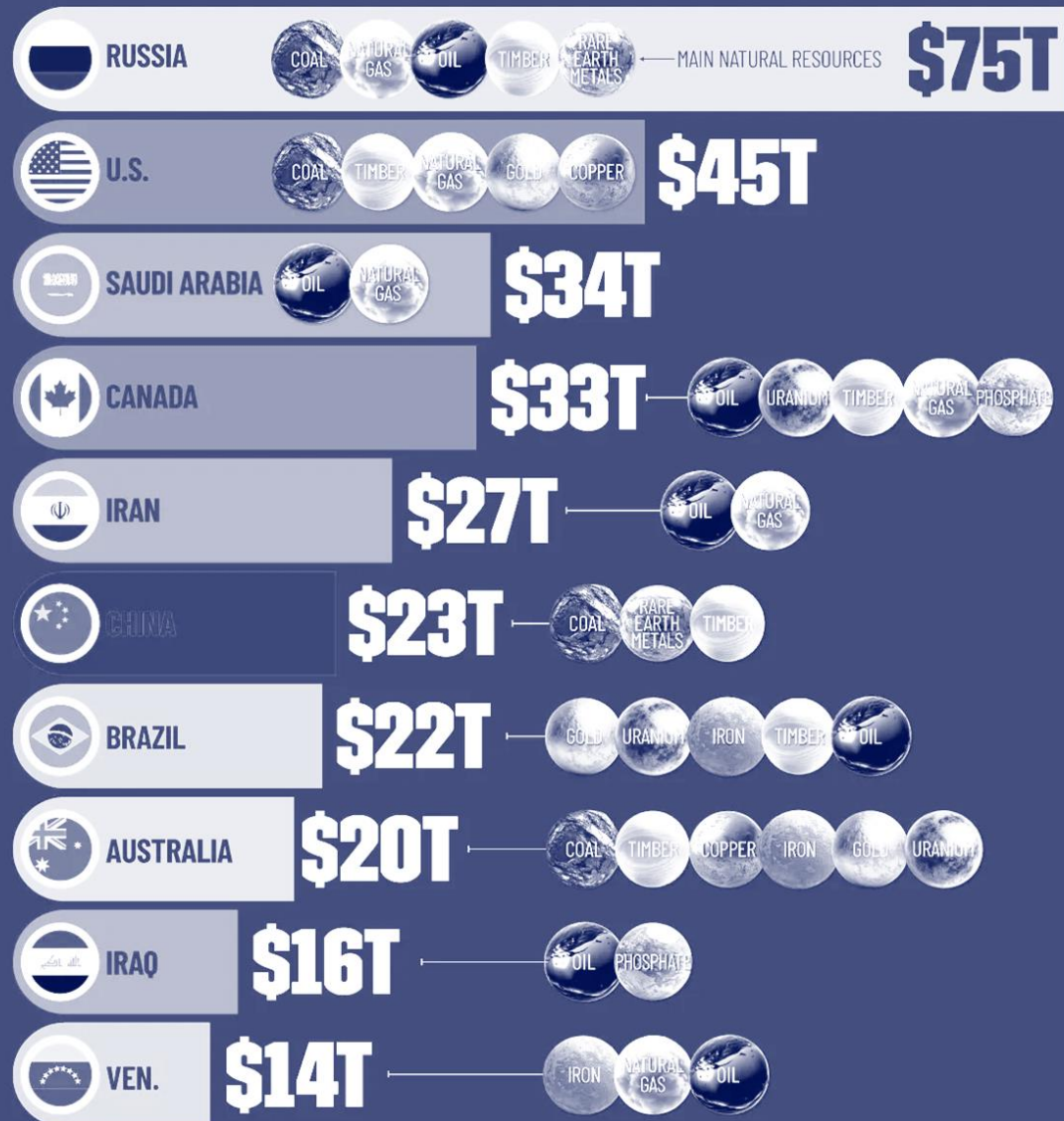

۱۵

شاخص منابع و ذخایر طبیعی

TOP COUNTRIES BY NATURAL RESOURCE VALUE

E

Estimated value as of 2021. Figures rounded. Source: Statista

ایران در ۵ کشور جهان از نظر ذخایر طبیعی

- در سال ۲۰۲۱، ارزش منابع طبیعی ایران حدود ۲۷.۳ تریلیون دلار تخمین زده شد. در سال ۲۰۲۴، این کشور دومین تولیدکننده بزرگ نفت خام در سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) و سومین تولیدکننده بزرگ گاز طبیعی در جهان بود.
- سایر منابع طبیعی شامل زمین‌های زراعی، زغال سنگ، کروم، مس، سنگ آهن، سرب، منگنز، روی و گوگرد است.
- روسیه، آمریکا، عربستان و کانادا بالاتر از ایران هستند.
- دلیل بالا بودن عربستان که معلوم است اما بهتر است بدانیم که کانادا به خاطر نفت، گاز، اورانیوم، چوب و روسیه به خاطر گاز، نفت، چوب، فلزات کمیاب در این رتبه‌بندی بالا هستند.

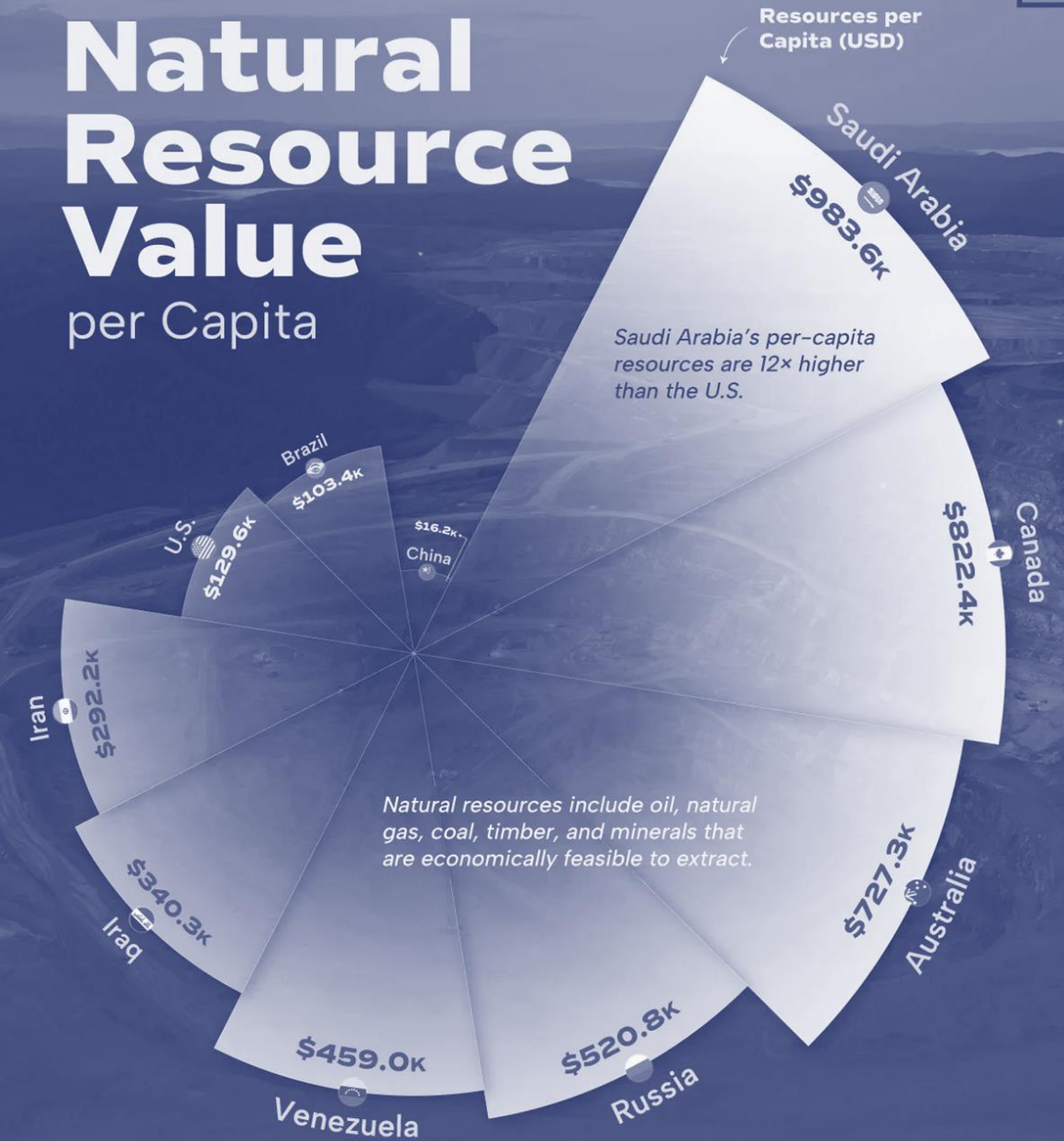
ارزش سرانه منابع طبیعی

- درست است که چین از نظر ذخایر طبیعی نزدیک به ایران است، اما در صورتی که جمعیت آن را در نظر بگیریم و ارزش سرانه آن را حساب کنیم، آنگاه فاصله آن بسیار زیاد می‌شود.
- روسیه و چین به خاطر جمعیت زیاد افت جایگاه دارند (ارزش سرانه نسبت به ارزش مطلق).
- عربستان و کانادا به خاطر جمعیت محدود ارتقا جایگاه دارند.
- ایران نیز به خاطر جمعیت بالاتر نسبت به عراق و عربستان افت جایگاه دارد اما در نهایت در رتبه ۷ قرار می‌گیرد.

رتبه	کشور	جمعیت (میلیون نفر)	ارزش سرمایه های طبیعی (تریلیون دلار)	ارزش سرانه
۱	عربستان	۳۴.۶	۳۴	۹۸۴,۰۰۰
۲	کانادا	۴۰.۱	۳۳	۸۲۲,۰۰۰
۳	استرالیا	۲۷.۵	۲۰	۷۲۷,۰۰۰
۴	روسیه	۱۴۴.۰	۷۵	۵۲۱,۰۰۰
۵	ونزوئلا	۳۰.۵	۱۴	۴۵۹,۰۰۰
۶	عراق	۴۷.۰	۱۶	۳۴۰,۰۰۰
۷	ایران	۹۲.۴	۲۷	۲۹۲,۰۰۰
۸	آمریکا	۳۴۷.۳	۴۵	۱۳۰,۰۰۰
۹	بزریل	۲۱۲.۸	۲۲	۱۰۳,۰۰۰
۱۰	چین	۱۴۲۰	۲۳	۱۶,۰۰۰

Natural Resource Value

per Capita

دوگانگی ثروت طبیعی و فقر اقتصادی

- مقایسه ایران با عربستان نشان می‌دهد که ثروت طبیعی به تنهایی کافی نیست.
- عربستان با ارزش سرانه ۳ برابر ایران، توانسته این ثروت را به سرمایه‌گذاری در زیرساخت، صندوق ثروت ملی (بیش از ۷۰۰ میلیارد دلار)، تنوع بخشیدن به اقتصاد و جذب گردشگر تبدیل کند.
- ایران با وجود ثروت مشابه، به دلیل تحریم‌ها و موانع داخلی، نتوانسته از این پتانسیل به طور کامل استفاده کند.
- پیام استراتژیک: ثروت زیرزمینی بدون توانایی بالا آوردن آن به سطح و تبدیل آن به توسعه پایدار صرفاً یک پتانسیل است، نه یک قدرت بالفعل.

www.visualcapitalist.com/the-worlds-top-resource-giants-ranked-by-wealth-per-capita/

۱۶

شاخص جنایت‌های گردشگری

شاخص توسعه سفر و گردشگری (Travel & Tourism Development Index TTDI) معتبرترین رتبه‌بندی جهانی برای سنجش ظرفیت و آمادگی کشورها در حوزه گردشگری است. این شاخص توسط مجمع جهانی اقتصاد (World Economic Forum - WEF) منتشر می‌شود.

این شاخص چند محور دارد از جمله محرک‌های تقاضای گردشگری (T&T Demand Drivers) و شامل سه مؤلفه می‌شود: Natural Resources، Cultural Resources و Non-Leisur این‌ها جاذبه‌ها و منابعی که گردشگران را به یک مقصد می‌کشانند ارزیابی می‌کند.

نام فارسی	توضیح
جاذبیت‌ها و ظرفیت‌های طبیعی (Natural Resources)	میراث طبیعی یونسکو، تنوع زیستی، ذخایر طبیعی، زیبایی‌های طبیعی
جاذبیت‌ها و ظرفیت‌های فرهنگی (Cultural Resources)	میراث فرهنگی یونسکو، اماکن تاریخی، صنایع دستی، رویدادهای فرهنگی، اقتصاد سرگرمی
جاذبیت‌ها و ظرفیت‌های غیرفراموشی (Non-Leisure Resources)	گردشگری سلامت، مذهبی، تجاری، آموزشی و ترانزیت

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان و دو کشور دیگر

محمورمقایسه	امارات	مصر	ایران	عربستان	ترکیه
امتیاز جذابیت ها و ظرفیت های طبیعی	۱.۸	۳.۱۱	۳.۵	۳.۰	۳.۵
رتبه جذابیت های طبیعی	۹۳	۴۴	۳۳	۴۸	۳۲
امتیاز جذابیت ها و ظرفیت های فرهنگی	۲.۵	۳.۱۸	۳.۸	۲.۶	۵.۰
رتبه جذابیت های فرهنگی	۳۴	۲۱	۱۸	۳۲	۱۳
امتیاز جذابیت ها و ظرفیت های غیر فراغتی	۳.۸	۲.۳۹	۲.۲	۳.۳	۴.۲
رتبه جذابیت ها و ظرفیت های غیر فراغتی	۲۴	۵۰	۵۸	۳۳	۱۶
مجموع امتیاز جذابیت ها و ظرفیت های سه گانه	۸.۲	۸.۷	۹.۴	۸.۹	۱۲.۷

ایران بعد از ترکیه، بالاترین نمره جذابیت ها و ظرفیت های گردشگری را دارد. اما نتوانسته است این ظرفیت را به ثروت آفرینی تبدیل کند. ترکیه در این سال ها با پذیرش حدود ۶۰ میلیون گردشگر سالیانه به درآمد ۶۰ میلیارد دلاری رسیده است. همچنین عربستان با حدود ۳۰ میلیون گردشگر به درآمد ۴۰ میلیارد دلار و امارات به ۵۷ میلیارد دلار و حتی مصر با جذب ۱۹ میلیون گردشگر به درآمد ۱۸ میلیارد دلاری رسیده است. اما ایران بسیار بسیار پایین تر از این اعداد و ارقام رفتار می کند.

تعداد توریست و درآمد توریستی کشورهای خاورمیانه در سال ۲۰۲۳

۱۷

شاخص‌های ریسک طبیعی

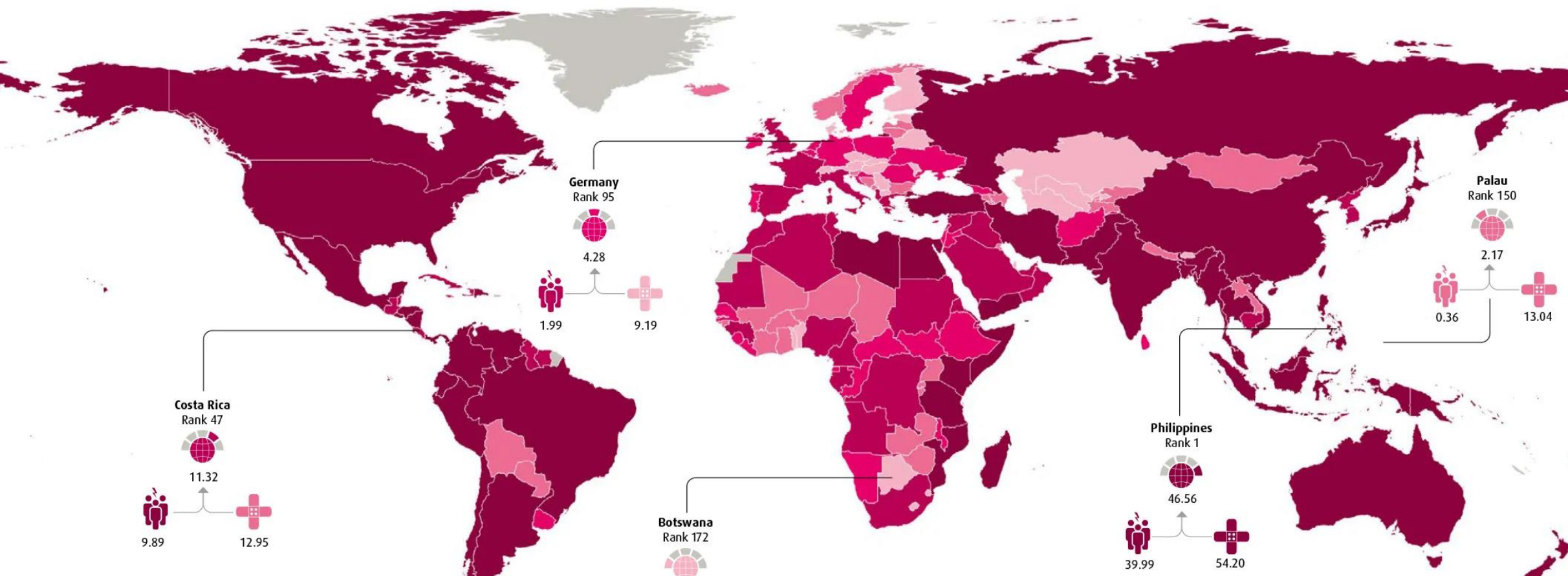
گزارش‌های جهانی مختلف برای سنجش میزان ریسک کشورها

- برای سنجش ریسک‌های کشوری دو گزارش معتبر جهانی به عنوان معیارهای اصلی و دو گزارش تکمیلی انتخاب شدند.
- گزارش اول: world Risk Index این گزارش یکی از معتبرترین منابع جهانی برای سنجش ریسک بلایای طبیعی و نحوه مدیریت آن است. این گزارش توسط دانشگاه روهر بوخوم (Ruhr University Bochum) و مؤسسه حقوق بین‌الملل صلح و درگیری‌های مسلحانه (IFHV) تهیه می‌شود.
- گزارش دوم: INFORM Risk Index یک سیستم تحلیلی است که احتمال وقوع و شدت بحران‌های انسانی در کشورها را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص توسط یک همکاری چندنهادی بین‌المللی به رهبری کمیسیون اروپا (European Commission – Joint Research Centre) و با مشارکت سازمان‌های بشردوستانه مانند: UN OCHA (دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل)، UNDP و بانک جهانی و چندین نهاد بین‌المللی دیگر توسعه داده شده است.
- ریسک هر کشور بر اساس سه بعد اصلی محاسبه می‌شود و هر کشور یک امتیاز ریسک بین ۰ تا ۱۰ می‌گیرد (۰-۲: ریسک بسیار پایین، ۶.۵-۱۰: بسیار بالا)
- ۱. خطر و مواجهه (Hazard & Exposure): احتمال وقوع تهدیدها مثل زلزله، سیل، خشکسالی، درگیری مسلحانه و بیماری واگیردار.
- ۲. آسیب‌پذیری (Vulnerability): اینکه جامعه چقدر در برابر بحران آسیب‌پذیر است؟
- ۳. نبود ظرفیت مدیریت (Lack of Coping Capacity): سنجش توان کشور برای مدیریت بحران با توجه به کیفیت دولت، نظام سلامت، زیرساخت‌ها و مدیریت ریسک.

Rank	Country	WorldRiskIndex	Exposure	Vulnerability	Susceptibility	Lack of Coping Capacities	Lack of Adaptive Capacities
1.	Philippines	46.56	39.99	54.20	50.10	58.54	54.30
2.	India	40.73	35.99	46.10	34.56	54.08	52.43
3.	Indonesia	39.80	39.89	39.71	24.80	51.77	49.24

گزارش ریسک جهانی نشان می‌دهد که ایران جزو چهارک اول کشورهای ریسک‌خیز جهان است و از بین ۱۹۳ کشور رتبه ۲۹ کشورهای ریسکی جهان را داراست. همچنین در تمام شاخص‌های ریسک به جز نبود ظرفیت سازگاری وضعیت مطلوبی ندارد.

11.	Bangladesh	26.71	16.57	43.07	27.09	59.29	49.73
12.	Papua New Guinea	26.51	18.84	37.29	57.52	13.36	67.46
13.	Vietnam	25.92	26.73	25.14	24.42	13.00	50.05
14.	Peru	25.81	16.65	40.02	28.12	48.69	46.83
15.	Somalia	24.89	8.55	72.45	68.89	81.04	68.13
16.	Yemen	24.83	9.12	67.59	59.67	72.95	70.93
17.	Japan	24.81	43.67	14.09	13.44	6.99	29.80
18.	Ecuador	24.14	14.57	39.98	27.02	47.78	49.50
19.	Madagascar	23.68	18.38	30.51	25.96	15.28	71.62
20.	Nicaragua	23.60	18.71	29.76	35.86	14.07	52.26
21.	United States of America	23.09	39.59	13.47	9.89	7.57	32.64
22.	Venezuela (Bolivarian Republic of)	22.12	19.52	25.06	18.43	14.91	57.26
23.	Australia	21.90	31.21	15.37	8.31	14.67	29.78
24.	Thailand	20.03	14.32	28.03	12.35	49.29	36.18
25.	Canada	19.88	25.89	15.26	12.66	8.03	34.97
26.	Egypt	18.91	10.74	33.30	15.80	45.76	51.05
27.	Panama	18.25	15.89	20.95	19.49	11.06	42.63
28.	Honduras	17.79	8.92	25.85	52.48	14.78	59.26
29.	Iran (Islamic Republic of)	16.30	12.49	21.28	20.42	57.17	8.25
30.	Tanzania (United Republic of)	16.11	5.49	47.29	52.80	55.25	58.59

در این تصویر وضعیت ایران در میان ۱۹۳ کشور بر اساس ریسک (شامل ریسک‌های محیطی) به تصویر کشیده شده است. ایران با قرمز پررنگ جزو کشورهای ریسک بالا محسوب می‌شود.

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان

○ از منظر شاخص کلی ایران با ۱۶.۳ پرریسک‌ترین و عربستان با ۹.۶۷ کم‌ریسک‌ترین کشور در میان این سه کشور است. ایران بیشترین مواجهه با بلایای طبیعی را در بین این سه کشور دارد. ترکیه بیشترین ظرفیت آسیب‌پذیری و عربستان علی‌رغم ریسک پایین‌تر، در زمینه برنامه‌ریزی‌های بلندمدت برای سازگاری با تغییرات اقلیمی، چالش‌های ساختاری بالاتری دارد.

عربستان	ترکیه	ایران	تعریف کوتاه	معیار
۵.۲۵	۸.۹۰	۱۲.۴۹	مواجهه با بلایای طبیعی (زلزله، سیل و...)	Exposure
۱۷.۸۱	۲۴.۰۱	۲۱.۲۸	آسیب‌پذیری کلی جامعه	Vulnerability
۹.۳۵	۴۰.۷۷	۲۰.۴۲	حساسیت (ضعف ساختاری و اقتصادی)	Susceptibility
۱۹.۰۶	۵۴.۰۷	۵۷.۱۷	ناتوانی در مدیریت بحران‌های فوری	Lack of Coping Capacity
۳۱.۷۱	۱۵.۹۵	۸.۲۵	ناتوانی در سازگاری برنامه‌ریزی برای آینده	Lack of Adaptive Capacity
۹.۶۷	۱۴.۶۲	۱۶.۳۰	شاخص ریسک جهانی (هرچه کمتر بهتر)	World Risk Index
۵۷	۳۵	۲۹	رتبه ریسک جهانی (هرچه کمتر بدتر)	World Risk Index

- ۱. **مواجهه با بلایا (Exposure):** ایران با عدد ۱۲.۴۹ در صدر این سه کشور قرار دارد. این یعنی جغرافیای ایران از نظر تعداد و شدت وقوع بلایای طبیعی (به ویژه زلزله‌های شدید) در وضعیت پرخطرتر از ترکیه و عربستان قرار دارد. عربستان به دلیل موقعیت جغرافیایی، کمترین مواجهه را با بلایای طبیعی شدید دارد.
- ۲. **آسیب‌پذیری کلی (Vulnerability):** در اینجا ترکیه (۲۴.۰۱) آسیب‌پذیرتر از ایران و عربستان است. آسیب‌پذیری یعنی اگر بلایی رخ دهد، جامعه چه میزان صدمه می‌بیند. ترکیه به دلیل تراکم جمعیتی در مناطق خطرناک، پتانسیل آسیب‌پذیری بالاتری را نسبت به دو کشور دیگر نشان می‌دهد.
- ۳. **حساسیت ساختاری (Susceptibility):** حساسیت نشان‌دهنده ضعف‌های زیرساختی و اقتصادی است. ایران و به ویژه ترکیه در این شاخص اعداد بالایی دارند. حساسیت بالا یعنی در زمان بروز حادثه، بخش‌های عمومی (مثل سیستم حمل‌ونقل، شبکه انرژی و ساخت‌وسازهای غیرایمن) به شدت مستعد فروپاشی هستند.
- ۴. **ناتوانی در مدیریت بحران فوری (Lack of Coping Capacities):** این خطرناک‌ترین بخش برای ایران و ترکیه است (اعداد ۵۷ و ۵۴). در صورت وقوع یک زلزله بزرگ، توانایی‌های نهادهای (دولت، امداد و نجات، سیستم بهداشت) برای کنترل وضعیت و جلوگیری از فاجعه انسانی کافی نیست. عربستان با عدد ۱۹، در این معیار بسیار قدرتمندتر عمل می‌کند.
- ۵. **ناتوانی در سازگاری و برنامه‌ریزی (Lack of Adaptive Capacities):** عربستان با عدد ۳۱.۷۱ بیشترین ناتوانی را در سازگاری بلندمدت دارد. این شاخص مربوط به آموزش، پیشرفت تکنولوژی، مدیریت تغییرات اقلیمی و سیاست‌گذاری‌های آینده‌نگرانه است. در حالی که ایران (۸.۲۵) در این شاخص امتیاز خوبی دارد، عربستان با وجود ثروت فراوان، هنوز در تبدیل سرمایه به قابلیت‌های تطبیقی برای مقابله با چالش‌های اقلیمی بلندمدت مسیر دشواری در پیش دارد.

Vulnerability vs. Resilience in Earthquake-prone Countries

Natural disaster vulnerability ratings of selected Earthquake-prone countries on the World Risk Index

Vulnerability due to

	Social inequality & lack of development	Insufficient political stability, health care & infrastructure	Lack of progress*
Japan 🇯🇵	low	low	very low
U.S. 🇺🇸	low	low	low
China 🇨🇳	medium	medium	very low
Turkey 🇹🇷	medium	very high	medium
Iran 🇮🇷	high	very high	low
Indonesia 🇮🇩	very high	very high	medium
India 🇮🇳	very high	very high	high
Philippines 🇵🇭	very high	very high	high
Syria 🇸🇪	very high	very high	very high

* for example on education, research, disaster prevention

Sources: World Risk Index 2023, NOAA

آسیب‌پذیری و تاب‌آوری ایران در مقایسه با دیگر کشورها

بر اساس شاخص ریسک جهانی ۲۰۲۳، ژاپن دارای آسیب‌پذیری کم در برابر بلایای طبیعی است، در حالی که آسیب‌پذیری ترکیه بالا و سوریه به عنوان بسیار بالا طبقه‌بندی شده است. زلزله‌ای به بزرگی ۷.۵ ریشتر در ژاپن جان کمتر از ۵۰ نفر را گرفت، در حالی که دو زلزله با قدرت مشابه در منطقه مرزی ترکیه - سوریه در ۶ فوریه ۲۰۲۳، تقریباً ۶۰,۰۰۰ نفر را کشته است.

نمره آسیب‌پذیری به سه دسته تقسیم می‌شود:

- نابرابری اجتماعی و عدم توسعه.
- عدم ثبات سیاسی کافی، مراقبت‌های بهداشتی و زیرساخت.
- و عدم بهبود.

نمره ایران از نظر معیار اول و دوم نامطلوب است و جامعه را در معرض آسیب‌پذیری بالایی قرار می‌دهد.

INFORMRISK

COUNTRY PROFILE 2026 - SCORES

Country

PDF DOWNLOAD

Iran

SCORES

TRENDS

PEERS

WB Income Group: Upper middle income

UN Region: Asia

Rank

28

Iran - Risk Class: High

Hazard & Exposure

Rank

3

Vulnerability

Rank

71

Lack of Coping Capacity

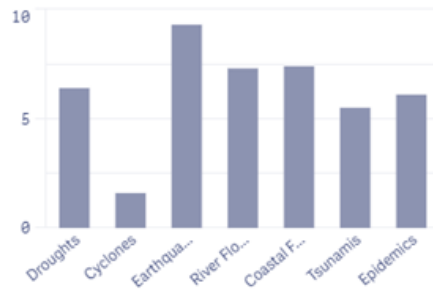

Rank

56

Hazard & Exposure

Natural

Socio-Economic

Vulnerability

Institutional

Lack of Coping Capacity

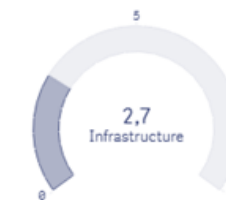
Human

Vulnerable Groups

Infrastructure

بررسی وضعیت ایران بر اساس شاخص ریسک اینفورم

- مخاطره و مواجهه (Hazard & Exposure): امتیاز ۸.۴ (رتبه ۳ جهان)
- این بخش بالاترین و خطرناک‌ترین بخش برای ایران در بین سه بخش مختلف است.
- طبیعی (Natural): نمودار نشان می‌دهد که زلزله (Earthquakes) بالاترین امتیاز ریسک را در بین بلایای طبیعی دارد (نزدیک به ۱۰). بعد از آن سیل‌های رودخانه‌ای و اپیدمی‌ها قرار دارند.
- انسانی (Human): با امتیاز ۹.۵، ریسک‌های انسانی (احتمالاً ناآرامی‌های اجتماعی، درگیری‌ها یا بحران‌های ناشی از جابجایی) بسیار بحرانی ارزیابی شده است.
- آسیب‌پذیری (Vulnerability): امتیاز ۴.۴ (رتبه ۷۱) که نشان‌دهنده میزان اثرپذیری از بحران است
- اجتماعی - اقتصادی: امتیاز این بخش پایین (۲.۲) است که نشان می‌دهد برخلاف تصور، آسیب‌پذیری اقتصادی کلان به اندازه ریسک‌های محیطی و زیرساختی نیست.
- گروه‌های آسیب‌پذیر: امتیاز ۶.۱ نشان می‌دهد که بخش‌های خاصی از جامعه (مانند پناهندگان، مهاجران یا قشر ضعیف) در برابر بحران‌ها بسیار شکننده هستند.
- کمبود ظرفیت مقابله (Lack of Coping Capacity): امتیاز ۵.۵ (رتبه ۵۶)
- نهادی (Institutional): امتیاز ۷.۴ بسیار بالا است. این یعنی سیستم‌های دولتی، حاکمیتی و مدیریت بحران برای مقابله با شرایط اضطراری (حوادث ناگهانی) با کمبود شدید کارایی یا ابزار مواجه هستند.
- زیرساخت (Infrastructure): با امتیاز ۲.۷، زیرساخت‌ها در مقایسه با بخش نهادی، در وضعیت بهتری قرار دارند.

INFORMRISK

COUNTRY PROFILE 2026 - SCORES

Country
Saudi Arabia

PDF DOWNLOAD

SCORES TRENDS PEERS

WB Income Group: High income
UN Region: Asia

Rank
135

Saudi Arabia - Risk Class: Low

Hazard & Exposure

Rank
71

Vulnerability

Rank
171

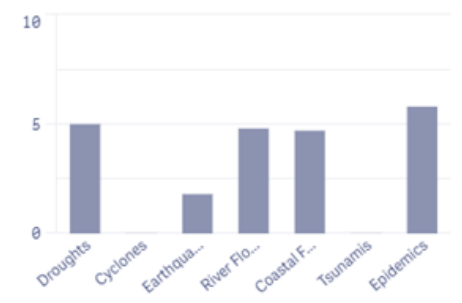
Lack of Coping Capacity

Rank
159

Hazard & Exposure

Natural

Socio-Economic

Vulnerability

Institutional

Lack of Coping Capacity

Human

Vulnerable Groups

Infrastructure

INFORMRISK

COUNTRY PROFILE 2026 - SCORES

Country

Turkey

PDF DOWNLOAD

- SCORES
- TRENDS
- PEERS

WB Income Group: Upper middle income
UN Region: Asia

Rank
43

Turkey - Risk Class: High

Hazard & Exposure

Rank
16

Vulnerability

Rank
64

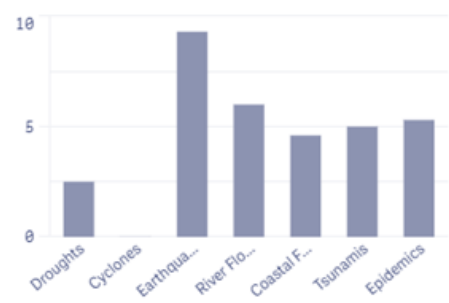
Lack of Coping Capacity

Rank
87

Hazard & Exposure

Natural

Socio-Economic

Vulnerability

Socio-Economic

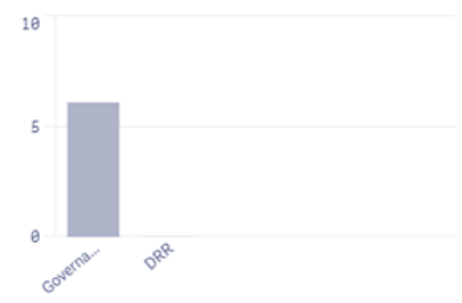

Institutional

Lack of Coping Capacity

Governance

Human

Vulnerable Groups

Vulnerable Groups

Infrastructure

Infrastructure

- بر اساس این اطلاعات ایران کشوری با ریسک کلی بالا (۵.۹) و رتبه ۲۸ کشورهای ریسکی جهان را دارد. دلایل معمولاً در سه بخش دیده می‌شوند: مواجهه بالا با بلایای طبیعی (زلزله، خشکسالی)، آسیب‌پذیری اقتصادی و اجتماعی متوسط تا بالا، ضعیف بودن ظرفیت‌های مقابله فوری و مدیریت بحران.
- عربستان سعودی با ریسک کلی پایین (۲.۷) و رتبه جهانی ۱۳۵ در دسته کشورهای کم‌ریسک طبقه‌بندی شده است. علت اصلی: مواجهه نسبتاً کم با بلایای شدید (جز گرد و غبار و گرما)، سرمایه‌گذاری گسترده در مدیریت بحران و زیرساخت، توان لجستیکی و مالی بالا در واکنش به رخدادهای بزرگ. رتبه‌ی ۱۳۵ نشان می‌دهد که عربستان در مقایسه با اغلب کشورهای جهان، تاب‌آوری و قدرت مدیریت بحران بیشتری دارد.

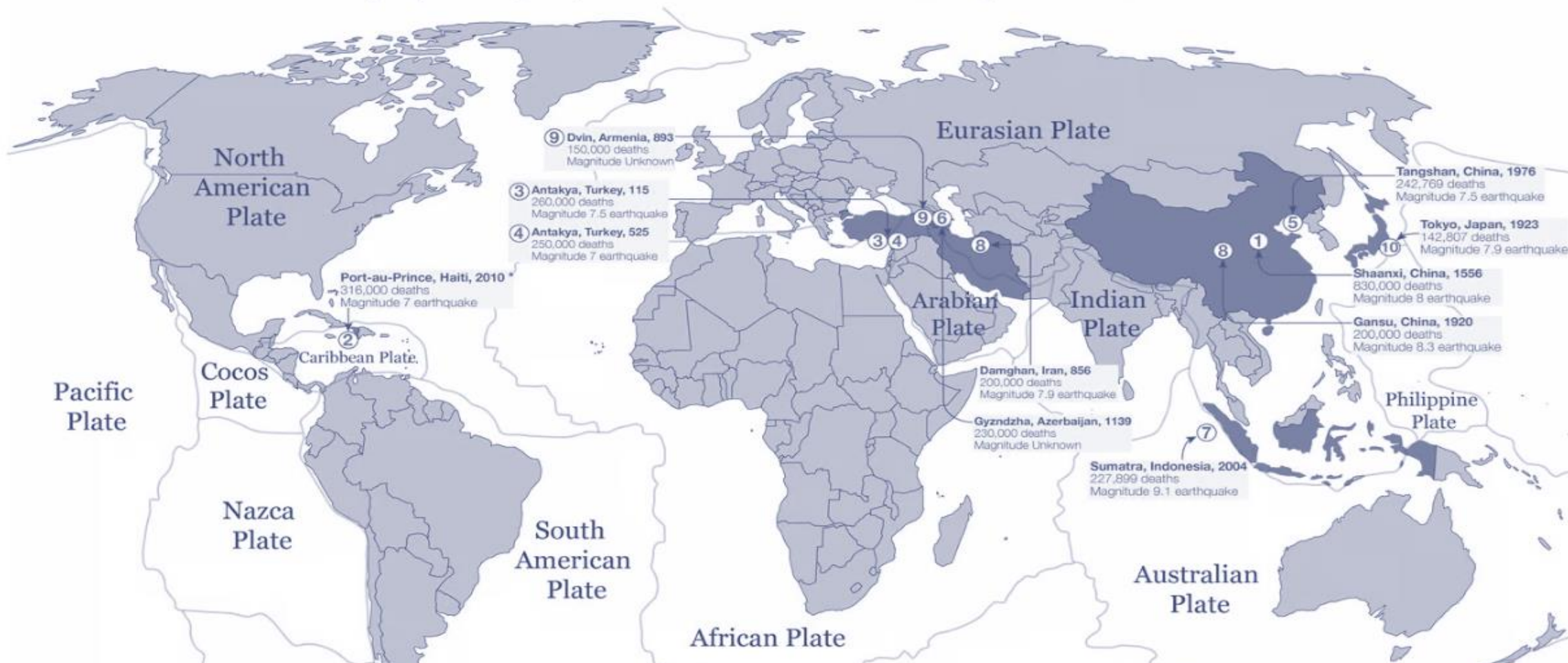
رتبه جهانی	طبقه ریسک کشور	شاخص ریسک اینفورم	کشور
۲۸	بالا	۵.۹	ایران
۱۳۵	پایین	۲.۷	عربستان
۴۳	بالا	۵.۴	ترکیه

- ترکیه با ریسک کلی بالا (۵.۴) و رتبه جهانی ۴۳ مانند ایران در گروه ریسک بالا قرار دارد، هرچند مقدار آن کمی بهتر از ایران است. علت‌های اصلی: مواجهه بسیار شدید با زلزله، آسیب‌پذیری شهری بالا (ساختمان‌های قدیمی)، ظرفیت مقابله محدود در بحران‌های بزرگ (مشابه زلزله ۲۰۲۳). رتبه ۴۳ نشان می‌دهد ترکیه نسبت به ایران وضعیت کمی بهتری دارد، اما همچنان جزو کشورهای پرخطر محسوب می‌شود.

The deadliest earthquakes in human history

Mapped are the top 10 rankings of known earthquakes by death toll.

Since two events are ranked equally in 8th place, a total of 11 are included. Tectonic plate boundaries are also shown in red.

ایران جزو ۱۰ کشور برتر جهان از منظر مرگبارترین زلزله‌ها است.
ایران بالاتر از ژاپن سومین کشور زلزله‌خیز جهان در ۳۵ سال اخیر محسوب می‌شود.

reported by the Haitian government. Some sources suggest a lower figure of 220,000. In the latter case, this event would fall to 7th place in the above rankings.

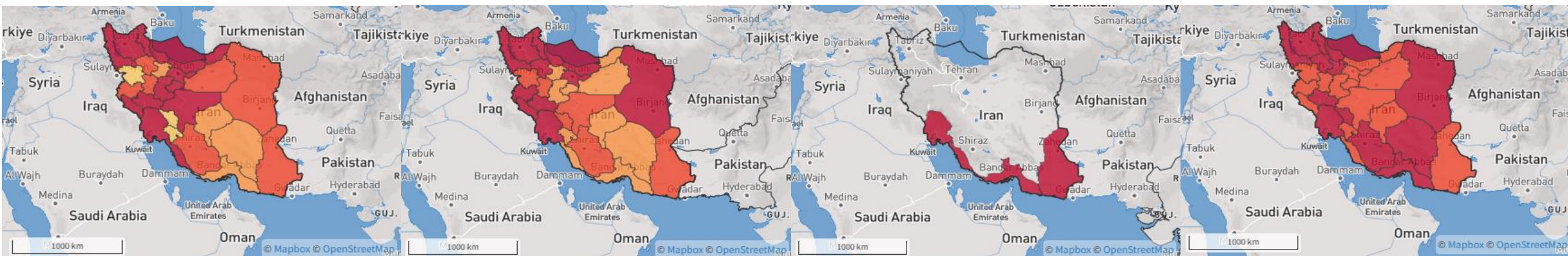
Data source: National Geophysical Data Center / World Data Service (NGDC/WDS): Significant Earthquake Database. National Geophysical Data Center, NOAA.

This is a visualization from OurWorldinData.org, where you find data and research on how the world is changing.

Licensed under CC-BY-SA by the authors Hannah Ritchie and Max Roser.

ارزیابی احتمال وقوع و شدت خطرات اقلیمی و ژئودینامیک ایران

پهنه‌بندی خطر حوادث طبیعی: براساس احتمال وقوع حادثه طبیعی در ۱۰ سال آینده به چهار سطح خیلی کم، کم، متوسط و زیاد طبقه‌بندی شده است.

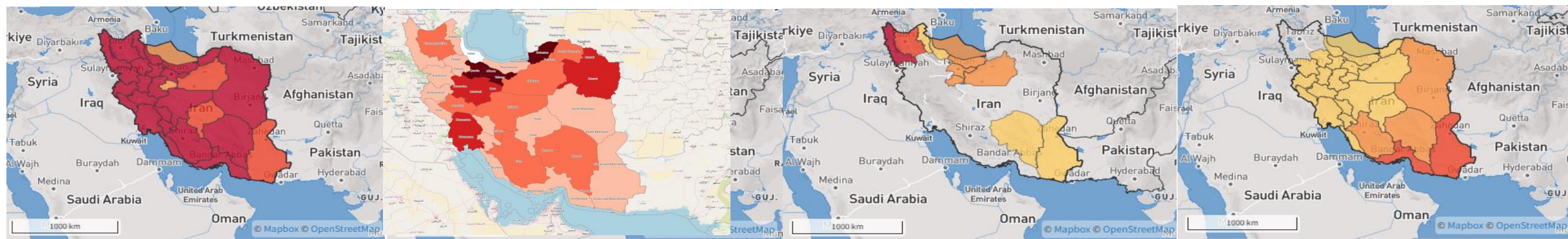

خطر سیل رودخانه‌ای

خطر سیل شهری

خطر سیل ساحلی

خطر زلزله

خطر زمین لغزش

خطر فرونشست

خطر آتشفشان

خطر طوفان (سایکلون)

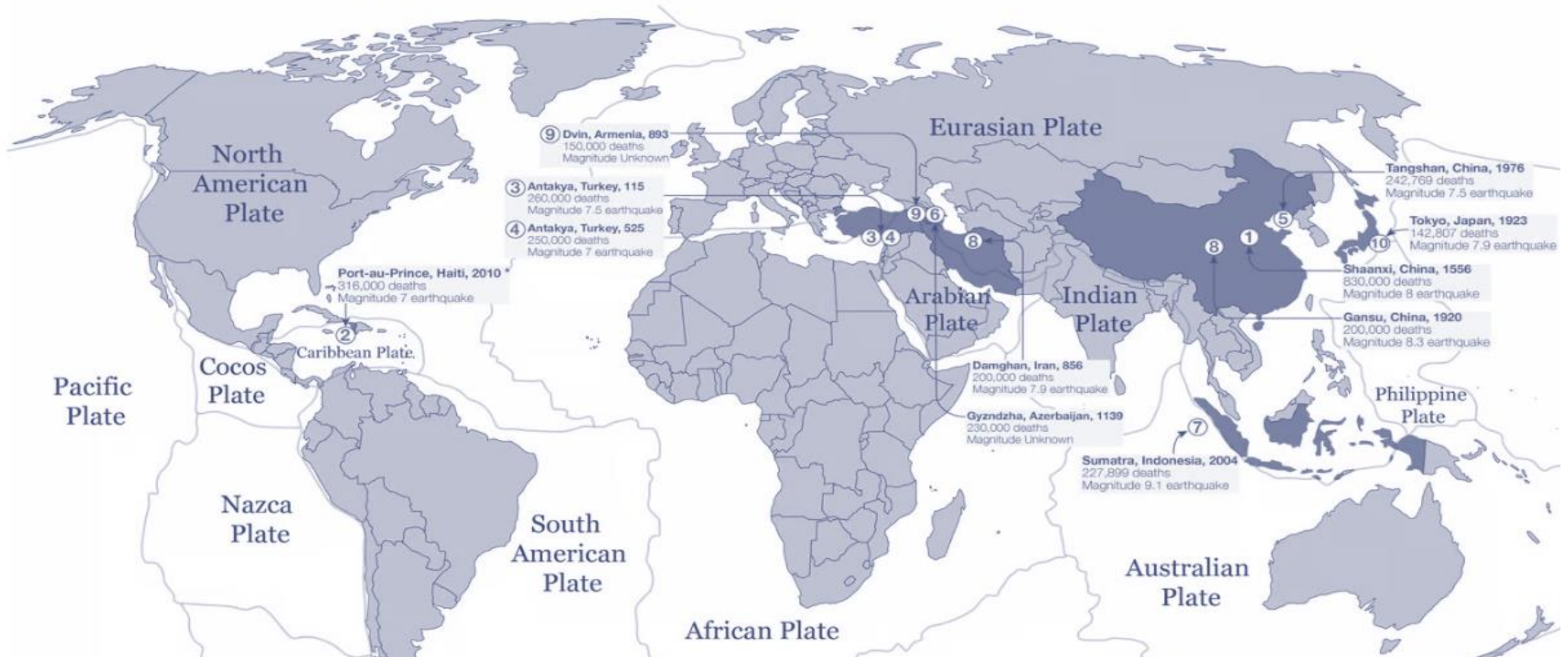

[subsmap.github.io/iran/?utm_source=chatgpt.com:](https://subsmap.github.io/iran/?utm_source=chatgpt.com)
www.thinkhazard.org/en/

The deadliest earthquakes in human history

Mapped are the top 10 rankings of known earthquakes by death toll.

Since two events are ranked equally in 8th place, a total of 11 are included. Tectonic plate boundaries are also shown in red.

ایران جزو ۱۰ کشوری است که مرگبارترین زلزله‌ها در آن رخ داده است.

*The death toll figure for the 2010 Haitian earthquake in Port-au-Prince is still disputed. Here we present the adopted figure by the NGDC of the NOAA (for consistency with other earthquakes); this is the figure reported by the Haitian government. Some sources suggest a lower figure of 220,000. In the latter case, this event would fall to 7th place in the above rankings.

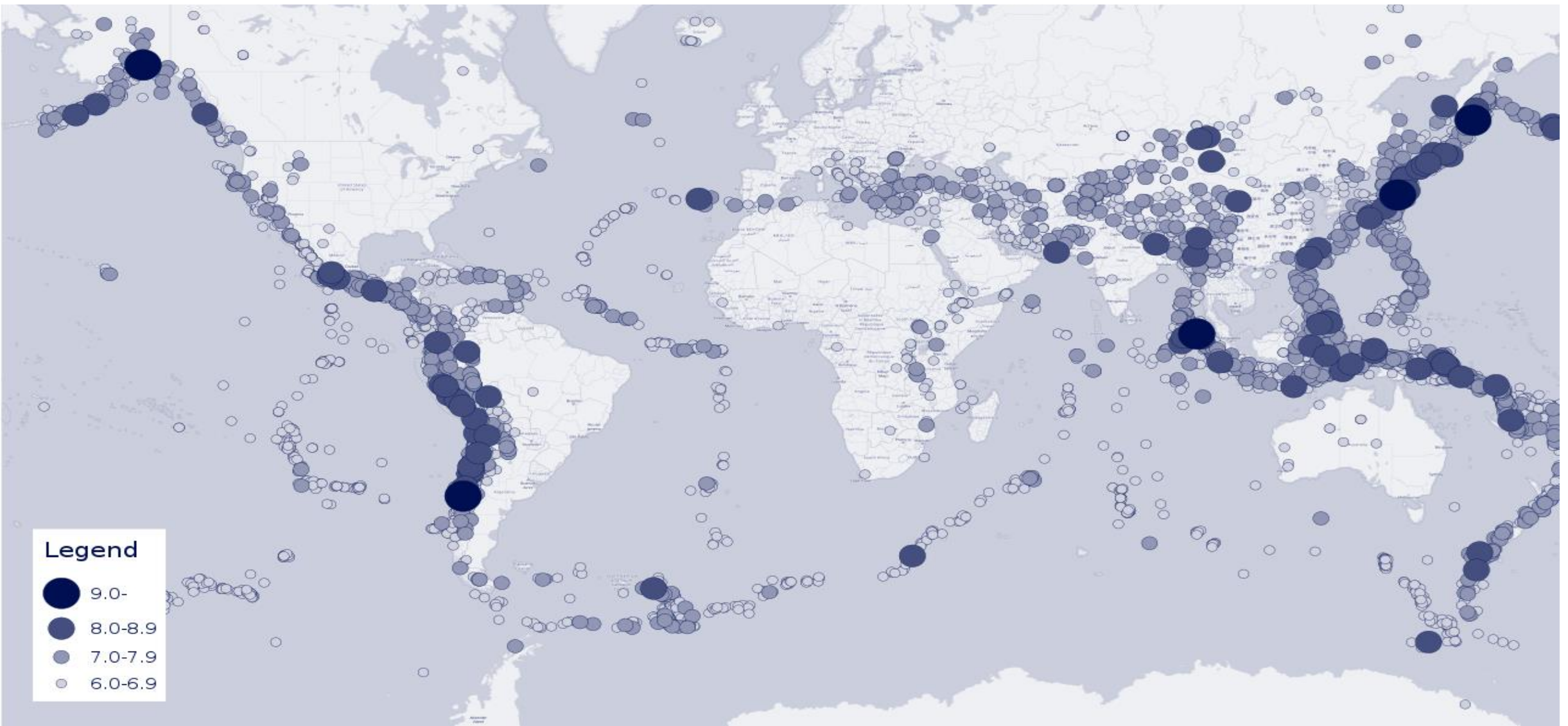
Data source: National Geophysical Data Center / World Data Service (NGDC/WDS): Significant Earthquake Database. National Geophysical Data Center, NOAA.

This is a visualization from OurWorldinData.org, where you find data and research on how the world is changing.

Licensed under CC-BY-SA by the authors Hannah Ritchie and Max Roser.

1900-2017

ایران در کمربند (مدار) زلزله جهانی قرار دارد. این تصویر زلزله‌های شدیدی را نشان می‌دهد.

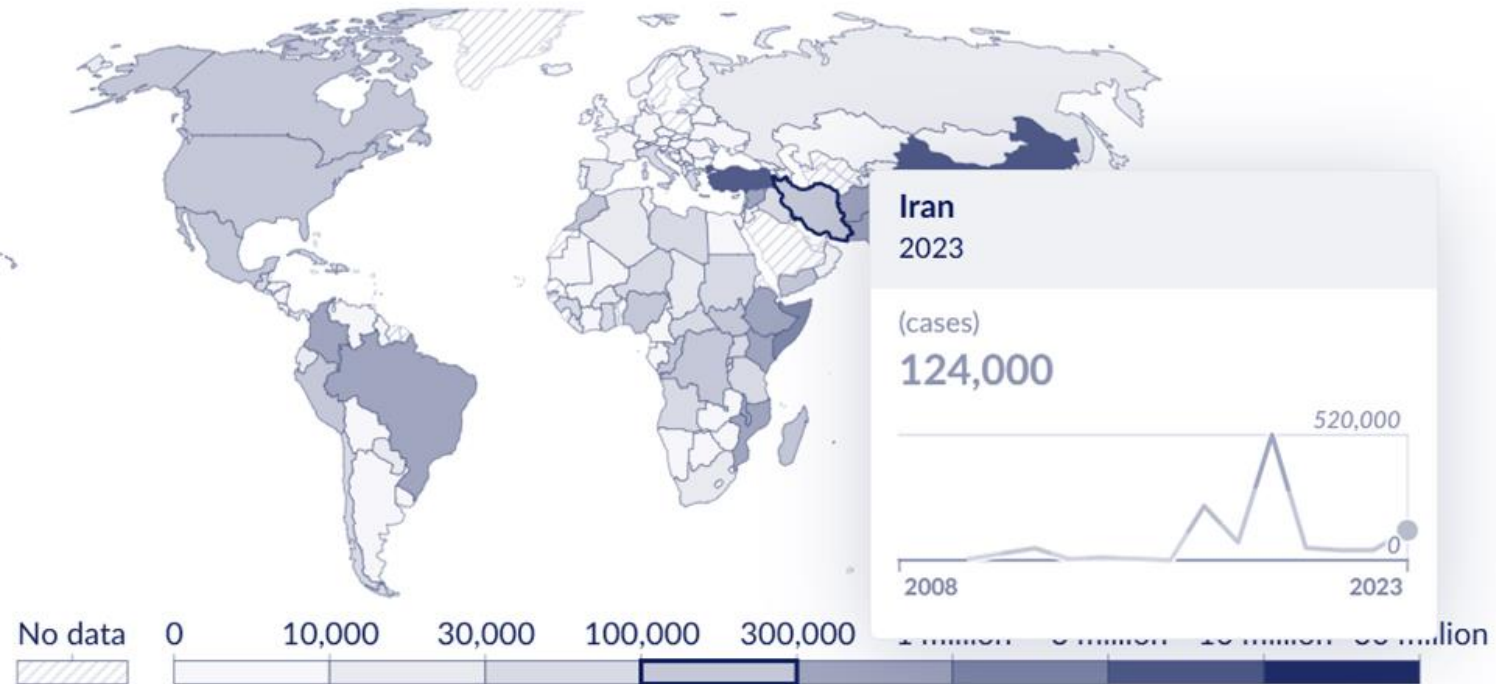
People displaced internally by natural disasters, 2023

Internally-displaced persons are defined as people or groups of people who have been forced or obliged to flee or to leave their homes or places of habitual residence, as a result of natural or human-made disasters and who have not crossed an international border.

Table

Map

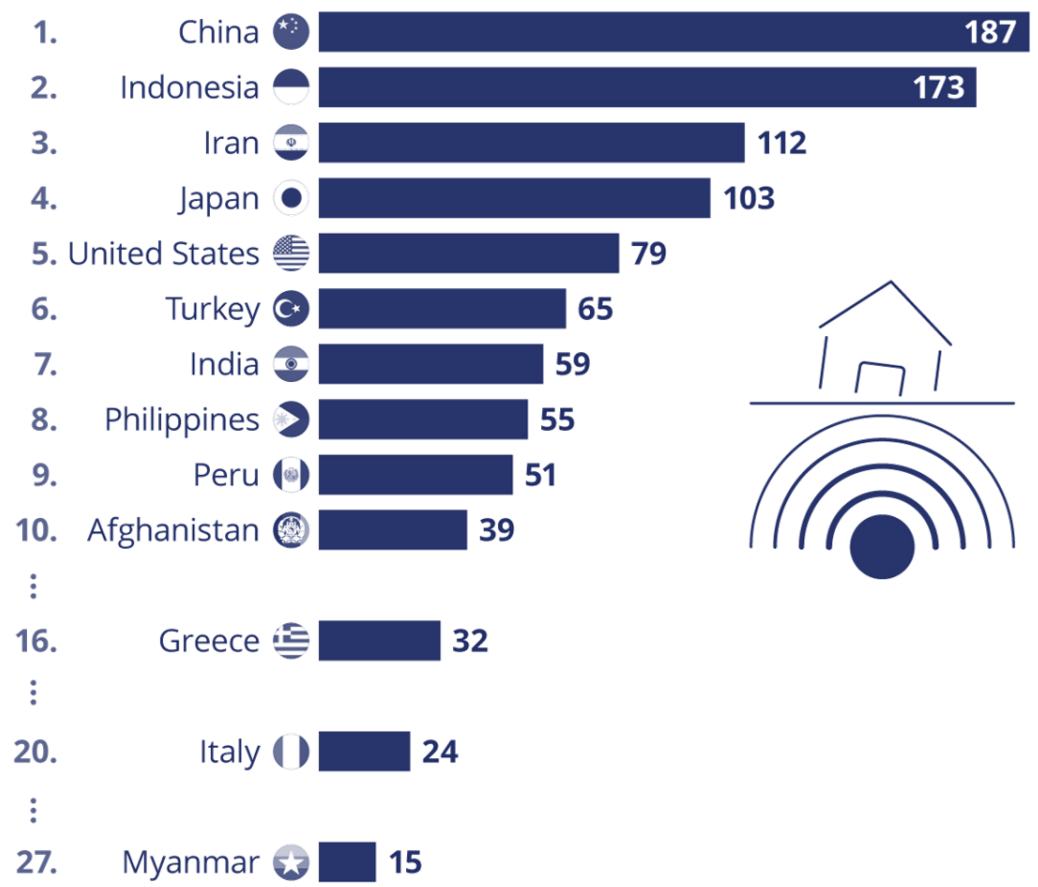
Chart

نتایج بررسی‌های تطبیقی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۳ ایران از منظر جابجایی اجباری افراد به خاطر فجایع (طبیعی و غیرطبیعی) در میانه کشورهای جهان ارزیابی می‌شود.

The Countries Hit by the Most Earthquakes

Countries with the highest number of major earthquakes between 1990 and 2025

○ ایران بالاتر از ژاپن سومین کشور زلزله خیز جهان در ۳۵ سال اخیر محسوب می شود.

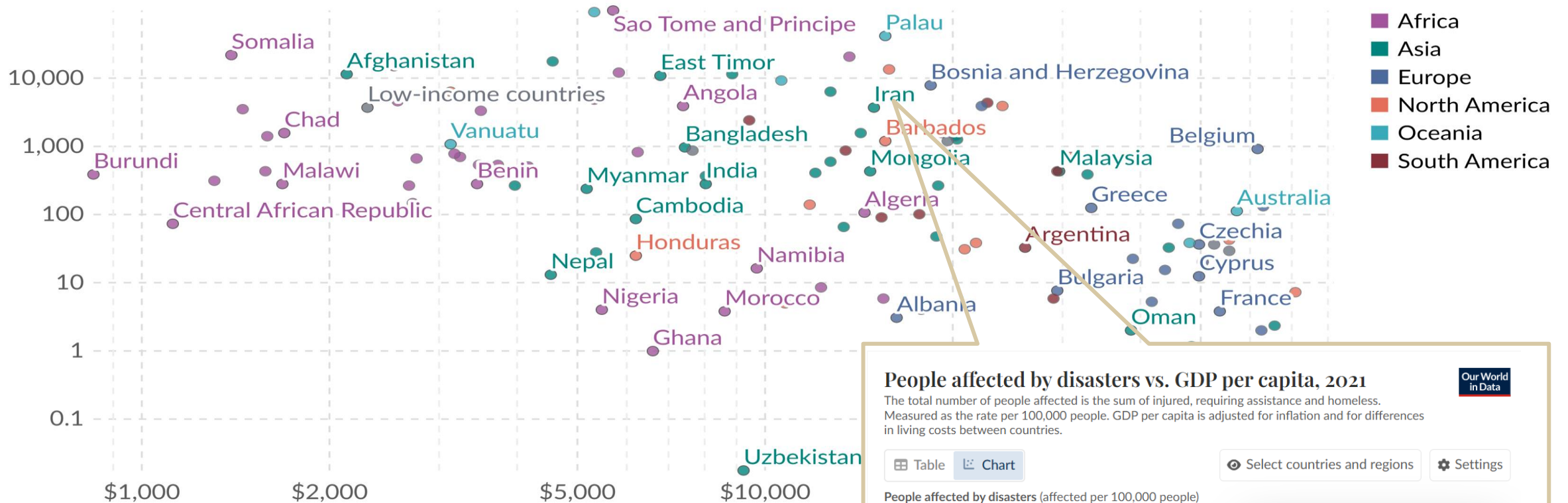
○ ایران، در میان کشورهایی است که در سه دهه و نیم گذشته بیشترین رخداد بزرگ زلزله ای را داشته اند، در حالی که همسایه اش افغانستان کمتر از نصف ایران زلزله را تجربه کرده است و در رتبه ۱۰ قرار گرفته است. در آمریکای لاتین، پرو زلزله خیزترین کشور است.

As of Mar. 30, 2025. Earthquakes with at least \$1M in damages, 10 deaths, a magnitude of 7.5 or a tsunami (one criteria min.)
Source: NOAA

People affected by disasters vs. GDP per capita, 2021

The total number of people affected is the sum of injured, requiring assistance and homeless. Measured as the rate per 100,000 people. GDP per capita is adjusted for inflation and for differences in living costs between countries.

People affected by disasters (affected per 100,000 people)

این تصویر نیز بیان گر آن است که ایران از منظر سرانه درآمدی در میانه کشورهای جهان است اما از منظر افراد آسیب دیده در فجایع جزورده های بالای آسیب پذیری است.

People affected by disasters vs. GDP per capita, 2021

The total number of people affected is the sum of injured, requiring assistance and homeless. Measured as the rate per 100,000 people. GDP per capita is adjusted for inflation and for differences in living costs between countries.

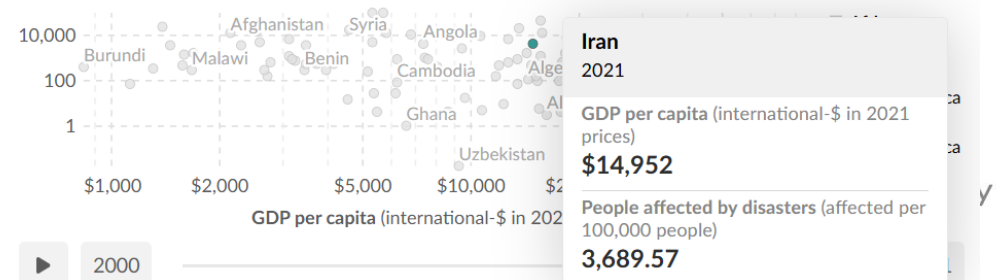
Table

Chart

Select countries and regions

Settings

People affected by disasters (affected per 100,000 people)

ریسک خیزی بالا
High Risk Exposure

درآمد سرانه پایین
Below-Average Per Capita
Income

آسیب پذیری بالا
High Vulnerability

ریسک های انسانی بالا
High Human Risk

روند فزاینده بلایای طبیعی
Escalation of Natural Disasters

تنوع مخاطرات طبیعی در ایران
Diversity of Natural Hazards

حساسیت و آگاهی اجتماعی پایین
Social Awareness

گسترده گی سرزمینی
Geographical Vastness

ضریب نفوذ پایین بیمه
Low Insurance Penetration

۱۸

ریسک اقتصادی-سیاسی

مراجع سنجش ریسک کشوری

برای سنجش ریسک کشور از منظر اقتصادی و سیاسی دو مرجع زیر را در نظر می گیریم:

○ شاخص ریسک اعتباری OECD

○ گزارش ریسک کشوری آلیانز

○ OECD برای سنجش ریسک کشورها از Country Risk Classification استفاده می کند؛ این مقیاس از صفر تا هفت است و هرچه عدد بالاتر باشد یعنی ریسک بالاتر و توان / اعتمادپذیری بازپرداخت ضعیف تر. در مورد ایران، تصویر کلی در دو دهه و نیم گذشته این بوده که کشور تقریباً همواره در طبقات ریسک بالا قرار داشته و در سال های مختلف با تنزل یا فشار بیشتر در رتبه ریسک مواجه شده است. این یعنی از منظر OECD، ایران در بیشتر این دوره ها وام گیرنده ای با ریسک اعتباری بالا محسوب شده، نه یک بدهکار با رتبه قابل اتکا در بازارهای بین المللی.

○ آلیانز یکی از بزرگترین و معتبرترین گروه های خدمات مالی و بیمه ای در جهان است. گزارش آلیانز یکی از مدل های معتبر اروپایی برای ارزیابی ریسک سرمایه گذاری و عملیات تجاری در کشورها است. هدف نهایی آلیانز در گزارش خود، پاسخ به این سوال است: چقدر احتمال دارد که یک شرکت خارجی در این کشور با ضرر مالی، عدم پرداخت مطالبات یا اختلال جدی در عملیات خود مواجه شود؟

رتبه‌اعتباری (توانایی بازپرداخت وام) در طول ۲۵ سال از منظر OECD

	ارزیابی ۱۹۹۹	۲۰۲۴	۲۰۲۵	۲۰۲۶
ایران	۵	۷	۷	۷
مراکش	۴	۳	۳	۳
ترکیه	۵	۵	۵	۵
عربستان	۳	۲	۲	۲
قطر	۴	۲	۲	۲
تایلند	۳	۳	۳	۳
مکزیک	۳	۳	۳	۳

چقدر احتمال دارد کشوری در بازپرداخت وام‌های بلندمدت خارجی خود (به ویژه در قراردادهای دولتی) نکول کند؟
۱ یعنی: کشورهایی با اقتصادهای بسیار باثبات، مدیریت عالی بدهی و ریسک نکول بسیار پایین.
۷: کشورهایی با بی‌ثباتی شدید اقتصادی و سیاسی و بالاترین احتمال نکول.

- آلیانتس ایران را در یکی از بدترین طبقات ممکن (D4) قرار داده است. این یعنی:
- ریسک‌های ترکیبی آن به قدری بالا هستند که هر فعالیت تجاری باید با حداکثر احتیاط انجام شود.
 - Economic risk – ریسک اقتصادی: بالا
 - Business environment risk – محیط کسب و کار: بسیار بالا
 - Political risk – سیاسی: بسیار بالا
 - Commercial risk – تجاری: بسیار بالا
 - Financing risk – تأمین مالی: بسیار بالا
 - در حالی که وضعیت دو کشور رقیب منطقه‌ای یعنی عربستان و ترکیه به مراتب بهتر از ایران ارزیابی شده است. در ادامه بر اساس ۵ معیار وضعیت این دو کشور با هم مقایسه خواهد شد.

ایران و دور قیب منطقه‌ای از دیدگاه آلیانتس

ایران

D4

HIGH RISK FOR ENTERPRISE

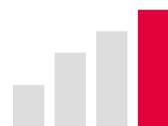
Economic risk

Business environ-
ment risk

Political risk

Commercial risk

Financing risk

ترکیه

B3

SENSITIVE RISK FOR ENTERPRISE

Economic risk

Business environ-
ment risk

Political risk

Commercial risk

Financing risk

عربستان

BB1

LOW RISK FOR ENTERPRISE

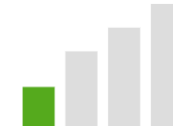
Economic risk

Business environ-
ment risk

Political risk

Commercial risk

Financing risk

شاخص	ایران	ترکیه	عربستان
ریسک اقتصادی	بسیار بالا	بالا	پایین
ریسک سیاسی	بسیار بالا	بالا	پایین
ریسک محیط کسب و کار	بسیار بالا	متوسط - بالا	پایین
ریسک تجاری	بسیار بالا	متوسط	متوسط
ریسک تأمین مالی	بسیار بالا	متوسط - بالا	بسیار پایین
نتیجه کلی	پرریسک‌ترین	قابل فعالیت با نوسان	کم‌ریسک‌ترین
نمره	D4	B3	BB1

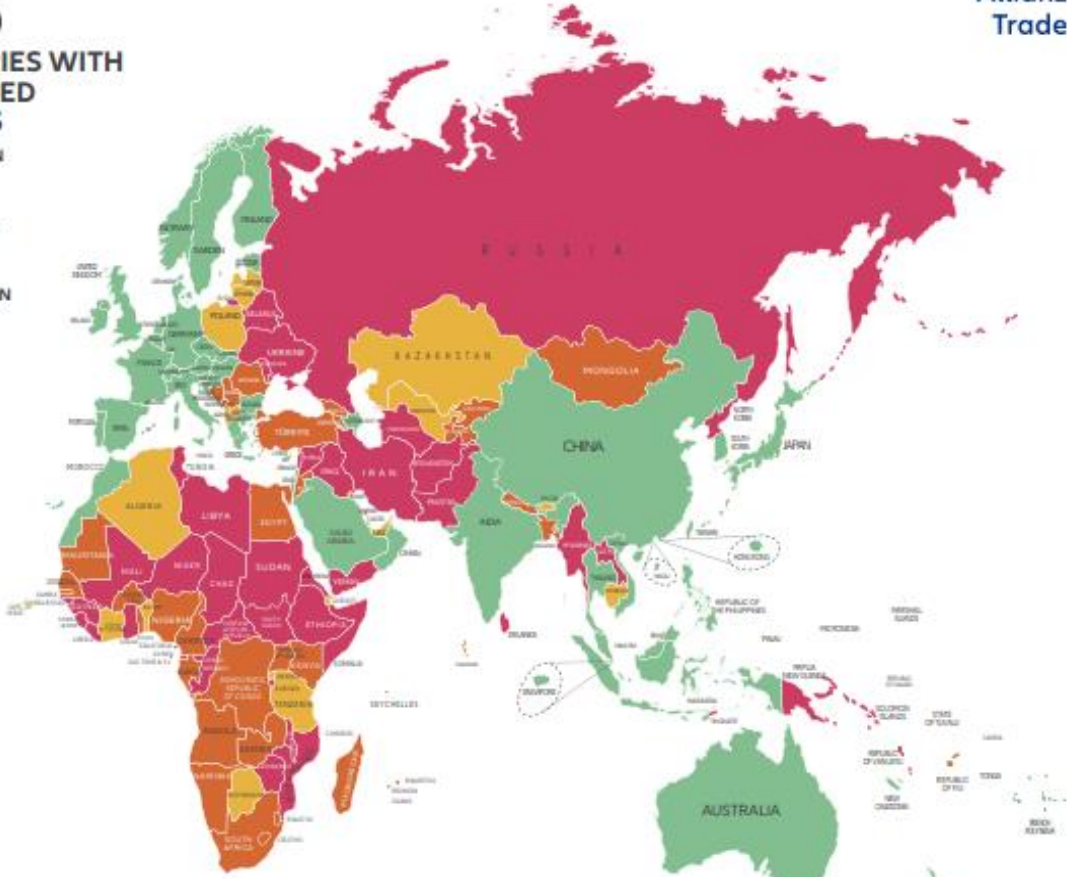

↑ 3
COUNTRIES WITH
UPGRADED
RATINGS

- ^ AZERBAIJAN
C1 > B1
- ^ COSTA RICA
BB1 > A1
- ^ KAZAKHSTAN
C3 > C2

↓ 5
COUNTRIES WITH
DOWNGRADED
RATINGS

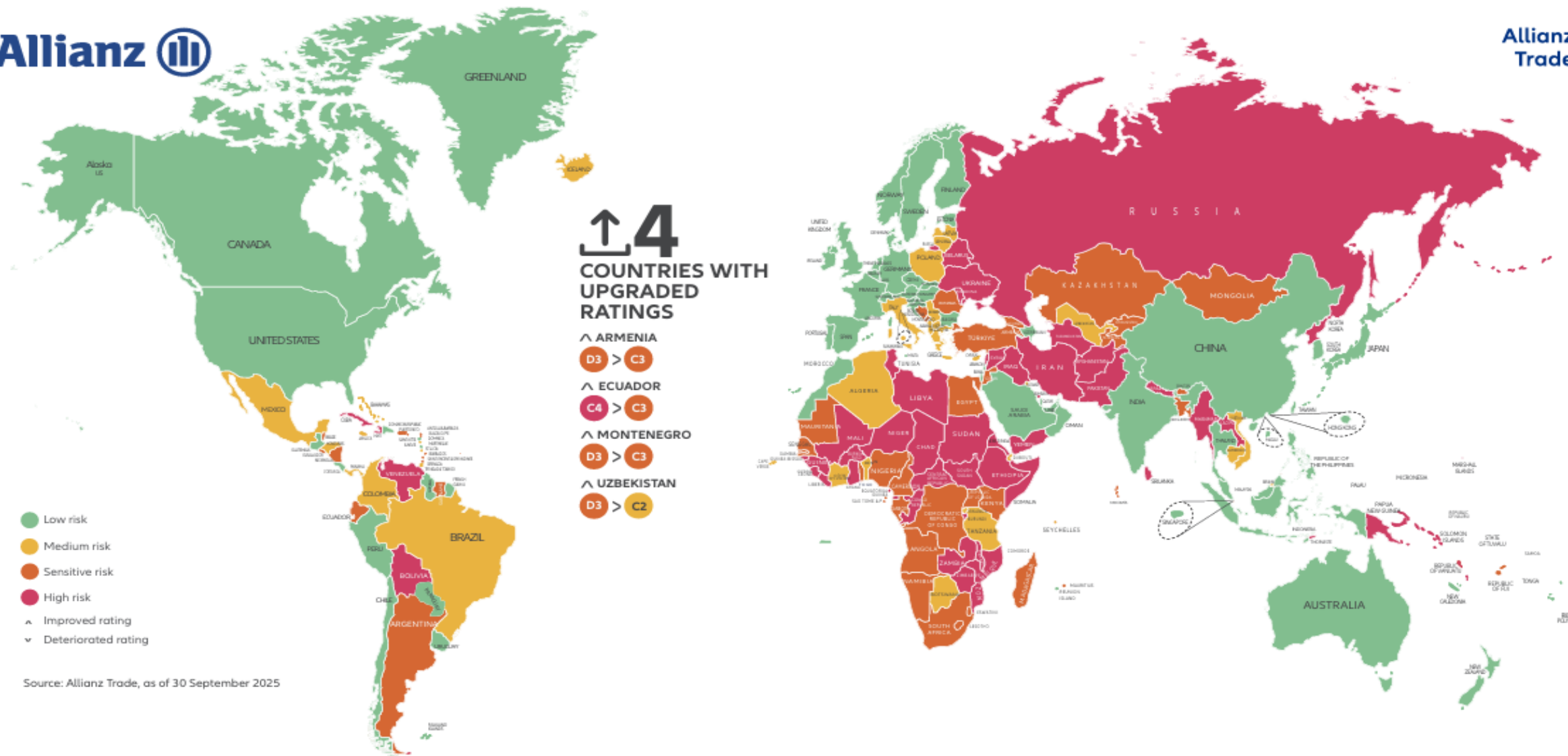
- ▼ KUWAIT
B1 > B2
- ▼ QATAR
BB1 > BB2
- ▼ SERBIA
B2 > B3
- ▼ UNITED ARAB EMIRATES
A1 > A2
- ▼ UNITED KINGDOM
AA1 > A1

Source: Allianz Trade, as of 30 March 2026

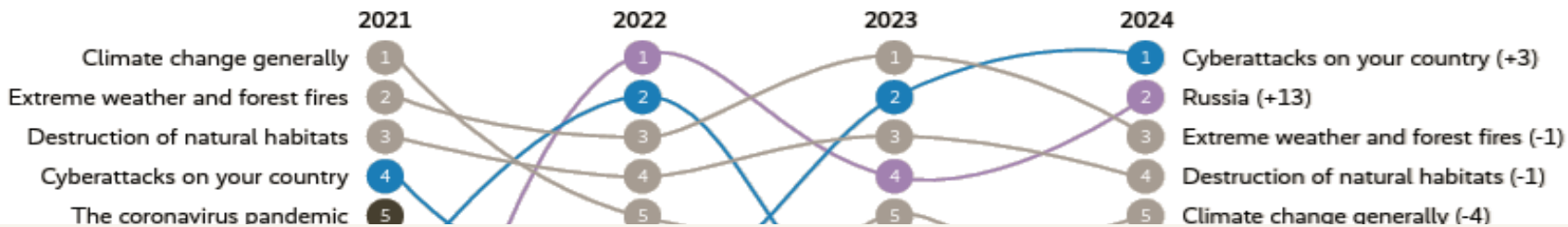
Country risk ratings Q1 2026

Country	Medium-Term Rating (Country Grade)	Short-Term Rating (Country Risk Level)
Iceland	A	2 (Medium)
India	B	1 (Low)
Indonesia	B	1 (Low)
Iran	D	4 (High)
Iraq	D	4 (High)
Ireland	AA	1 (Low)
Israel	B	1 (Low)
Italy	A	2 (Medium)
Jamaica	B	2 (Medium)
Japan	A	1 (Low)

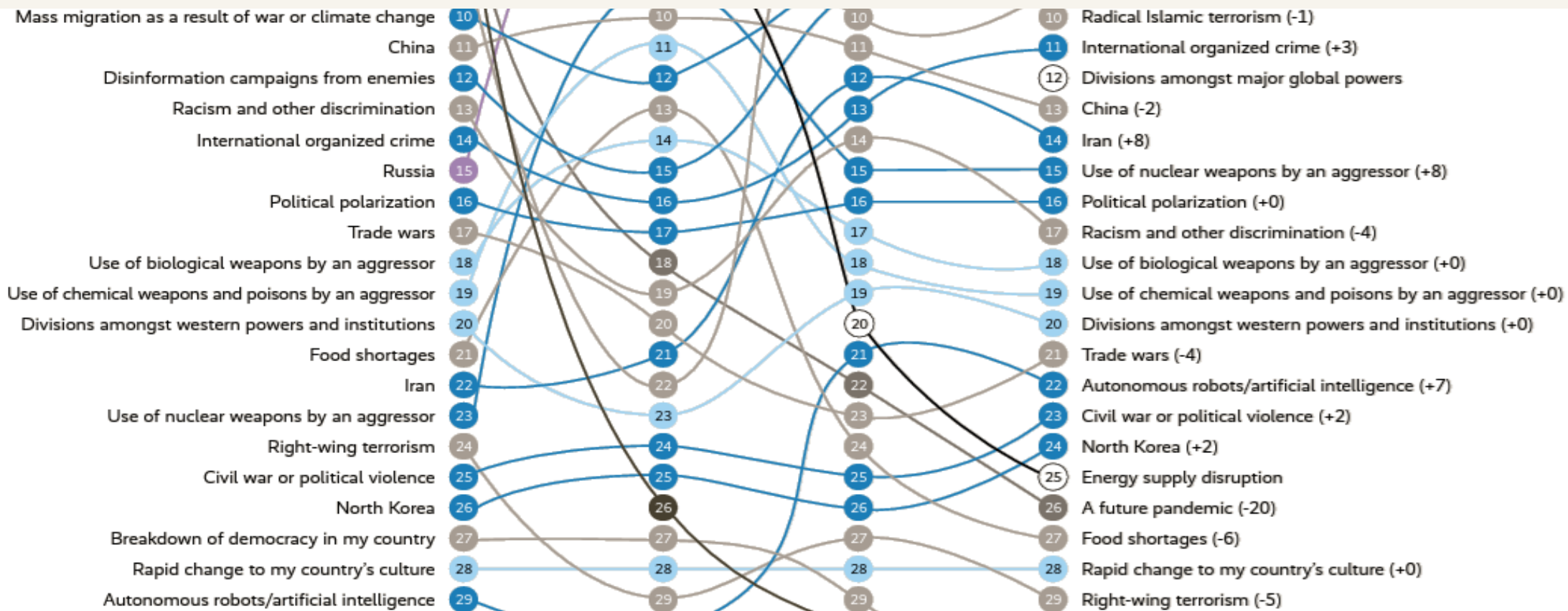

Country risk ratings Q3 2025

The G7 risk bump chart, aggregate ranking of risks by the G7 countries, 2021–2024

بر اساس گزارش امنیتی مونیخ (۲۰۲۵)؛ ایران در بین ۳۱ منشأ ریسک جهانی (از کشور گرفته تا جنگ تجاری تا تغییرات اقلیمی و حمله سایبری از رتبه ۲۲ به ۱۴ رسیده است)

	Index score	Change in index score	Share thinking risk is imminent	Share feeling unprepared
Extreme weather and forest fires	69	+1	68	25
Russia	69	+5	58	40
Cyberattacks on your country	67	+4	67	27
Destruction of natural habitats	67	+1	63	27
Disinformation campaigns from enemies	64	+3	67	27
Climate change generally	63	+1	59	26

1

Environmental and geopolitical threats are leading concerns in Canada. Extreme weather and forest fires (69 points) and Russia (69) are tied for the highest risk index scores. The Russian threat has increased significantly (by 5 points) since the last ASG.

به عنوان مثال بر اساس نظرسنجی از اعضای جامعه کانادایی بر اساس سه معیار شدت، احتمال، آمادگی ایران رتبه ۱۲ بین ۳۱ منشأ ریسک را دارد. بالاتر از تروریسم اسلامی بنیادگرا، جنگ تجاری، استفاده از اسحله‌های بیولوژیکی و ...

Political polarization	59	+5	63	24
Rising inequality	58	+5	62	27
Use of nuclear weapons by an aggressor	56	+2	42	45
Radical Islamic terrorism	56	+0	53	32
International organized crime	56	+4	55	28
Divisions amongst Western powers and institutions	56	+6	55	27
Racism and other discrimination	56	+5	66	22
Trade wars	56	+10	60	26
Autonomous robots/artificial intelligence	55	+0	55	30
Food shortages	53	-1	51	31
Use of biological weapons by an aggressor	52	+0	38	44

3

It is seen in 2035 as a perceived risk. The risk posed by the US is up 21 index points, the largest increase across all countries surveyed, tied with Germany.

While Russia ranks as a top concern for Canadians, 40 percent feel unprepared for it. Similarly, nuclear and biological weapons show high "unpreparedness" concerns (45 percent and 44 percent respectively) despite low risk index scores of 52 and 56 points, respectively.

- ایران از رتبه ۵ در سال ۱۹۹۹ به ۷ در سال ۲۰۲۵ تنزل یافته است که نشان‌دهنده یک قهقرای ساختاری است. رتبه ۷ به معنای بالاترین احتمال نکول (Default) است. این رتبه نه تنها ناشی از ضعف مالی است، بلکه بازتابی از انزوای کامل در بازارهای اعتباری رسمی و عدم دسترسی به مکانیسم‌های بین‌المللی انتقال ارز است.
- امتیاز D4 آلیانتس نیز نشان‌دهنده پریسک‌ترین وضعیت است و نشان می‌دهد که این ریسک فقط محدود به دولت نیست؛ بلکه به کف بنگاه‌ها نیز سرایت کرده است. ریسک‌های اقتصادی، سیاسی، تجاری و تأمین مالی همگی در بالاترین سطح (بسیار بالا) قرار دارند که عملاً امکان جذب سرمایه‌گذاری خارجی یا انجام عملیات تجاری استاندارد را سلب می‌کند.
- در حالی که کشورهای منطقه توانسته‌اند با اصلاحات ساختاری، رتبه ریسک خود را بهبود بخشند، ایران در خلاف جهت حرکت کرده است. عربستان سعودی با بهبود از رتبه ۳ به ۲ (OECD) و کسب امتیاز BB1 (ریسک پایین آلیانتس)، به امن‌ترین مقصد سرمایه‌گذاری در میان این سه کشور تبدیل شده است. این گذار ناشی از تعامل کم‌تنش با جهان، جذب سرمایه و ثبات در روابط تجاری بین‌المللی است. ترکیه با وجود نوسانات اقتصادی و تورم بالا که امتیاز ریسک آن را در سطح ۵ (OECD) و B3 (ریسک حساس / متوسط آلیانتس) نگه داشته، اما همچنان در تمامی شاخص‌ها (اقتصادی، سیاسی و تجاری) از ایران وضعیت بهتری دارد. ترکیه توانسته پیوستگی به زنجیره تأمین جهانی را حفظ کند که عامل اصلی جلوگیری از سقوط به رتبه ۷ است.
- **داده‌های OECD و آلیانتس در کنار هم یک حقیقت تلخ را آشکار می‌کنند: ریسک ایران نه یک نوسان کوتاه‌مدت، بلکه یک وضعیت ساختاری تثبیت‌شده است.** برای تغییر این وضعیت، صرف اصلاحات اقتصادی خرد کارساز نخواهد بود؛ زیرا برچسب رتبه ۷ در OECD و D4 در آلیانتس، نتیجه بی‌ثباتی سیاسی و انزوای مالی است. اگر تغییر اساسی رخ ندهد، ایران همچنان در رتبه ۷ باقی می‌ماند و عملاً از اقتصاد جهانی حذف شود.

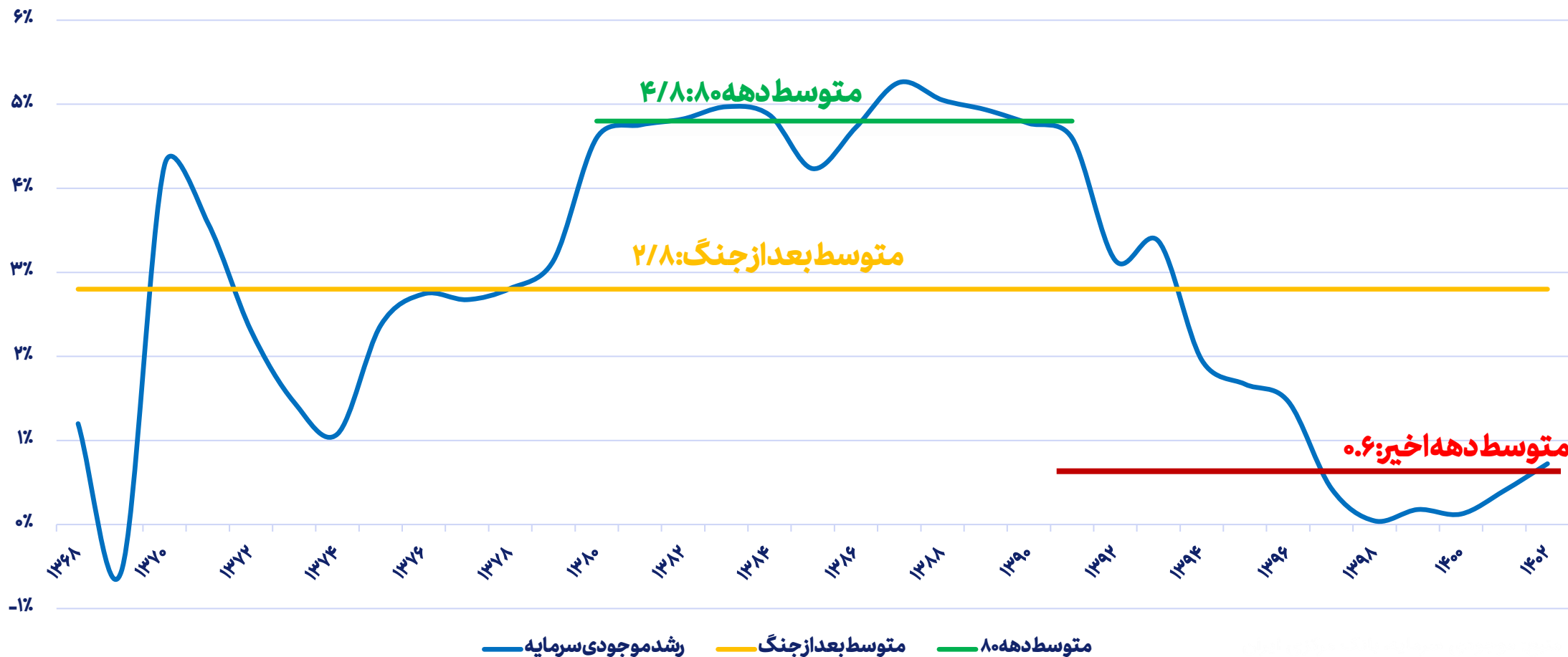
A woman with dark hair is shown in profile, wearing large black headphones. She is looking out of an airplane window, which shows a vast expanse of white clouds against a blue sky. The scene is lit with soft, warm light, suggesting either sunrise or sunset. The woman's expression is contemplative.

Flight to safety

به خاطر تجمع ریسک‌های تجاری، محیطی،
قانونی، سیاسی و اقتصادی در ایران پدیده‌ای رخ
داده است به نام پرواز به امنیت و سوداگری بر
سرمایه‌گذاری برتری یافته است.

تأثیر ریسک بر سرمایه گذاری خود را در رشد سالانه موجودی سرمایه خالص نشان می دهد. رشد سالانه موجودی سرمایه خالص ایران بعد از جنگ رشد کرده است اما دوباره افتی شدید را تجربه کرده است.

رشد سالانه بازه جنگ: ۲٪

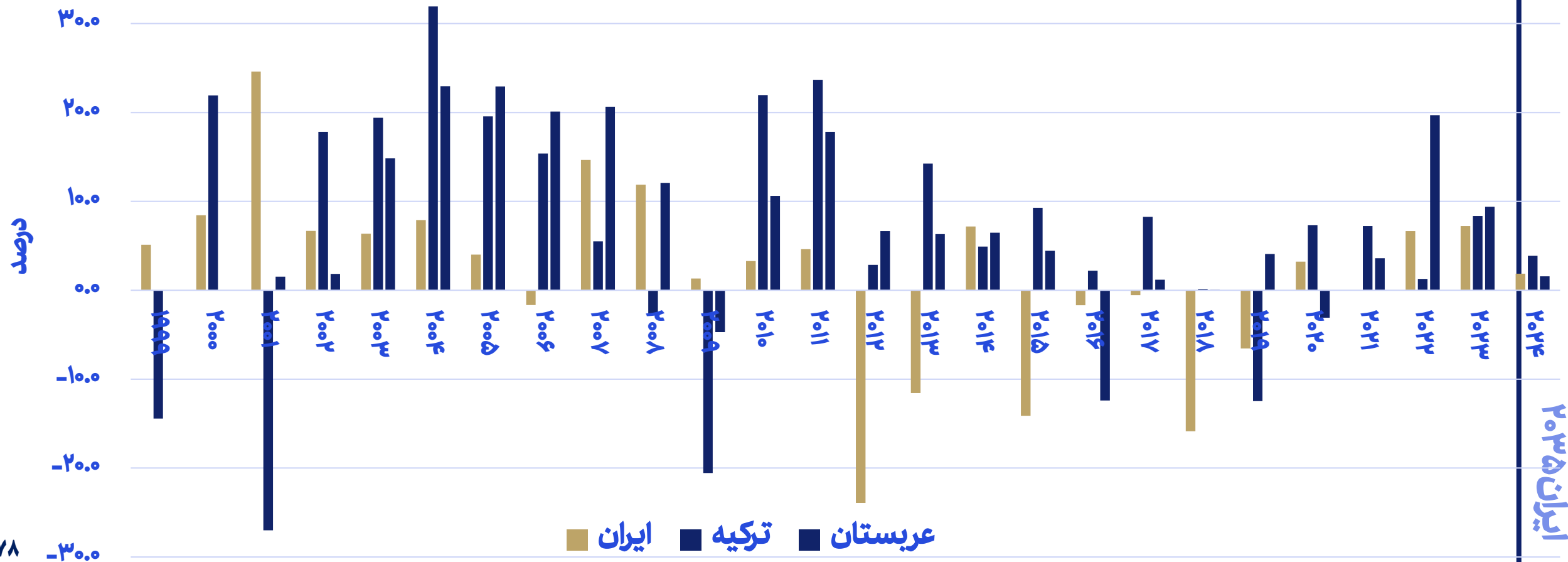

روند ۲۵ سال نرخ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص نشان دهنده تأثیر ریسک بالاست

نوسان نرخ تشکیل سرمایه
ایران: ۵.۷
عربستان: ۱.۲
ترکیه: ۱.۸

میانگین نرخ تشکیل سرمایه
ایران: ۱.۸
عربستان: ۷.۹
ترکیه: ۷.۴

ایران پایین ترین میانگین در بین سه کشور
وبیشترین نوسان (بر اساس شاخص ضریب
تغییرات یعنی نسبت انحراف معیار به میانگین) را
دارد.

۱۹

شاخص جهانی شدن

- شاخص جهانی شدن (KOF Globalisation Index) KOF که توسط مؤسسه اقتصادی KOF در دانشگاه ETH زوریخ (سوئیس) منتشر می‌شود، یکی از جامع‌ترین ابزارها برای سنجش میزان ادغام یک کشور در جامعه جهانی است.
- برخلاف نگاه‌های سنتی که جهانی شدن را فقط در تجارت کالا می‌دیدند، KOF جهانی شدن را در سه بعد اصلی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بررسی می‌کند.
- ابعاد و مؤلفه‌های اصلی: این شاخص از ۳ رکن اصلی تشکیل شده که هر کدام زیرمجموعه‌های خود را دارند:
- **الف) جهانی شدن اقتصادی (Economic Globalisation) - وزن ۳۷٪**
 - جریان‌های تجاری و مالی: حجم صادرات و واردات، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) و سرمایه‌گذاری در بورس.
 - تعرفه‌های گمرکی، مالیات بر تجارت بین‌الملل و محدودیت‌های سرمایه.
- **ب) جهانی شدن اجتماعی (Social Globalisation) - وزن ۳۷٪**
 - تماس‌های فردی: گردشگری، مهاجرت، تماس‌های تلفنی بین‌المللی و حواله‌های ارزی.
 - جریان اطلاعات: دسترسی به اینترنت، آزادی مطبوعات و پهنای باند.
 - نزدیکی فرهنگی: تعداد شعبه‌های مک‌دونالد و ایکیا (به عنوان نماد فرهنگ جهانی).
 - صادرات و واردات کالاهای فرهنگی و تعداد کتاب‌های ترجمه‌شده.
- **ج) جهانی شدن سیاسی (Political Globalisation) - وزن ۲۶٪** که سه زیرشاخص دارد شامل: تعداد سفارتخانه‌های خارجی در یک کشور، عضویت در سازمان‌های بین‌المللی و مشارکت در مأموریت‌های صلح‌بانی سازمان ملل و معاهدات بین‌المللی.

یک تفکیک جالب در شاخص جهانی شدن

○ مفهوم De Facto و De Jure در این شاخص تفکیک شده‌اند.

○ از سال ۲۰۱۹، شاخص KOF تغییر بزرگی کرد و هر مؤلفه را به دو دسته تقسیم کرد. این تفکیک برای تحلیل‌گران بسیار کلیدی است:

○ De Facto (در عمل / واقعیت): این بخش جریان‌ها و فعالیت‌های واقعی را اندازه می‌گیرد.

○ مثال: حجم واقعی دلارهایی که به عنوان سرمایه‌گذاری وارد کشور شده، یا تعداد واقعی توریست‌هایی که وارد شده‌اند.

○ De Jure (در قانون / روی کاغذ): این بخش سیاست‌ها، قوانین و بسترهایی را اندازه می‌گیرد که جهانی شدن را ممکن می‌کنند.

○ مثال: نرخ تعرفه‌های گمرکی مصوب، وجود قوانین حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، یا تعداد معاهداتی که دولت امضا کرده است.

○ چرا این تفکیک مهم است؟

○ گاهی یک کشور قوانین بسیار بازی دارد (De Jure بالا) اما به دلیل تحریم، جنگ یا نبود زیرساخت، در عمل هیچ تجارتی صورت نمی‌گیرد (De Facto پایین). برعکس، ممکن است کشوری قوانین سختی داشته باشد اما به دلیل قاچاق یا کانال‌های غیررسمی، پیوند اقتصادی زیادی با جهان داشته باشد.

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان براساس شاخص جهانی شدن

ایران در هر سه معیار امتیاز کل، امتیاز در عمل و امتیاز روی کاغذ عملکرد بدتری نسبت به ترکیه و عربستان دارد. گلوگاه اصلی ایران، جهانی شدن در عمل (de facto) است. حتی اگر قوانین اصلاح شود، تا زمانی که تحریم‌ها، محدودیت‌های اینترنتی و انزوای سیاسی ادامه یابد، ایران نمی‌تواند به جریان‌های جهانی وصل شود. رتبه ۱۸۲ در جهانی شدن عملی از حدود ۲۱۵ کشور به این معناست که ایران از نظر جریان‌های واقعی تجارت خارجی، سرمایه‌گذاری، گردشگر، اطلاعات جزو بسته‌ترین کشورهای جهان است. این یک هشدار بسیار جدی برای اقتصاد و آینده توسعه کشور است. امتیاز روی کاغذ ایران (۶۲.۹) و رتبه ۱۰۸ نشان می‌دهد که پتانسیل قانونی برای بهبود وجود دارد. اگر موانع اجرایی برداشته شود، ایران می‌تواند نسبتاً سریع به سطوح بالاتری از جهانی شدن برسد. برخلاف کشورهایی که قوانین بسیار ضعیفی دارند.

کشور	رتبه کل	امتیاز کل	رتبه در عمل	امتیاز در عمل	رتبه روی کاغذ	امتیاز روی کاغذ
Country (Overall Index)	Rank (Overall Index)	Value (Overall Index)	Rank (de facto)	Value (de facto)	Rank (de jure)	Value (de jure)
عربستان	۷۱	۶۶.۰	۶۵	۶۲.۹	۸۰	۶۹.۰
ترکیه	۸۳	۶۳.۸	۱۱۰	۵۳.۹	۵۴	۷۳.۷
ایران	۱۳۵	۵۲.۰	۱۸۲	۴۱.۱	۱۰۸	۶۲.۹

موقعیت ایران در ابعاد مختلف جهانی شدن

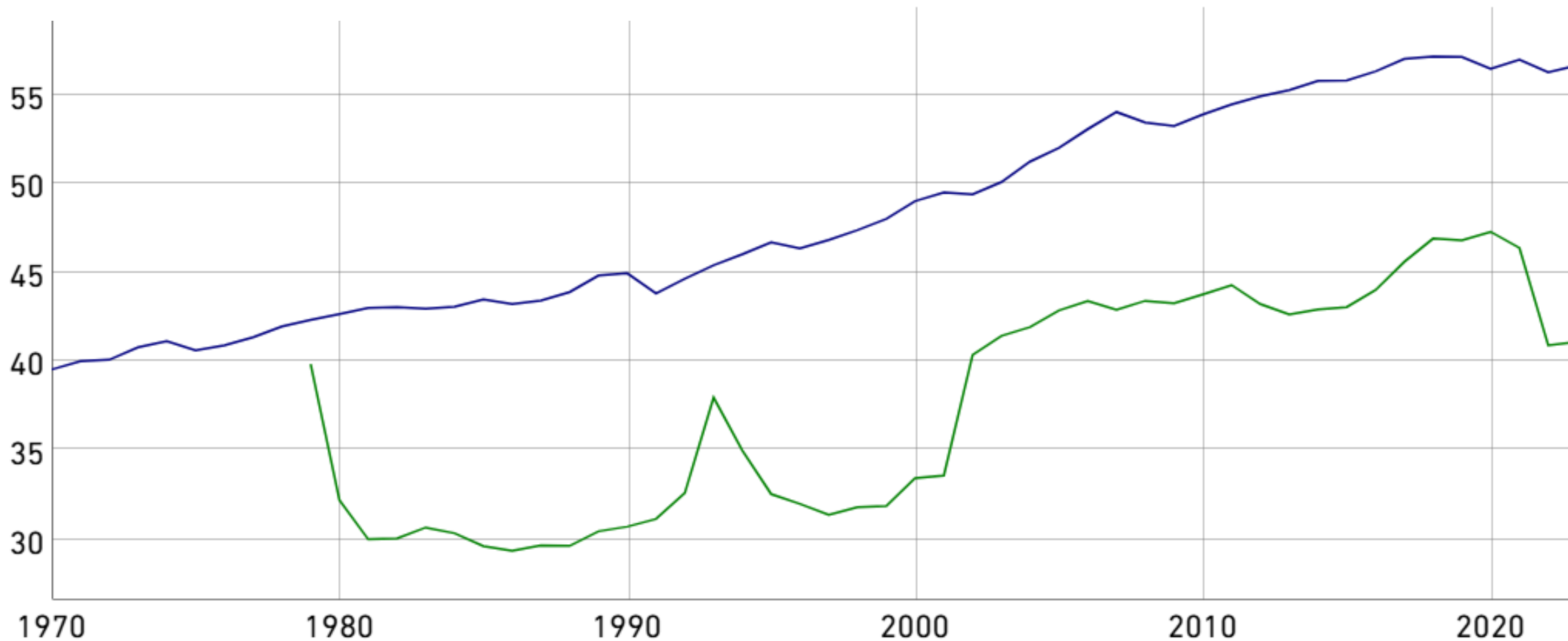
بدترین وضعیت مربوط است به حوزه اقتصادی که هم رتبه‌های ایران به شدت در بسته‌ترین کشورهای جهان قرار دارد و هم اینکه شکاف de jure – de facto در بیشترین اندازه ممکن است.

رتبه (در حوزه اقتصادی)	رتبه (در حوزه اجتماعی)	رتبه (در حوزه سیاسی)	رتبه کل (اقتصادی، اجتماعی و سیاسی)
۱۹۸	۱۴۱	۸۵	۱۳۵
۲۰۱	۱۶۷	۸۹	۱۸۲
۱۶۵	۷۹	۸۲	۱۰۸
۳۶	۸۸	۷	۷۴
جهانی شدن (در مجموع)	جهانی شدن در عمل	جهانی شدن روی کاغذ و قوانین	اختلاف بین کاغذ و عمل

مقایسه جهانی شدن ایران و میانگین کشورهای جهان

روند جهانی شدن دنیا و ایران نشان می‌دهد که متوسط کشورهای جهان به صورت مستمر فرآیند جهانی شدن را ادامه داده‌اند. ایران در سال‌هایی مانند سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۴ جهش‌هایی را داشته است اما در نهایت به وضعیت سال‌های اواخر دهه ۷۰ بازگشته است.

— Iran (Islamic Rep... — World

شاخص حضور جهانی

۲۰

- شاخص حضور جهانی الناکو (Elcano Global Presence Index) شاخصی است که توسط اندیشکده Real Instituto Elcano در اسپانیا ساخته شده و هدف آن اندازه‌گیری این است که:
- یک کشور تا چه حد واقعاً در جهان «حضور» دارد و بر محیط بین‌المللی اثر می‌گذارد. نکته مهم این شاخص این است که برخلاف بسیاری از شاخص‌ها که «قدرت بالقوه» را می‌سنجند (مثل GDP یا جمعیت)، این شاخص برون‌داد خارجی کشورها را اندازه می‌گیرد؛ یعنی می‌پرسد: کشورها چه چیزی را به بیرون از مرزهای خود صادر می‌کنند؛ نه فقط کالا، بلکه سرمایه، فرهنگ، دانش و حتی نیروهای نظامی. بنابراین این شاخص در واقع میزان برون‌افکنی قدرت یک کشور به سیستم بین‌الملل را اندازه می‌گیرد.
- شاخص حضور جهانی از سه بعد اصلی تشکیل شده است:
- حضور اقتصادی (Economic Presence): این بعد نشان می‌دهد یک کشور از طریق اقتصاد و سرمایه چقدر در جهان حضور دارد؟
- حضور نظامی (Military Presence): این بعد اندازه می‌گیرد کشور چقدر قدرت نظامی خود را خارج از مرزها اعمال می‌کند؟
- حضور نرم یا فرهنگی – اجتماعی (Soft Presence): کشورها از طریق دانش، ورزش، فیلم، فرهنگ و ارتباطات جهانی چقدر در دنیا حضور دارند؟

ابعاد و مؤلفه‌های شاخص حضور جهانی

حضور اقتصادی	
انرژی	جریان صادرات محصولات انرژی (نفت، فرآورده‌های نفتی و گاز)
کالاهای اولیه	جریان صادرات کالاهای اولیه (غذا، نوشیدنی‌ها، تنباکو، محصولات کشاورزی، فلزات غیرآهنی، مروارید، سنگ‌های قیمتی و طلای غیرپولی) به استثنای نفت
کالاهای ساخته‌شده	جریان صادرات کالاهای ساخته‌شده (محصولات شیمیایی، ماشین‌آلات، تجهیزات حمل‌ونقل و سایر محصولات ساخته‌شده)
خدمات	جریان صادرات خدمات در حمل‌ونقل، ساخت‌وساز، بیمه، خدمات مالی، فناوری اطلاعات، رسانه‌ها، مالکیت فکری، سایر خدمات کسب‌وکار، خدمات شخصی، فرهنگی، تفریحی و خدمات عمومی
سرمایه‌گذاری‌ها	انباشت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در خارج از کشور
حضور نظامی	
نیروها	تعداد پرسنل نظامی مستقر در مأموریت‌ها و پایگاه‌های بین‌المللی در خارج از کشور
تجهیزات نظامی	مجموع وزنی ناوهای هواپیمابر، کشتی‌های بزرگ، ناوشکن‌ها، ناوچه‌ها، زیردریایی‌های هسته‌ای، کشتی‌های آبی - خاکی، هواپیماهای استراتژیک متوسط و سنگین و هواپیماهای سوخت‌رسان

ابعاد و مؤلفه‌های شاخص حضور جهانی

حضور نرم	
مهاجرت	تعداد تخمینی مهاجران بین‌المللی در کشور در میانه سال
گردشگری	ورود گردشگران غیرمقیم
ورزش	مجموع وزنی مدال‌های کسب‌شده در بازی‌های المپیک تابستانی، امتیازات تیم‌های ملی مردان و زنان در رتبه‌بندی جهانی فیفا و امتیازات باشگاه‌های فوتبال مردان در رتبه‌بندی IFFHS
فرهنگ	صادرات خدمات سمعی - بصری و مرتبط (تولیدات سینماتوگرافی، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و ضبط‌های موسیقی) و کالاهای فرهنگی (عتیقه‌جات و آثار هنری، کتاب‌ها، جواهرات، روزنامه‌ها، عکاسی و غیره)
اطلاعات	تعداد ذکر شدن در اخبار آژانس‌های اصلی مطبوعات بین‌المللی، آسوشیتدپرس، رویترز، خبرگزاری فرانسه، DPA، ITARTASS، ANSA، EFE، شین هوا و پهنای باند اینترنت (مگابیت بر ثانیه)
فناوری	درآمد خارجی برای استفاده از مالکیت فکری و تعداد پتنت‌های خارجی (درخواست‌های پتنت مرتبط که در یک یا چند کشور خارجی برای محافظت از یک اختراع مشابه ثبت شده است)
علم	تعداد مقالات، یادداشت‌ها و مرورهای منتشرشده در حوزه‌های علوم انسانی، علوم اجتماعی و علوم
آموزش	تعداد دانشجویان خارجی در آموزش عالی در قلمرو ملی
همکاری توسعه	مجموع جریان ناخالص کمک‌های رسمی توسعه یا داده‌های قابل مقایسه
تغییرات اقلیمی	انتشار گازهای گلخانه‌ای و ظرفیت نصب‌شده برای تولید انرژی تجدیدپذیر

روندنگران‌کننده ایران

همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود ایران در سال ۱۹۹۰ رتبه ۲۵ جهان را داشته است. ولی در طول زمان با رشدی که رقبای جهانی داشته‌اند از طرفی و از طرف دیگر محدودیت‌های سیاسی و بین‌المللی که بر ایران وارد شده است. ایران ۱۹ پله سقوط کرده است. به عبارتی ایران از لیگ دسته یک کشورهای با حضور بالا در عرصه جهانی به دسته دوم سقوط کرده است و اگر این روند ادامه پیدا کند آنگاه باید انتظار داشت که وضعیتی به مراتب بدتر نسبت به وضعیت امروز خود داشته باشد.

www.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/compareCountryPage?compare=۲۰۲۴=raey&۲۳=-htiw&۳۶۴

رتبه ایران	سال
۲۵	۱۹۹۰
۳۴	۱۹۹۵
۳۵	۲۰۰۰
۳۶	۲۰۰۵
۳۵	۲۰۱۰
۳۷	۲۰۱۵
۳۹	۲۰۲۰
۴۳	۲۰۲۲
۴۴	۲۰۲۴

مقایسه ایران، ترکیه، عربستان

در مقایسه ایران، ترکیه و عربستان، ترکیه الگویی نسبتاً متوازن از هر سه نوع حضور دارد و به عنوان یک قدرت منطقه‌ای فعال شناخته می‌شود. عربستان عمدتاً از طریق **صادرات انرژی و سرمایه‌گذاری‌های خارجی** در اقتصاد جهانی حضور پررنگی دارد. ایران با وجود ظرفیت‌های اقتصادی و انسانی، به دلیل محدودیت‌های ساختاری و بین‌المللی حضور اقتصادی جهانی محدودتری دارد. در بعد نظامی، ترکیه به دلیل پایگاه‌ها و عملیات‌های برون‌مرزی حضور قابل توجهی در خارج از مرزهای خود دارد. عربستان نیز هزینه‌های نظامی بالایی دارد اما حضور عملیاتی خارجی آن محدودتر است. حضور منطقه‌ای ایران بیشتر به شکل نفوذ غیرمستقیم است که در این شاخص کمتر قابل اندازه‌گیری است. در بعد حضور نرم، ترکیه با گردشگری، صادرات فرهنگی و آموزش بین‌المللی عملکرد قوی‌تری دارد. در مجموع این شاخص نشان می‌دهد که در نظام جهانی امروز، میزان ادغام اقتصادی، فرهنگی و نهادی با جهان نقش مهمی در شکل‌گیری قدرت و حضور بین‌المللی کشورها دارد. قدرت واقعی در جهان امروز، نه فقط از منابع یا توان نظامی، بلکه از میزان ادغام فعال در اقتصاد، فرهنگ و شبکه‌های جهانی ناشی می‌شود.

رتبه حضور جهانی	امتیاز کل حضور جهانی	حضور اقتصادی در جهان	حضور نظامی در جهان	حضور نرم در جهان	
ایران	۴۴	۵۵.۷	۲۰.۴	۱۰.۵	۲۴.۷
ترکیه	۱۶	۲۲۸	۷۸.۲	۵۶.۹	۹۳.۵
عربستان	۱۷	۲۲۱	۱۱۸	۴۰.۶	۶۲.۱

۲۱

بزرگی بازار مصرف

شاخص هزینه‌های مصرف‌نهایی خانوارها و خدمت‌رسانی غیردولتی

- شاخص (Households and NPISHs Final consumption expenditure, PPP)، مقادیری را برای هزینه‌های مصرف‌نهایی که با برابری قدرت خرید (PPP) تعدیل شده‌اند، ارائه می‌دهد. هزینه‌های مصرف‌نهایی خانوارها و خدمت‌رسانان غیردولتی (NPISH) شامل هزینه‌های کالاها و خدمات توسط بخش خانوار و برای ارضای مستقیم نیازها یا خواسته‌های انسانی، چه فردی و چه جمعی، است. NPISHs مخفف عبارت Non-Profit Institutions Serving Households است. یا همان مؤسسات غیرانتفاعی خدمت‌رسان. بانک جهانی و سیستم حساب‌های ملی معمولاً مصرف‌نهایی را به صورت Households and NPISHs با هم گزارش می‌کنند. دلیلش این است:
 - رفتار اقتصادی مشابه این نهادهای خدمت‌رسانی با خانوارها (مثلاً درمان، آموزش).
 - حجم قابل توجه در برخی کشورهایی که نهادهای خیریه و مذهبی قوی دارند (مانند ایران، ترکیه، ایتالیا، آمریکا).
 - مجزا کردن از دولت: این مؤسسات دولتی نیستند، اما بودجه آن‌ها عمدتاً از کمک‌های مردمی یا یارانه دولت تأمین می‌شود.

کشور	میلیارد دلار	رتبه جهانی
ایران	۶۷۹	۲۸
عربستان	۹۳۹	۲۰
ترکیه	۱۶۸۴	۱۲
متوسط جهان	۵۰۵	--

هر چند ایران از دو کشور ترکیه و عربستان عقب‌تر است، اما جایگاه بسیار مطلوبی در بین کشورهای جهانی دارد. همچنین هم‌جواری با این دو کشور با این بازار بزرگ می‌تواند برای ایران مزیتی فوق‌العاده باشد.

بزرگی بازار مصرف ایران: یک ظرفیت راهبردی خاموش

- ایران با بیش از ۹۰ میلیون جمعیت جوان و شهری‌نشین و هزینه مصرف نهایی خانوار و نهادهای غیرانتفاعی معادل حدود ۶۷۹ میلیارد دلار بین‌المللی (تعدیل شدن بر اساس شاخص برابری قدرت خرید PPP به قیمت ثابت ۲۰۲۱) بر اساس گزارش ۲۰۲۴ بانک جهانی، ایران بیست‌وهشتمین بازار بزرگ مصرف جهان را در اختیار دارد. این عدد از تولید ناخالص داخلی اسمی بسیاری از اقتصادهای منطقه فراتر است و نشان می‌دهد که مجموع (و نه سرانه) سفره خانوار ایرانی، علی‌رغم فشارهای تحریم و تورم، از نظر حجم فیزیکی کالاها و خدمات مصرفی، همچنان یکی از انبوه‌ترین بازارهای منطقه غرب آسیا محسوب می‌شود. ویژگی منحصر به فرد ایران، تلفیق «جمعیت بالا»، «تراکم مصرف در کلان‌شهرها» و «ساختار متنوع سبد مصرفی» است که آن را به مقصدی جذاب برای تولید داخلی و سرمایه‌گذاری جایگزین واردات تبدیل می‌کند.
- اهمیت این ظرفیت از آن روست که در اقتصاد امروز جهان، «اندازه بازار» دیگر فقط یک مزیت نیست، بلکه یک اهرم ژئواکونومیک تمام‌عیار محسوب می‌شود. ایران می‌تواند از این بازار بزرگ برای دو هدف راهبردی استفاده کند:
- نخست، توسعه صنایع جانشین واردات با مقیاس صرفه‌جویانه که بدون نیاز به صادرات، سودآور باشند.
- دوم، بازیگری در کریدورهای منطقه‌ای که کشورهای همسایه و نزدیک برای دسترسی به این بازار حاضر به امتیازدهی اقتصادی شوند.

۲۲

شاخص آزادی اقتصادی

- شاخص آزادی اقتصادی (Index of Economic Freedom) یک رتبه‌بندی سالانه بین‌المللی است که توسط بنیاد هریتیج (The Heritage Foundation) - یکی از تأثیرگذارترین اندیشکده‌های محافظه‌کار جهان - منتشر می‌شود. این شاخص برای نخستین بار در سال ۱۹۹۵ با همکاری روزنامه وال‌استریت ژورنال راه‌اندازی شد و هدف آن، اندازه‌گیری میزان آزادی اقتصادی در کشورهای جهان است.
- تعریف محوری این شاخص از آزادی اقتصادی چنین است: حق بنیادین هر انسان برای کنترل کار و دارایی خویش. در جامعه‌ای با آزادی اقتصادی، افراد آزادند هر طور که می‌خواهند کار کنند، تولید کنند، مصرف کنند، سرمایه‌گذاری کنند و دولت‌ها اجازه جابجایی آزادانه نیروی کار، سرمایه و کالاها را می‌دهند و از اعمال اجبار یا محدودیت فراتر از آنچه برای حفاظت از خود آزادی لازم است، خودداری می‌کنند.
- شاخص آزادی اقتصادی بنیاد هریتیج، اگرچه از منظر ایدئولوژیک بی‌طرف نیست، اما همچنان یکی از جامع‌ترین و پراستنادترین ابزارها برای سنجش و مقایسه سیاست‌های اقتصادی کشورها در سطح جهان است. برای تحلیل‌گران اقتصادی، سرمایه‌گذاران بین‌المللی و سیاستمداران، این شاخص حداقل یک نقشه راه روشن فراهم می‌کند که نشان می‌دهد هر کشوری در کدام حوزه‌ها (مالیات، تجارت، سرمایه‌گذاری، حاکمیت قانون، فساد و ...) نسبت به دیگران ضعیف یا قوی عمل می‌کند. با این حال، تفسیر این نمرات باید با درک محدودیت‌های آن و در کنار سایر شاخص‌های اقتصادی (رشد GDP، توزیع درآمد، کیفیت زندگی و ...) انجام شود.

معنای ۱۲ شاخص آزادی اقتصادی

○ شاخص‌ها در ۴ گروه اصلی هستند و هر شاخص نمره‌ای بین ۰ تا ۱۰۰ دارد که نمره بالاتر نشان‌دهنده آزادی بیشتر است.

گروه اول: حاکمیت قانون (Rule of Law)

- حقوق مالکیت (Property Rights) حمایت از مالکیت خصوصی، میزان مصادره، استقلال قضایی در حل اختلافات ملکی.
- کارآمدی قضایی (Judicial Effectiveness) استقلال دادگاه‌ها، سرعت و بی‌طرفی رسیدگی و کیفیت اجرای احکام.
- یکپارچگی دولت (Government Integrity) نبود فساد در دستگاه‌های دولتی، شفافیت و سلامت اداری.

گروه دوم: اندازه دولت (Government Size)

- بار مالیاتی (Tax Burden) نسبت مجموع مالیات‌های (شخصی، شرکتی) به GDP (نمره بالاتر = فشار مالیاتی کمتر).
- هزینه دولت (Government Spending) مخارج دولت به GDP (نمره بالاتر = دولت کوچک‌تر و دخالت کمتر).
- سلامت مالی (Fiscal Health) نسبت کسری بودجه و بدهی عمومی به GDP (نمره بالاتر = انضباط مالی).

گروه سوم: کارآمدی نظارتی (Regulatory Efficiency)

- آزادی کسب‌وکار (Business Freedom) سهولت راه‌اندازی، مدیریت و تعطیلی کسب‌وکار، تعداد مجوزها و بروکراسی.
- آزادی کار (Labor Freedom) انعطاف‌پذیری بازار کار، حداقل دستمزد، هزینه اخراج کارگر و موانع استخدام.
- آزادی پولی (Monetary Freedom) ثبات قیمت‌ها (تورم پایین)، کنترل دولت بر قیمت‌ها و استقلال بانک مرکزی.

گروه چهارم: بازارهای آزاد (Open Markets)

- آزادی تجارت (Trade Freedom) متوسط تعرفه‌های وارداتی، موانع غیرتعرفه‌ای و روان بودن مرزها.
- آزادی سرمایه‌گذاری (Investment Freedom) محدودیت سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، مالکیت خارجی و کنترل ارز.
- آزادی مالی (Financial Freedom) میزان کنترل دولت بر سیستم بانکی، دخالت در نرخ سود و دولتی بودن بانک‌ها.

2025 Global Innovation Index Score

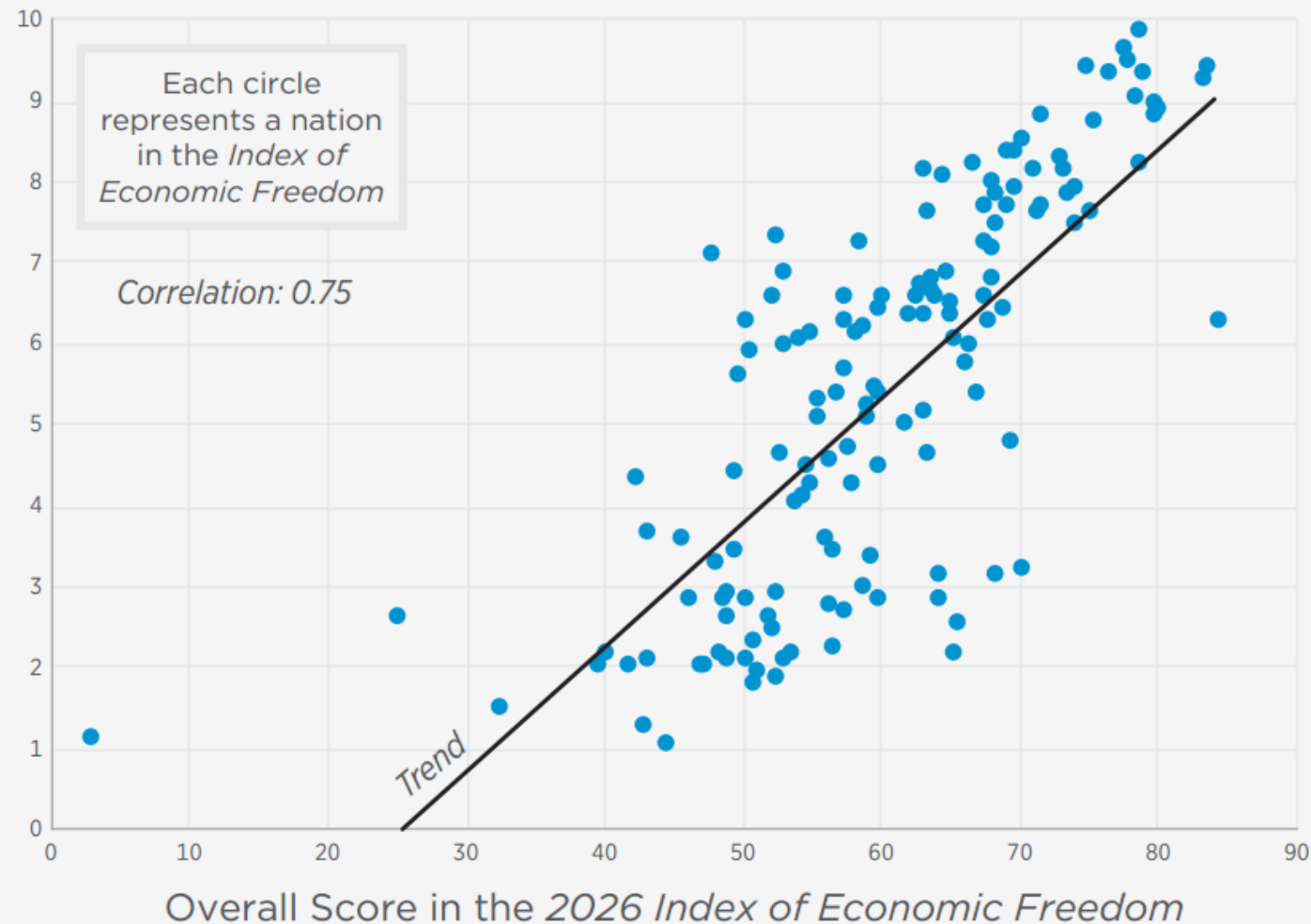

رابطه آزادی اقتصادی و نوآوری

این نمودار رابطه مثبت و قوی میان آزادی اقتصادی و نوآوری جهانی را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی ۰.۷۳ است؛ در میان ۱۳۸ کشور بررسی‌شده، کشورهایی که در شاخص آزادی اقتصادی امتیاز بالاتری دارند، معمولاً در شاخص نوآوری جهانی هم امتیاز بهتری می‌گیرند. پراکندگی نقاط البته نشان می‌دهد که این رابطه کاملاً قطعی نیست و عوامل دیگری مثل کیفیت نهاده‌ها، سرمایه انسانی و سرمایه‌گذاری در پژوهش هم نقش دارند. اما خط روند صعودی، پیام نمودار را روشن می‌کند: فضای اقتصادی آزادتر با توان نوآوری بیشتر همراه است.

برای ایران، پیام این نمودار این است که اگر هدف افزایش نوآوری و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان است، صرفاً با شعار حمایت از فناوری نمی‌توان به نتیجه رسید؛ باید محیط کسب‌وکار، امنیت حقوق مالک و ... بهبود یابد.

Democracy Index 2024 Score

NOTE: Represented are the 164 nations that are in both datasets.

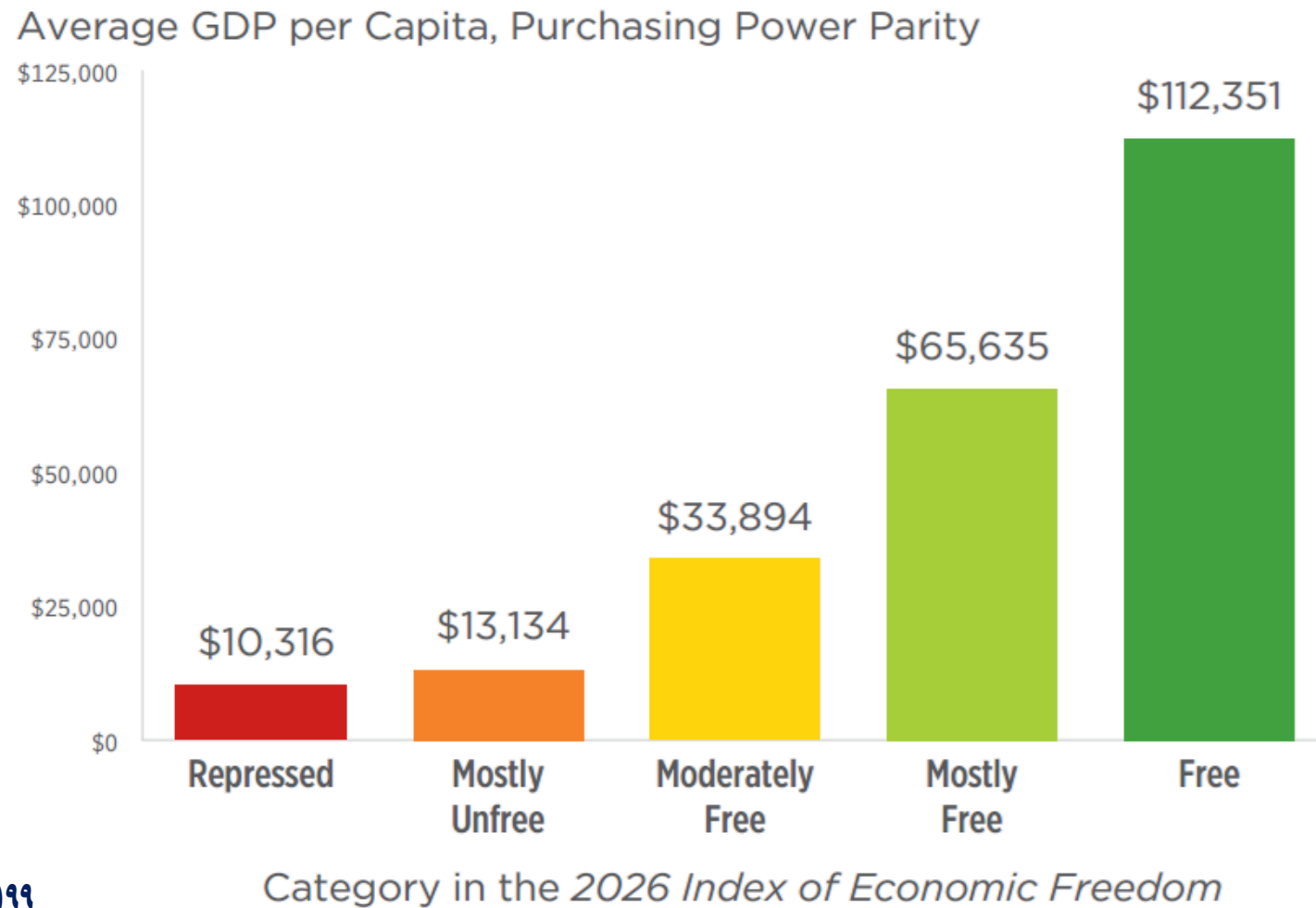
SOURCES: Economist Intelligence Unit and 2026 *Index of Economic Freedom*.

رابطه آزادی اقتصادی و دموکراسی

نمودار ارائه شده نشان دهنده رابطه میان آزادی اقتصادی (۲۰۲۶) و حکمرانی دموکراتیک (۲۰۲۴) است که همبستگی مثبت و بالایی هفتاد و پنج صدم را میان این دو متغیر تأیید می کند. بر اساس این تصویر کشورهایی که در شاخص آزادی اقتصادی امتیاز بالاتری کسب کرده اند، به طور معمول در شاخص دموکراسی نیز جایگاه بهتری دارند و این موضوع تأیید می کند که توسعه سیاسی و توسعه اقتصادی در بلندمدت مکمل یکدیگر هستند. تمرکز نقاط در قسمت بالای سمت راست نمودار به وضوح نشان می دهد که جوامع برخوردار از نهادهای دموکراتیک پایدار تمایل بیشتری به پذیرش بازارهای آزاد و حمایت از حقوق مالکیت دارند و این پیوند ساختاری باعث ایجاد ثبات و رشد پایدار در این کشورها می شود.

ارتباط آزادی اقتصادی و درآمد سرانه

نمودار ارائه شده نشان دهنده رابطه مستقیم و قدرتمند میان سطح آزادی اقتصادی و میزان درآمد سرانه بر اساس قدرت خرید در سال ۲۰۲۶ است. داده ها به وضوح نشان می دهند که با حرکت از جوامع دارای اقتصاد بسته و سرکوب شده به سمت جوامع با اقتصاد آزاد ثروت عمومی به شکلی چشمگیر افزایش می یابد.

تفاوت درآمدی میان کشورهای دارای اقتصاد آزاد با درآمدی بیش از ۱۱۲ هزار دلار و کشورهای دارای اقتصاد سرکوب شده با درآمدی حدود ۱۰ هزار دلار نشان دهنده یک شکاف یازده برابری در سطح رفاه شهروندان است. این روند صعودی ثابت می کند که آزادسازی اقتصادی تنها یک انتخاب سیاسی نیست، بلکه پیش شرطی اساسی برای خروج از فقر و دستیابی به استانداردهای بالای زندگی در سطح جهانی محسوب می شود. پیام برای ایران؛ مسیر بهبود معیشت مردم از اصلاحات در ساختارهای اقتصادی می گذرد. ماندن در طبقه بندی اقتصادهای غیرآزاد و بسته به معنای پذیرش فقر ساختاری و محدود ماندن درآمد سرانه در سطوح بسیار پایین است.

وضعیت ایران

- بر اساس آخرین گزارش منتشرشده (۲۰۲۶)، ایران در میان ۱۸۴ کشور جهان، رتبه ۱۶۹ و امتیاز ۴۱.۸ را کسب کرده که آن را در دسته «سرکوب‌شده (Repressed)» قرار می‌دهد. این رتبه، ایران را به یکی از معدود کشورهای با کمترین میزان آزادی اقتصادی در جهان تبدیل کرده است. در میان ۱۴ کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، ایران آخرین (چهاردهم) است.
- همه شاخص‌های دیگر ایران به طور معناداری پایین‌تر از میانگین هستند. برخی از بحرانی‌ترین‌ها عبارتند از:
- حقوق مالکیت (۲۰.۲-) مصادره اموال، دخول دولت و نبود امنیت سرمایه‌گذاری.
- یکپارچگی دولت (۱۶.۲-) فساد ساختاری گسترده و فقدان شفافیت.
- آزادی سرمایه‌گذاری (۵-) تقریباً بسته بودن اقتصاد به روی سرمایه خارجی و کنترل شدید ارزی.
- آزادی مالی (۵-) ملی بودن اکثر بانک‌ها، نرخ سود دستوری و تخصیص اعتبار توسط دولت.

WORLD RANK:

169

REGIONAL RANK:

14

ECONOMIC FREEDOM STATUS:

REPPRESSED

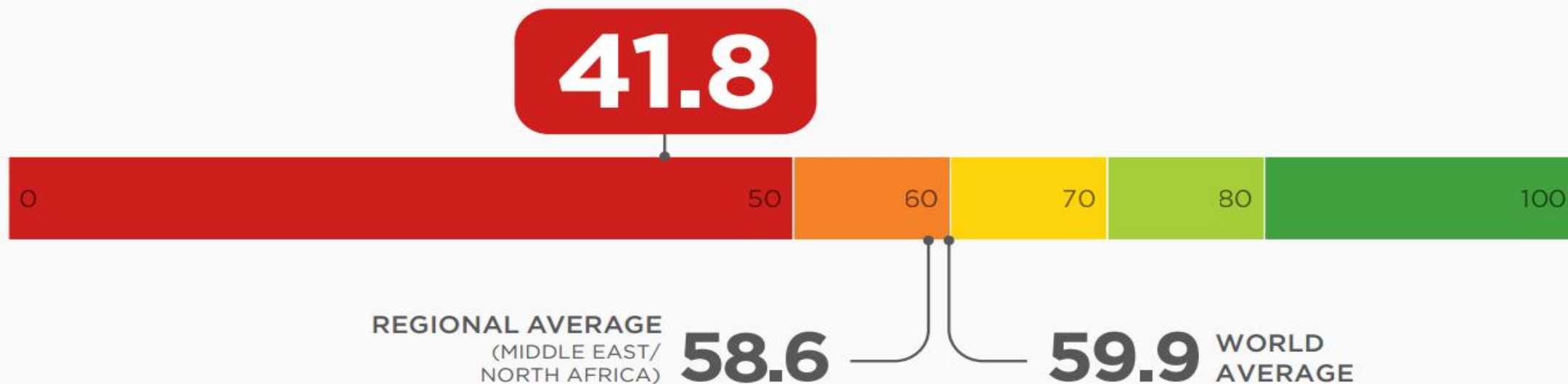
مقایسه ایران، ترکیه، عربستان و جهان

گروه		ایران	ترکیه	عربستان	میانگین جهانی
	رتبه / شاخص	۱۶۹	۱۱۷	۵۹	-
حاکمیت قانون	امتیاز کل	۴۱.۸	۵۵.۵	۶۵.۴	۵۹.۷
	حقوق مالکیت (Property Rights)	۲۰.۲	۳۶.۴	۵۱.۴	۵۲.۲
	کارآمدی قضایی (Judicial Effectiveness)	۱۸.۷	۲۳.۵	۳۸.۲	۴۸.۲
	یکپارچگی دولت (Government Integrity)	۱۶.۲	۳۵.۵	۵۲.۷	۴۴.۷
اندازه دولت	بار مالیاتی (Tax Burden)	۸۱.۳	۷۲.۷	۹۹.۲	۷۸.۴
	هزینه‌های دولت (Government Spending)	۹۴.۷	۷۱.۸	۷۷.۷	۶۶.۳
	سلامت مالی (Fiscal Health)	۸۳.۳	۷۷.۸	۹۷.۹	۶۵.۹
کارآمدی نظارتی	آزادی کسب‌وکار (Business Freedom)	۳۷.۳	۶۱.۶	۷۱.۲	۶۲.۲
	آزادی کار (Labor Freedom)	۴۱.۸	۴۴.۳	۴۱.۸	۵۵.۱
	آزادی پولی (Monetary Freedom)	۴۲.۲	۳۶.۵	۸۱.۲	۷۰.۷
بازارهای آزاد	آزادی تجارت (Trade Freedom)	۵۵.۸	۷۱.۷	۷۳.۸	۷۰.۲
	آزادی سرمایه‌گذاری (Investment Freedom)	۵.۵	۷۰.۷	۵۰.۵	۵۳.۴
	آزادی مالی (Financial Freedom)	۵.۵	۶۰.۶	۵۰.۵	۴۸.۱

ایران: اقتصاد سرکوب شده با نقاط قوت محدود

نمرات ایران در حقوق مالکیت، کارآمدی قضایی و یکپارچگی دولت بسیار پایین تر از میانگین جهانی است که نشان دهنده چالش‌های جدی در سرمایه‌گذاری و امنیت قراردادهاست. اختلال در بازار آزاد دستمزدها و کنترل دولتی قیمت‌ها منجر به آزادی کار (۴۲) و آزادی پولی (۴۲) پایین تر از متوسط جهانی شده است. بسته بودن اقتصاد برای تعاملات جهانی نمره ۵ در آزادی سرمایه‌گذاری (محدودترین نمره ممکن) و ۵ در آزادی مالی نشانگر این است که جذب سرمایه خارجی و دسترسی به بازارهای مالی بین‌المللی با موانع غیر قابل عبوری مواجه است.

ECONOMIC FREEDOM SCORE

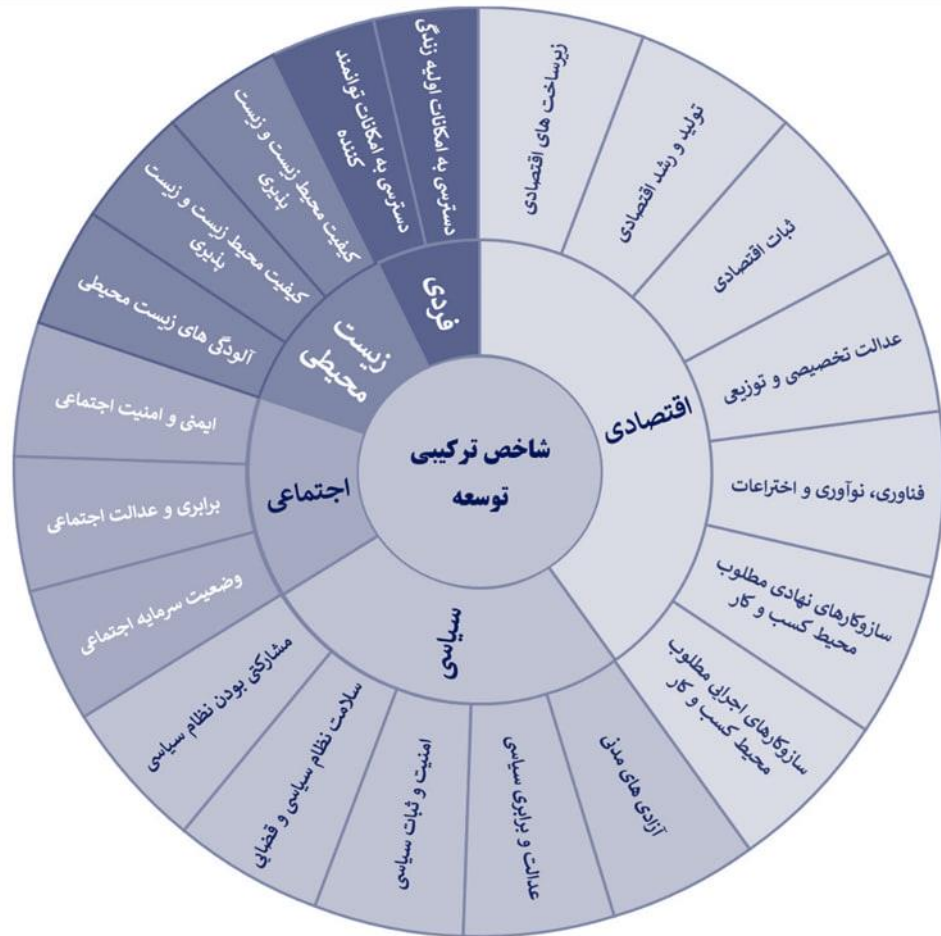

HISTORICAL INDEX SCORE CHANGE (SINCE 1996): +5.7

۲۳

فرشاد خاص توسعه

- از سال ۱۳۹۹ هر ساله کتابی با عنوان کتاب توسعه متشکل از حدود ۳۸۰ شاخص جهانی در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، زیست‌محیطی و فردی توسعه تدوین می‌شود که با روش تولید شاخص ترکیبی OECD شاخصی جدید و همه‌جانبه از توسعه را ارائه می‌کند.

- تعریف این فراشاخص از توسعه چنین است: توسعه فرایند بهبود پایدار شکوفایی و نیک‌زیستی ذهنی و عینی و گستره انتخاب شهروندان است که با ارتقاء پایدار شرایط اقتصادی، نهادمندی حوزه سیاسی، انسجام اجتماعی، تعالی فرهنگی، پایداری زیست‌محیطی و صلح و امنیت درون و برون‌مرزی به طور سیستمی تحقق می‌یابد.

- تقسیم‌بندی توسعه و شاخص ترکیبی به حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فردی و زیست‌محیطی برای اکثر دانشگاهیان شناخته‌شده است و در مورد این دسته‌بندی، معمولاً بیش از دیگر دسته‌بندی‌ها اتفاق نظر وجود دارد. هرچند می‌دانیم که این ابعاد، هم‌پوشانی و برهم‌کنش‌های بسیاری دارد؛ اما این تقسیم‌بندی به نظر معنادار می‌رسد. در ادامه، تعاریف هر یک از این ابعاد و معیار انتخاب شاخص‌های هر بخش را بیان می‌کنیم.

مقایسه ایران، ترکیه و عربستان

از نظر شاخص ترکیبی توسعه، ما همچنان از ترکیه و عربستان عقب هستیم. ما در رتبه ۱۲۶ یعنی در چارک چهارم هستیم. ترکیه در چارک سوم است و عربستان در چارک دوم. با این نکته مورد توجه که عربستان و ترکیه در نردبان توسعه ۹ و ۷ پله بهبود جایگاه داشته‌اند و ما ۴ رتبه افول. این افول قبل‌تر نیز تکرار شده بود. برای آنکه تصویر بهتری داشته باشیم بهترین و بدترین کشور نیز در جدول آورده شده‌اند.

رتبه	تغییر رتبه	کشورها	شاخص ترکیبی توسعه	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	فردی	زیست محیطی
۱	۰	دانمارک	۷۷.۴۱	۶۲.۶۴	۹۰.۲۸	۸۴.۳۴	۸۲.۳۴	۶۷.۴۵
۱۲۶	-۴	ایران	۴۲.۹۶	۳۶.۳۸	۳۹.۲۵	۴۳.۳۱	۵۳.۲۰	۳۸.۵۰
۸۷	۷	ترکیه	۴۹.۲۲	۴۹.۴۹	۴۷.۱۰	۴۹.۳۴	۵۷.۳۴	۴۲.۸۴
۶۷	۹	عربستان سعودی	۵۱.۹۴	۵۳.۰۲	۴۶.۱۹	۵۷.۹۵	۵۵.۹۴	۴۶.۶۱
۱۵۶	۰	یمن	۲۷.۲۹	۲۸.۵۱	۲۰.۰۱	۲۴.۴۳	۳۱.۲۲	۳۲.۲۹

تحليل راهبردی پایانی

۲۴

از گزارشگری تا تحلیل؛ قله یادره؟

استفاده از داده‌ها، آری! اتکای چشم بسته، نه!

○ تا بدین جای گزارش سعی کردیم کمتر تحلیل کنیم و بیشتر گزارش‌گر باشیم [هر چند در مواردی وارد تحلیل و تفسیر نیز شده‌ایم]. با توجه به اینکه برخی از این شاخص‌ها می‌توانند در معرض قضاوت‌های پیشینی، سوگیری‌های شناختی و ارزیابی سلیقه‌ای باشند، بنا را بر صحت کامل این گزارش‌ها و شاخص‌ها قرار نمی‌دهیم. اما در مواردی که در پله‌های ۰ الی ۴ هستیم بعد از بررسی با واقعیت کف زمین (Ground Reality) و تأیید ضمنی، آن‌ها را به مثابه هشدار و تلنگر و نقاط نگران‌کننده و قابل بهبود در نظر می‌گیریم و در مواردی که در پله‌های ۵ الی ۱۰ هستیم آن‌ها را جزو نقاط قابل اتکا و امیدوارکننده می‌دانیم.

پاسخ به یک سوال مهم

○ **سوال:** آیا ایران بر یک قله آرمانی ایستاده؟ (آن گونه که برخی مقامات و رسانه‌های داخلی می‌گویند) یا به یک دره جهنمی سقوط کرده است؟ (آن گونه که برخی رسانه‌ها یا در برخی گفتگوهای خانوادگی گفته می‌شود)

○ **جواب:** بر اساس شاخص‌های توسعه‌سنج مانند شاخص توسعه انسانی سازمان ملل، سرمایه انسانی بانک جهانی، کامیابی چندبعدی شورای آتلانتیک به هیچ وجه، هیچ کدام از این دو دیدگاه تأیید نمی‌شود. در اکثر شاخص‌های توسعه‌سنج (میوه توسعه) ما در پله‌های ۵ الی ۷ از نردبان ده پله‌ای توسعه ایستاده‌ایم و بر اساس شاخص‌های توسعه‌ساز در پله‌های صفر تا ۴!

آنچه می‌توانیم بگوییم این است که ایران در «دامنه لغزان» کوه ایستاده است، دور از قله و دوره از دره! اما تأکید می‌کنیم که این دامنه لغزان است و باعث شده که رتبه و جایگاهش در طول زمان سقوط کند.

ایران در «دامنه لغزان» کوه
ایستاده. دور از قله و دور از دره!
اما...

نقاط امیدوارکننده برجسته ایران براساس شاخص های جهانی

نقطه امیدوارکننده	منابع استنتاج
۱ موقعیت جغرافیایی جذاب	ایران جزو ۱۰ کشور برتر جهان از نظر تعداد همسایگی است. این تعداد، ایران را در میان کشورهای درجه یک از نظر نفوذ ژئوپولیتیک قرار می دهد. فقط معدود کشورهای قاره پیکر بزرگی مانند چین، روسیه و... از ایران جلوتر هستند.
۲ سرمایه انسانی	شاخص توسعه انسانی ایران با امتیاز ۰.۷۷۹ و رتبه ۷۵، آن را در نیمه بالایی کشورهای جهان قرار داده و از آموزش و سلامت بهتری نسبت به بسیاری از کشورها برخوردار است. در شاخص HCI+ ما در میانه جهان قرار داریم.
۳ کاهش نابرابری جنسیتی در حوزه سلامت و آموزش	کاهش مرگ مادران ۷۰٪، افزایش تحصیلات زنان از ۲۶.۸٪ به ۵۹.۱٪ و افزایش نسبت دختران در آموزش عالی نشان از کاهش نابرابری جنسیتی است البته در حوزه سلامت و آموزش.
۴ مهارت فرهنگی و انسجام اجتماعی بسیار بالا	نمره بالای مهارت و نگرش (۰.۷۳) و انسجام اجتماعی (۰.۷۲) بالاتر از متوسط جهانی است که منجر به احساس تعلق مشترک فراتر از مرزهای فکری، اعتماد میان گروه های مختلف جامعه و توانایی همکاری، اقدام جمعی و پیگیری اهداف مشترک می شود.
۵ ظرفیت بالای نوآوری	شاخص جهانی نوآوری نشان می دهد نسبت خروجی به ورودی نوآوری ایران فوق العاده است. امتیاز خروجی نوآوری ایران به ورودی ۳۰ به ۲۷ را مقایسه کنید با ۱۷ به ۴۰ عمان.
۶ قدرت بین المللی	ایران در تمام شاخص های قدرت نرم، قدرت آتش (نظامی)، قدرت ترکیبی، ردپای جهانی در پله های ۷ الی ۹ از ده پله قرار دارد.
۷ ذخایر طبیعی و جذابیت های گردشگری	ایران از نظر سرانه ارزش ذخایر طبیعی جزو ده کشور برتر جهان است. همچنین از نظر جذابیت های گردشگری از میانگین جهان و منطقه برتر است (۹.۴ در برابر ۷.۹).
۸ جمعیت و بازار بزرگ	ایران با بیش از ۹۰ میلیون نفر جمعیت در رده ۱۷ پرجمعیت ترین کشورهای دنیاست و از نظر بزرگی بازار مصرف رتبه ۲۸ را دارد، در هم جوارهای بزرگ دیگر از جمله ترکیه (رتبه ۱۲) و عربستان (رتبه ۲۰).

نقاط نگران کننده برجسته ایران بر اساس شاخص های جهانی

نقاط نگران کننده	منابع استنتاج
۱ حاشیه نشینی جهان	رتبه ۲۰۱ در بین ۲۱۵ کشور جهان از نظر جهانی شدن اقتصادی بسیار وحشتناک است. ۱۹ پله سقوط در رتبه بندی شاخص حضور جهانی نیز مؤید همین مبناست.
۲ آزادی سیاسی محدود	شاخص حکمرانی جهانی: آزادی بیان ۲۹.۷۵ (بسیار زیر متوسط جهانی، ۵۰).
۳ آزادی اقتصادی پایین	در شاخص آزادی اقتصادی هریتیج شامل معیارهای آزادی بازار کار، آزادی مالی، آزادی تجاری و آزادی سرمایه گذاری نمرات به شدت نامطلوب است و رتبه ایران ۱۶۹ از ۱۷۶ کشور است و عملاً جزو کشورهای با اقتصاد سرکوب شده است.
۴ کارآمدی حکمرانی روبه افول	شاخص حکمرانی جهانی: شاخص کارآمدی حکومت (یا اثربخشی دولت) از ۴۶.۳۳ در ۲۰۱۴ به ۳۷.۶۱ در ۲۰۲۴ سقوط کرده است. در شاخص حکمرانی خوب چاندلر نیز یک سقوط ۲۵ پله ای را تجربه کردیم، در کمتر از یک دهه.
۵ تعصبات جنسیتی فراگیر	در شاخص تعصب جنسیتی با ۹۵.۵٪ جزو چهارک اول کشورهای دارای تعصب محسوب می شویم. شکاف عظیم نرخ بیکاری زنان با مردان و همچنین تعداد کم زنان در نظام حکمرانی نشان می دهد تحصیلات و سلامت برابر زنان منجر به اشتغال و حضور مؤثر در نظام حکمرانی نشده است.
۶ امنیت سرمایه گذاری بسیار پایین	تمام شاخص های ریسک محیطی و ریسک های تجاری و سیاسی نشان می دهد که ایران جزو کشورهای پر ریسک جهان است. از جمله OECD رتبه ۷ (بدترین رتبه ممکن) و آلیانتمس رتبه D4 (بدترین ارزیابی).
۷ حقوق مالکیت نامطلوب	ایران از منظر حقوق مالکیت دارایی ها چه دارایی های فکری (ناملموس) و چه دارایی های فیزیکی (ملموس) در رتبه ۱۱۳ از ۱۲۵ قرار دارد.
۸ مشروعیت پایین حکومت/دولت	در گزارش الگوی شکنندگی حکومت ایران در سه بعد اقتدار، ظرفیت و مشروعیت بدترین وضعیت را دارد. در شاخص دیگری که به شکنندگی دولت می پردازد، در بعد ضعف مشروعیت امتیاز ۹.۵ از ۱۰ گرفته است.

○ در بررسی مقایسه‌ای شاخص‌ها یک پارادوکس جذاب وجود دارد: در تمام شاخص‌های توسعه‌ساز مانند آزادی سیاسی، آزادی اقتصادی، حقوق مالکیت، حکمرانی خوب، فسادناپذیری و کیفیت تنظیم‌گری، پاسخگویی حکومت، آزادی بیان و... ما عملکرد نامطلوب داریم و بلااستثناء در پله‌های ۱ و ۲ در ابتدای پله نردبان توسعه‌یافتگی هستیم. اما در تمام شاخص‌های عملکردسنج مانند توسعه انسانی، آموزش، بهداشت، سرمایه انسانی، درآمد سرانه، امید به زندگی و شاخص کیفیت زندگی، شاخص گرسنگی در پله‌های ۵ تا ۷ هستیم!

○ چگونه ممکن است؟

○ چگونه ممکن است که همه آن چه نظریه پردازان می‌گویند توسعه‌ساز (مقدمات توسعه) هستند اعم از کیفیت حکمرانی، بروکراسی، دولت قوی، آزادی سیاسی، آزادی اقتصادی و... در ایران بسیار ضعیف است اما عملکرد در شاخص‌های توسعه‌سنج (نتایج توسعه) بالاتر از متوسط جهانی و در پله‌های ۵ به بالا!

○ قاعدتاً انتظار داریم چون تمام شاخص‌های کیفیت نهادی، آزادی سیاسی، اقتصادی و... پایین است پس اینجا نیز باید عملکرد نامطلوب داشته باشیم. اما نکته بسیار جالب اینجا است که وقتی به شاخص‌های توسعه‌سنج (عملکردسنج) می‌رسیم، عملکرد ما بالاتر از متوسط جهان است.

○ چهار فرضیه می‌تواند برای توضیح این پدیده پارادوکسیکال جذاب، مفید باشد که در ادامه خواهد آمد.

فرضیه ۱: الگوی دولت رانتیر (Rentier State)

- قرارداد اجتماعی خاص؛ در کشورهای دموکراتیک، دولت از مردم مالیات می‌گیرد و در عوض خدمات ارائه می‌دهد (که منجر به مطالبه‌گری و آزادی سیاسی می‌شود). در دولت‌های رانتیر (معادن نفت و گاز، انفال و اوقاف، آب و انرژی)، دولت نیاز کمتری به مالیات‌گیری دارد، بنابراین فشار کمتری به مردم می‌آورد. در عوض، دولت از ثروت منابع برای ارائه رفاه عمومی (مسکن، آموزش، بهداشت رایگان) استفاده می‌کند تا رضایت عمومی را بدون نیاز به مشارکت سیاسی بخرد. این یعنی کیفیت زندگی بالا در ازای سکوت سیاسی. **کشورهای کاندیدا: کویت، عربستان**

فرضیه ۲: الگوی دولت توسعه‌گرا (Developmental State)

- برخی کشورها از مدل دولت توسعه‌گرا استفاده می‌کنند. در این حالت اولویت‌بندی تکنوکراتیک رخ می‌دهد. دولت تمام منابع خود را روی بهره‌وری، زیرساخت‌ها و آموزش متمرکز می‌کند تا رشد اقتصادی را به حداکثر برساند. از آنجایی که در این مدل ثبات اولویت اول است، دولت‌های اقتدارگرا تمایل دارند بخش‌هایی از کیفیت زندگی (مانند امنیت عمومی، حمل‌ونقل، خدمات شهری) را به بهترین شکل ممکن تأمین کنند تا مشروعیت خود را از طریق میراث کارآمدی (Performance Legitimacy) اثبات کنند، نه از طریق صندوق رأی.
- چنین دولت‌هایی دارای بوروکراسی حرفه‌ای، شایسته‌سالار و مستقل هستند و منابع کشور را به صورت هدفمند به سمت صنعتی شدن، آموزش، فناوری و صادرات هدایت می‌کنند. **کشورهای کاندیدا: سنگاپور، کره، تایوان**

فرضیه ۳: الگوی دولت معامله گر (The Transactional State)

- قرارداد اجتماعی دولت معامله گر چنین است: حکومت رانت سیاسی یعنی قدرت را می گیرد و در مقابل یارانه منابع طبیعی به مردم می دهد. قدرت سیاسی از مردم می خواهد که در کارش مداخله نکنند تا به آرمان های ایدئولوژیکش بپردازد و در مقابل منابع را با قیمت پایین توزیع می کند و در اختیار مردم قرار می دهد. اینجا بازنده نسل آینده کشور است که در صحنه حضور ندارد. در این رویکرد منابع طبیعی کشور به تدریج خرج سیاست می شود و برای آینده نه منابعی می ماند و نه سیاستی. **توسعه به شرط تخلیه!** یعنی منابعی که باید سرمایه توسعه بلندمدت باشند، به ابزار مدیریت سیاسی کوتاه مدت تبدیل می شوند و در نتیجه نسل آینده با منابع کمتر، محیط زیست تخریب شده تر، ظرفیت مالی پایین تر و انتخاب های سیاستی محدودتر روبه رو می شود.
- در این فرضیه، رفاه عمدتاً ناشی از مصرف بی ملاحظه منابع طبیعی [مصرف بی رویه آب، خاک، جنگل، مراتع، و به ویژه انرژی ارزان] بوده است. از آنجایی که این منابع پایان پذیرند، هنگامی که مصرف شدت می گیرد خطر اتمام آن نزدیک و نزدیک تر می شود و چنانچه مهاری بر این مصارف اعمال نشود، بروز فاجعه قابل انتظار خواهد بود.
- **شاهد ۱:** ایران در شاخص شدت انرژی (مصرف انرژی تقسیم بر تولید ناخالص داخلی) رتبه ۱۷ را دارد و جزو ۱۰٪ کشورهای جهان با بالاترین مصرف انرژی است، دو برابر شدت انرژی نروژ، ژاپن، تایوان و مکزیک (پله ۱ از ۱۰).
- **شاهد ۲:** هر ۱ مترمکعب آب در ایران، فقط ۳ تا ۵ دلار ارزش اقتصادی ایجاد می کند. در حالی که مقدار جهانی در سال های اخیر حدود ۲۳ تا ۲۴ است. بیش از ۴ برابر ایران. ایران در پله ۲ از ۱۰ قرار دارد.
- * ایده این فرضیه از دکتر مسعود نیلی وام گرفته شده است اما نام گذاری، بسط ایده و شواهد آماری از گروه تحقیق است.

چهار فرضیه توضیح دهنده و جمع بندی

فرضیه ۴: برآورد اشتباه یا نادرست شاخص های توسعه ساز

○ تمام شاخص های توسعه ساز مانند آزادی اقتصادی، آزادی سیاسی، حقوق مالکیت و...، همه و همه مغرضانه یا سوگیرانه ارزیابی و کم تر از واقعیت برآورد شده اند.

تحلیل و جمع بندی:

هدف این گزارش نظریه پردازی در مورد عملکرد دولت و توسعه در ایران نیست، اما به عنوان یک جواب اولیه به پارادوکس مطرح شده می توان این گونه اندیشید: فرضیه چهارم نمی تواند جواب گو باشد چرا که حتی اگر مقداری قضاوت سوگیرانه نیز در این شاخص ها باشد، آنگاه وضعیت ایران مثلاً ۲۰٪ کمتر از واقعیت ارزیابی می شود که در این صورت از پله های ۱ و ۲ (از ۱۰ پله) به پله های ۳ و ۴ ارتقاء پیدا می کند ولی باز هم شکاف بین شاخص های توسعه ساز و توسعه سنج قابل توجه نیست. پس ناچاریم که به فرضیه های ۱ الی ۳ مراجعه کنیم. وقتی تاریخ ۵۰ ساله و بیش از ۵۰ سال گذشته را در ایران مرور می کنیم، شواهد تاریخی برای هر سه فرضیه اول پیدا می کنیم. نارواست اگر بخواهیم بگوییم که دولت / حکومت در ایران فقط بر اساس دولت معامله گر عمل کرده است. تغییر میزان سواد دختران در یک نسل، برق رسانی، گازرسانی، جاده، مدرسه و... نشانه های یک دولت توسعه گراست و در عین حال تبدیل درآمدهای نفتی به زیرساخت هایی مانند سلامت (بیمارستان و تجهیزات و دارو) نشان از دولت رانتیر دارد و همچنین مصرف بی رویه و غیراقتصادی آب و انرژی در ایران نشان از یک دولت معامله گر دارد. تا اطلاع ثانوی که تحقیقی عمیق در این زمینه صورت بگیرد، فعلاً هر سه فرضیه را محتمل می دانیم و نمی توانیم آن ها را رد کنیم. فقط باید نگران باشیم که هم در دولت رانتیر و هم در دولت معامله گر، فرض اصلی لایتناهی بودن منابع است که اکنون برای ما روشن شده است که این فرض مخدوش است.

اگر صرفاً بخواهیم بر اساس داده‌های همین گزارش، تجویزهای راهبردی برای آینده ایران ارائه دهیم، این ۶ تجویز قابل ارائه است:

- **۱: بازگرداندن حداقلی از مشروعیت:** داده‌ها نشان می‌دهد مشروعیت در پایین‌ترین نقطه است. هر گونه تنظیم رابطه مجدد با جامعه برای کسب اعتماد شهروندان می‌تواند در این زمینه کمک‌کننده باشد. گسترش گام به گام آزادی‌های سیاسی و رسانه‌ای می‌تواند هم مشروعیت‌بخش باشد و هم فسادستیز.
- **۲: ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری:** در کشوری که هم ریسک‌های حوادث طبیعی و هم ریسک‌های سیاسی و تجاری بالاست، سرمایه‌گذاری مؤثر انجام نخواهد شد. چه باید کرد؟ تضمین امنیت سرمایه‌گذاران و کارآفرینان و صاحبان کسب و کار با روش‌هایی مانند صندوق ضمانت ملی و بهبود رابطه با جهان به گونه‌ای که در رتبه ما در OECD از ۷ به ۴ ارتقاء یابد.
- **۳: بهبود فضای کسب و کار و بهبود مقررات:** بر اساس شاخص‌ها کیفیت مقررات و تنظیم‌گری پایین است. دولت باید قوانین ضدرقابتی، مجوزهای دست‌وپاگیر و قیمت‌گذاری دستوری را حذف کند. همچنین حقوق مالکیت را بهبود ببخشد.
- **۴: افزایش مشارکت زنان در فضای اقتصادی و سیاسی:** زنان در حوزه آموزش و سلامت به برابری معقولی رسیده‌اند، اکنون زمان نقش‌آفرینی بیشتر آنان در حوزه‌های اقتصاد و سیاست است.
- **۵: اهرم‌سازی موقعیت جذاب جغرافیایی:** ایران می‌تواند موقعیت جغرافیایی جذاب خود را به ثروت و امنیت تبدیل کند با تبدیل شدن به هاب لجستیکی یا انرژی یا داده‌ای یا... منطقه و جهان.
- **۶: عادی‌سازی مناسبات بین‌المللی:** ایران پتانسیل بالایی برای تبدیل شدن به بازیگر مؤثر جهانی را دارد به شرط آنکه بتواند از مسیر دشوار تخصم فعال به تعامل فعال گذر کند.

طرح ایران ۲۰۳۵ بخش‌های مختلف دارد اما بر اساس یافته‌های این گزارش می‌توان دو گونه استراتژی توصیه کرد:

استراتژی‌های اهرم‌سازی (Leveraging Strategies)

- ایران باید با اتکا به مزیت‌های راهبردی‌اش - موقعیت جغرافیایی جذاب، سرمایه انسانی، مهارت میان‌فرهنگی، ظرفیت بالای نوآوری، قدرت بین‌المللی، ذخایر طبیعی و جذابیت‌های گردشگری و جمعیت و بازار بزرگ - آینده‌اش را تعریف کند. یعنی می‌باید گزینه‌هایی را انتخاب کند که از این مزیت‌ها بهره‌برداری بیشینه کند از جمله: تبدیل ایران به هاب لجستیکی و ترانزیتی منطقه یا تبدیل ایران به مقصد جذاب گردشگری منطقه و ...

استراتژی‌های گره‌گشایی و آزادسازی (Unblocking Strategies)

- در این میان ایران باید بداند که مسدودکننده‌های کلیدی‌اش (Critical Blockers) کدامند؟ بر اساس این گزارش حاشیه‌نشینی جهان، امنیت سرمایه‌گذاری بسیار پایین و حقوق مالکیت نامطلوب و... جزو این مسدودکننده‌ها هستند. استراتژی تعامل مؤثر با جهان و بهبود فضای کارآفرینی و سرمایه‌گذاری، هم موانع را از پیش رو بر می‌دارد و هم آزادکننده ظرفیت‌های نهفته و خفته است.

ترکیبی از این دو گونه استراتژی راهگشا است. البته اولویت‌های راهبردی نهایی در گزارش‌های بعدی خواهد آمد.

لیو است: شاخص هادریک نگاه

جایگاه ایران در شاخص های جهانی						طرح ایران ۲۰۳۵	*
مدیر طرح: مجتبی لشکر بلوکی							
#	شاخص	شاخص (ترجمه مفهومی)	رتبه ایران	کل کشورها	مقایسه جهانی	مقایسه منطقه ای	جایگاه جهانی
پله چندم نردبان ۱۰							
۱	Human Dev Index (HDI)	شاخص توسعه انسانی	۷۵	۱۹۳	بهبتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک دوم
۲	Planetary pressures-adjusted (PHDI)	شاخص توسعه سبز	۶۱	۱۹۳	بهبتر از متوسط جهان	بهبتر از عربستان و بدتر از ترکیه	چاک دوم
۳	Gender Development Index (GDI)	شاخص توسعه جنسیتی	۱۶۴	۱۸۶	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۴	Inequality-adjusted HDI (IHDI)	شاخص توسعه برابر	۴۹	۱۶۸	بهبتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه	چاک دوم
۵	Gender Inequality Index (GII)	شاخص نابرابری جنسیتی	۱۲۳	۱۷۲	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۶	Gender Social Norms Index (GSNI)	شاخص تعصب جنسیتی	۵۷	۹۲	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه	چاک سوم
۷	Human Progress Index (HPI)	شاخص کیفیت زندگی (پیشرفت انسانی)	۸۰	۱۹۶	بهبتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک دوم
۸	Prosperity	کامیابی چند بعدی	۸۸	۱۶۴	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۹	Freedom	آزادی چند بعدی (سیاسی، اقتصادی و...)	۱۵۷	۱۶۴	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۱۰	Economic Freedom	آزادی اقتصادی (بنیاد هری تیچ)	۱۶۹	۱۸۴	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۱۱	Happiness Index	شاخص شادکامی	۹۷	۱۴۷	بدتر از متوسط جهان	بدتر از عربستان بهتر از ترکیه	چاک سوم
۱۲	Positive Affect	شاخص احساسات مثبت	۱۲۷	۱۴۲	بدتر از متوسط جهان	بدتر از عربستان بهتر از ترکیه	چاک چهارم
۱۳	Negative Affect	شاخص احساسات منفی	۱۳۶	۱۴۲	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۱۴	Social Progress Index (SPI)	شاخص بهبود وضعیت جامعه	۱۰۲	۱۷۱	در میانه جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۱۵	Intercultural Dialogue	گفتگوی بینا فرهنگی (یونسکو)	NA	NA	در میانه جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	غیر قابل ارزیابی
۱۶	Global Hunger index (GHI)	شاخص گرسنگی	۴۰	۱۲۳	بهبتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک دوم
۱۷	Elite Quality Index (EQx)	شاخص کیفیت خواص (نخبگان)	۱۲۷	۱۵۱	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۱۸	NextGen Value Creation (NGVCb)	شاخص توسعه بین نسلی (تاثیر رفتار خواص)	۱۰۳	۱۵۱	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۱۹	Global Innovation index (GII)	شاخص جهانی نوآوری	۷۰	۱۳۹	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۲۰	Economist Democracy Index	شاخص دموکراسی	۱۵۲	۱۶۷	بدتر از متوسط جهان	برابر با عربستان و بدتر از ترکیه	چاک چهارم
۲۱	KOF Globalisation Index	شاخص جهانی شدن	۱۳۵	۲۰۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۲۲	Globalisation De Facto	جهان پذیری عملی	۱۸۲	۲۰۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم
۲۳	Globalisation De Jure	جهان پذیری نظری - قانونی	۱۰۸	۲۰۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک سوم
۲۴	World Power Index (WPI)	شاخص قدرت جهانی	۴۶	۱۸۷	بهبتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک اول
۲۵	Elcano Global Presence Index	شاخص رد پای جهانی	۳۷	۱۵۰	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک اول
۲۶	Most Powerful Countreis	قدرتمندترین کشورها	۱۷	۱۴۲	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و بهتر از عربستان	چاک اول
۲۷	Global Firepower (GFP)	قدرت آتش (قدرت نظامی)	۱۶	۱۴۵	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و بهتر از عربستان	چاک اول
۲۸	Global Soft Power (GSP) Brand Finance	قدرت نرم جهانی	۵۸	۱۹۳	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک دوم
۲۹	Responsible Nations	کشور مسئولیت پذیر	۱۲۳	۱۵۴	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و بهتر از عربستان	چاک چهارم
۳۰	Global Peace Index (GPI)	شاخص صلح جهانی	۱۴۴	۱۶۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چاک چهارم

جایگاه ایران در شاخص های جهانی						طرح ایران ۲۰۳۵		*
مدیر طرح: مجتبی لشکر بلوکی								
#	شاخص	شاخص (ترجمه مفهومی)	رتبه ایران	کل کشورها	مقایسه جهانی	مقایسه منطقه ای	جایگاه جهانی	پله چندم نردبان ۱۰
۳۱	ITUC Global Rights Index	حقوق کارکنان و تشکل های صنفی	NA	۱۶۳	غیر قابل مقایسه	همتراز ترکیه و عربستان	غیر قابل ارزیابی	
۳۲	Good Governace Chandler	حکمرانی خوب	۱۲۵	۱۳۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۱
۳۳	Natural Resource Value	شاخص ارزش ذخایر طبیعی	۵	۲۰۰	بالتر از متوسط جهان	بهتر از ترکیه و بدتر از عربستان	چهارم اول	۱۰
۳۴	Natural Resource Value	شاخص ارزش سرانه ذخایر طبیعی	۷	۲۰۰	بالتر از متوسط جهان	بهتر از ترکیه و بدتر از عربستان	چهارم اول	۱۰
۳۵	Travel & Tourism Dev. (TTDI)	جذابیت های سفر و گردشگری	۲۰	۱۱۷	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و بهتر از عربستان	چهارم اول	۸
۳۶	Households consumption expenditure	بزرگی بازار مصرف	۲۸	۱۵۰	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم اول	۸
۳۷	Internet User rate	نسبت کاربران اینترنت	۷۸	۱۷۸	بالتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم دوم	۶
۳۸	Economic Complexity	پیشرفتگی (پیچیدگی و فراگیری) اقتصادی	۸۷	۱۴۶	در میانه جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم سوم	۴
۳۹	Corruption Perceptions Index	ادراک فساد	۱۵۳	۱۷۷	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۱
۴۰	Global Gender Gap Index (GGGI)	شاخص شکاف جنسیتی	۱۴۵	۱۴۸	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۰
۴۱	OECD Credit Rating	شاخص رتبه اعتباری	NA	۲۰۱	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	
۴۲	Alianz Country Risk	شاخص ریسک کشوری	NA	۲۴۱	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	
۴۳	Neighborhood Index	شاخص (تعداد همسایگان زمینی و دریایی)	۴	۲۰۰	بالتر از متوسط جهان	بهتر از عربستان و بدتر از ترکیه	چهارم اول	۱۰
۴۴	Legatum Prosperity Index	شاخص رفاه و رونق لگاتوم	۱۲۶	۱۶۷	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۲
۴۵	International Property Rights Index	شاخص حقوق مالکیت	۱۱۳	۱۲۵	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۱
۴۶	Human Capital Index Plus (HCI+)	شاخص سرمایه انسانی	۸۷	۱۶۱	در میانه جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم سوم	۵
۴۷	Competitive Industrial Performance	عملکرد رقابتی صنعتی	۵۲	۱۵۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم دوم	۷
۴۸	Development Meta Index (DMI)	فراشاخص توسعه	۱۲۶	۱۵۴	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم	۲
شاخص های با جهت داری منفی (مقدار کمتر رتبه، بیانگر عملکرد ضعیف تر یا وضعیت بدتر است)								
۴۹	Fragile States Index (FSI)	شاخص شکنندگی دولت	۴۳	۱۷۹	بدتر از متوسط جهان	بدتر از عربستان و بهتر از ترکیه	چهارم اول	۲
۵۰	World Risk Index (WRI)	شاخص ریسک جهانی	۲۹	۱۹۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم اول	۲
۵۱	Inform Risk	شاخص ریسک اینفورم	۲۸	۱۹۱	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم اول	۱
۵۲	Global Terrorism Index (GTI)	تاثیر پذیری از تروریسم	۱۸	۱۶۳	بدتر از متوسط جهان	بدتر از ترکیه و عربستان	چهارم اول	۱

این جدول بر اساس آخرین اطلاعات برای پروژه ایران ۲۰۳۵ تنظیم شده است. نسخه یک (در حال تکمیل و نهایی سازی) - تکثیر و به اشتراک گذاری آن بدون مجوز تهیه کننده مجاز نمی باشد.

طرح ایران ۲۰۳۵

مدیر طرح: مجتبی لشکر بلوکی

توپایان هر گفتگوی منی

